МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

МАТЕРІАЛИ
VII МІЖНАРОДНОГО ФЕСТИВАЛЮ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

Том 2

17-18 вересня 2015 року
м.Черкаси

ББК 74.04 (4 Укр) М
М 34

УПОРЯДНИК:
Назаренко Г. А., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, проректор з науково-методичної роботи Черкаського обласного інституту післядиплюмної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради

РЕЦЕНЗЕНТИ:
Бех І.Д., доктор психологічних наук, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;
Кириленко С.В., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник відділу дослідження підготовки вчителів Інституту модернізації змісту освіти МОН України;
Чепурна Н.М., кандидат педагогічних наук, доцент, ректор Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, Заслужений працівник освіти і науки України

М34 Матеріали VII Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій / [Упор. Назаренко Г. А.].– У двох томах. Том 2. – Черкаси: ЧОПОПП, 2015. – 192с.

ЗМІСТ

УПРАВЛІНСЬКІ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Василенко Н.В. Організація діяльності регіонального коледжу в системі неперервної освіти КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»..... 5

Балала Л.І. Модель організації педагогічної діяльності з обдарованими дітьми в дошкільному закладі..... 10

Владімірова Л.П. Науково-методичні засади впровадження шкільної моделі медіаосвіти..... 14

Григоренко Л.В. Творчий проект «Інформаційний центр «Вербиченька-інформ»..... 17

Даниленко Л.О. Реалізація системно-діяльнісного підходу у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу..... 21

Даниш Л.Й., Рогальчук О. В. Управління процесом формування громадянської компетентності учнів..... 25

Іржавська О.В. Інтеграція медіазасобів в освітній простір сучасного дошкільного навчального закладу..... 29

Колісник О.В. Моніторинг превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу..... 33

Корчак І.П. Арт-терапевтична дитячо- батьківська група..... 36

Кучман С.Б. Стратегія формування позитивного іміджу школи життєтворчості..... 38

Макаренко Н.М., Мартинюк І.А. Нетворкінг вчителів – інструмент розповсюдження інновації..... 41

Михайленко Т.В., Іванко О.В. Впровадження моніторингу в навчально-виховний процес ЗНЗ з використанням web-платформ..... 43

Михайлова Т.А. Творчий підхід до розвитку особистості в профільних класах школи..... 45

Міщенко Л.В., Борисевич Н.М. Інноваційна діяльність як ефективна форма саморозвитку педагогів..... 49

Москаленко Т.М. Впровадження тематичних навчально-виховних середовищ як шлях формування ключових компетентностей учнів..... 50

Науменко О.В. Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи монтессорі..... 53

Никифорчук-Падура І.А. Програма роботи «Батьківського клубу»..... 56

Романовська О.Є. Модель шкільної медіаосвіти..... 58

Сова М.М. Радивилівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2 – ліцей» ім. П. Г. Стрижака як соціокультурний осередок громадянсько-патріотичного виховання дітей..... 63

Стадник О.О.Робота творчої майстерні керівників гуртків «Школа дослідника» на базі Житомирського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді..... 64

Теренік Н.С. Методичний конструктор як засіб підвищення професійної компетентності педагогів з розвитку обдарованості дітей..... 67

Целиковська І.В. Модель моніторингу якості діяльності літньої школи..... 71

ІННОВАЦІЇ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Атаманюк Н.В. Хмарні технології в інклюзивному навчанні..... 75

Боровик Г.І. Розвиток креативних здібностей учнів шляхом впровадження технологій продуктивного навчання..... 78

Войналович С.В., Медведєва М.В., Викладання географії рідного краю у курсі профільного навчання..... 79

Войтко М.Й. Дослідницька лабораторія «Соколятко». Творчо-розвивальна технологія в екологічній освіті..... 81

Галадим Ю.В. Методика формування комунікативних умінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку засобами українських народних ігор..... 83

Гергель О.В. Створення хмарного кабінету – перший крок в організації перевернутого навчання..... 85

Гончарик О.Ф., Ходоровська С.І. Виховання патріотів засобами математики..... 87

Диціора Н.О. Освітній проект «Впровадження інформаційних технологій на уроках української мови та літератури»..... 89

Дмитренко Л.Г., Лавриненко Л.О. Розвиток інтелектуальних, дослідницьких, пошукових знань та умінь молодших школярів на уроках «Я у світі» в умовах інноваційних змін..... 91

Долга О.Д. Технологія «Автентичної інтерпретації», як методологія формування культуро твірної, конкурентоспроможної, здатної до самоідентичності особистості..... 92

Дубініна Т.О. Розробка і використання оболонок для ефективного впровадження ігрових технологій на уроках інформатики..... 94

Івчук Т.А. Використання проектних технологій у позакласній роботі з фізики..... 96

Каташинський Д.В. ППЗ з музичних занять (Старша група) в ДНЗ..... 97

Кліко Т.Г. Форми реалізації самовизначення особистості учнів через залучення до науково-дослідницької діяльності..... 98

Коваль М.В. Використання на уроках географії елементів інноваційних технологій..... 100

Кот О.М. Підвищення ефективності навчального процесу на уроках фізики шляхом застосування фізичного експерименту і спостереження..... 102

Кропачова О.П. Впровадження культурологічного компоненту у зміст курсу з навчання ділового спілкування іноземною мовою в 10-11 класах. Теорія і практика..... 105

Кулакова З.В. Інноваційна блокова система вивчення української мови в початкових класах..... 108

Кущенко Е.Б. Модель мобільного навчання з предмета «Художня культура» в умовах інноваційного середовища сучасної сільської школи..... 110

Мединська В.М., Задорожня Т.О. Формування екологічної культури молодших школярів на уроках курсу за вибором «Основи екології, 2 клас»..... 114

Орлова О.А. Досвід впровадження навчального курсу «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» 115

Пальчикова М.М. Навчання школярів середнього шкільного віку пошуковому читанню із застосуванням кейс-методу..... 117

Пархоменко С.М. Методичний прийом «Фішбоун» як засіб підвищення ефективності коллаборативного навчання..... 119

Петренко О.І. Формування національної та громадянської самосвідомості учнів засобами слова..... 122

Радченко Т.В. Методика вивчення модуля «Технологія вишивання рушників» варіативної складової програми предмета «Технології» з використанням комп'ютерної програми для проектування діаграм..... 125

Редька Л.В. Діяльність золотоніського районного будинку дитячої та юнацької творчості в контексті розвитку сільського мікропідприємництва..... 127

Рибалко О.О. Електронні засоби навчання з математики для початкової школи..... 129

Сімчук О.В. Технологія організації розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами зображувальної діяльності (ліплення) з використанням інноваційних методів (мультиплікації)..... 130

Соколовська Н.А. Технологія WEB-квестів як засіб підвищення мотивації учнів на уроках англійської мови 134

Стецюк І.І., Ковальська О. П. Використання методу наочного моделювання у роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення..... 137

Столярова В.П. Методика використання змагально-ігрових методів у підготовчій частині уроку 141

Сударева Г.Ф., Депутат В.М. Зошит для практичних робіт з хімії: реалізація вимог державного стандарту загальної середньої освіти..... 145

Тарасюк М.Д. Вчимося програмувати граючись..... 146

ДОСВІД ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Безсонова О.К. Волонтерська діяльність у дитячому навчальному закладі як засіб громадянського виховання старших дошкільників..... 148

Бондаренко С.В., Ілющенко А.І. Інновації у змісті, формах і методах військово-патріотичного виховання..... 151

Вольчева Г.А. Форум-театр, як засіб формування конструктивної поведінки підлітка в конфліктній ситуації.... 155

Жердєва І.С., Жмуд Л.В. Велика історія для маленьких «Чомучок»..... 157

Здорик Н.О., Майстренко О.С. Формування національної самосвідомості особистості шляхом впровадження природовідповідної (ноосферної) освіти та екологічної безпеки..... 162

Кірик М.Ю., Ходанич Л.П. Формування національної самосвідомості та толерантності учнів початкової школи на основі краєзнавства..... 165

Палічева Г.В. Екологізація дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного навчального закладу із об'єктами природно-заповідного фонду на базі комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради та об'єктів природно-заповідного фонду Херсонщини.. 169

Пасікова О.В., Клунська Н.С. Виховання громадянина - патріота в сучасному дошкільному закладі як інтегрована система..... 172

Стадник Л.С. Формування навичок економічного мислення у дітей дошкільного віку засобами художнього слова. 175

Струк І. В. Формування громадянської культури та чуття національної приналежності у дитини дошкільного віку в умовах поліетичного освітнього середовища..... 179

РОЗДІЛ 1. УПРАВЛІНСЬКІ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Україна
Н.В.Василенко, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри управління та адміністрування, КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО КОЛЕДЖУ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ КВНЗ «ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

Актуальність інноваційної розробки. У період входження України в європейський освітній простір важливим напрямом політики держави в галузі освіти є підвищення рівня підготовки фахівців. У ситуації швидких змін у суспільстві майбутній фахівець повинен швидко адаптуватись до європейського освітнього простору і при цьому зробити власний вагомий внесок у збагаченні держави. Постає питання про нову роль, місію вищого навчального закладу в регіоні, що зумовлює наукову проблему пошуку, окреслення соціальної функції моделі розвитку регіональної неперервної системи в національної освіти України. Тому на сучасному етапі розвитку вищої школи актуальною є проблема створення системи навчання, що повинна включати такі інноваційні технології, які б забезпечували відповідний рівень мобільності спеціаліста, який здатний швидко оволодіти професійними знаннями, вміннями, навичками і за необхідності перекваліфікуватись. У 1997 році була прийнята програма ЮНЕСКО "Освіта для XXI століття", яка ознаменувала зміну концепції "освіта на все життя" концепцією "освіта впродовж життя". Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку країн спонукають до пошуку нових моделей навчання, впровадження нових технологій, які спрямовані на неперервне професійне навчання, відбору змісту освіти, оновлення всіх ланок навчально-виховного процесу.

В цьому контексті актуальність інноваційної розробки підкреслює розроблена Концепція Інтегрованої моделі інноваційного середовища комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти» (далі Академія) як умови розвитку неперервної освіти в регіоні, яка визначає багатогалузевий профільний рівень підготовки фахівців за принципом наскрізності в окремо взятих освітньо-кваліфікаційних рівнях (ОКР): «молодший бакалавр», «бакалавр», «магістр». Концепція розроблена на підставі Статуту Академії та визначає Положення та структуру регіонального коледжу Академії.

Доцільність інноваційної розробки підтверджується створенням такого типу галузевого вищого навчального закладу як регіональний коледж, структурного підрозділу Академії, що проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям ступені молодшого бакалавра та бакалавра, відповідно до Закону України "Про вищу освіту" та зазначених змін постановою КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (від 29 квітня 2015 р. № 266). Отже, сьогодні дедалі актуальніше постає питання підготовки фахівців нового патунку в умовах неперервної освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, що присвячені проблемі інноваційних технологій в умовах неперервної освіти свідчить про інтерес до неї багатьох науковців. Теоретичні та практичні аспекти нових технологій неперервного навчання розроблені в роботах таких вчених, як: В. Безпалько, М.Виноградова, Д.Джонсон, Р.Джонсон, І.Дичківська, Г.Єльникова, М. Кларін, В. Мартинюк, О. Пєхота, Л. Пироженко, О. Пометун, Р. Реванс, Г.Селевко, М.Скрипник, І.Смолюк, В.Терещенко та інших вітчизняних та зарубіжних учених.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає змогу визначити особливості Інтегрованої моделі інноваційного середовища Академії як аналогу технології неперервної освіти регіону. Враховуючи актуальність, соціальну значущість забезпечення якості національної освіти в Україні і пов'язану з цим проблему розвитку неперервної освіти в регіоні на базі оновленого типу комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія непевної освіти», темою інноваційної розробки обрано: «Організація діяльності регіонального коледжу в системі неперервної освіти КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»».

Об'єкт дослідження: неперервна освіта фахівців в умовах ступеневої підготовки **публічних фахівців у КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти».**

Предмет дослідження: розвиток професійної компетентності фахівців нового формату в умовах організації їх підготовки на базі регіонального коледжу при КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти».

Мета дослідження інноваційної розробки – на основі цілісного аналізу проблеми дослідження обґрунтувати технологію розвитку неперервної освіти в регіоні, розкрити роль діяльності регіонального коледжу в умовах ступеневої підготовки публічних фахівців в Академії.

Мета інноваційної розробки конкретизована через певну систему завдань дослідження інноваційної розробки щодо визначення новизни, провідної педагогічної ідеї, основних положень технології та очікуваних результатів підготовки фахівців в умовах неперервної освіти регіону.

Новизна: перше в Україні КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти » пропонує розглядати неперервну освіту особистості як суб'єкт гарантій вищого навчального закладу та передбачити, що освіта є соціальною цінністю, тому освіта в регіоні також має бути загальнодоступної та якісної (за С.Квіт). З цією метою, на підставі Закону «Про вищу освіту», нами запропоновано технологія неперервної освіти регіону, що має дати відповідь на 3 виклики суспільства – це євроінтеграція, соціальна нерівність, війна та розкол суспільства (за Л. Гриневич), яка має виконати функцію соціального ліфта щодо об'єднання дошкільної, середньої, позашкільної, вищої та освіти дорослих. Технологія неперервної освіти передбачає створення нової Інтегрованої освітньої моделі регіону, як її аналогу, що об'єднає освіту регіону.

Тому основним завданням КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» є забезпечення якісної публічної освіти для більшості членів громади. А саме: переорієнтація неперервної освіти регіону на європейський вимір освіти, створенням Інтегрованої моделі шляхом поєднання змісту формальної, неформально, інформальної освіти регіону, яка передбачає їх інтеграції на базі Академії, що дасть можливість одержувати освіту громадянам «впродовж всього життя»; забезпечити соціальну рівність та доступ до якісної неперервної освіти, що дасть можливість скорочення програм підготовки у вищій освіті на базі базової середньої освіти одночасно з одержання повної середньої освіти (атестат про середню освіту) та початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти в якості підготовки публічних спеціалістів нової формації (диплом молодшого бакалавра), вибудованням Інтегрованої об'єднаної моделі, насамперед середньої та вищої освіти, як варіант, на базі створення нового типу вищого навчального закладу, регіонального коледжу при Академії; передбачити, що у реалізації неперервної освіти в Україні в непростих умовах нестабільності, важлива роль належить територіальним громадам, у розвитку яких повинні бути зацікавлені щось зробити на краще, активні, ініціативні особистості, щоб прийняти правильне рішення щодо подальшої власної долі та долі суспільства. Сучасні знання, професійні вміння, активна громадянська позиція, патріотизм, публічність, кваліфікаційність, ситуативність закладені у принципах майбутнього регіонального коледжу при Академії. Випускники регіонального коледжу повинні знати дві іноземні мови на рівні В1, володіти новітніми ІКТ, бути здатними до критичного мислення.

Провідна педагогічна ідея інноваційної розробки: є визначення перспектив розвитку майбутнього регіонального коледжу при Академії як його структурного елементу на засадах соціально-педагогічного та соціально-психологічного підходів в умовах впровадження нових вимог вищої освіти та вибудови 12- річної школи середньої освіти. Обґрунтування актуальності та перспективності педагогічного досвіду обумовлено тим, що з кожним роком зростає духовне й національне відродження України, становлення її як незалежної держави все більшої актуальності набуває процес гуманізації суспільства. Глобальні зміни у світі, перетворення, що відбуваються в суспільстві в цілому, потребують істотних змін у системі освіти, принципах її організації, формах і методах навчально-виховного процесу, зокрема розробки і впровадження сучасних освітніх технологій навчання та виховання, створення інноваційних моделей розвитку неперервної освіти в Україні від дошкільної освіти до освіти дорослих.

Сучасна шкільна освіта покликана сформувати основні ключові компетенції особистості в умовах профільного навчання, забезпечити їх не лише основними теоретичними, а, в першу чергу, практичними навиками, що в майбутньому дозволить кожній особі реалізувати себе у конкурентному середовищі як фахівця, зокрема у першу чергу, з публічного управління та адміністрування.

Законопроектом «Про освіту» пропонується перехід до 12-річної школи. Так передбачається, що 5 років відбуватиметься навчання у початковій школі, 4 роки – у базовій, 3 роки навчатимуться діти у старшій школі, що може бути академічного або професійного спрямування. За академічним спрямуванням можна буде отримати певний профіль за гуманітарними спеціальностями, природничими, технічними тощо. У випадку, якщо учень обирає регіональний коледж, окрім здобуття середньої освіти, він отримує диплом молодшого бакалавра та відповідну кваліфікацію. Після навчання у регіональному коледжі зберігається можливість вступу до Академії .

Вибудова сучасної 12-річної профільної школи підвищує ефективність діяльності регіонального коледжу, дає можливість більш повно задовольнити потреби громади, учнів, студентів, педагогів шляхом поєднання програм повної середньої школи та початкового рівня вищої освіти в якості підготовки спеціаліста молодшого бакалавра всіх галузей знань з кваліфікацією помічника референта з: публічного управління та адміністрування, психолога, еколога, перекладача та консультанта з питань інформатизації тощо. Це забезпечить приход професіоналів, враховуючи специфіку організації роботи в органах громадського управління та місцевого самоврядування. Публічний фахівець має мати знання та вміння щодо виконання чітко регламентованих функцій, згідно чинного законодавства, процедур, чітких кваліфікаційних характеристик. Всі ці характеристики є основою для навчання фахівців у коледжі зі всіх галузі знань, зокрема соціальні та поведінкові науки (психологія), управління та адміністрування (публічне управління та адміністрування), природничі науки (екологія), математика та статистика (прикладна математика), гуманітарні науки (філологія, іноземні мови) тощо. Ефективність вищої освіти початкового рівня залежить від рівня кваліфікації, бажання зробити кар'єри та перспективності отримати компетентнісну освіту.

Водночас, як свідчить практика, навчальні заклади регіону та їхні керівники не готові до вибору оптимальних шляхів вибудови сучасної освіти 12-річної профільної школи та співпраці з вищими навчальними закладами нового формату, формування публічного іміджу фахівця, ефективної презентації напрацьованих освітніх інновацій за цим напрямом. Інноваційна розробка надасть можливість підготовити випускників регіонального коледжу, які мають бути здатні забезпечити європейський рівень надання публічних та адміністративних послуг щодо розвитку якості освіти. Протягом навчання студенти мають оволодіти як організаційними, функціональними, інтелектуальними компетентностями, так і основами політичних, юридичних, економічних знань, вивчати діловодство та комп'ютерні технології (за вибором навчального закладу та студента). Умови розвитку технології неперервної освіти регіону має забезпечить Академія.

Зміст і структура інноваційної розробки

Основні положення технології: основна ідея технології неперервної освіти в регіоні, це концепція розвитку інноваційного середовища Академії від дошкільної до освіти дорослих, полягає в тому, що учасники освітнього процесу одержують гарантований, простий і надійний доступ до сукупності теоретичних знань, вмінь щодо впровадження їх на практиці, які здобуті у системі неформальної освіти, тобто за організованими особливими інтегрованими програмами середньої школи (див. додаток 2), що можуть бути підтверджені у системі формальної освіти, яка здобувається на традиційних рівнях - дошкільна, загальна середня, позашкільна, професійна, вища, освіта для дорослих. Освітньо-професійна програма (ППО) можуть бути реалізована як програмно-апаратними засобами (очно, заочно), так і мережею неперервної освіти (дистанційно), і мають можливість у цьому просторі наскрізь вільно будувати науково-методичну траєкторію Академії, навчально-освітню траєкторію регіонального коледжу, індивідуальну - всіх учасників процесу. Таку мережу неперервної освіти можна розбудувати як в межах територіальної громади, так і у регіональному коледжу Академії, та навіть окремої особистості громади, які мають різні освітні потреби. Так вдалося виявити основне протиріччя системи загальної середньої освіти (як у міській так і у сільській місцевості) та системи початкової вищої освіти.

Це протиріччя виявилося між необхідністю забезпечити надзвичайно широкий спектр освітніх послуг різноманітної якості при підготовки молодшого бакалавра (зокрема й надзвичайно високої) та неможливістю це зробити на рівні кожної особистості, громади та навчального закладу. Тому було запропоновано, щоб суб'єктом гарантій неперервної освіти регіону має виступити Академія як найвища об'єктивна форма застосування такого типу вищого навчального закладу як регіональний коледж, а не окремі особи. Надання освітніх послуг (бюджетних та позабюджетних) може бути реалізовано в дошкільної (за рахунок варіативної складової), позашкільної (за рахунок гуртків, МАН та інших форм), середньої (за рахунок варіативного складника, обов'язково-вибіркових предметів: художня культура, інформатика, технології, психологія, основи здоров'я та вибіркових предметів: іноземна мова, комп'ютерні технології, ділової етикет). Освітні послуги при необхідності, як варіант, вибіркових предметів: іноземна мова, комп'ютерні технології, ділової етикет можуть бути платні на етапі допрофільної підготовки ЗНЗ (8-9 класи) (постанова КМУ від 07.11.2012 р. №1056) при умові одержання відповідної ліцензії.

Загалом, під технологією неперервної освіти регіону щодо початкового рівня (короткому циклі) вищої освіти треба розуміти цілісну самодостатню регіональну систему освіти, яка надає ті чи інші якісні освітні послуги. Аналогом технології неперервної освіти є Інтегративна модель, яка забезпечує розвиток регіональної освіти шляхом об'єднання окремих типів навчальних закладів для підготовки фахівців за відповідними освітньо-професійними програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл), що є підставою для присудження ступеня вищої освіти молодшого бакалавра; перший рівень (бакалаврський), що є підставою для присудження ступеня вищої освіти бакалавра.

Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована інноваційна розробка: принциповою новою позицією для Академії є те, що неперервна освіта обов'язково повинні бути «прив'язані» до вищого навчального закладу. Особливо це стосується сільської місцевості, де є малоформатні школи та малоефективні вищі навчальні заклади І-ІІ р. а. і там неможливо забезпечити комплекс освітніх послуг для членів громади. Натомість, старша профільна школа для належного її функціонування вимагає достатньої кількості вчителів (їхню відповідну освіту та підготовку) та обладнання (сучасне навчально-програмне забезпечення), тому профільну школу з декількох сіл можна об'єднати в одну (або в освітній округ) при належній інфраструктурі та наявності транспорту, що повинні забезпечувати місцеві органи влади за державної підтримки. Інноваційна розробка впроваджує для громади нову Інтегровану універсальну модель здобуття неперервної освіти, зокрема повної середньої освіти та першого рівня (короткого циклу) вищої освітою з кваліфікацією «молодшого бакалавра», яка є основою для одержання освіти публічних фахівців нового патунку бакалаврів для різних галузей знань. Інтегрована універсальна модель здобуття неперервної освіти характеризується специфічним змістом її компонентів: змістовий (освітньо-професійна програма, навчальний універсальний план), технологічний (технологія організації неперервної освіти в регіоні), особистісний (підготовка спеціаліста молодшого бакалавра та бакалавра з різних галузей знань на основі галузі управління та адміністрування).

Змістовий компонент забезпечується універсальним навчальним планом підготовки молодшого бакалавра на базі 12-річної школи терміном 3 роки та бакалавра – 2 роки, який поєднує, зокрема зміст загальноосвітньої підготовки учнів для здобуття повної загальноосвітньої середньої та освітньо-професійної програми підготовки молодшого бакалавра початкового рівня вищої освіти (за основу взяти накази МОН України № 657 від 29.05.2014 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 27.08.2010 № 834» , № 587 від 17.06.2010р. «Про розроблення навчальних планів І-ІІ р. а.»).

Технологічний – поліпшення якості освіти в Україні як необхідна умова формування інформаційного суспільства та конкурентоспроможної освіти; реалізація ІКТ у світовій освітній практиці як якісно нових мережевих засобів; впровадження у навчально-виховний процес навчальних закладів ІКТ та відповідного системного оцінювання якості знань студентів та їхніх викладачів у системі ЗНО.

Особистісний компонент формується відповідно до індивідуального мотиваційного профілю та індивідуального плану розвитку мотивації розвитку професійної компетентності фахівця. Головним завданням цього компонента є реалізація принципу еволюційності щодо професійного розвитку всіх учасників освітнього процесу, в тому числі й до мотивації неперервної освіти. У ході реалізації цього компонента на практиці планується застосування в програмі формування мотивації професійного розвитку елементами тренінгу саморегуляції в навчальної дисципліні «Вступ до професії», що за результатами зарубіжних досліджень значно підвищує також й ефективність самого процесу навчання.

Зазначимо, що стратегія Академії – концептуально реформувати, модернізувати неперервну освіту регіону спільно з громадянським суспільством. Без підготовки публічних фахівців та участі громадськості робити зміни в освіті є недоречно і неправильно. Публічне адміністрування – це професія, покликана використовувати унікальне мистецтво та науку управління для вирішення проблем суспільства.

Академія пропонує нову модель менеджменту неперервної освіти, регіональний коледж, який має бути корисним суспільству, кожному громадянину, зокрема і дітям. Регіональний коледж Академії є професійним, публічним, загальнодоступним та впроваджувати нову модель здобуття початкового рівня вищої освіти шляхом удосконалення середньої освіти – впродовж 12 років (10-12 класи – профільна старша школа). Для навчання у старшій школі учні обиратимуть або професійний профіль, або академічний. Також буде значно скорочено кількість навчальних предметів. Окрім того, учням легше адаптуватимуться до переходу на вищий, професійний рівень навчання до вимог Болонського процесу.

Проблема, яка вирішується. Технологія неперервної освіти регіону розкриває основні функції розвитку національної освіти в Україні початкового рівня вищої освіти та вирішує певний підхід щодо набуття молодими фахівцями спеціальних навичок і вмінь, що містить Інтегровану універсальну модель, яка представлена на базі різних типів навчальних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів у системі формальної освіти Академії, що мають єдиний робочий типовий план навчання (див. додаток 3), документом у якому визначається нормативний зміст навчання.

Дотримання назв нормативних навчальних дисциплін та їх обсягів є обов'язковим для навчального закладу. Збільшення часу на нормативні навчальні дисципліни дозволяється і може відбуватися лише за рахунок годин, відведених на цикл дисциплін самостійного вибору ВНЗ. Зменшувати мінімальний обсяг нормативних дисциплін, вилучати їх із ОПП, а також вводити нові нормативні дисципліни, не передбачені ОПП, забороняється. На останній семестр навчання планується, як правило, значна за обсягом практична та науково-практична робота (педагогічна, переддипломна, науково-дослідна практики), яка завершується державною атестацією у вигляді державних екзаменів (тестування), захисту випускної роботи молодшого бакалавра, дипломного проекту бакалавра або випускної магістерської роботи. Зменшення часу на практичну та науково-практичну підготовку випускників введенням додаткових тижнів теоретичного навчання в останньому семестрі не рекомендується.

Автор представляє науково-методичний супровід забезпечення неперервної освіти регіону за принципом наскрізності в окремо взятих освітньо-кваліфікаційних рівнях: «молодший бакалавр», «бакалавр», «магістр», зокрема щодо початкового рівня вищої освіти шляхом її одержання в регіональному багатопрофільному коледжу в структурі Академії. Інноваційна розробка призначена для науковців, працівників системи середньої та вищої освіти.

Очікувані результати: на основі цілісного аналізу проблеми дослідження обґрунтовано необхідність впровадження інновацій в освіті, що зумовлена входженням України в європейський освітній простір, впровадженням європейських норм і стандартів в освіті, постійною зміною змісту навчальних дисциплін, пошуком нових форм навчання, входженням ВНЗ у ринкові відносини, створенням системи неперервної освіти. Розкрита особливості технології неперервної освіти особистості, що передбачає їх навчання, самоосвіту, вміння вчитись самостійно, самовдосконалюватись впродовж життя. Підтверджено, що неперервність освіти людини тісно пов'язана з проблемою розвитку її, як особистості, яка здатна діяти, змінюватись, приймати рішення.

Встановлено, що результатом реалізації даної інноваційної розробки має стати обґрунтування концепції розвитку інноваційного середовища Академії та розроблення Інтегрованої моделі як аналогу та засобу розвитку технології неперервної освіти регіону для природної євроінтеграції середньої та вищої освіти, що суттєво підвищити якість вищої освіти майбутнього фахівця.

Упровадження виконаної роботи. На початковому етапі були створена та впроваджена єдина Інтегрована модель Академії неперервної освіти регіону для всіх загальноосвітніх та вищих навчальних закладів області з метою підготовки фахівців молодшого бакалавра та бакалавра (2014 рік). У 2014 – 2015н.р. ОПП було удосконалено таким чином, щоб вони задовольняли потребу не лише підготовки фахівців, а й надавали різноманітні освітні послуги фахівцям різних галузей на базі їх підготовки в регіональному коледжі при КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти ». Надалі було створені навчальні універсальні плани з підготовки молодших бакалаврів на рівні ЗОШ та регіонального коледжі Академії, які забезпечили наступність підготовки на базі Академії спеціалістів відповідного рівня бакалавра та магістра. Після створення та утвердження Вченою радою Академії технології неперервної освіти регіону було підготовлені навчально - методичні матеріали (2015 рік) для одержання ліцензії щодо надання освітніх послуг з підготовки молодшого бакалавра, бакалавра, магістра МОН України та позабюджетних позашкільних послуг регіональним коледжем Департаментом освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації, в основу яких покладені вимоги Закону «Про освіту» та постанови КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими підготовки здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. №266. Елементи даної Інтегрованої моделі технології неперервної освіти регіону було апробовано на базі м. Вінниці та Вінницького району під час проведення науково - методичних конференцій та навчально - практичних семінарів 2010- 2015 рр.

Апробація показала: формування навчальних планів регіонального коледжу безпосередньо на базі навчальних закладах спрощує організацію спільної роботи щодо підготовки майбутніх фахівців, зокрема і публічних адміністраторів, для розбудови громадянського суспільства та можливість здійснити її за принципом наскрізності в окремо взятих освітньо-кваліфікаційних рівнях: «молодший бакалавр», «бакалавр», «магістр»; в цьому контексті освітньо-професійна програма доступна, багатофункціональна, проста у використанні. Для оволодіння нею достатньо мати виконавцям галузеві знання та професійні навики щодо їх впровадження та забезпечити:

- підготовку вчителів ЗНЗ та викладачів ВНЗ;
- проведення відповідних додаткових семінарів та тренінгів засвоєння навиків роботи з ОПП.

Така система була налагоджена на базі Академії у професійних та адаптаційних науково-педагогічних школах протягом одного навчального року. Під час проведення апробації було доведені зміни щодо створення нової обласної науково-методичної системи та впровадження структури Академії. Підготовлено тренери щодо впровадження програми (спільно для ЗОШ і регіонального коледжу) вчителями з різних галузей знань (мова і література, математика, природознавство, суспільствознавство, технології) , які попередньо на базі своїх навчальних закладів провели апробацію Програми. Педагогічні працівника науково-методичних лабораторій Академії разом з вчителями ЗОШ розробили рекомендації щодо впровадження цих програм для організації навчання учнів-студентів у регіональному коледжу Академії. З цією метою проведенні семінари – практикуму для вчителів та їх керівників з питань впровадження профільного навчання в старшій школі.

З питань дослідження результатів апробації ОПП в межах м. Вінниці та Вінницького району в 2014 та 2015 рр. Академією було проведено навчально-методичні семінари по вивченню досвіду та узагальненню результатів апробації.

Отримані практичні результати. За результатами апробації створену в Академії та апробовану на базі навчальних закладів дана технологію неперервної освіти регіону була поетапно введена в дію в межах усіх загальноосвітніх навчальних закладів та відділах освіти області у 2014-2015 н. р. за профілями екології, управління навчальними закладами, філології (іноземна мова), психологія, комп'ютерні технології тощо.

- Під час проведення V та VI виставок - презентацій «Інноваційні технології навчання», «Сучасні заклади освіти - 2014» та інших заходах (м. Київ, Кіровоград, 2014р.) Академією було проведено круглі столи, в яких взяла участь автор розробки:
- П'ята міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти - 2014». Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, компанія «Виставковий Світ», 18 по 20 березня 2014. – Виступ «Роль інституту післядипломної освіти у створенні ефективної системи науково-методичного супроводу розвитку педагогічної майстерності вчителя».
- Віртуальний круглий стіл на тему «Профільне навчання в сучасній загальноосвітній школі: реалії та перспективи». – Кіровоград: КОІППО, 21 жовтня 2014 року. Ел.доступ: сайт http:// pidruchnik. ucoz.ua/ index/ kruglij_ stil_ z_ problem_profilnogo_navchannja/0-7. – Виступ «Профільне навчання в сучасній загальноосвітній школі – справа часу та професіоналів».
- Шоста міжнародна виставка «Інновації в сучасної освіті». – Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, компанія «Виставковий Світ», 21 по 23 жовтня 2014. – Виступ «Хмарні технології в управлінні навчальними закладами».

Круглі столи відвідали представники 16 областей, які одностайно схвалили досвід роботи Академії та висловили побажання запровадити запропоновану технології неперервної освіти та на її основі Програму в цілому по Україні.

У травні 2014року Департамент управління освіти і науки Вінницької облдержадміністрації розглянув перспективний педагогічний досвід щодо впровадження науково-методичного супроводу створення неперервної технології в регіоні з пропозицією вивчити та розповсюдити досвід роботи Академії в напрямку створення єдиної Інтегрованої моделі підготовки майбутніх фахівців регіону.

Аналогічне рішення було прийнято Всеукраїнською науково-практичною конференцією «Система ППО як індикатор якості освіти регіональних освітніх послуг європейського виміру / Н.В.Василенко // Науково-методологічні засади державної стратегії розвитку післядипломної освіти в Україні: Європейський вимір : Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція. – Рівне: РОІППО, січень 2015 р.

У 2010 році навчально-методичний посібник «Організація профільного навчання в середній школі» (автор Василенко Н.В.) отримав гриф Міністерства освіти і науки «Рекомендовано для використання в загальноосвітніх навчальних закладах» (протокол засідання Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України № 2 від 20.04.2010 р.)

Перспективність подальшої розробки. Питання вивчення потреби підготовки майбутніх фахівців, зокрема і з публічного адміністрування, використання Інтегрованої моделі та стану забезпечення технології неперервної освіти регіону залишається актуальним, особливо в умовах децентралізації та реформи самоврядування в суспільстві, що надає можливість існування декількох альтернативних типів навчальних закладів та необхідністю формування різних навчальних планів.

За рік практичного використання у навчальних закладах, управліннях та відділах освіти області Програми технології неперервної освіти регіону, дана технологія суттєво удосконалена, доповнена; на її основі розроблена Інтегрована модель підготовки фахівців регіону. Проходить апробацію система неперервної освіти регіону, за допомогою якої формуються різні типи навчальних закладів, що забезпечують формальну, неформальну та інформальну види освіти. Створена творча група по складанню технології ОПП адаптованої до умов неперервної освіти Академії та удосконаленню науково-методичного супроводу впровадження Інтегрованої моделі щодо підготовки фахівців у регіоні.

Проблеми:

- недостатнє забезпечення навчальних закладів комп'ютерною технікою;
- кадрове забезпечення шкіл: відсутність в більшості навчальних закладів кваліфікованих кадрів з профільного навчання та викладів в Академії, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра;
- плинність професійних педагогічних кадрів шкіл, що пов'язано з не відповідною до обсягів роботи оплатою праці.

Україна
Л.І.Балала, вихователь-методист Комунального дошкільного закладу освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №5 «Вербиченька» Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Раннє виявлення, навчання і виховання обдарованих і талановитих дітей становить одну з головних завдань вдосконалення системи дошкільної освіти. «Кожна дитина - це яскрава, талановита зірка!» - ось головна ідея, яка захопила педагогів дошкільного навчального закладу «Вербиченька». Наші педагоги пропонують своїм вихованцям можливість прояву і розвитку своїх здібностей у різних видах діяльності. В даний час в дитячому садку склалася певна система роботи з підтримки та розвитку обдарованих дошкільників, ведеться пошук нових ідей і рішень.

В даний час педагоги нашого дошкільного закладу, що працюють з дітьми, разом з батьками, сім'єю дитини, підтримують тямущого і допитливого малюка, створюють умови для розвитку здібностей, даровань природою. Адже грамотне проведення інтелектуального розвитку, в першу чергу, дозволить успішно підготувати дитину не тільки до школи, але й надалі до життя.

Педагогічним колективом ДНЗ «Вербиченька» кожна дитина приймається як індивідуальність зі своїми уже сформованими особливостями, і вважаються обдарованими в будь-якому вигляді дитячої діяльності. Тому створення умов, що забезпечують виявлення і розвиток потенційних можливостей і здібностей таких дітей, є одним із важливих завдань дошкільного закладу.

Концептуальну основу педагогічної діяльності з обдарованими дітьми в ДНЗ «Вербиченька» складають певні підходи:

інноваційний підхід - передбачає перебудову педагогічної свідомості в роботі з обдарованими дітьми, враховуючи при цьому психологічні, дидактичні та інші інноваційні зміни в даній області. Перебудова педагогічної свідомості увазі ломку сформованих раніше у педагогів стереотипів сприйняття (виховання, навчально-виховного процесу та самого себе), спілкування і поведінки (способів взаємодії) і, в підсумку, методів і засобів виховання;

комплексний підхід - являє собою психолого-педагогічний характер (знання, вміння та навички, що є результатом активного засвоєння педагогами психології та педагогіки обдарованості) і професійно-особистісний характер освіти педагогів;

діалектичний підхід - дозволяє не тільки виявити вихідну основу розвитку обдарованості дошкільнят, а й створювати умови для його розвитку і визначати необхідні для цього кошти;

гуманний підхід - гуманізація всіх навчальних процедур, створення творчої та вільної атмосфери; спирається на сприйняття людини як найвищої цінності;

створення освітньої інфраструктури - даний підхід характеризує особливості умов, в яких проводиться робота з обдарованими дошкільниками, пов'язані з наявністю тих чи інших компонентів навально-виховної системи, які значимі для навчання та розвитку обдарованих дітей (необхідні науково-методичні посібники, приміщення, обладнання, кадровий потенціал та ін.).

Виявлення обдарованих дітей, організація та підтримка їх розвитку будується на інтеграції наступних психолого-педагогічних принципів:

принцип доступності послуг, спрямованих на виявлення і розвиток здібностей і обдарувань для всіх дітей незалежно від їх соціального стану та стану здоров'я;

принцип диференціації - при виявленні обдарованих дітей необхідно диференціювати актуальний рівень розвитку обдарованості, досягнутий на певному віковому етапі; особливості конкретних проявів обдарованості, пов'язані зі спробами її реалізації в різних видах дитячої діяльності; потенційні можливості дитини до розвитку;

принцип «прийняття іншого» - даний принцип передбачає партнерські відносини педагога і дитини, визнання його неповторності й унікальності, впевненість у його можливостях і потенційних внутрішніх силах;

принцип оптимальності - це принцип урахування реальних можливостей ДНЗ і сім'ї в роботі з обдарованими дітьми;

принцип відкритості та інформованості освітнього співтовариства про систему роботи з обдарованими дітьми на різних рівнях.

Виявлені вище підходи і психолого-педагогічні принципи дозволили нам вибудувати свою покрокову модель організації педагогічної діяльності з обдарованими дітьми в умовах ДНЗ, яка складається з п'яти блоків: виявлення обдарованості; робота з обдарованими дітьми з різних напрямків; робота з педагогами; робота з сім'єю; робота з проблем обдарованих дітей.

Блок 1. Виявлення обдарованості.

Виявлення особливостей основних компонентів дитячої обдарованості проводиться в три етапи:

На першому етапі проводиться групове обстеження дітей за допомогою стандартизованих методик і відбір групи дітей, що показали результати високі і вище достатнього рівня.

На другому етапі аналізуються результати анкетування батьків і вихователів, потім за оцінкою дорослих виявляються обдаровані діти.

На третьому етапі організовується індивідуальне обстеження обдарованих дітей за допомогою бесід, інтерв'ю і з'ясовується або уточнюється бажання й інтерес дитини до певної діяльності.

Розширена діагностика цієї здібності у дітей дозволяє з'ясувати особливості взаємин дитини з однолітками і дорослими, наявність або відсутність різних форм психологічного дисбалансу: соціального, емоційного чи моторного у розвитку психіки дитини та інші параметри.

Блок 2. Робота з обдарованими дітьми з різних напрямків.

У рамках нашого проекту було виділено шість сфер:

Інтелектуальна (високий рівень розвитку мислення, пам'яті, що дозволяє успішно вирішувати різні завдання).

Сфера академічних досягнень (швидке просування в різних галузях знань, таких, як математика, читання, природознавство тощо).

Креативність (тобто прагнення до творчих нестандартних рішень, незалежність у судженнях, гнучкість у вирішенні проблем).

Спілкування і лідерство (легкість у спілкуванні, прийняття відповідальності, вміння бути партнером).

Сфера художньої діяльності (інтерес до художніх занять, успішність у різних галузях мистецтва: музиці, образотворчої діяльності).

Психомоторна (рухова)сфера (інтерес до занять, які вимагають фізичного навантаження).

Саме в цих напрямках, наші педагоги організовують роботу гуртків. Різноманітні об'єднання дітей і дорослих дають можливість творчо проявити себе всім учасникам освітнього процесу.

Сходинки здібностей - це шлях сходження вихованця ДНЗ до вершин свого розвитку або система навчально-виховної роботи.

Перший етап (2 роки). Скарбничка естетичних переживань, настроїв, емоцій. Перші сенсорні враження. Найголовніше на цьому етапі - пробудження чуттєвої сфери, а мистецтво має бути супроводжуючим фоном розвитку. Робота з розвитку здібностей починається з моменту приходу дитини в дитячий садок. У віці 2 років дитина дуже сприйнятлива до музики, театру, літератури, усної народної творчості. Тому ці та інші види мистецтва використовуються нашими педагогами для пробудження чуттєвої сфери дитини.

Вже з моменту надходження дитини в дошкільний заклад починається спостереження за ходом розвитку малюка, його індивідуальними проявами. Саме метод спостереження ліг в основу завдань нашого педагогічного колективу з виявлення здібностей дітей раннього віку.

Другий етап (3 роки). Занурення в діяльність. Початкові ознаки природного потенціалу. Діти даного віку дуже активні, вони з цікавістю беруться за будь-яку справу, не залежно від рівня його складності та новизни. Враховуючи це, необхідно надавати дітям широкий спектр різних видів діяльності. Дуже важливо на даному етапі спостерігати за дитиною.

Третій етап (4 роки). Інтерес, бажання, творчий пошук. Головне на даному етапі підтримати дитину, допомогти їй визначитися. На даному етапі вже можлива робота з об'єднання дітей , які мають однотипні здібності в групи для додаткових занять.

Четвертий етап (5 років). Яскраві прояви природного потенціалу. Якщо на попередніх етапах цікавість дитини до діяльність просто заради самої діяльності, то тепер дитина прагне до досягнення результату в ній, докладаючи максимум зусиль, для того щоб діяльність була успішною. Дітям пропонують різні види інтелектуальних ігор.

П'ятий етап (6 років). Прояв обдарованості. Перші кроки у світ професійного мистецтва. Даний етап характеризується тим, що в окремих дітей відбувається яскравий розквіт здібностей, рівень розвитку яких може говорити про наявність у них певної міри обдарованості.

П'ятий етап розвитку дитячих здібностей - це підготовка до школи, це вік прояв обдарованості, перші кроки у світ професійного мистецтва. Рівень розвитку здібностей деяких дітей вже досить високий. Їм стає «тісно» в дитячому садочку, вони готові зробити перші кроки в світ. Необхідно розширити сферу їх діяльності, створити умови для подальшого естетичного та інтелектуального розвитку. Головними союзниками і помічниками тут стають наші батьки, які «перекидають місток» для дитини від дитячого садка до установ додаткової освіти, де дитина продовжує вдосконалювати свій природний потенціал в пріоритетному для нього виді діяльності. Це наші зірочки.

Основний зміст діяльності: розробка моніторингу визначення та розвитку індивідуальних психолого-педагогічних особливостей дошкільника, виявлення здібностей та обдарованості; створення системи психолого-педагогічного супроводу обдарованої дитини; освоєння сучасних інноваційних педагогічних технологій роботи з обдарованими дітьми; розробка програм та проектів розвитку сфери додаткової освіти в ДНЗ; підвищення кваліфікації педагогічних працівників через систему методичних заходів; узагальнення та поширення педагогічного досвіду; просвітницька та партнерська робота з батьками, громадськими організаціями, установами додаткової освіти.

Інтереси дітей задовольняються відвідуванням гуртків. Гуртки, організовані в нашому ДНЗ мають різну спрямованість.

І. Творчі

Гурток хореографії «Натхнення»

Педагогам відомо, які величезні можливості для виховання душі і тіла закладені в синтезі музики і пластики, інтеграції різних видів художньої діяльності. Ці заняття сприяють естетичному вихованню дітей, роблять позитивний вплив на їх фізичний розвиток, сприяють зростанню їх загальної культури. Музично - ритмічні рухи дітей дошкільного віку дуже тісно взаємопов'язані з їх емоційною виразністю. Тому вважаємо, що даний вид гурткових занять сприяє розкріпаченню дітей і формуванню у них творчих здібностей.

Робота з дітьми з навчання музично-ритмічним навичкам показала, що в кожній дитині закладений величезний емоційний, творчий, фізичний потенціал. Наше завдання - створити умови для його розкриття і розвитку.

Авторська програма «Веселий каблучок», розроблена для гурткової роботи спрямована на навчання хореографії дітей від двох до шести років і розрахована на 5 років навчання.

Напрями інноваційної діяльності. Музично-ритмічні рухи.

Спеціальні вправи: Елементи дихальної гімнастики. Елементи пальчикової гімнастики. Елементи артикуляційної гімнастики.

Вправи ритмічної гімнастики:Елементи загальної художньої гімнастики. Загально-розвиваючі вправи під музику. Акробатика.

Основні види рухів: Танцювальні рухи. Вправи з предметами. Вправи в лазінні, повзання. Вправи в стрибках. Вправи в рівновазі.

Напрями інноваційної діяльності

Навчання на індивідуальних заняттях: Робота над технікою танцю. Робота над виразністю. Слухання музики. Малювання музики.

Театральна студія «Театрляндія»

Театралізована діяльність є найпопулярнішим і захоплюючим напрямком в дошкільному вихованні. З точки зору педагогічної привабливості можна говорити про універсальність, ігровий природі та соціальної спрямованості, а також про корекційних можливостях театру.

Саме театралізована діяльність дозволяє вирішувати багато педагогічних завдань, що стосуються формування виразності мовлення дитини, інтелектуального і художньо-естетичного виховання. Беручи участь у театралізованих іграх, діти стають учасниками різних подій з життя людей, тварин, рослин, що дає їм можливість глибше пізнати навколишній світ. Одночасно театралізована гра прищеплює дитині стійкий інтерес до рідної культури, літератури, театру.

Напрями інноваційної діяльності. *Спільна творчість дітей, батьків і педагогів.* Спільна творча діяльність містить в собі великі потенційні можливості для розвитку обдарованої дитини. Батьки разом з дітьми і педагогами беруть участь у створенні костюмів, ляльок, декорацій, атрибутів до вистав, виконують ролі в театральних виставах, ранках, святах. При цьому діти і дорослі відчувають радість від процесу спільної творчості, отримують навички позитивного спілкування, навчаються новим способам взаємодії. Це сприяє позитивному зміні самих відносин між дітьми і батьками, між батьками і педагогами;

Створено предметно-розвиваюче середовище для організації театралізованої діяльності. Ми постаралися створити універсальне середовище, яке можна трансформувати відповідно до задуму, зробити її насиченою, мобільною та розвиваючою.

У музичному залі створені умови для проведення занять театрального гуртка, театралізованих вистав, спектаклів, дозвілля і свят. Він обладнаний дзеркальною стіною, фортепіано і народними інструментами, театральної ширмою. У ньому зібрані різноманітні технічні засоби (ноутбук, мультимедійна установка з екраном, музичний центр, система колірного підсвічування, дзеркальна куля, установка мильних бульбашок).

Зібрана велика колекція театральних костюмів, фонотека (музика різних жанрів, пісні, театральні шуми, звуки природи та ін.), колекція відеоматеріалів з кінофільмами і мультфільмами, відеозапису спектаклів.

Створені різноманітні види лялькового театру.

У кожній групі також створена предметно-розвиваюче середовище, де обдаровані діти в будь-який час можуть розігрувати сценки, зображати улюблених персонажів, використовуючи різні види театрів: настільний, тіньовий, театр іграшки, театр на фланелеграфі та ін. Проектування в групах зон театралізованої діяльності дітей передбачає дотримання основних принципів побудови предметно-ігрового середовища: забезпечення балансу між спільною і індивідуальною діяльністю дітей; організація «зон приватності»; надання права і свободи вибору; створення умов для моделювання, пошуку та експериментування; полі функціональність використання приміщень та обладнання; вікова та гендерна відповідність устаткування і матеріалу.

У планах створення Зеленого театру на території закладу, придбання ляльок-маріонеток і ростових ляльок, створення музею театральних ляльок.

3) Створена методична бази для здійснення театралізованої діяльності. Зібрана бібліотека методичної літератури з теми, розроблена програма театральної студії «Театрляндія», розроблено план Тижня театру, розроблений оціночний лист стану предметно-ігрового середовища для театралізованої діяльності по вікових групах.

Для навчання обдарованих дітей використовувалися такі інноваційні технології: модельне навчання; проектна діяльність. Як дидактичний матеріал використовуються мнемотаблиці.

У перспективі: розробка нових педагогічно доцільних і дидактично обгрунтованих способів навчання і виховання обдарованих дітей; методичне оформлення інновацій, що дають можливість їх масового використання; створення освітніх програм і технологій, що забезпечують сприятливі умови для раннього виявлення індивідуальних обдарувань, задатків, розвитку підростаючої особистості.

Підводячи підсумок вищезазначеного, не можна обійти увагою той факт, що обдарованість - всього лише потенціал, який може привести до успіху, а може і не реалізуватися. Хочеться вірити, що завдяки зусиллям педагогів та спеціалістів нашого дошкільного закладу, кожна обдарована дитина в майбутньому зможе знайти себе, реалізувати свої здібності, зуміє не загубитися у величезному світі і принести суспільству свій внесок, будувати нове в різних сферах життя. Наше майбутнє - набагато ближче до нас, ніж прийнято думати, воно - зовсім поруч: плаче, сміється, ставить питання, змушує страждати, радіти, шукати відповіді. Наше майбутнє - діти. Діти швидко дорослішають. Але жити самостійно і плідно вони зможуть, якщо сьогодні ми допоможемо розвинути їх задатки і нахили в здібності і таланти.

Україна
Л.П.Владімірова, директор Комунального закладу освіти «Синельниківська середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №2 Дніпропетровської області»

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШКІЛЬНОЇ МОДЕЛІ МЕДІАОСВІТИ

ХХІ сторіччя недаремно називають інформаційним. Те, що ще вчора здавалося фантастичним: поява нових і нових медіа, широке використання комп'ютерних, телекомунікаційних технологій, Інтернет-ресурсів для дистанційного навчання, для обміну досвідом, проведення веб-конференцій, здійснення онлайн-спілкування тощо - вже стало нормою в освіті нової доби.

Синельниківська ЗОШ №2 працює над створенням моделі новітнього закладу, який задовольняє потребам суспільства нової формації.

Розбудові сучасного інноваційного закладу сприяє втілення у життя авторської програми стратегічного розвитку школи «Обрій майбутнього».

Відповідно до Програми розвитку закладу в школі розробляється 22 інноваційні проекти. Серед них проекти, що забезпечують розбудову закладу випереджаючої освіти і реалізацію інноваційної шкільної моделі медіаосвіти: «Відкритий світ», «Прес-експрес», «Школа випереджаючої освіти (школа майбутнього) для сталого розвитку», «Педагогічний Еверест», «Віртуальний методичний кабінет», «Науково-методичні засади впровадження шкільної моделі медіаосвіти».

Мета створення моделі

Модель шкільної медіаосвіти є важливою складовою модернізації закладу. Вона є атрибутом масштабних перетворень у закладі випереджаючої освіти і поєднання спільною ідеєю усіх учасників навчально-виховного процесу.

Модель спрямована на створення єдиного шкільного медіа простору. Вона сприяє поширенню інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів, розвитку комп'ютерної грамотності всіх учасників навчально-виховного процесу, активізації гурткової роботи медіаосвітнього спрямування, налагодженню повноцінного суспільного діалогу між усіма учасниками навчально-виховного процесу в закладі та поза його межами, забезпечує ефективність медіаосвіти сім'ї, вирішує завдання підготовки особистості до безпечної та ефективної взаємодії з соціумом.

Опис моделі та шляхи її реалізації

Як вищезазначена Програма стратегічного розвитку школи «Обрій майбутнього» в цілому, так і вищезазначені проекти щільно пов'язані з метою шкільної моделі медіаосвіти.

Методичною радою школи та членами шкільної творчої лабораторії «Діамант» були розроблені інші важливі документи, що забезпечують масштабну інноваційну діяльність закладу з медіаосвіти. Це, насамперед, Концепція розвитку закладу як закладу випереджаючої освіти для сталого розвитку, Концепція впровадження медіаосвіти в ЗОШ№2 м. Синельникового та Концепція роботи ЗОШ№2 з обдарованими дітьми.

Втілюючи в життя проект інформатизації закладу «Відкритий світ», розрахований на період з 2008 по 2015рр., школі вдалося зробити наступні суттєві кроки щодо інформатизації закладу, створення належних умов, підґрунтя для втілення у життя шкільної моделі медіаосвіти. Педагогічний колектив закладу та інші учасники проекту діяли цілеспрямовано, послідовно, враховуючи його актуальність, виконуючи його завдання і тому досягли очікуваних результатів даного проекту.

Мета проекту: підготовка підростаючого покоління до повноцінного життя в інформатизованій державі, підвищення якості, доступності й ефективності освіти. Залучення до процесу інформатизації всіх учасників шкільного співтовариства.

Актуальність проекту обумовлена вимогами часу. Протягом останнього двадцятиріччя в світі йде процес формування інформаційного суспільства, а тому все більше розвиваються обчислювальні та інформаційні мережі. Світовою системою комп'ютерних комунікацій щодня користуються сотні мільйонів людей. Зростає потреба у засобах структурування, накопичення, зберігання, пошуку та передачі інформації – задоволення саме цих потреб і є метою створення та розвитку інформаційних мереж.

Школа не може бути осторонь прискореного наукового прогресу. Школа має випереджати розвиток суспільства і давати своїм вихованцям знання про найсучасніші наукові досягнення, інноваційні структури і готувати їх до практичної діяльності у суспільстві.

На нинішньому етапі розвитку суспільства володіння інформаційними технологіями стає базовою вимогою для випускника школи. Молода людина, яка не володіє сучасними комп'ютерними технологіями, яка не ознайомилася з Інтернет-технологіями у загальноосвітньому навчальному закладі, буде неминуче відкинута на периферію сучасного інформаційного суспільства.

Уміння користуватися інформаційно-комунікативними технологіями - важлива частина життєвих компетенцій людини інформаційного суспільства.

Запровадження ІТ-технологій є органічною, невід'ємною частиною інноваційного розвитку школи, яка має не просто «йти в ногу» з часом, а й готувати своїх вихованців до майбутнього.

Соціалізація випускників школи, підготовка їх до життя за законами ринку, до діяльності в сфері інноваційного бізнесу, науки, заснованих на інформаційних, телекомунікаційних технологіях, – один із найбільш актуальних, важливих аспектів створення закладу інноваційного типу, який ми прагнемо побудувати, а проект інформатизації закладу є фундаментом цієї діяльності.

Очікувані результати

Створення оптимальних умов для оволодіння і впровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій.

Перехід усього шкільного співтовариства на повну інформатизацію навчально-виховного процесу.

Якісна підготовка підростаючого покоління до повноцінного життя в інформатизованому суспільстві.

Створення єдиного інформаційного простору школи.

Оптимізація умов для підготовки вчителя до уроку через використання інформаційних ресурсів і технологій.

Оптимізація взаємодії школи з інформаційним простором міста, країн світу.

Так, максимально використовуючи фінансові і людські ресурси навчального закладу і громади, педагогічний колектив створює належну систему інформаційного забезпечення закладу.

Вже сьогодні ми відчуваємо позитивні наслідки упровадження шкільного проекту інформатизації «Відкритий світ».

В закладі відкрито два комп'ютерних класи та два мультимедійних кабінети, які обладнано медіапроекторами, акустичними системами, веб-камерою. Організовано шкільну локальну мережу, підключення до мережі Інтернет, встановлено WI-FI. Створено мультимедійну бібліотеку, банк даних програмного забезпечення навчального процесу, віртуальний методичний кабінет, усі учасники навчально-виховного процесу залучаються до участі в експериментальній роботі та до модернізації закладу.

Реалізація проекту «Відкритий світ» стала передумовою участі закладу у Всеукраїнському експерименті за темою «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів».

Наступними кроками інноваційної діяльності закладу стали створення Концепції впровадження медіаосвіти в ЗОШ№2, розроблення власного проекту «Науково-методичні засади впровадження шкільної моделі медіаосвіти», головна мета яких – залучитися до Всеукраїнського проекту дослідно-експериментальної роботи і створити власну шкільну модель медіаосвіти.

Додатковий ресурс для втілення у життя шкільної моделі медіаосвіти дає проект «Віртуальний методичний кабінет», який розв'язує проблему створення недійного простору закладу та медіакультурного розвитку учасників навчально-виховного процесу.

Здійснюються важливі кроки щодо активізації дослідно-експериментальної роботи вчителів, відпрацювання філософії і технології запровадження вітчизняної моделі шкільної медіаосвіти в рамках Всеукраїнського експерименту «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів» та створюються умови для оволодіння вчителями школи ІТ-технологіями в рамках проекту «Педагогічний Еверест».

Результати впровадження моделі

В педагогічній скарбниці закладу з питань кращої організації науково-методичної та дослідно-експериментальної роботи є чимало цікавих інноваційних знахідок.

Розумнючи переваги інформаційного суспільства, ми не забуваємо про формування медіаімунітету особистості, формування рефлексії критичного мислення і про створення умов для розвитку медіатворчості особистості.

Вже четвертий рік поспіль упроваджується спецкурс «Медіакультура» в 10 класах.

Важливу роль в системі шкільної медіаосвіти відіграють гуртки медіаосвітнього спрямування для учнів 9-10 класів «Наш сайт», «Вікі-манія», заняття в яких проводять креативні, досвідчені педагоги - вчителі інформатики. Учні 4, 7-8 класів вивчають спецкурси «Кроки до інформатики. Шукачі скарбів».

Набула поширення практика інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів. Використовується різноманітна медіапродукція: презентації, відеоролики, електронні засоби навчання. Широко застосовуються різноманітні Інтернет-ресурси.

Відповідно до шкільної моделі медіаосвіти на базі шкільного інформаційного-методичного центру створено віртуальний методичний кабінет, що сприяє партнерсько-мережевій взаємодії вчителів, учнів, батьків у побудові нового змісту освіти.

Розпочалася практика впровадження власних сайтів учителів школи та їх участі у веб-конференціях.

Щоб ми не робили, ідучи на урок, чи на педраду, нараду, проводячи позакласні заходи для учнів, зустрічаючись з батьками, - ми залучаємо для вирішення найважливіших питань навчально-виховної роботи інформаційні технології навчання, мультимедійну підтримку, шукаємо шляхи вдосконалення шкільної моделі медіаосвіти.

Медіаосвітні, інноваційні процеси спостерігаються, як уже було сказано вище, у всіх традиційних заходах школи. Наприклад, щоб заповнити сторінки літопису класу, сьогодні потрібно не лише проінформувати про участь у заходах, але й проаналізувати свою роботу, відібрати на згадку найцікавіші, найяскравіші миті шкільного життя та оформити їх у вигляді фотоколажів.

Випуск шкільної газети, стіннівки, виготовлення слайд-шоу, мультимедійних презентацій, відеороликів - ця робота теж потребує певного рівня медіаграмотності, медіакультури, налаштовує на пошуки гармонійного співіснування із світом природи та людей.

Яскравим підтвердженням вищезазначеної думки може будь-який випуск шкільної газети «Большая Медведица».

Саме медіаосвітні процеси, основою яких є інформатизація закладу, створюють повсякчасно різноманітні ситуації для формування креативної особистості.

Підвищується рівень медіакультури та медіаграмотності всіх учасників навчально-виховного процесу. На сьогодні 96% вчителів мають власні комп'ютери, ноутбуки, мають можливість виходу в мережу Інтернет. Вчителі школи пройшли курси ІКТ (87%), Інтел (85%), Веб.2.0 (25%).

Анкетування педагогів виявило, що використання ІКТ під час викладання шкільних дисциплін стає яскравою ознакою сучасного уроку. Вчителі закладу використовують мультимедійну підтримку на уроці вчителі використовують на різних етапах уроку та в позаурочній діяльності.

Діагностування стану медіакомпетентності вчителів закладу дозволяє стверджувати, що систематично відбуваються позитивні зміни щодо використання інформаційних технологій в практичній діяльності вчителів школи, що впровадження проекту інформатизації поставило заклад на шлях незворотних змін.

Етап за етапом роботи нашого закладу над упровадженням шкільної моделі медіаосвіти серед учасників навчально-виховного процесу росте переконання того, що дослідно-експериментальна робота з упровадження вітчизняної моделі медіаосвіти є найбільш актуальною для створення сучасного освітнього простору, для розбудови закладу інноваційного типу.

Україна
Л.В.Григоренко, завідувач Комунального дошкільного закладу освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №5 «Вербиченька» Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

ТВОРЧИЙ ПРОЕКТ «ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР «ВЕРБИЧЕНЬКА-ІНФОРМ»

Дошкільний навчальний заклад - перший соціальний інститут, перший виховний заклад, з яким вступають в контакт батьки і де починається їх систематична педагогічна просвіта . Від спільної роботи батьків і педагогів залежить подальший розвиток дитини. І саме від якості роботи дошкільного закладу залежить рівень педагогічної культури батьків, а, отже, і рівень сімейного виховання дітей. Для того щоб бути справжнім пропагандистом засобів і методів дошкільного виховання , дитячий садок у своїй роботі повинен служити зразком такого виховання. Тільки за цієї умови батьки з довірою поставляться до рекомендацій вихователів, охочіше будуть встановлювати з ними контакт. Вихователі повинні постійно підвищувати вимоги до себе , до своїх педагогічних знань і вмінь , до свого відношенню до дітей і батьків.

Сьогодні перед більшістю дошкільних закладів стоїть складне завдання - привернути батьків до педагогічної взаємодії з дитиною, відійшовши при цьому від заорганізованості і нудних шаблонів.

Сімейне виховання завжди відігравало визначальну роль у становленні особистості маленької дитини. У той же час на розвиток дитини впливає те середовище , в якому вона знаходиться. А саме дошкільний навчальний заклад, де малюк проводить 10,5 годин на добу п'ять днів на тиждень. У дитячому садку все життя дитини підпорядкована цілій системі правил і вимог: правилам організації та життєдіяльності , поведінки в колективі однолітків і т. д. Так само, як і кожна родина, дошкільний заклад має сформовану систему цінностей і традицій. Іноді вони не тільки не збігаються, а й повністю протилежні. У зв'язку з цим виникає необхідність у налагодженні тісного контакту між дошкільним закладом та родиною. Зв'язок цей не повинен бути формальним, прописаним лише в численних планах і документах.

Тому об'єктом даної роботи є педагогічна освіта батьків дошкільнят через інформаційні технології, а предметом - зміст і форми педагогічної освіти. Адже як би серйозно не продумувалися форми виховання дітей в дошкільному закладі, якою б високою не була кваліфікація працівників дошкільного закладу, неможливо досягти поставленої мети без постійної підтримки та активної участі батьків у виховному процесі.

Досвід практичної роботи нашого колективу №5 знайшов своє втілення у творчому проекті «Інформаційний центр «Вербиченька-інформ» (для реалізації інноваційної діяльності по оптимізації взаємодії дошкільного закладу і сім'ї, через використання інформаційно-комунікативних технологій).

Актуальність проекту, оптимізація управління взаємодії дошкільного закладу з сім'єю на основі ефективного використання інформаційно-комунікативних технологій, з метою вирішення актуальних проблем виховання дітей.

Взаємодія між батьками і педагогами повинно бути розвиваючим і підтримуючим. Підтримуюча взаємодія - це обопільна готовність дорослих взаємодіяти в процесі вирішення актуальних проблем виховання дітей.

Розвиваюча взаємодія покликана попереджати виникнення проблем і допомагати батькам, оволодіти продуктивними методами спілкування з дитиною.

Взаємодія з родиною охоплює всі рівні управління дошкільним закладом, а саме:

до функціональних обов'язків керівника ДНЗ входить забезпечення ефективної взаємодії з батьками;

методист мобілізує педагогів на вирішення завдань взаємодії з сім'єю, привертає до їх вирішення батьків та громадськість. Організовує просвітницьку роботу для батьків;

старша медична сестра організовує спільну роботу з сім'єю щодо виховання здорової дитини;

вихователь управляє процесом взаємодії з сім'єю вихованців.

Кожен рівень системи управління перебувати в рамках посадових обов'язків та інструкцій.

Роль завідуючої і методиста - управління в зоні найближчого розвитку соціально - педагогічної взаємодії, для підтримки педагогів і батьків у вирішенні проблем, які спрямовані на оволодіння продуктивними методами взаємодії.

Сім'я і дошкільний заклад на певному етапі складають для дитини основну навчально-виховного мікросередовище - освітній простір. І сім'я, і педагоги по-своєму передають дитині соціальний досвід. Але тільки в поєднанні один з одним вони створюють оптимальні умови для входження маленької людини у великий світ. Шлях до діалогу цих двох соціальних інститутів ускладнений тим, що є розбалансованість процесів виховання в сім'ї та ДНЗ. Нестабільність суспільства, соціальна напруженість, економічний тиск, пересунули виховні функції сім'ї на друге і третє місця, а в ДНЗ виховання завжди стоїть на першому місці.

Цю ситуацію можна змінити за рахунок включення сім'ї в освітній простір ДНЗ, але для цього необхідно створити такі умови:

Соціально-правові: побудова всієї роботи має ґрунтуватися на нормативно-правових документах, листах, рекомендаціях МОН, а також відповідно до Статуту ДНЗ, договорами співпраці, що регламентують і визначають функції, права та обов'язки сторін.

Інформаційно-комунікативні: надання батькам можливості бути в курсі реалізованих програм, бути обізнаними в питаннях специфіки організації освітнього процесу, досягнень і проблем у розвитку дитини, безпеки його перебування в ДНЗ .

Перспективно-цільові: наявність планів роботи з сім'ями на найближчу і подальшу перспективу, забезпечення прозорості та доступності для педагогів і батьків у вивченні даних планів, надання права батькам брати участь у розробці індивідуальних проектів, планів, програм, вибору в інтересах розвитку дитини.

Стимулюючі: взаємодія ДНЗ і сім'ї буде більш ефективною, якщо воно спирається на результати вивчення: потреб та інтересів сімей; категорій сімей; стилів сімейного виховання; дитини за всіма лініями розвитку; рейтингу, який проводять в ДНЗ щодо форм співпраці з сім'єю, і в процесі дозволяє своєчасно коригувати їх зміст і структуру проведення.

Визначення проблеми: Чи потрібно дошкільному закладу налагоджувати взаємодію з сім'єю? Неодмінно! Чи потрібно шукати нові форми такої взаємодії? Безумовно. І перше, що потрібно зробити на цьому шляху, так це визнати: старі форми контактів з батьками зжили себе.

Сучасні батьки, насамперед, вимагають до себе поваги, вони грамотні, поінформовані, але разом з тим дуже зайняті. Тому вони не хочуть ніякої зайвої інформації.

Мета проекту. Створення єдиного інформаційного простору освітнього закладу, системи, в якій задіяні і на інформаційному рівні пов'язані всі учасники освітнього процесу: адміністрація, педагоги, діти та їхні батьки, а також соціальне оточення. Здійснення взаємозв'язку між світом дитинства, юними кореспондентами і дорослим світом, включення дітей в систему засобів масової комунікації.

Завдання проекту

Формувати інформаційну культуру та ІКТ-компетентність всіх учасників освітнього процесу.

Інтегрувати, впровадити інформаційні технології в процеси виховання, навчання, управління.

Розвиток комунікативних навичок у дітей.

Створити умови для підвищення педагогічної, правової, культурологічної компетентності батьків.

Підвищення іміджу ДНЗ в соціумі.

Етапи реалізації проекту

1 етап. Аналітичний - визначення найбільш ефективних форм співпраці ДНЗ і сім'ї

2 етап. Практичний - складання перспективно-тематичного плану роботи інформаційного центру

3 етап. Результативний - анкетування батьків, презентація проекту, обмін досвідом серед педагогів.

Напрямки роботи за проектом

З дошкільнятами через:

- Екскурсії по дошкільному закладу;
- Сюжетно-рольова гра «Ми – журналісти» (інтерв'ю у співробітників і гостей дошкільного закладу);
- Виготовлення атрибутів ;
- створення предметно-розвивального середовища : відеостудії «Веселка».

З батьками через :

- Друковані видання : пам'ятки, буклети , газети , відеоматеріали;
- Спільне виготовлення атрибутів для сюжетно-рольової гри;

З педагогічним колективом через :

- Друковані видання : пам'ятки, буклети , газети , відеоматеріали;
- Спільне виготовлення атрибутів для сюжетно-рольової гри.

Принципи взаємодії з батьками: Доброзичливий стиль спілкування педагогів з батьками. Індивідуальний підхід. Співпраця, а не наставництво.

Концептуальні положення: Інформаційна культура і комп'ютерна грамотність педагогів. Принцип охорони здоров'я вихованців. Інформаційний підхід до педагогічного процесу. Триєдність навчально-виховної мети. Педагогічна доцільність. Інтеграція. Принцип мультимедійності. Інтерактивний характер.

Ресурсне забезпечення проекту:

Нормативно - правове: Розробка нових локальних актів, що регламентують діяльність ДНЗ (наказів, положень, правил, функціоналів); Укладення договорів з партнерами.

Науково - методичне: Створення банку комп'ютерних навчальних програм , дидактичних і методичних матеріалів з використанням інформаційних технологій у роботі ДНЗ; Створення моделі інформаційно-методичного і технічного забезпечення навчально-виховного процесу ДНЗ; Розробка системи методичних консультацій по ходу реалізації проекту; Оснащення педагогів методичними посібниками та рекомендаціями щодо використання ІКТ в роботі з дітьми.

Кадрове: Створення умов для підвищення кваліфікації , підготовки та перепідготовки фахівців беруть участь у реалізації проекту; підготовка педагогічних кадрів до нової освітньої практиці; Створення творчої групи з висококваліфікованих і креативних педагогів для роботи з реалізації проекту в ДНЗ.

Інформаційне: Попередження негативних ефектів при створенні єдиного інформаційного освітнього простору; Розвиток співробітництва з батьками та міськими соціальними структурами; Вдосконалення моделі взаємодії дошкільного закладу і сім'ї, педагогічна освіта.

Матеріально-технічне: Удосконалення матеріально-технічної бази ДНЗ у сфері інформатизації; Оновлення і збагачення предметно-розвивального середовища ДНЗ.

Очікуваний результат: Створення єдиного інформаційного простору ДНЗ. Організація навчально-виховного процесу з опорою на останні досягнення в галузі інформатизації. Підвищення рівня професійної майстерності педагогів ДНЗ та комунікативних навичок у дітей. Створення активно діючої, працездатною системи підтримки сімейного виховання з використанням ІКТ. Підвищення педагогічної культури батьків. Трансляція педагогічного досвіду на методичних заходах різного рівня.

Аналіз результативності інформаційного центру:

Видавнича діяльність

Після першого випуску газети стало зрозуміло, що можна довго і нудно розповідати про закономірності процесу виховання і навчання дітей , оновлення його змісту - і отримати нульовий результат. А можна за допомогою незвичайних форм, зокрема випуску буклетів , пам'яток , газет зробити матеріал цікавим , привернути увагу батьків.

За допомогою видавничої діяльності були вирішені такі завдання: забезпечення своєчасною інформацією про роботу дошкільного закладу; надання батькам кваліфікованої психолого-педагогічної, методичної допомоги з питань виховання , навчання дітей дошкільного віку; створення архіву видавничої діяльності.

Тематика видань буклетів і пам'яток визначалася з різних напрямків інноваційної діяльності . За основу взято принцип - батьки повинні навчитися чути своїх дітей ! Сучасні батьки - дуже зайняті люди , не завжди приходять на батьківські збори, консультації, часто обмежуючись лише короткими бесідами з вихователями під час ранкового прийому вихованців і ввечері , коли забирають малюка з дошкільного закладу. А ця форма роботи виявилася зручна тим, що батьки можуть ознайомитися з інформацією, коли з тих чи інших причин чекають свою дитини в дитячому садочку. Про що ми розповідаємо:

Про особливості фізичного і психічного розвитку дітей, про життя дитини в дитячому саду.

Даємо рекомендації з виховання та навчання дітей.

Допомагаємо батькам поглянути з боку на взаємини зі своїми дітьми більш уважно, побачити настрій своїх дітей, їх бажання і переживання.

Для цього кожен номер буклету, пам'ятки робився тематичним. Вони могли бути авторськими або складені групою вихователів.

А ось газета випускалася з участю всіх педагогів ДНЗ , так як відображала життя всіх груп. Плюси такої форми взаємодії з батьками полягають у наступному:

Вихователі надають батькам об'єктивну інформацію , і вони вирішують , що з нею робити.

Ми не обмежуємо батьків в часі. Вони можуть взяти видання додому і вивчити його у зручний час.

Інформація, надана у виданні, безпосередньо чи опосередковано стосується дітей , які відвідують дошкільний заклад.

Батьки завжди в курсі подій, що відбуваються у дошкільному закладі, який відвідує їх дитина.

Батькам надається можливість реалізувати їх право на участь в житті ДНЗ.

У роботі з батьками пошук нових форм роботи залишається завжди актуальним. Видання малотиражної газети сприяє залученню батьків до виховання та навчання дітей , підвищує компетентність батьків у вихованні дитини.

Відеостудія «Веселка»

З метою активного впливу на комунікативну діяльність дітей в нашому дошкільному закладі була організована відеостудія «Веселка».

Завдання відеостудії: формування та подальший розвиток зв'язного діалогічного мовлення у дітей; розвиток комунікативних навичок у дітей; створення банку мультимедійної бібліотеки.

Що потрібно для відкриття відеостудії? Педагоги, діти - «чомучки » та технічне забезпечення: мікрофон, фотоапарат, відеокамера. Перш ніж навчити дітей брати інтерв'ю у людини певної професії, необхідно поговорити з дітьми на цю тему , запропонувати дидактичні ігри. І тільки після того, як діти отримають достатню кількість відомостей , стає можливим обговорення кола питань, які можна задати. Тому гра «Журналісти » виявилася зрозуміла дітям, завоювала дитяче визнання своєю своєрідністю з використання схеми різноманіттям атрибутики, максимальною наближеністю до дійсності. Саме в грі наші вихованці навчилися брати інтерв'ю у дорослих, спробували себе в якості фотокореспондентів на різних заходах у садочку.

Таким чином, організація журналістської діяльності дошкільників з застосуванням , зокрема методу інтерв'ювання, активізує мовну мотивацію, створює умови для формулювання питань, побудови самостійних висловлювань і міркувань . І важко визначити ту грань , яка розділяє роботу і гру. Тут можна з упевненістю вести мову про різноманітністю спільної діяльності дорослих і дітей, об'єднаної загальною назвою «Ми - журналісти».

Висновки

Використання ІКТ дає можливість встановити дистанційну взаємодію з сім'єю, яке органічно доповнює безпосереднє спілкування.

Переваги використання ІКТ у взаємодії з батьками:

мінімізація часу доступу до інформації суб'єктів комунікації;
організація взаємодії ДНЗ та сім'ї за допомогою ІКТ являє собою цікаву та ефективну модель роботи;
дана форма співпраці враховує не тільки потреби всіх учасників освітнього процесу, а й підвищує їх активність і компетентність;
завдяки встановленню довірливо-партнерських відносин між суб'єктами взаємодії створюється сприятливий психологічний клімат у ДНЗ;
можливість продемонструвати будь-які документи, фотоматеріали;
забезпечення індивідуального підходу до суб'єкта комунікації;
оптимальне поєднання індивідуальної роботи з груповою;
зростання обсягу інформації;
забезпечує діалог суб'єктів комунікації (електронна пошта, форум);
оперативне отримання інформації;
розширення інформаційних потоків;
створення електронних газет, журналів.

Досвід роботи з батьками показав, що позиція батьків і вихователів стала більш гнучкою. Тепер вони не глядачі й спостерігачі, а активні учасники різних заходів. Тати та мами відчувають себе більш компетентними у вихованні дітей. Більшість батьків почали цілеспрямовано займатися проблемами виховання дошкільнят. Їх цікавлять, всі сфери розвитку дитини: проблеми патріотичного, морального і естетичного виховання дітей, їх культура поведінки, залучення дітей до культурних цінностей.

Отже, цілеспрямований, системний, інформаційний вплив, що спрямований на батьківську громадськість, з використанням інформаційно-комунікативних технологій дозволяє значно підвищити ефективність взаємодію дошкільного закладу та сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти/ науковий керівник/ А.М.Богуш. – К.: Освіта, 2012.
2. Алексеєнко К. Медіаактивність дошкільного навчального закладу в інтернет- просторі / К. Алексеєнко / /Практика управління дошкільним закладом. – 2014. – № 04. –С. 20-23.
3. Великий А.П. Перспективи інформатизації в Україні / А.П. Великий. – К., 1996.
4. Власенко А.О. Інформаційно - комунікаційні технології в навчально – методичній роботі з педагогічними кадрами/ О.Власенко // Завуч. Усе для роботи. – 2012. –№ 9-10.
5. Волошина С.В. «Розвиток інформаційної та комунікативної компетентності вчителя»/ С.В. Волошина //Завуч. Усе для роботи. –2011. –№ 15-16.
6. Гиркин И.В. Нові підходи до організації навчального процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій / И.В. Гиркин // Інформаційні технології –1998. –№ 6.
7. Домрачев В. Г. Про класифікації комп'ютерних освітніх інформаційних технологій / В.Г. Домрачев // Інформаційні технології –1998–. № 6.
8. Єресько О.В. Освіта в Україні: курс – на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій [текст] / Олег Єресько // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 1. – С. 4 – 6.
9. Кутеньова Н.Б. Інноваційний підхід до організації методичної роботи з педагогами / Наталія Кутеньова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 10. – С. 44 – 52.
10. Потурнак Є.В.. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільному навчальному закладі [текст] / Є.В. Потурнак // Практика управлінням дошкільним закладом. – 2012. – № 5. – С. 30 – 35.
11. Науменко Т.І. Як активізувати мовлення малят? / Т.І. Науменко // Дошкілля. – 2007. – № 1. – С. 10-13.
12. Петрова О.Ю. Удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу [текст] / Олена Петрова, Лариса Погорелова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 5. – С. 71 – 77.
13. Свириденко О.С. Навчання XXI століття: ІКТ – компетентність педагогів [текст] / Олена Свириденко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 1. – С. 7 – 10.
14. Стеценко І. Б. Коли потрібен комп'ютер? / І. Б. Стеценко // Дитячий садок. – 2006. – № 41. – С. 2-3.
15. Стеценко І. Б. Використання комп'ютера у дитячому садку / І. Б. Стеценко // Дитячий садок.- 2010.- № 28 (556)

Україна

Л.О.Даниленко, завідувач дошкільного відділення Синельниківського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Дніпропетровської області

РЕАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМНО-ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Реалізація вимог Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти - важливий етап наступності в діяльності дошкільного навчального закладу і початкової школи та перспективності підвищення якості освіти. Аналіз ситуації показує, що ця тенденція повинна залишатися характерною рисою системи освіти в майбутньому.

До створення Проекту наш колектив спонукав пошук точок дотику в роботі ДНЗ та школи в плані наступності в нових умовах реалізації вимог Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти.

Так звані точки дотику ми бачимо у вирішенні проблем, які представлені трьома напрямками:

- Узгодження мети і завдань здійснення наступності на дошкільному і початковому шкільному рівні;
- Відбір змісту освіти для дітей дошкільного віку з урахуванням принципів наступності освіти і психолого-педагогічних умов реалізації вимог Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти.
- Збагачення організаційних форм і методів навчання як у дошкільному закладі, так і в початковій школі.

Підготовка до школи часто розглядається як більш раннє вивчення програми першого класу і зводиться до формування вузько направлених предметних знань і умінь. У цьому випадку наступність між дошкільним і молодшим шкільним віком визначається не тим, які розвинені у майбутнього школяра якості, необхідні для здійснення нової навчальної діяльності, чи сформовані передумови, а наявністю або відсутністю у нього визначених знань з навчальних предметів.

Проте дослідження психологів і педагогів показують, що наявність знань саме по собі не визначає успішність навчання; важливіше, щоб дитина вміла самостійно їх добувати і застосовувати.

У цьому і полягає діяльнісний підхід, який лежить в основі державних освітніх стандартів.

Що таке діяльнісний підхід? Навчати діяльності у виховному сенсі - це значить робити навчання мотивованим, вчити дитину самостійно ставити перед собою мету і знаходити шляхи і способи її досягнення, допомагати дитині сформувати вміння контролю і самоконтролю, оцінки та самооцінки. Тому провідною метою підготовки до школи має бути формування у дошкільника якостей, необхідних для оволодіння навчальною діяльністю - допитливості, ініціативності, самостійності, творчого самовираження дитини та ін.

Між тим, треба пам'ятати, що наступність між дошкільною та шкільною ланками освіти не можна розглядати тільки як підготовка дітей до навчання. Важливо забезпечити збереження самоцінності дошкільного віку, коли закладаються найважливіші риси майбутньої особистості. Слід формувати соціальні уміння і навички майбутнього школяра, необхідні для легкої адаптації до школи. Необхідно прагнути до організації єдиного розвиваючого простору дошкільної та початкової освіти. Вирішення цього питання також закладено в Програмі.

Враховуючи те, що безперервна освіта виступає як зв'язок узгодженості і перспективності всіх компонентів системи (мети, завдань, змісту, методів, засобів, форм організації виховання і навчання) на кожній ланці освіти, вирішення проблеми наступності ми бачимо в створенні програми співпраці початкової школи та дошкільного закладу, яка б відображала цей зв'язок, узгодженість і перспективність.

Наступність між дошкільною та початковою ланками освіти передбачає вирішення пріоритетних завдань:

Для дошкільної ланки: залучення дітей до цінностей здорового способу життя; забезпечення емоційного благополуччя кожної дитини, розвиток її позитивного самовідчуття; розвиток ініціативності, допитливості, здатності до творчого самовираження; формування різних знань про навколишній світ, стимулювання комунікативної, пізнавальної, ігрової активності дітей у різних видах діяльності; розвиток компетентності в сфері відносин до світу, до людей, до себе; включення дітей до різних форм співпраці (з дорослими і дітьми різного віку).

Для початкової школи: становлення основ громадянської ідентичності та світогляду учнів; формування уміння вчитися і здатності до організації своєї діяльності; вміння розуміти мету і дотримуватися її у навчальній діяльності, планувати свою діяльність, здійснювати її контроль і оцінку, взаємодіяти з педагогом і однолітками в навчальному процесі; духовно-моральний розвиток і виховання учнів, що передбачає прийняття ними моральних норм, моральних установок, національних цінностей; усвідомлене прийняття цінностей здорового способу життя і регуляція своєї поведінки у відповідності з ними; вдосконалення досягнень дошкільного розвитку, спеціальна допомога з розвитку сформованих у дошкільному дитинстві якостей; індивідуалізація процесу навчання, особливо у випадках випереджаючого розвитку або відставання.

Реалізація загальної мети і завдань освіти дітей 3 - 10 років вимагає дотримання психолого-педагогічних умов:

Для дошкільної ланки: особистісно-орієнтована взаємодія дорослих і дітей; формування передумов навчальної діяльності як найважливішого чинника розвитку дитини; організація навчально-виховного процесу з використанням відповідних віку форм роботи з дітьми, опора на гру при формуванні навчальної діяльності.

Для початкової школи: опора на наявний рівень досягнень дошкільного дитинства; спрямованість процесу навчання на формування вміння вчитися як найважливішого досягнення у розвитку для цього вікового періоду; збалансованість репродуктивної (відтворюючої готовий зразок) і дослідницької, творчої діяльності, колективних та індивідуальних форм активності.

Пріоритетним напрямком початкової освіти визначено формування загальнонавчальних умінь і навичок, рівень оволодіння яких значною мірою зумовлює успішність подальшого навчання. Основний результат освіти розглядається відповідно до діяльнісного підходу як досягнення учнями нових рівнів розвитку на основі оволодіння ними як універсальних засобів дій, так і специфічних для вивчення предметів. І в цьому ще одна відмінна особливість нових стандартів. Реалізація цієї особливості у навчально-виховному процесі вимагає нової організації на основі планування спільної діяльності вчителя та учнів.

З метою забезпечення наступності двох початкових ланок загальної освіти, з урахуванням Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти, наш колектив вибрав вивчення і застосування у навчально-виховному процесі даного підходу, який необхідно здійснювати в системі.

На наш погляд, системно-діяльнісний підхід у дошкільній освіті передбачає: розвиток у дітей пізнавального мотиву (бажання дізнатися, відкрити, навчитися) і конкретної навчальної мети (розуміння того, що саме потрібно з'ясувати, освоїти); виконання вихованцями певних дій для оволодіння знаннями в процесі ігрової діяльності; під керівництвом дорослих виявлення і оволодіння дітьми способів дій, що дозволяють усвідомлено застосовувати набуті знання; формування у дошкільнят вміння контролювати свої дії - як після їх завершення, так і в процесі; включення змісту освіти в контекст рішення значущих життєвих завдань.

Процес виховання - це процес трансформації цінностей, ідеалів, існуючих в культурі, через діяльність в реально діючі та змістоутворюючі мотиви поведінки. Таким чином, в системно-діяльнісному підході виділяється результат діяльності як цілеспрямованої системи. Навчально-виховний процес дошкільника не можна організувати, можна лише ініціювати, сприяти його виникненню, створити для цього необхідні умови з урахуванням провідної дитячої діяльності, тобто здійснювати навчання і виховання дошкільника через гру. Коли Д.Б.Ельконін говорив, що провідною діяльністю дошкільного віку є дитяча гра, він попереджав: «Навчання має увійти в початкову школу через ворота дитячої гри. Без цього нічого не вийде».

Основна мета системно - діяльнісного підходу в освіті дошкільника – навчити не знанням, а практичним діям у пізнанні навколишнього і соціального світу.

Мета системно-діяльнісного підходу - розвиток особистості. В основі технології діяльнісного підходу лежить обов'язкова участь дитини в освітньому процесі. Основний принцип діяльнісного підходу полягає в тому, що знання не подаються у готовому вигляді, а діти отримують інформацію, самостійно беручи участь у дослідницькій та практичній діяльності. Завдання педагога полягає не в тому, щоб все доступно пояснити і розповісти. Вихователь повинен так сформулювати певну проблему, щоб діти могли самостійно запропонувати різні варіанти її вирішення, у спільній діяльності та після обговорення вибрати найбільш доступний для дитячого сприйняття і практичних умінь спосіб.

Реалізація технології діяльнісного методу в педагогіці забезпечується наступною системою дидактичних принципів:

- принцип діяльності - полягає в тому, що дитина отримує знання не в готовому вигляді, а проявляючи уяву, мислення, пам'ять, видобуває їх у спільній діяльності з дорослим (а потім і самостійно), активно бере участь в обговоренні, що сприяє успішному формуванню передумов навчальної діяльності. При цьому необхідно враховувати, що для дошкільнят необхідно використовувати ігрову діяльність;
- принцип безперервності - визначає наступність між усіма рівнями і етапами навчання на рівні технології, змісту і методик з урахуванням вікових психологічних особливостей розвитку дітей;
- принцип цілісності - передбачає формування у вихованців дошкільного віку початкового системного уявлення про світ (природу, суспільство, про самого себе, соціокультурний світ і світ діяльності);
- принцип мінімакса - полягає в наступному: педагог повинен запропонувати дитині можливість освоєння змісту освіти на максимальному для нього рівні (визначається зоною найближчого розвитку вікової групи) і забезпечити при цьому його засвоєння на рівні соціально безпечного мінімуму (державного освітнього стандарту);

- принцип психологічної комфортності - передбачає зняття всіх стресових факторів освітнього процесу, створення в групі доброзичливої атмосфери, орієнтованої на реалізацію ідей педагогіки співробітництва, розвиток діалогових форм спілкування;
- принцип варіативності - припускає елементарне формування у дошкільнят здібностей до створення варіантів для прийняття рішень у ситуаціях вибору;
- принцип творчості - означає максимальну орієнтацію на творчість у навчально-виховному процесі, придбання вихованцями власного досвіду творчої діяльності.

Тема. «Реалізація системно-діяльнісного підходу у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу».

Мета. Забезпечення умов для побудови освітнього простору ДНЗ на основі системно-діяльнісного підходу, що забезпечує успішність дошкільника-випускника.

Завдання: Формування пакету нормативно-правової та навчально-методичної бази в ДНЗ відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти. Апробація механізмів, що забезпечують наступність освітнього процесу між дошкільною освітою і початковою загальною освітою в умовах реалізації Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти. Організація інтегрованого розвиваючого простору з позиції можливостей формування ключових компетентностей дошкільнят через використання системно-діяльнісного підходу. Розробка та узгодження з початковою школою показників оцінки ключових компетентностей дошкільнят через використання системно-діяльнісного підходу. Розробка та апробація системи методичної роботи та роботи з батьками в процесі переходу до реалізації Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти на основі системно-діяльнісного підходу. Підвищення якості навчально-виховного процесу та рівня професійної підготовки педагогів ДНЗ для реалізації Базового компоненту дошкільної освіти.

Інноваційна ідея проекту.

Реалізації моделі інтегрованого развиваючого простору, який полягає в організації поліфункціональної участі педагогів, батьків і дітей для досягнення спільної мети - «успішний дошкільник».

Учасники проекту

Реалізація інноваційного проекту передбачає залучення широкого кола учасників.

Умовно вони розділені на групи:

Здійснення мережевої взаємодії ДНЗ з суб'єктами для розвитку мобільності у сфері освіти, вдосконалення інформаційного обміну та поширення ефективних технологій роботи з дошкільнятами. Ефективність взаємодії та співпраці між усіма суб'єктами реалізації інноваційного проекту визначається показниками обміну думками, результатами узгодженості дій партнерів, вирішенням поставлених завдань і підтримкою громадськості.

Очікувані результати: розробка і апробація змісту і методики навчально-виховного процесу, орієнтованого на використання системно-діяльнісного підходу і проведення відповідної підготовчої роботи в ДНЗ на основі механізмів безперервності освітнього процесу; розробка і апробація засобів діагностики випускників ДНЗ і особистісних якостей дошкільнят відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти; система методичної роботи в ДНЗ і система роботи з батьками на етапі переходу до реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти.

Це дозволить: сформувати у дошкільників-випускників ДНЗ життєву компетентність відповідно до завдань Базового компоненту дошкільної освіти з позицій безперервності освіти на рівні дошкільний заклад - початкова школа; створити в ДНЗ локальні зразки освітнього простору діяльнісного типу; підвищити результативність освітнього процесу і створити умови для збереження здоров'я дітей, розвитку їх особистісних якостей і пізнавальних мотивів діяльності, забезпечити безперервність у формуванні особистісних якостей дитини; підвищити професійний рівень педагогів-учасників проекту; створити умови для партнерських відносин між батьками і НВК при переході до реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти.

Етапи реалізації проекту:

1-й етап - організаційний (пошуковий) (вересень 2013 р.- серпень 2014): розробка документації для успішної реалізації заходів відповідно до мети інноваційного проекту; створення умов (кадрових, матеріально-технічних і т. д.).

2-й етап - практичний (вересень 2014 р.- травень 2015): реалізація заходів, спрямованих на створення умов для функціонування інтегрованої моделі розвиваючого освітнього простору; апробування моделі, оновлення змісту, організаційних форм, педагогічних технологій; періодичний контроль реалізації заходів, корекція заходів.

3-й етап - узагальнюючий (червень-грудень 2015): реалізація заходів, спрямованих на практичне впровадження і поширення отриманих результатів; аналіз досягнення мети і вирішення завдань, позначених в інноваційному проекті.

Очікуваним результатом є функціонування дошкільного закладу як сучасної освітньої установи, що забезпечує виконання замовлення школи I ступеня на підготовку успішного дошкільника.

Ефекти реалізації проекту: організація розвиваючого освітнього простору для дітей дошкільного віку; опорний заклад за тематикою використання системно-діяльнісного підходу в дошкільних закладах; методичний та інформаційний ресурс для застосування розвиваючих прийомів, методик і технологій педагогами, батьками, дітьми; ресурс оцінки якості для ключових компетентностей дошкільника в процесі діяльності.

Інновація проекту «Реалізація системно-діяльнісного підходу у навчально-виховному процесі дошкільного закладу» полягає у використанні вікового принципу систематизації та організації розвиваючої діяльності дошкільника. Навчально-виховний процес формування успішного дошкільника в ДНЗ умовно ділиться на три етапи:

Адаптаційний - молодший дошкільний вік.

Інтеграційний - середній дошкільний вік.

Самореалізаційний, якому відповідає перебування дітей у старшій групі.

На кожному етапі змінюються обсяг, функції дорослого (педагога - батька) і зміст розвиваючої діяльності, співвідношення з іншими видами дитячої діяльності. Тому педагоги систематизують відповідний інформаційний банк вправ і розвиваючих технологій з урахуванням рекомендацій, де позначено: облік вікових особливостей, види дитячої діяльності, спрямованість, результативність.

Основним засобом досягнення мети дошкільної освіти відповідно до державного стандарту дошкільної освіти є інтеграція ігрового простору, а основним методом - гра. У сучасний ігровий простір залучені дитина, педагог і батьки, які функціонально в суспільній діяльності забезпечують досягнення спільної мети - «успішність дитини», яка є інтегративним показником розвитку дошкільника, що і робить ігровий простір інтегрованим.

Інтегрований розвиваючий простір будується на визначенні та цілеспрямованому призначенні об'єктів інтеграції та їх функцій. При цьому розглядаються необхідні умови для забезпечення досягнення передбачуваного результату. Інтеграція дитини в розвиваючий простір містить: предметно-розвиваюче середовище, медико-психолого-педагогічний супровід та дитяче співтовариство. Інтеграція педагога в розвиваючий ігровий простір включає: планування, а також підбір тем, ігор та вправ, спрямованих на розвиток ключових компетентностей дошкільнят; керівництво дитячою діяльністю; навчання практичним діям; систему методичної роботи. Інтеграція сім'ї в розвиваючий простір включає: принципи і правила організації дитячої діяльності в сім'ї, допомога батьків дітям, керівництво батьків поведінкою дітей в ігровій і продуктивній діяльності. Єдність вимог педагогів дитячого садка і сім'ї в організації дитячої діяльності, зокрема, передбачає: єдність виховних, розвиваючих і навчальних завдань; єдність умов організації дитячої діяльності; єдність вимог в керівництві дитячою діяльністю.

Подальший розвиток інноваційного проекту полягає у використанні розробленого інтегрованого освітнього простору, в активному використанні розвиваючих ігрових технологій і системно-діяльнісного підходу для успішного розвитку дошкільника, навчання і виховання дітей від 3 до 6(7) років з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, забезпечення повноцінного і своєчасного переходу вихованців на наступний етап освіти.

Україна
Л.Й.Даниш, директор Корецького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – ліцей» Корецької районної ради Рівненської області
О. В. Рогальчук, заступник директора Корецького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – ліцей» Корецької районної ради Рівненської області

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Сучасна освіта переживає суттєві зміни, що проявляються у визначенні нових цілей, адекватних змінам, що відбуваються в суспільстві. Посилюється значення виховного потенціалу освітнього процесу, ролі громадянської освіти, розвитку демократичних засад у житті школи та організації соціальної практики учнів. Соціальне замовлення вимагає від системи освіти здійснення підготовки активної, конкурентоспроможної особистості, патріота, компетентного у вирішенні життєвих, професійних проблем, готового до виконання громадянських обов'язків, і відповідального за власне благополуччя і своєї країни.

Сьогодні відбувається збіг державного і соціального замовлень на громадянську освіту, які грунтуються на гуманістичній парадигмі, що визнають особистість людини найвищою цінністю. Член демократичного суспільства повинен бути носієм демократичних цінностей і володіти громадянською компетентністю.

Разом з тим виникає протиріччя між необхідністю і потребою суспільства мати активних і освічених громадян, здатних в реальній практиці реалізовувати свої громадянські права та обов'язки, і недостатньою розробленістю теоретичних основ і технологій вирішення даної проблеми в педагогічній науці та практиці.

У значної частини учнів спостерігаються прояви байдужого ставлення до суспільних процесів, соціальної та моральної деградації, ігнорування загальнолюдських моральних цінностей, неприйняття духовних ідеалів, що свідчить про необхідність посилення уваги всіх інституцій держави до формування громадянської компетентності учнівської молоді.

Громадянська освіта в Україні розуміється як оволодіння учнями всією сукупністю знань, уявлень, цінностей, необхідних громадянину України, включаючи знання політичних і правових основ життя українського суспільства і держави, моральні установки і навички позитивної участі в суспільному житті. Провідною метою громадянської освіти є виховання громадянина для життя в демократичній державі, громадянському суспільстві. Для такого громадянина характерні: інформаційна обізнаність, наявність знань, умінь, сформованої системи демократичних цінностей, готовності брати участь у суспільному житті школи, місцевих громад.

Результатом громадянської освіти є становлення громадянської компетентності особистості, що пов'язано із залученням учнів до основних цінностей вітчизняної та світової культури, які визначають громадянську самосвідомість та громадянську ідентичність.

Громадянська компетентність дозволить забезпечити підготовку учнів до відповідального, осмисленого життя і активної самостійної діяльності в демократичній правовій державі.

Компетентність розглядається як більш загальне поняття, що включає в себе структуровану сукупність компетенцій, тобто компетентність - це цілісна інтегративна характеристика особистості, що припускає оволодіння учнем відповідними компетенціями, що відображає його суб'єктивний досвід.

Громадянська позиція учня, динамізм, гнучкість, вибірковість надають компетентності суб'єктивований характер. Компетентний учень - це суб'єкт, який володіє певними компетенціями (знаннями, вміннями, способами діяльності, моделями поведінки, досвідом), що дозволяють йому ефективно здійснювати громадянську діяльність.

Поняття «громадянська компетентність» також неоднозначно розглядається у сучасній педагогічній науці. На даний момент спостерігається відсутність єдності у позиціях учених щодо сутності, структури та змісту громадянської компетентності учнів. У літературі використовується ряд досить близьких за своїм змістом термінів - «громадянська компетентність», «громадянська компетенція», «компетенція громадянськості», «компетенція громадянина».

Педагогічний колектив Корецького НВК «Школа І-ІІ ступенів-Ліцей», що на Рівненщині, обрав шлях пріоритету виховання громадянської компетентності на основі використання психолого-педагогічної теорії духовної енергії вчинку. Аналіз праць дослідників і власного досвіду дозволив визначити громадянську компетентність як комплексну ключову освітню компетентність і розглядати її в якості інтегративної характеристики особистості, що відбиває сукупність готовності, здібностей, суб'єктивного досвіду учня, що дозволяють йому активно, відповідально та ефективно здійснювати весь комплекс прав і обов'язків у демократичному суспільстві, самостійно приймати рішення, нести за них відповідальність. Дана компетентність відображає особисту і функціональну готовність учня до продуктивного і творчого вирішення завдань громадянської освіти.

Діяльність педагогічного колективу ліцею спрямована на створення: сприятливих обставин що відповідає духовній енергії вчинку. У створення такої атмосфери включений весь колектив закладу: це способи позитивного ставлення до інших: повага (пошук хорошого в інших), емпатія (співпереживання), дружність (привітні манери), доброта (допомога іншим), співпраця (готовність робити спільну справу), позитивне налаштування (хороше самопочуття і допомога іншим у тому, щоб вони теж почували себе добре), способи, які ведуть до особистісного росту учнів.

на виховання щасливої дитини з багатогранними знаннями, високими духовно-моральними якостями, патріотичними почуттями та працьовитістю;

на формування життєвого простору, де кожен відчуває себе комфортно і захищено.

Формування громадянської компетентності, яка динамічно змінюється під впливом соціуму, запитів учнів, очікувань їхніх батьків, здійснюємо у рамках навчального і виховного процесів за двома напрямками: змістовим і методичним, а мета та завдання реалізуються в рамках усіх предметів на інтегративній основі, через курси за вибором, міжпредметні заняття, бінарні уроки, проекти, позакласну роботу і так званий інституційний підхід, в якому цілі досягаються всією організацією навчально-виховного процесу у ліцеї.

Пріоритетним завданням вітчизняної системи освіти є створення умов для формування висококомпетентного фахівця, який не тільки досконало володіє професійними знаннями та вміннями, але і характеризується понадфункціональними та когнітивними властивостями, системо утворювальним, з яких є професійне мислення і педагогічна мисленість, яка дозволяє виховувати активних, самостійно мислячих, творчих, компетентних членів суспільства. Тому завдання системи виховання полягає в тому, щоб її учасники могли безболісно і повноцінно включитися в складну, а часто і в суперечливу систему стосунків між людьми, колективами, що залежить від їхнього вміння мислити.

Школа потребує реалізації нових педагогічних підходів, проголошує підвищені вимоги до формування громадянської компетентності. Необхідність виваженого розв'язання проблеми розвитку системи виховання, недостатнє дослідження формування громадянської компетентності педагогів-практиків створила потребу у визначенні її засобів та готовності вчителів до ефективної взаємодії з соціумом, вміння діяти адекватно ситуації, виходити з будь-якої конфліктної ситуації.

І. Громадянська компетентність вчителя є складним, інтегрованим утворенням у цілісній структурі особистості фахівця, складовою його професійної культури та компетентності; загальною категорією, що уособлює розвиток громадянськості як особистісної якості, яка визначає громадянську й життєву позицію, готовність до ефективного розв'язання завдань громадянської освіти у процесі професійної діяльності на основі сформованих знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, професійно важливих якостей і здібностей.

Громадянська компетентність передбачає, що суб'єкти в своїй діяльності керуються насамперед інтересами всього суспільства і саме йому підпорядковують свої часткові, корпоративні цілі, що дії цих суб'єктів спрямовуються на дотримання громадянського консенсусу і здійснюються в межах правової держави.

1.Громадянську компетентність у навчально-виховному процесі ліцею формує громадянсько-орієнтована комунікативна взаємодія вчителя з вихованцями. Щоб така взаємодія була ефективною, педагогові треба бути для дітей референтною особою. Якщо вчитель є громадянсько невизначеним, пасивним, це буде негативно впливати на формування і розвиток громадянськості учнів. В цій комунікативній взаємодії педагог повинен бути не лише простим ретранслятором цікавої, патріотично-спрямованої інформації, але й сам повинен бути високоосвідомою та високоморальною особистістю, повністю відповідати вимогам справжнього громадянина держави. Він не має морального права навчати дітей тим якостям громадянина, якими не володіє сам.

2.Створена в закладі атмосфера сприяє виробленню в учнів внутрішньої готовності вчитися, працювати на благо своєї нації; доброзичливості у взаєминах, чуйності, милосердя і співчуття.

3.Найважливішими змістовими лініями громадянської компетентності, знання яких має бути обов'язковим для всіх педагогів сучасної школи є: основи громадянських, правових знань та конституційного права; права людини, права дитини та шляхи їх захисту; державна та національна символіка; принципи та механізми демократії; принципи самоврядування; принципи демократичного керівництва; успішна комунікація; конфліктологія; інтерактивні технології навчання.

Компонентами громадянської компетентності є: систематизовані знання про громадянськість, законодавство своєї країни; соціально-корисна поведінка людини (реалізація прав і свобод, відповідальне ставлення до обов'язків громадянина).

Прекрасні можливості для підвищення рівня професійної майстерності педагогів має методична діяльність, спрямована на успішну організацію навчально-виховного процесу, систематичну колективну та індивідуальну діяльність педагогічних кадрів. Сьогодні на вагу золота не просто вихователь чи предметник, чи урокодавець, а педагог-дослідник, педагог-психолог, педагог-технолог.

Бути творчим педагогом вимагає підвищеного рівня підготовки, креативності, організаторської активності. Найважливішим аспектом цілісного розвитку особистості слід вважати відповідність отриманих нею знань, навичок, соціокультурних орієнтирів її сутнісним силам, індивідуальним особливостям та життєвій програмі розвитку. Ми повинні оцінювати результативність навчання та виховання виходячи з того, наскільки педагогічний процес привів дитину до усвідомлення, привласнення та розвитку власної природи, і на основі цього - до утвердження в суспільстві як креативної, активної особистості.

Основним механізмом виконання місії закладу є налагоджування системи партнерства між учнями, батьками та педагогічним колективом, в основі якого лежать потреби розвитку учнів і включення педагогів у життя дітей.

Виховний процес можна вважати ефективним, коли професійні взаємини педагогів складаються в процесах: партнерської взаємодії у вирішенні питань виховання; професійної самоосвіти і саморозвитку; формування і реалізації всередині "команди педагогів" системи прав і обов'язків, заохочень і санкцій; розвитку міжособистісних взаємин педагогів.

Важливою умовою підвищення рівня громадянської компетентності педагогів ліцею є також організація самоосвіти:вивчення досвіду педагогів-новаторів, робота над педагогічною темою, участь у науково-практичних конференціях, фестивалях педагогічних ідей, конкурсах педагогічної майстерності, моделювання громадської роботи тощо, а також запровадження у навчальний процес проблемних ситуацій.

Основними кроками педагога з формування громадянської компетентності є: оновлення змісту освіти відповідно до досягнень психолого-педагогічної науки, сучасних технологій навчання та виховання, передового досвіду практичної діяльності; підготовка програм з даної проблематики; розробка рекомендацій з громадянської компетентності; створення аудіо-та відеоматеріалів, комп'ютерних програм курсів з громадянської компетентності; всебічне поглиблення громадянської, патріотичної тематики в навчальних предметах та курсах з історії, культурології, етики; підготовка вчителів, здатних застосовувати особистісно-орієнтовані педагогічні технології, включаючи моделювання реальних соціальних процесів, рольові та ділові ігри.

Ще в традиційній пасивній педагогіці: педагог вчить - вихованець навчається, педагог думає - вихованець відтворює, педагог каже - вихованець слухає, педагог вибирає - вихованець приймає, активний педагог - вихованець пасивний. При використанні інтерактивних методів навчання докорінно змінюються співвідношення "педагог - вихованець": вихованець визначає мету діяльності - педагог допомагає йому в цьому, вихованець відкриває нові знання - педагог рекомендує джерела знань, вихованець вибирає - педагог сприяє, вихованець активний - педагог створює умови для прояву активності.

Ефективними вважаємо у нашій діяльності наступні інтерактивні методи: спрямовану дискусію: метод творчої діяльності групи осіб, побудований на публічному, відкритому, доброзичливому обговоренні актуального, але спірного питання і спрямований на певний позитивний результат; соціодраму: моделювання проблемних соціальних ситуацій з метою зниження соціальної напруженості та групового протистояння, розв'язання міжгрупових конфліктів, подолання наслідків колективних травм та вирішення інших соціальних завдань; моделювання – метод створення моделі чогось.

II. Процес становлення громадянської компетентності учнів являє собою поступову диференціацію її основних структурних компонентів, які набувають особистісну значимість в процесі вирішення актуальних завдань, удосконалюються, поглиблюються, втрачають автономію, інтегруючись в єдину характеристику особистості. Результатом становлення громадянської компетентності є особистісна здатність і можливість старшокласника реалізувати громадянську компетентність, яка відображає готовність випускника в майбутньому осмислено брати участь у суспільно-політичному житті країни, виконуючи громадянські ролі (виборця, законослухняного громадянина, члена різних громадських організацій, сім'янина, професіонала і т.д); самостійно вибирати рішення, нести відповідальність за їх наслідки.

Громадянська компетентність розглядається у ліцеї як система взаємопов'язаних і взаємозалежних компетенцій: *предметної* (володіння основами знань про людину, сім'ю, суспільство, державу, основні сфери суспільного життя, відрефлексоване уявлення про відносини людини до природи, суспільства, себе, інших людей); *правової* (реалізація прав і обов'язків громадянина, виконання функцій громадянина і т.д.); *соціальної* (здатність і готовність вибирати, приймати рішення, нести відповідальність за свій вибір, свідомо брати участь у спільній діяльності в рамках класу, школи, проектувати своє майбутнє, оцінювати ресурси, здійснювати проектні задуми, вибудовувати відносини соціального партнерства, моделювати інститути демократії); *дослідницької* (здійснення самостійного пошуку, отримання інформації з різних джерел, вміння її аналізувати, критично мислити і т. д.); *морально-етичної* (сукупність морально-етичних знань і умінь, що допомагають оцінювати свою поведінку, спираючись на моральні норми та етичні поняття, які відповідають гуманістичним і демократичним цінностям); *культурно-історичної* (знання державної мови, готовність позитивно сприймати культуру, історію України, шана традицій та звичаїв, толерантне ставлення до національних, конфесійних, расових і мовних відмінностей); *комунікативної* (вміння слухати і чути співрозмовника, встановлювати адекватні відносини з однолітками і дорослими, вести діалог, працювати з діловими паперами, бути толерантним і т.д.).

Громадянська освіта учнів в умовах ліцею розглядається як відкрита система розвитку громадянської компетентності учнів, яка здійснюється в результаті спільної діяльності педагогів, керівників ліцею, учнів, їх батьків, представників соціуму ліцею через ряд компетентностей, кожна з яких має певний набір здібностей, які складають цю компетентність: **Дослідницька компетентність** – здібності, пов'язані із аналізом та оцінкою поточної соціальної ситуації. **Компетентність соціального вибору** – здібності, пов'язані із умінням здійснювати вибір і приймати рішення у конкретній соціальній ситуації, під час зіткнення із конкретними соціальними проблемами. **Компетентність соціальної дії** – здібності, пов'язані із завданнями щодо реалізації здійсненого вибору, прийнятого рішення. **Комунікативна компетентність** – здібності взаємодії з іншими людьми (включаючи толерантність), перш за все при вирішенні соціальних проблем. **Навчальна компетентність** – здібності, пов'язані із необхідністю подальшої освіти в соціальних умовах, що постійно змінюються.

Виховання громадянської компетентності учнів вимагає ефективних технологій, форм і методів навчання і виховання. Особливу роль відіграють проблемні лекції, круглі столи, «мозкові штурми»; кейс-стаді, захист творчих проектів, дискусії, рольові та ділові ігри, розв'язання моральних дилем, метод проектів, симуляційні ігри, твори-мініатюри, методика незакінчених пропозицій, система завдань за вибором тощо.

Виховання громадянської компетентності здійснюється в трьох аспектах: соціальному, педагогічному, особистісному і успішно реалізується через: демократизацію ліцею (створення системи реального учнівського самоврядування; включення учнів у різноманітні соціальні практики); соціальне партнерство ліцею і громади (плекання практик і традицій громадянської активності); добровільництво (добровільний вибір, що відображає особисті погляди і позиції; активну участь учнів у житті громади).

Дані напрямки розвитку громадянської компетентності учнів здійснюються за допомогою наступних вимог, методів і форм організації навчально-виховного процесу та всієї життєдіяльності ліцею:

- Участь в управлінні ліцеєм. Учні знають, що сім'я, друзі, знайомі впливають на формування їх почуттів та вчинків і разом з тим вчаться тому, як зберегти свою індивідуальність і допомогти зберегти індивідуальність ближнього. Саме цьому сприяє система учнівського самоврядування, а саме учнівська організація „ПЛЕЯДА" (Дод.1.) та окреме утворення учнівського самоврядування добровільне об'єднання „КРОК", що проголосили принципами своєї діяльності діалог як співпрацю учителя та учня, набуття досвіду соціальних дій і толерантність. У межах об'єднання створені консультативні пункти „Ліцеїст", лабораторія соціологічних досліджень, видавничий центр «Світ». Висловлюючи свою думку з приводу ліцейних законів, проблем дисципліни, учні розвивають уміння участі в житті суспільства.
- Участь у передвиборних кампаніях. Учні працюють в різних ліцейних і позашкільних організаціях (Ради старшокласників, молодіжній організації «Варта»), співпрацюючи із Будинком школярів, культурно-дозвіллєвими комплексами, беруть участь у передвиборних кампаніях, готуючи виступи, презентації, ролики, постери, буклети.
- Дослідження в області громадського життя. Вивчаючи життя міста та свого району, учні отримують важливу інформацію і уміння, що мають відношення до політики контролю і впливу. Вони перетворюються на журналістів, щоб збирати новини, опитують громадян про проблеми цін, аварій, податків, умов життя, забруднення навколишнього середовища, якості роботи громадських служб, життя молоді у місті. У результаті були зібрані біографії людей значних, які вплинули на життя міста, району, що стало поштовхом до написання науково-дослідницьких робіт. Аналіз проведених соціологічних досліджень друкується в газетах, оформляється у слайд-презентації, міні-фільми або спеціальні публікації. (Напр. «Що б Ви могли віддати для своєї Батьківщини?», «Що, на Вашу думку, впливає на екологію? Оцініть стан довкілля», Чи готовий Ти до діалогу?», Що, на Вашу думку, превалює у стосунках із людьми: змагання, користь чи співпраця?» тощо).
- Соціальне проектування. Соціальне проектування являє собою незамінну сферу застосування компетентностей, воно не має жорсткого обмеження в часі, в місці прикладання сил. Тут можлива жива практика, із справжніми соціально-значущими результатами. Соціальні проекти дають учням можливість зв'язати і співвіднести загальні уявлення, отримані в ході уроків, з реальним життям, в яке залучені вони самі, їхні друзі, сім'ї, вчителі, з громадським життям, із соціальними і політичними подіями, що відбуваються в масштабах мікрорайону, міста, краю, нарешті, країни в цілому. В ході реалізації проектів учні активно використовують свої знання, спілкуються і співпрацюють один з одним. На сьогодні фінішують проекти «Екологія природи – екологія душі», «Молодь у сучасному світі», «Скільки важить інтелектуальний фонд міста?» тощо.

Ми дотримуємось тієї думки, що мета та завдання розвитку громадянської компетентності реалізуються в рамках усіх предметів на інтегративній основі.

Великі потенційні можливості приховує у собі і позакласна робота у справі формування громадянської компетентності учнів і у ліцеї здійснюється через такі виховні форми:

- діяльність відділу охорони дитинства, активна участь у благодійних акціях, їх організація та залучення спонсорів.
- співпраця із відповідними комісіями місцевого самоврядування;
- волонтерська робота, діяльність у волонтерських загонах «Вогник» та «Надія». Як результат – поповнення матеріалами виховних центрів.
- створення та діяльність молодіжного Центру «Ділова молодь» та туристичного клубу «Волоцюги»;
- етнографічні, фольклорні експедиції;
- зустрічі з представниками влади;
- співпраця з громадою: проведення спільних акцій.
- пішохідні екскурсії, діяльність ліцейних центрів

(Центр лідерства);

Центр прав дитини, Служби: „ Добробут", „Миротворець", „ Олімп", „Оберіг");

- тематичні вечори; участь у літній суспільно корисній практиці; учнівські збори на громадянську тематику;
- ліцейне (місцеве) опитування; гуртки і секції «Крок до культури миру», «Духовні обереги», «Громадянська компетентність», дебат-клуб «ГЄС», Клуб «Паростки майбутнього».

Таким чином, виховання громадянської компетентності неможливе без організації ліцейного життя відповідно до норм демократії і через механізми права.

Ефективна громадянська освіта неможлива без організації шкільного життя відповідно до норм демократії і через механізми права. Вирішення цього завдання можливе при дотриманні наступних умов: ідея пріоритету прав особистості повинна пронизувати всю ліцейну атмосферу - як зміст освітнього процесу, так і всю шкільну організацію; демократизація шкільного управління, посилення його педагогічного потенціалу, забезпечення широкої участі членів колективу в управлінні школою, створення можливостей для громадянської діяльності учнів не тільки в навчальному процесі, але і поза ним; перетворення ліцею в співтовариство, відкрите як для зовнішнього світу, так і для учасників освітнього процесу (відкритість управління, організаційних структур, інформації, оцінювання, свобода спілкування, демократія, критичний самоаналіз діяльності і т. д.), зміна взаємовідносин «школа - малий соціум» (сім'я, мікрорайон, місцева громада і т.д.); створення в школі правового простору (система формальних і неформальних норм і традицій), розвиток ліцейного самоврядування, моделювання в школі інститутів демократії.

Найефективнішою формою виховання громадянина-патріота є позакласна робота, що сприяє задоволенню різнобічних інтересів та потреб учнів і ідеальним місцем для формування компетентного випускника, а тому в ліцеї було створено клуб «Духовність», в рамках якого функціонують гуртки та студії різних напрямів, науково-дослідне об'єднання «Гармонія», спортивно-оздоровчий клуб «Факел», туристичний клуб «Валкер», волонтерські загони, спортивні клуби на базі класів метою яких є спрямування інтересів, нахилів ліцеїста на пізнання, створення і засвоєння духовних цінностей, як основи у формуванні особистості, яка живе, діє і чинить за законами совісті і живе у мирі з собою та оточуючими.

Клуб дозволяє реалізувати одне з головних завдань закладу – підготовку до життя в громадянському суспільстві. Цього вміння не можна навчити на звичайному уроці. Ми об'єднуємо у клубі інтелект та артистизм, організованість та розкутість, діловитість та гумор. Кожен доповнює іншого. Один навчається у іншого. Усі разом ми стаємо досконалішими. У клубі підвищується рівень професіоналізму у справі, яку обрав. Тут достатня професійна база для продовження освіти.

Результатом є особиста здатність і можливість учня реалізовувати громадянську компетентність, яка відображає готовність у майбутньому осмислено брати участь у суспільно-політичному житті країни, виконуючи громадянські ролі (виборця, законослухняного громадянина, члена різноманітних громадських організацій, сім'янина, професіонала і.д.); самостійно приймати рішення, нести відповідальність за їх наслідки, зберігаючи власне самовизначення і маючи свою громадянську позицію.

Наш ліцей – це храм і майстерня, де формуються душа і думка підростаючого покоління. Ми хочемо бачити своїх дітей освіченими з одного боку, а з іншого – вихованими. Ці дві засади дають поняття громадянина.

Україна
О.В.Іржавська, завідувач КЗ «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №74 «Веселка» комбінованого типу Харківської міської ради» Харківської області

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАЗАСОБІВ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР СУЧАСНОГО ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Як засвідчує практика, без нових інформаційних технологій вже неможливо уявити будь-яку галузь, а сучасну освіту насамперед. Вітчизняний та зарубіжний досвід інформатизації освітнього середовища свідчить про те, що вона дає змогу підвищити ефективність навчально-виховного процесу. У суспільстві найбільш важливим і значимим товаром стає інформація, способи її зберігання і використання. Інформатизація освіти – це забезпечення рівного доступу до якісної освіти, розвиток особистості дитини, виховання інформаційної культури всіх учасників навчально-виховного процесу, формування майбутнього громадянина, підготовленого до життя в інформаційному суспільстві. І ми, педагоги-дошкільники, повинні йти в ногу з сучасністю.

З 2003 року дошкільний навчальний заклад працює над єдиною науково-методичною темою «Соціалізація дітей дошкільного віку» за різними аспектами. З 2011-2012 навчального року розпочато роботу над даною темою в аспекті створення інформаційно - комунікативного освітнього середовища дошкільного закладу.

Сьогоденний світ – це вже не інформаційний, а постінформаційний, в якому головне завдання полягає не в отриманні інформації, а в умінні ефективно вибудовувати інформаційне-комунікаційні відносини в медійному та інформаційному середовищі на всіх рівнях особистості.

Медіаосвіта – новий педагогічний напрямок,який абсолютно не розроблений для дошкільної освіти. Саме тому організація практичної медіаосвітньої роботи, вивчення форм і методів має величезне значення. Поява медіаосвіти в педагогіці обумовлена необхідністю сучасного соціокультурного розвитку. Медіаосвіта, яка спрямована на те, щоб сприяти розвитку критичного мислення дитини – це шлях залучення до критичного осмислення медіа. Це спосіб розширення діалогу в освіті за межи освітнього життя у відкритий широкий контекст медіа. Медіаосвіта є способом забезпечення відповідних освітніх послуг вимогам суспільства і запитам особистості.

Проблема використання медіаосвіти в діяльності дошкільного закладу є актуальною проблемою наряду з іншими. Це визнано на державному рівні і закріплено в положеннях «Концепції розвитку педагогічної освіти», в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти. Розроблення й прийняття нормативно-правових документів: «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні», закон України «Про основні заходи розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті», концепції регіонального освітнього простору «Впровадження медіа та інформаційної грамотності» (Запорізька область) та «Науково-методичні засади впровадження медіаосвіти в систему роботи навчальних закладів Харківської області (2012-2018р)» – є підставами для впровадження медіаосвіти в дошкільної освіті. Сьогодні дошкільна медіаосвіта існує в Україні тільки як експериментальний майданчик. Метою роботи є розробка системи використання медіа як засобу формування особистості дитини.

Медіаосвіта - особливий вид освіти і необхідно враховувати його роль у формуванні компетентності особистості дитини. Саме медіаосвіта впливає на формування таких компетенцій, як:

- уміння отримувати і аналізувати інформацію;
- уміння критично мислити;

- уміння використовувати інформацію для формування знань, умінь і навичок.

Отже, актуальність обраної теми беззаперечна.

В роботі обґрунтовано актуальність та перспективність використання медіазасобів; сформульовані очікувані результати від впровадження медіаосвіти в ДНЗ та висвітлені шляхи інтеграції медіазасобів у навчально-пізнавальну діяльність з дошкільниками. Також робота містить практичний матеріал щодо використання медіазасобів для профілактики деструктивного впливу ЗМІ на розвиток особистості.

Декілька років тому аналіз стану інформаційного освітнього середовища нашого закладу виявив ряд проблем-обмеженість ресурсів та недостатній рівень підготовки вихователів до використання ІКТ в освітньому процесі.

Творчою групою було спроектовано модель освітньо–інформаційного середовища. Вона охоплює всі суб'єкти освітнього простору та визначає дидактичні принципи їхньої взаємодії та ресурсні складові. Застосовування ІКТ у дошкільній освіті, на нашу думку, має базуватися на вирішенні запропонованих у досвіді завдань. Ми намагалися досягти феномену "безпосереднього включення" особистості в інформаційний простір.

Формалізована модель бажаного результату - створена модель інформаційно-освітнього середовища закладу. З його візуалізації ми і почали роботу над комплексним впровадженням ІКТ. Втілення омріяного образу проходило шляхом розробки та впровадження КЦП інформатизації закладу, яка була розрахована на три роки. Узагальнений досвід було представлено на конкурсі «Шкільний інформаційний світ» в номінації «Інформаційні технології в дошкільній освіті», де заклад посів в 2012 році ІІІ місце.

Ми впевнилися, що комп'ютеризовані задачі систематизують, автоматизують і роблять ефективнішою діяльність учасників управління. Наявність комп'ютера в кабінеті лікаря допомагає створити банк даних, проаналізувати рівень захворюваності. Комп'ютеризація методичного кабінету була актуальною у зв'язку із трансформацією бібліотеки методичного кабінету у медіатеку. В нашому закладі створено електронну бібліотеку педагогічного досвіду району.

Реалізація КЦП здійснювалася через навчання педагогів ІКТ. Для вихователів спочатку було проведено власний семінар з ІКТ, а в 2012 та 2013 роках вихователі, медичні працівники та адміністрація відвідували семінар-практикум в ХАЇ, де навчалися практичному застосуванню отриманих знань. Використання мультимедійного комплексу підвищує результативність презентацій вихователем як навчального матеріалу так і власних досягнень. Яскравою знахідкою для презентації роботи закладу стало розміщення навчальних флеш-карт та мультимедійних презентацій навчального характеру власного виробництва та електронних портфоліо на сайті закладу. Наявність wi-fi дозволяє демонструвати веб-сайт в режимі реального часу та урізноманітнити роботу з батьками завдяки використанню презентацій. Така форма роботи створює своєрідну атмосферу взаємопідтримки. Батьки вчаться спостерігати за своєю дитиною, краще розуміють процес її розвитку, зближуються з педагогічним колективом.

З метою планування попередньої мережі на сайті закладу з 2010 року було введено власну електронну реєстрацію майбутніх вихованців, в 2014 році ми підключилися до загальної. Ми відчули переваги такої форми роботи з майбутніми батьками, одна дитина записується до одного закладу і ми маємо реальну картину потреби батьків у дошкільній освіті.

Як результативність впровадження КЦП з ІКТ розглянемо стан комп'ютеризації на сьогоднішній день. Це два ксерокопіювальних апарати, 9 повноцінних АРМ до складу яких входять 5 ПК, 4 ноутбуки з підтримкою wi-fi, сканер, два лазерних БФП (один кольоровий), три струйних БФП (два кольорових), та мультимедійна установка із стаціонарним та переносним екранами, пристрій для підтримки wi-fi, 5 веб-камер. Так вирішено завдання на рівні матеріального ресурсного забезпечення.

На рівні кадрового ресурсного забезпечення перевага надавалася інтерактивним методам роботи з колективом, яким властиве залучення педагогів у діяльність і діалог, що припускає вільний обмін думками.

Скажи мені - і я забуду; покажи мені - і я запам'ятаю; дай зробити - і я зрозумію. (Конфуцій)

Було створено цілісну систему методичної роботи, спрямовану на вдосконалення професійних компетенції педагогів, інноваційного стилю мислення і діяльності, яка забезпечує саморозвиток та допомагає подолати бар'єри. Інтерактивне навчання дозволяє проявлятися "творчому базису" особистості, тому що активізує внутрішні її механізми. Суть інтерактивних методів навчання - в орієнтації на мобілізацію пізнавальних сил і прагнень тих, яких навчають, на пробудження самостійного інтересу до пізнання, становлення власних способів діяльності, у розвитку вміння концентруватися на творчому процесі й одержувати від нього задоволення.

Реалізація КЦП забезпечила створення інформаційного середовища закладу та формування і розвиток інформаційно-комунікаційної культури педагогічних працівників, батьків та як наслідок-вихованців. Саме таке завдання ми ставили перед собою.

Ми вважаємо, що завдання на рівні кадрового ресурсного забезпечення – а саме вихователь, що володіє навичками роботи на персональному комп'ютері та вміє застосовувати ІКТ на рівні інтеграції в існуючий освітній простір виконано та дало змогу оптимізувати та осучаснити освітньо-виховний процес, активізувати батьків до співпраці.

У 2013/2014 році дошкільний заклад залучився до експериментальної діяльності «Науково-методичні основи впровадження медіаосвіти в систему роботи навчальних закладів Харківської області» . Я та вихователь - методист пройшли навчання у жовтні 2013 року за напрямом «Формування медіа грамотності педагогів».

Я пропоную своє бачення інтеграції медіаосвіти в навчально-виховний процес. Найголовніше – не нашкодити. Тому спочатку ми вивчили вимоги нормативних документів до організації занять дітей з використанням комп'ютерів та внесли корективи в методичну роботу з педагогами - додали питання медіаосвіти. Як результативність методичної роботи в додатках представлені виготовлені педагогами флеш-карти для роботи з дітьми. Флеш-карта являє собою анімійований фотоальбом, сюжет якого пов'язано смисловим ланцюжком. Наприкінці перегляду флеш-карти дітям пропонується дидактична гра, що дозволяє закріпити вивчений матеріал, і даються творчі завдання, обов'язково з врахуванням вікових особливостей. Завдання-сходинки створюють умови, що випереджають розвиток здібностей (з опорою на зону ближнього розвитку). У процесі апробації флеш-карт ми помітили, як підвищується інтерес дітей до пізнання.

Флеш-карти використовуються й для підвищення компетентності батьків. Ми розміщуємо їх на сайті дитячого садка. Кожна флеш-карта містить спеціальні завдання для батьків, зміст яких спрямований на бажання батьків досліджувати навколишнє довкілля. Такі завдання сприяють співтворчості дорослих і дітей у сім'ї. Всі заняття з розвитку творчих здібностей проводяться в грі. Для цього потрібні навчальні засоби нового типу: творчі, розвиваючі. Знання про наочно-образне мислення дітей дошкільного віку підштовхнуло до створення флеш-карт, а процес роботи над створенням та апробація показали шлях удосконалення їх змісту та завдань.

Флеш-карти, на нашу думку, і є тим новим розвиваючим засобом, а разом із завданнями до них - методом розвитку творчих здібностей дітей.

Процес навчання із використанням медіа має тісний зв'язок з характером подання й сприйняття інформації. Сьогодні банальне неувага до мультиплікаційного раціону, тягне за собою катастрофічні проблеми розвитку особистості дитини дошкільного віку.

Основний методичний підхід до впровадження медіа в навчально-виховний процес – інтегрований через художньо-мовленнєву діяльність і образотворче мистецтво. Роботу з медіа можна інтегрувати в ознайомлення дітей із довкіллям, з природою, соціалізацію дитини (емоції, етичні засади спілкування). Отже, медіазасоби інтегруються в будь-який розділ програми роботи з дітьми.

Фотоколаж –цікава форма роботи з дітьми дошкільного віку. Нами було зроблено виготовлення тематичних газет «Що нам осінь принесла», «Реклама зими», «Зимові розваги», «Про небезпеку дошкільникам», «Колядки та вечорниці» та інші… В мережі завжди можна знайти яскраві картинки, зображення за потрібною темою. Ми роздруковуємо їх на кольоровому струйному принтері –і все: матеріал для тематичної газети чи фотоколажу готовий. Далі йде обговорення задуму, вибір картинок та вирізування, складання певної композиції та наклеювання.

Інтерв'ю - цікавий вид роботи. Спочатку познайомте дітей з новими словами. (Репортер, Респондент), навчить дітей сміливо говорити в мікрофон. Потім між дітьми розподіляються ролі. Обговорюються можливі теми. Репортери починають задавати питання. Потім бесіду колективно прослуховують і обговорюють. Якщо зняти цей процес - можна передивитися і обговорити. В моїй практиці використовувалася гра - «Інтерв'ю» («Що ми побажаємо Діду Морозу?»). Можливі теми: обговорення туристичного походу, походу в театр і переглянутої п'єси; обговорення свята, виставки малюнків, цікавої книги, найцікавішої події за тиждень. Відео звернення Діда Мороза, який заблукав з подарунками та потребує допомоги, активізувало роботу дітей на занятті з вирішення проблемних питань. Сюрпризним моментом став Лист від Сніговика з грою, яку роздрукували на кольоровому принтері у присутності дітей.

Ще один вид роботи - скайп-спілкування - це і засіб розвитку мовлення і можливість «провідати» хвору дитину, можна отримати фільм від дітей ,які живуть в Карпатах з розповіддю про рідний край та надіслати фільм про Харків за матеріалами екскурсій видатними місцями нашого міста.

Деструктивний потенціал сучасних ЗМІ зумовлює необхідність впровадження медіаосвіти як важливого чинника подолання негативних впливів з боку медіа на особистість.

У працях науковців, які торкаються у своїх дослідженнях деструктивного впливу телебачення на людину, окремо підіймається питання впливу телевізійної реклами. Саме реклама створює віртуальний світ, що будується за «проектом замовника», будується з гарантованою культурною гегемонією часто неприйнятних для нашого менталітету цінностей. На заняті дітям було запропоновано перегляд Новорічного відеороліка з рекламою кока-коли. (Свято наближається). Я ставила запитання:

- Про що вам нагадав цей ролік? Які емоції викликав? Що вам хотілося робити?

Діти побачили тільки кока-колу. Про святковий настрій згадали тільки після другого перегляду уривку реклами. Замовник може вважати її якісною. Вона досягла його мети.

Далі я провела експеримент – показала накип у чайнику, залила кока-колою, закип'ятила та показала наслідки-кока-кола роз'їла накип. (Якщо кока-кола роз'їла накип, чи вона корисна для шлунку?) Я підвела дітей до висновку, що не можна бездумно довіряти рекламі.

Завдяки сайту, з'являється можливість обмінюватися досвідом, вирішувати проблеми, брати участь у різних проектах, осягати основи інформаційних технологій. Отже, батьки можуть одержувати інформацію про якість роботи дошкільного закладу, відстежувати розвиток своєї дитини, вести дистанційну бесіду з керівниками і педагогами дошкільного закладу, вносити свої пропозиції. За допомогою сайту вирішуються питання створення єдиного інформаційно-освітнього комунікативного середовища дошкільного закладу.

На сьогоднішній день гостро постала проблема надання обов'язкової дошкільної освіти всім дітям, які досягли 5-річного віку. Для її розв'язання творча група педагогів закладу на базі ресурсу «Класна оцінка» запровадила таку форму охоплення дітей дошкільною освітою, як дистанційне навчання за програмою розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». В програмі сім'ю визнано основною соціальною інституцією, відповідальною за якісну підготовку дітей до оволодіння життєвою компетентністю. Оскільки сім'я обирає доступну для себе форму здобуття дітьми дошкільної освіти, вона має право розраховувати на кваліфіковану допомогу у реалізації конституційних прав і гарантій щодо рівних умов отримання дітьми якісної, доступної освіти. Цю задачу вирішує дистанційна освіта. Першим кроком було створення та розміщення тестових завдань для дошкільників та їх батьків на сайті закладу. Педагогами закладу відповідно до структури програми та її змістового наповнення було розроблено сторінки-курси дистанційного навчання 5-річок.

Отже, підвищення компетентності завідувача та вихователя-методиста, використання інтерактивних технологій стимулювало процеси набуття професійної компетентності вихователями, змінило професійно-особистісну позицію педагогів, що призвело до професійного зростання особистості, забезпечило адекватне підвищення якості діяльності педагогів. І як наслідок проведеної системної роботи підвищилися показники рівня соціальної компетентності старших дошкільників.

Висновки

Створення моделі інформатизації ДНЗ та впровадження КЦП інформатизації ДНЗ №74 забезпечило такі функції підтримки управління: інформаційне забезпечення прийняття рішень; автоматизація планування і управління технологічними процесами; підтримка ефективних внутрішніх і зовнішніх комунікацій; контроль і моніторинг процесів.

Використання ІКТ в управлінні є складовою розвитку єдиного інформаційного середовища, яке сприяло: узагальненню інформаційних потоків; класифікації всієї інформації; забезпечило доступ до всіх баз даних; забезпечило обмін інформацією.

Усе це дозволило підвищити ефективність роботи всього закладу.

Значну роль у вирішенні питань мало підвищення рівня компетентності педагогів. Діяльність сучасного педагога пов'язана з необхідністю застосовувати візуалізовані засоби представлення інформації в електронній формі; збирати інформацію, одержану з різних джерел у різний час, і з'єднувати її у зв'язану структуру; здійснювати навігацію у масиві інформації; використовувати системи повідомлення (обмін електронними повідомленнями, організація дощок оголошень). Для цього педагог повинен вміти використовувати можливості комп'ютерних мереж — взаємопов'язаних (через канали передавання даних) комп'ютерів, які забезпечують користування засобами обміну інформацією і колективного використання апаратних, програмних та інформаційних ресурсів мережі. Групові консультування, семінари-практикуми, практичні заняття з використання різних програм (Word, Excel, PowerPoint) дозволили дещо підвищити рівень інформаційної культури педагогів та звернули їхню увагу на переваги використання ІКТ для якісного здійснення навчально-виховного процесу.

Україна
О.В.Колісник, методист Центру формування здорового способу життя Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»

МОНІТОРИНГ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Нова особистісно центрована парадигма освіти передбачає надання якісних навчально-виховних послуг будь-якій людині з урахуванням її індивідуальних і психолого-вікових особливостей, потреб і бажань. При цьому якість освітнього процесу неабияким чином залежить від постійного професійного розвитку самого педагога. Отже, навчання впродовж життя – сучасний принцип організації освітньої діяльності, визнаний в усьому світі, є актуальним для сучасної освіти України.

Особливо гострою на сьогодні є необхідність постійного підвищення компетентності педагогічних працівників із питань здійснення превентивного навчання і виховання. Така думка зумовлена наявністю певних протиріч. З одного боку – результати численних психологічних, соціальних, медичних досліджень констатують поширеність у дитячому та молодіжному середовищі негативних явищ (соціальної дезадаптації, різних видів залежності, девіантної та деструктивної поведінки, інфекцій, що передаються статевим шляхом тощо), які вкрай негативно впливають на здоров'я молодого покоління. Запобігти поширенню цих явищ, сформувати навички здорового способу життя, позитивні життєві цілі й цінності у дітей та молоді є можливим за умови компетентного здійснення цілеспрямованої превентивної педагогічної діяльності комплексних психолого-педагогічних дій з перетворення середовища ризиків у простір можливостей для самореалізації особистості.

Питанням розбудови превентивної освіти дітей та молоді присвячені наукові праці Л.І. Габори, С.В. Кириленко, В.І. Кириченко, Г.Г. Ковганич, Н.Ю. Максимової, В.М. Оржеховської, А.С. Плєшакова, В.М. Приходька та ін. Аналіз психолого-педагогічної літератури, матеріалів наукових конференцій останнього десятиліття підтверджує підвищення цілеспрямованої діяльності щодо орієнтації дітей та молоді на здоровий спосіб життя. Однак, з іншого боку, рівень превентивної педагогічної компетентності фахівців (у тому числі – класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів), які мають проводити цю роботу, залишається недостатнім. Це підтверджують результати досліджень, проведених співробітниками Центру формування здорового способу життя комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти» протягом 2012 – 2014 років.

Аналіз психолого-педагогічних джерел, періодичних видань, матеріалів науково-практичних педагогічних конференцій останнього десятиліття дає підставу вважати інновацією використання методів моніторингових досліджень для оцінки ефективності превентивної діяльності класного керівника, оскільки показники і критерії оцінки ефективності превентивної діяльності, превентивного виховання практично не розроблені. Окремі спроби оцінити деякі аспекти превентивної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі, описані у фахових виданнях, найчастіше відбувалися у межах експертизи якості навчально-виховної діяльності закладу під час його атестації; проводилися аналогічно експертизі навчальних досягнень учнів; не мали чітких критеріїв та показників ефективності; засобами досліджень були: невеликі анкети, часто з некоректними, не валідними питаннями; кваліметричні моделі для оцінки ефективності педагогічної діяльності вчителя, де виховна діяльність розглядалася лише як одна зі складових професійної діяльності педагога; психологічні методики або їх некоректні модифікації для визначення рівня вихованості, сформованості ціннісних ставлень тощо, до того ж їх обробка часто вирізнялася непрофесійністю.

У своїй роботі щодо підвищення компетентності педагогічних працівників з питань оцінки ефективності превентивної діяльності ми виходили з того, що: Метою превентивної педагогічної діяльності є створення умов для формування та виявлення в соціальному просторі сталої, безпечної, відповідальної поведінки дітей, на основі сформованості превентивного світогляду, імунітету, здатності до протидії негативним впливам соціального середовища групи та окремих осіб; Превентивна освіта поєднує у собі цілеспрямовану навчальну і виховну діяльності, при чому превентивне навчання передбачає набуття відповідних знань,

умінь, навичок, дій у стандартних та не стандартних ситуаціях, формування світогляду, а превентивне виховання (у більшій мірі) спрямоване на формування ціннісних ставлень та особистісних якостей людини; Превентивна освіта є багатовимірним процесом, який поєднує у собі як профілактичні (попереджувальні, запобіжні) дії (зокрема, попередження соціальної дезадаптації, бездоглядності, жебрацтва, насильства, торгівлі людьми; профілактику девіантної та ризикованої поведінки, правопорушень, шкідливих звичок, соціально обумовлених хвороб та інфекцій, що передаються статевим шляхом тощо), так і діяльність щодо формування певних життєво важливих компетенцій (а саме: формування соціальної адаптованості, санітарно-гігієнічної та правової культури, репродуктивного здоров'я, навичок безпеки особистої життєдіяльності, упевненої поведінки, конструктивного спілкування, свідомого бажання вести здоровий спосіб життя, ціннісних ставлень та особистісних якостей тощо), сформованість яких забезпечує свідомий відповідальний вибір безпечної поведінки та здорового способу життя; Здійсненням превентивної діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі опікуються різні категорії педагогічних працівників, проте забезпеченість закладів підготовленими до цієї діяльності фахівцями (практичними психологами, соціальними педагогами) залишається незадовільною; Превентивна діяльність класного керівника є складовою виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу;

Оціночні методи (експертиза) в освітній галузі давно і успішно використовується, проте питання використання аналітичних методів в превентивній роботі класного керівника загальноосвітнього навчального закладу і досі залишається недостатньо розробленим [7].

Оцінювання й аналіз виховної роботи досліджували науковці: Н.Б. Авалуєва, Б.П. Бітінас, Н.К. Голубєв, В.А. Караковський, В.М. Монахов, Н.І. Монахов, А.В. Мосіна, С.Л. Паладьєв, Є.Н. Степанов, А.П. Тряпіцина та ін.

М.І. Рожков і Л.В. Байбородова визначили сутність і вимоги до організації аналітичної діяльності, види та рівні аналізу форм виховної роботи. В.А. Караковський досліджував критерії ефективності виховної системи навчального закладу. Г.І. Сорокою розроблено практичні рекомендації щодо здійснення аналізу виховної роботи школи, класних керівників, окремих форм виховної діяльності. Д.В. Григор'єв, І.В. Кулєшова, П.В. Степанов розкрили особливості використання аналітичної діяльності в розвитку виховної системи навчального закладу. С.Л. Паладьєв та Є.Н. Степанов розробили методичний інструментарій до оцінки ефективності виховної системи школи, класного керівника [4; 9].

Забезпечення якості результатів оцінювання пов'язують із валідним інструментарієм вимірювання, системою добре налагодженого контролю, єдністю та однозначністю критеріїв, компетентністю експертів, об'єктивністю даних. Проте, будь-яке одноразове експертне оцінювання або вимірювання не забезпечує об'єктивного результату. Тому, на нашу думку, найкраще здійснювати експертну оцінку в системі моніторингових досліджень, які широко та ефективно використовуються в різних галузях педагогіки.

У цій статті ми вважаємо, що педагогічний моніторинг якості превентивного виховання являє собою системну діагностику якісних і кількісних характеристик ефективності функціонування та тенденцій саморозвитку системи превентивного виховання, включно її цілі, зміст, форми, методи, умови та результати. Таке визначення в повній мірі відповідає завданням дослідження, передбачає застосування системного підходу до здійснення моніторингових досліджень і є найбільше тотожним поглядам В.А. Андрєєва та М.В. Ніколаєвої [6].

Особливості проведення моніторингу якості виховної діяльності навчального закладу, класних керівників досліджували Д.В. Григор'єв, І.В. Кулєшова, О.В. Лаврентьєва, В.М. Приходько, П.В. Степанов; готовність педагогічних працівників до здійснення моніторингових досліджень виховної роботи вивчали А.П. Сманцер, В.М. Приходько. Останній наголошує, що «оскільки неможливо виховувати без навчання – цілеспрямованого процесу передачі й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, то основне завдання моніторингу виховної діяльності навчального закладу полягає в тому, щоб визначити та з'ясувати, що може й повинна дати особистості та чи інша складова навчально-виховного процесу з урахуванням як громадських потреб, так і ціннісних орієнтацій, мотивів та інтересів самих учнів» [8, с. 43].

Як об'єкти моніторингу виховного процесу (у тому числі – його превентивної складової) у загальноосвітньому навчальному закладі фахівці розглядають: зміст виховання; систему виховання та виховної роботи; система науково-методичного забезпечення виховного процесу; участь учнів у виховній роботі; усебічний розвиток індивідуальності, потреб, інтересів, здібностей, талантів, позитивних рис характеру, ідеалів, свідомості; соціалізацію особистості; колективну діяльність учнів; виховну діяльність педагогів; результати виховного процесу, різні аспекти функціонування навчального закладу [1; 2; 5; 9].

Як предмет моніторингу якості виховного процесу (у тому числі – превентивної складової) у сучасній школі О.В. Лаврентьєва визначає: особистість школяра як показник ефективності процесу виховання; дитячий колектив як середовище розвитку особистості школяра; професійна позиція педагога - умова розвитку особистості школяра; організаційні умови процесу виховання (матеріально-технічна база; укомплектованість школи кваліфікованими фахівцями в галузі виховання; діяльність дитячих об'єднань, органів учнівського самоврядування; програмне забезпечення процесу виховання тощо) [5].

Методи та методики, які використовуються в педагогічному моніторингу є досить різноманітними.

З метою підвищення компетентності класних керівників із питань оцінювання превентивної діяльності, Центром формування здорового способу життя комунального вищого навчального закладу здійснено наступні кроки: Розроблено модель та алгоритм моніторингу превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу, циклограму моніторингу превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу. Моніторинг превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу. Здійснено педагогічний експеримент щодо ефективності запропонованої системи моніторингу превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти; Питання проведення моніторингових досліджень щодо визначення ефективності превентивної роботи інтегровано у програми спецкурсів-тренінгів, семінарів-тренінгів, ЧАТів, вебінарів тощо для педагогічних працівників Харківської області.

Модель системи моніторингу оцінки ефективності превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу розроблена співробітниками Центру формування здорового способу життя комунального вищого навчального закладу з урахуванням теоретичних положень, описаних вище. Дана модель поєднує мету, завдання, функції, критерії оцінки ефективності превентивної діяльності класного керівника, джерела отримання інформації, методи та результати моніторингового дослідження. Очікуваний результат від упровадження даної системи моніторингу представлено як вигоди суб'єктів превентивного виховання (учнів, класного керівника, батьків, навчального закладу як середовища взаємодії в системах «учні-учні», «учні-педагоги», «педагоги-батьки», «учні-батьки»). Усі складові системи взаємопов'язані та взаємообумовлені: мета визначає джерела та методи отримання інформації, показники та критерії ефективності діяльності, впливає на результати дослідження.

Запропонована система моніторингу здатна забезпечити виконання таких функцій: навчальної (сприяє повторенню, уточненню, систематизації певних знань, актуалізації умінь, ставлень, удосконаленню обізнаності суб'єктів моніторингу з питань його здійснення), мотиваційно-стимулюючої (стимулює мотиви цілеспрямованого навчання, особистісного розвитку), розвивальної (сприяє розвитку відповідальності, рефлективності, аналітичності, прогностичності тощо), виховної (передбачає формування вмінь контролю та самоконтролю, розвиток життєво важливих особистісних якостей: організованості, зосередженості, активності тощо), контролюючої (визначення рівня сформованості здоров'язбережувальної компетентності), коригувальної (з'ясування наявності певних проблем дає можливість спрямувати подальшу діяльність на їх усунення, коригувати мету, завдання, методи роботи). Функціями моніторингу також є: пошуково-дослідницька, формувальна, системоутворювальна, прогностична, інформаційна та ін.

Критеріями ефективності превентивної діяльності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу в представленій моделі є: рівень готовності класного керівника до здійснення цієї діяльності; рівень психолого-педагогічної компетентності класного керівника; рівень дидактичної компетентності класного керівника щодо володіння сучасними технологіями превентивного виховання дітей та молоді; якість продуктів діяльності класного керівника (планування, організації та здійснення превентивних заходів, участі у фахових конкурсах, видавнича діяльність, поширення власного ефективного досвіду проведення превентивної діяльності); рівень співпраці класного керівника з батьківською громадськістю та фахівцями інших галузей із питань превентивного виховання школярів; рівень сформованості учнівського колективу; рівень адаптованості (у тому числі – можливості творчого та особистісного розвитку, самореалізації, самовдосконалення учнів); рівень сформованості життєвих навичок учнів, у тому числі – знань, умінь, навичок, намірів, ціннісних ставлень щодо здорового способу життя; рівень ризикованої поведінки учнів класу; рівень морального розвитку учнів; рівень безпечності виховного середовища; рівень дотримання санітарно-гігієнічних вимог.

Запропонована модель передбачає можливість здійснення як внутрішніх моніторингових досліджень (на індивідуальному рівні – самооцінювання, рефлексія; на локальному рівні – в класі), так і зовнішніх (внутрішньо шкільних, на рівні району, регіону, Всеукраїнських).

1 етап. Підготовка до моніторингового дослідження включає визначення мети, завдань, вибір об'єкту, інструментарію, визначення місця проведення, джерел інформації тощо.

2 етап. Здійснення моніторингового дослідження, забезпечення однакових умов участі в дослідженні для всіх учасників.

3 етап. Глибокий аналіз результатів дослідження передбачає постійну рефлексію та самоаналіз всіх суб'єктів моніторингового процесу, порівняння отриманих результатів із очікуваними, визначення недоліків і переваг, урахування можливостей зовнішніх впливів, прогнозування подальшого розвитку досліджуваної системи. Це допомагає скорегувати мету, завдання, переглянути методи, форми, зміст і способи діяльності.

Необхідною умовою є своєчасне поширення результатів дослідження, досвіду здійснення моніторингових досліджень. Кожен із представлених етапів (підготовчий, практичний й аналітичний) здійснення моніторингового дослідження має свої особливості та є обов'язковим для отримання інформації.

Разом із тим, процес підготовки та здійснення моніторингу передбачає такі цілеспрямовані дії: актуалізацію наявних знань, потрібних для розуміння нової задачі; спрямування пошуку проекту розв'язання; винахід «поточних технологій» розв'язання; застосування цих технологій в умовах нового завдання; оцінку досягнутого. Тому серед важливих якостей педагога, що займається моніторинговою діяльністю, В.М. Приходько називає такі риси та якості: здатність легко встановлювати контакти з іншими, комунікабельність, уміння слухати та підтримувати розмову, а також емоційна регуляція, емоційна витривалість, творча свідомість, здатність до аналізу й прогнозування [8].

Тож, обов'язковою умовою підвищення ефективності превентивної педагогічної діяльності є також внутрішня вмотивованість, прагнення педагогічних працівників до постійного саморозвитку, самовдосконалення, підвищення власного професійного рівня, до успішної професійної діяльності.

Протягом 2014–2015 років питання щодо особливостей застосування моніторингових методів оцінки ефективності превентивної діяльності класних керівників було включено у науково-методичні заходи Центру формування здорового способу життя комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти». Перевірка ефективності розробленої системи моніторингу превентивної діяльності відбувалося у загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області класними керівниками 7-11 класів. Результати експертної оцінки показали, що ефективність превентивної діяльності класних керівників, які у цей час навчалися на даних семінарах та застосовували запропоновану систему моніторингу в своїй діяльності, суттєво підвищилася.

Висновки. Аналіз психолого-педагогічної літератури з окресленої проблеми дає підстави стверджувати, що актуальним напрямом підвищення ефективності превентивної освіти є підвищення компетентності класних керівників, у тому числі щодо застосування методів оцінки ефективності здійснюваних профілактичних заходів. Створення системи превентивної діяльності на основі педагогічного аналізу дозволить бачити та оцінювати зміни в превентивному виховному процесі, визначати фактори, які впливають на результати превентивного виховання, виявляти невирішені проблеми, причини недоліків, коригувати превентивні впливи, прогнозувати шляхи превентивного особистісного розвитку вихованців, планувати подальшу превентивну діяльність, тобто успішно керувати превентивним процесом. Одночасно педагогічний аналіз є важливим засобом самооцінки, самоосвіти та саморозвитку педагога. Запропонована система моніторингу превентивної діяльності класного керівника передбачає комплексне оцінювання стану превентивної діяльності за рахунок використання різних методів і засобів дослідження і може бути упроваджена в систему роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверин А.Н. Превентивное обучение в общеобразовательной школе и оценка его эффективности / А.Н. Аверин // Образование и социальная работа: проблемы и тенденции развития: сб. науч. трудов [Электронный ресурс] — Ижевск, 2009. — С. 83-94. — Режим доступа: http://socrabota.org/_ld/0/1_obrazovanie_sbo.pdf#page=83.
2. Бондаренко О. Моніторинг стану готовності вчителів до виховної роботи / О. Бондаренко // Школа. — 2012. — № 1 (73). — С. 62-63.
3. Волкова І.В. Стан і шляхи підвищення якості превентивної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області / І.В. Волкова, О.В. Колісник. — Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2014. — 12 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://edu-post-diploma.kharkov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=4296&Itemid=99999999.
4. Григорьев Д.В. Воспитательная система школы: от А до Я: пособ. для учителя / Д.В. Григорьев, И.В. Кулешова, П.В. Степанов; под ред. Л.И. Виноградовой. — М.: Просвещение, 2006. — С. 18-24, 145-169, 176-185.
5. Лаврентьєва О. Моніторинг якості виховної роботи в діяльності класного керівника [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/25/visnuk_22.pdf.
6. Макаренко І. Проблема моніторингу в педагогічній теорії і практиці / І. Макаренко // Рідна школа. — 2010. — № 7-8. — С. 47-50.
7. Превентивне виховання школярів: методичні поради класному керівнику / уклад. І.В. Волкова, О.В. Колісник; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. — Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2014. - 260 с.
8. Приходько В.М. До проблеми підготовки вчителя до здійснення моніторингових досліджень / В.М. Приходько // Завучу. Усе до роботи (вид. група «Основа»). — 2010. — № 15-16 (39-40). — С. 2-13.
9. Степанов П.В. Диагностика и мониторинг процесса воспитания в школе / П.В. Степанов, Д.В. Григорьев, И.В. Кулешова; под. ред. Н.Л. Селивановой, В.М. Лизинского. — М.: АПК и ПРО, 2003. — 83 с.

Україна
І.П.Корчак, практичний психолог СДНЗ №37 для дітей з вадами мови міста Чернівці Чернівецької області

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА ДИТЯЧО- БАТЬКІВСЬКА ГРУПА

За нинішніх умов питання взаємодії дошкільного навчального закладу і родин вихованців стає дедалі актуальнішим. Важливо не лише здійснювати психолого-педагогічну просвіту батьків, виробляти разом з ними єдину стратегію впливів на дитину, а й залучати їх до життя дитсадка та суспільства загалом. Активна позиція батьків, продуктивна співпраця дорослих – необхідний для дошкільника зразок соціальної поведінки, своєрідний " заспокійливий засіб " , гарант певної безпеки у складних суспільних обставинах, а також запорука гармонійного розвитку дитини.

Тільки завдяки високій культурі спілкування педагогів і батьків, доброзичливості, неупередженості у розв'язанні різних проблем можна досягти ефективної взаємодії дошкільного закладу і сім'ї. Такий підхід сприяє зближенню в дитячий свідомості образів педагога і членів сім'ї за рахунок набуття цими найближчими людьми спільних рис, певного уподібнення. Зокрема, образ вихователя пом'якшується, споріднюється з образами батьків. Водночас дитина починає сприймати членів родини не лише як людей, що обслуговують її, задовольняють усі примхи, витримують вередування тощо, але й як авторитетних вимогливих вихователів, носіїв цікавої інформації, багатьох умінь, здібностей. Дія принципу взаємопроникнення дошкільного закладу і сім'ї, цих двох таких важливих соціальних інститутів, забезпечує поєднання сімейного і суспільного виховання в одну суцільну ланку, спрямовану на реалізацію єдиної мети – всебічний, гармонійний розвиток особистості. Виходячи з цього, арт- терапевтична дитячо – батьківська група є найбільш доцільною і цікавою формою роботи з сім'єю.

Мета групи: створення умов, що спонукають батьків до об'єднання зусиль із педагогами для досягнення позитивних результатів у питаннях розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку; вчення і поширення досвіду сімейного виховання; пошук сучасних форм і методів співпраці з формування активної батьківської позиції; вдосконалення навичок ефективної взаємодії між батьками і дітьми; гармонізація дитячо – батьківських стосунків.

Очікувані результати: Об'єднання зусиль педагогів та батьків для забезпечення гармонійного розвитку дошкільників. Встановлення партнерських відносин з родинами вихованців. Оволодіння батьками новими формами конструктивної взаємодії з дітьми. Забезпечення активної участі батьків в освітньому процесі.

Етапи роботи

І. Діагностичний. Перед початком занять у дитячо – батьківській групі проводиться: анкетування батьків з метою визначення пріоритетів у вихованні дітей, типу труднощів, що виникають у батьків з дітьми. Анкета для батьків; індивідуальна психологічна діагностика дітей (виходячи із запиту батьків, вихователів) за допомогою психодіагностичних методик «Поїзд», «Тривожність»; проективний тест для батьків і дітей «Малюнок сім'ї» , «Три дерева».

Власне робота в групі діагностична, в ній виявляються особливості міжособистісних і внутрішніх сімейних стосунків. А також особистісні характеристики учасників. Спостереження за стосунками між дітьми і батьками в групі дає змогу визначати зміни.

ІІ. Інформаційний. На цьому етапі проводиться робота з батьками дітей. Батьки мають можливість отримати інформацію про психологічні закономірності розвитку дитини, а також про можливості групи у вирішенні проблем, що виникають. Таку інформацію вони отримують під час індивідуальних консультацій, на групових та загальних батьківських зборах, через стендові повідомлення та інформаційні листівки.

Батьки ознайомлюються з принципами формування і діяльності групи: формування групи відбувається на добровільній основі; у групу входять діти приблизно одного віку; групу можуть відвідувати один з батьків або обоє; тривалість, структура, об'єм і зміст занять можуть і повинні змінюватися залежно від індивідуальних особливостей і здібностей дітей, гнучко пристосовуватись до конкретної ситуації.

Інформуємо батьків про місце проведення занять: заняття проводяться у невеликому залі, тобто в ізольованому приміщенні, де діти можуть бігати, стрибати. кидати м'яч, вільно проявляти свої емоції. У приміщенні мають бути столики та стільці, що легко пересуваються, килим і маленькі подушечки, а також набір спеціального обладнання: фарби, кольорові олівці, фломастери, папір, пластилін, клей, скотч, ножтці, іграшкм і т.д.

ІІІ. Розвивальний. За допомогою занять, спрямовуємо батьків та дітей на відпрацювання навичок спілкування, на підвищення самооцінки дитини та самоповаги, формуємо та розвиваємо емоційну компетентність, вміння виявляти свої почуття один до одного, визначати своє «Я» через казкотерапію, ігрову терапію, арт-терапію, музикотерапію.

Загальна структура занять:

1. Привітання.
2. Вправи для розминки і налаштування на свободу саморозкриття і групову взаємодію.
3. Основна частина. Розвивальні вправи чергуються з рухливими іграми. Більшість вправ завершуються обговоренням своїх відчутгів, емоцій та думок.
4. Підведення підсумків заняття . Висловлювання учасників про свої враження від виконання вправ, про очікування, побажання.
5. Прощання.

Методичні прийоми: презентація; рольові ігри; закінчення речень (усвідомлення і формулювання власної думки); асоціативні вправи; психогімнастика; психодрама; вільне та тематичне малювання; ігри-розминки; релаксаційні тілесні вправи (розслаблення, масаж, заспокоєння); творча праця: ліплення, виготовлення колажів; арт-терапевтичні вправи.

IV. Заключний

1. Підсумкова індивідуальна психодіагностика для дітей.
2. Анкетування батьків (або есе про дитячо-батьківську групу).
3.Індивідуальні консультації для батьків, родинні консультації.

Україна
С.Б.Кучман, директор Скородистицької загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів Чорнобаївської районної ради Черкаської області

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ШКОЛИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ

Створення інноваційного простору та експериментальної роботи щодо формування інноваційного середовища в загальноосвітньому навчальному закладі сільської місцевості – це база для поліпшення якості освіти. Інноваційний навчальний заклад базується на принципі дитиноцентризму, тобто гуманному ставленні до кожної дитини. Важливою ознакою інноваційних процесів, які охоплюють всі напрями шкільного життя є розвиток мотиваційної сфери особистості, яка здатна реалізувати свої потенційні можливості при будь-яких умовах та забезпечити продуктивність власної життєвої діяльності і середовища в якому вона перебуває. Отже, пріоритетом інноваційної моделі Школи життєтворчості є учень, а навчально-виховний процес стає особистісно орієнтованим. Модель випускника навчального закладу забезпечує умови для реалізації кожним учнем власного освітнього шляху, що відповідає його навчальним можливостям, інтересам, здібностям, забезпечуючи державні вимоги загальноосвітньої підготовки. Це дасть можливість реалізувати основні стратегії вітчизняної освіти на сучасному етапі її розвитку та забезпечить відповідний рівень якості знань.

Інтенсивне становлення шкіл нового типу, яке спостерігається сьогодні в Україні, потребує осмислення особливостей їх функціонування, розробки основних управлінських та психолого-педагогічних підходів, які визначають успішність їх діяльності. Одним із таких підходів, який є достатньо продуктивним в плані забезпечення ефективності управління навчальними закладами в умовах переходу до ринкової економіки, є підхід, пов'язаний з створенням позитивного іміджу сучасного навчального закладу. Дану управлінську функцію можна віднести до функцій стратегічного освітнього менеджменту, який пов'язаний з розробкою стратегії розвитку та діяльності освітніх закладів.

Проблема формування та створення іміджу школи — це проблема пошуку, розробка та застосування управлінських та психолого-педагогічних, пізнавальних та емоційних, раціональних та художніх засобів створення позитивного образу навчального закладу, відображення в цьому образі внутрішніх, сугнісних смислів, змісту та завдань, особливостей його діяльності. Процес створення іміджу школи являє собою процес двосторонньої, суб'єктно — суб'єктної взаємодії, у якому активну роль відіграє як суб'єкт, імідж - образ якого створюється (школи), так і об'єкт, який сприймає даний імідж - образ (громадськість).

Необхідно зазначити, що окрему, і, не менш важливу групу громадськості, складають учні та педагогічні працівники навчального закладу, які створюють специфічне внутрішнє середовище навчального закладу. Створення іміджу є однією з функцій спеціальних служб, які діють в організаціях, і які носять назву «PublicRelation». «PublicRelation» як наука і мистецтво сприяє встановленню та підтриманню спілкування, взаєморозуміння, співробітництва між організацією та громадськістю з метою забезпечення нормального функціо¬нування організації та розширення її діяльності, розвитку організації.

Мета дослідження полягає у розробці та експериментальній апробації системи психолого - педагогічних умов формування та становлення позитивного іміджу Школи життєтворчості. Визначити, обгрунтувати та експериментально перевірити зміст, форми, методи, технологію та психолого-педагогічні умови ефективного формування та становлення позитивного іміджу навчального закладу.

У процесі педагогічного експерименту планується вирішення таких **завдань:** Визначити зміст іміджу Школи життєтворчості та обгрунтувати його роль як одного із факторів оптимізації управління та підвищення результативності діяльності навчальним закладом. Розкрити структуру та основні складові іміджу Школи життєтворчості. Побудувати та експериментально перевірити систему психолого-педагогічних умов формування та становлення позитивного іміджу Школи життєтворчості. Розробити методичні рекомендації для керівників шкіл та практичних психологів з проблеми формування та ста¬новлення позитивного іміджу Школи життєтворчості.

Предметом дослідження є психолого-педагогічні особливості формування та становлення позитивного іміджу Школи життєтворчості. В основу педагогічного експерименту покладена така загальна гіпотеза дослідження: Формування та становлення позитивного іміджу сприяє оптимізації управління школою та підвищенню результативності її діяльності.

ІІ. *П с и х о л о г о - п е д а г о г і ч н и м и* умовами формування та становлення позитивного іміджу школи є: 1) Розуміння іміджу школи як складного, багатовимірного утворення, яке включає в себе такі основні психологічні компоненти: пізнавальний (відображення знань про основні цілі, завдання та принципи діяльності школи); ціннісно-смисловий (формування основних цінностей, які поділяються колективом школи); поведінковий (стимулювання за допомогою знань та цінностей орієнтації до позитивної взаємодії зі школою). 2) Врахування в процесі формування та становлення іміджу школи таких його основних напрямків: «внутрішнього» (формування співзвучного основним завданням школи творчого, розвивального середовища та відповідного соціально-психологічного настрою в педагогічному та учнівському колективах); «зовнішнього» (забезпечення взаємодії навчального закладу з громадськістю та доведення до неї здобутків та досягнь Школи життєтворчості). 3)Використання поетапної моделі формування та становлення позитивного іміджу школи (що супроводжується підвищенням рівня складності відповідних методів, організаційних форм та технологій). 4)Формування психологічної готовності у членів адміністрації, вчителів, учнів та батьків до розуміння проблеми позитивного іміджу школи та її практичного втілення на рівні таких основних компонентів: мотиваційного (усвідомлення значущості проблеми іміджу та формування потреби в реалізації такого напрямку діяльності Школи життєтворчості та власної поведінки); когнітивного (формування знань про зміст, структури та функції іміджу Школи життєтворчості та власного іміджу); операційного (використання адекватних способів та прийомів формування позитивного іміджу Школи життєтворчості та власного іміджу). 5)Дотримання принципу двосторонньої паритетної взаємодії, що передбачає забезпечення як активної ролі суб'єкта, імідж якого створюється (школа), так і об'єкта, який сприймає даний імідж-образ (громадськість, яка взаємодіє зі школою)

У процесі педагогічного експерименту для здійснення моніторингу буде використана спеціальна система психолого-педагогічних методів, яка включатиме: анкетування та інтерв'ю; тестові методики; метод спостереження; метод експертів; метод аналізу документів тощо. Дані методи, які будуть використані у процесі роботи з учнями, вчителями, членами адміністрації, батьками, жителями села, дадуть можливість отримати інформацію стосовно основних критеріїв ефективності запропонованої системи психолого-педагогічних умов формування позитивного іміджу Школи життєтворчості. До критеріїв ефективності відносяться: пізнавальний (наявність інформації про Школу життєтворчості, її цілі та можливості); емоційний (позитивне, негативне чи байдуже ставлення до Школи життєтворчості); поведінковий (бажання взаємодіяти зі Школою життєтворчості тепер чи в майбутньому).

Діагностика спеціальних показників, які дають можливість виміряти відповідні критерії перед початком, в кінці експерименту та в процесі його динаміки (приблизно раз в півроку) дасть можливість зробити висновки стосовно ефективності педагогічного експерименту. У процесі педагогічного експерименту буде апробована система психолого-педагогічних умов формування та становлення позитивного іміджу Школи життєтворчості, яка буде сприяти внесенню змін допедагогічної практики.

Перший напрямок роботи буде спрямований на створення розвивального, творчого середовища в навчальному закладі, специфічної внутрішньої атмосфери, духу Школи життєтворчості, показниками якого будуть виступати: визнання ідей, цінностей інтелектуальної, особистого розвитку людини і створення атмосфери творчості; дотримання принципів гуманізму, партнерства, взаємодопомоги, демократизму між самими учнями, між учнями і педагогами, між педагогами і адміністрацією, між педагогами, адміністрацією та батьками; забезпечення позитивного прийняття кожної особистості, яка навчається і працює в навчальному закладі, взаємодіє з ним. Слід підкреслити, що особливе значення при цьому буде надаватися формуванню традицій Школи життєтворчості — передаванню і, відповідно, успадкуванню від одного до іншого покоління учнів та педагогів норм поведінки, цінностей, ідей, звичаїв, ритуалів, які функціонують у нашому навчальному закладі. Розв'язання такого завдання можливе за умови реалізації спеціальних форм роботи серед членів адміністрації, вчителів, учнів та їх батьків, які, відповідно, будуть сприяти створенню позитивного іміджу навчального закладу.

Робота з адміністрацією буде полягати у формуванні ефективності управлінської команди як «ядра» навчального закладу, як колективу однодумців, який прогнозує та координує всі основні завдання успішної діяльності закладу. До «управлінської команди» входять не лише члени адміністрації, але й найбільш активні вчителі, батьки, а також наукові консультанти навчального закладу. Основними умовами формування ефективної «управлінської команди» є: спільне визначення стратегічних та тактичних цілей навчального закладу; обгрунтування специфіки та інноваційних підходів у його діяльності; чітке розподілення функцій між членами «команди»; використання різноманітних форм комунікації (прямих — опосередкованих, індивідуальних — групових, національних — інтеркультурних, тощо); налагодження успішної взаємодії різних творчих груп; розвиток інтелектуального, творчого потенціалу «команди»; колегіальність у прийнятті управлінських рішень; поєднання менеджерського та психологічного підходів в управлінні; формування високої управлінської та психологічної культури членів «команди», тощо. Основними організаційними формами участі вчителів у створенні специфічного розвивального середовища в навчальному закладі будуть виступати такі: пошук інноваційних підходів до організації навчання та виховання; залучення вчителів до науково-пошукової роботи; підвищення педагогічної майстерності вчителів; формування психологічної культури педагогічних працівників.

Здійснення інноваційних підходів до організації навчання в Школі життєтворчості буде здійснюватися шляхом вдосконалення змісту освіти, введенням нових навчальних курсів, розробки активних форм проведення занять. Залучення вчителів до науково-пошукової та науково-дослідницької діяльності здійснюватиметься шляхом участі вчителів та членів адміністрації в районних, обласних, всеукраїнських конференціях. Підвищення педагогічної майстерності буде забезпечуватися шляхом проведення педагогічних конкурсів «Учитель року», «Класний керівник року», а також участі вчителів у районних, обласних та всеукраїнських конкурсах. Формування психологічної культури вчителів буде здійснюватися шляхом проведення психолого-педагогічних семінарів та тренінгів для вчителів, тематичних нарад, індивідуальних консультацій з актуальних питань навчання та виховання учнів.

Робота з учнями буде реалізуватися в таких організаційних формах: знайомство з атрибутикою Школи життєтворчості; посвята в учні Школи життєтворчості; розвиток інтелектуального, творчого потенціалу учнів шляхом участі у внутрішньошкільних, районних, обласних та всеукраїнських конкурсах, олімпіадах та здійсненні науково-пошукової діяльності Малої академії наук; випуск журналів дитячої творчості, власної шкільної газети « Все про нас»; формування психологічної культури учнів завдяки їх участі в роботі спецкурсів, факультативів; проведення загальношкільних заходів, спрямованих на формування шкільного колективу.

Важливим напрямком формування специфічного шкільного середовища буде участь батьків у підготовці та проведенні навчально-виховних заходів, які відбуваються в навчальному закладі (зустрічі з батьками — представниками різних професій; спільні вечори відпочинку з батьками; надання батькам науково-методичної та спонсорської допомоги навчальному закладу; участь в роботі Ради навчального закладу, участь у спільних проектах, тощо). Адміністрацію, педагогічним колективом та психологічною службою навчального закладу буде надаватися значна допомога батькам у навчанні, вихованні та розвитку їх дітей (проведення індивідуальних та групових психолого-педагогічних консультацій і тренінгів, батьківських зборів і конференцій, спеціальних занять для батьків).

Таким чином, можна стверджувати, що лише система спеціальної навчальної, пізнавальної, науково-пошукової, науково-дослідницької та виховної роботи, спрямованої на забезпечення інтелектуального та особистісного розвитку адміністрації навчального закладу, вчителів, учнів та їх батьків буде сприяти формуванню специфічного творчого настрою учнівського та педагогічного колективу, що забезпечує формування та становлення внутрішніх показників іміджу Школи життєтворчості.

Важливу роль також відіграє шкільна форма, окремими елементами якої будуть виступати святкові вишиванки, щоденні костюми, футболки, які підкреслюють приналежність до Школи життєтворчості. Ще одним із вияв зовнішніх показників іміджу буде відповідне оформлення ділових паперів Школи життєтворчості (бланків, почесних грамот, візиток,папок, блокнотів), а також оформлення з відносною символікою навчального закладу деяких предметів побутового вжитку. Велику роль відіграватиме також оформлення шкільного інтер'єру Школи життєтворчості (вибір кольору, визначення призначення окремих функціональних зон приміщень, представлення основної атрибутики навчального закладу), а також створення загальної атмосфери доброзичливості при взаємодії представників різних організацій зі Школою життєтворчості. Зазначені засоби створення іміджу Школи життєтворчості носять в основному символічний характер і базуються на створенні за допомогою різних художніх засобів та засобів реклами позитивного емоційного образу Школи життєтворчості.

Наряду з цим, будуть використані більш фундаментальні показники іміджу школи, які побудовані здебільшого на застосуванні грунтовних, інформаційно-пізнавальних та смислових засобів створення його образу. До таких засобів належать, перш за все, різні форми друкованої продукції. Сюди відносяться і буклети, в яких дається коротка інформація про навчальний заклад, його завдання, історичний шлях розвитку. Провідну роль у відображенні досвіду діяльності Школи життєтворчості закладу є підготовка різного роду науково-методичної літератури (інформаційних покажчиків; навчальних програм; методичних посібників) зорієнтованої на учнів та їх батьків, вчителів, психологів, управлінців та науковців. Інформація, пізнавальний вплив якої здійснюється за допомогою друкованої продукції, буде доповнений іншими засобами становлення іміджу Школи життєтворчості, під час використання яких забезпечується взаємодія когнітивного, емоційного та поведінкового аспектів становлення іміджу.

Н.М.Макаренко, директор Синельниківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 5 Синельниківської міської ради Дніпропетровської області;
І.А.Мартинюк, заступник директора з навчально-виховної роботи Синельниківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 5 Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

НЕТВОРКІНГ ВЧИТЕЛІВ – ІНСТРУМЕНТ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІННОВАЦІЇ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активізацією науково-технічного процесу, широким застосуванням комп'ютерів, інформаційних технологій, що модифікує соціальну структуру суспільства, породжує нову ментальність, впливає на взаємини людей у різних галузях їх професійної діяльності.

Відповідність новим реаліям суспільного розвитку зумовлює узгодження стратегічних напрямів реформування національної системи освіти. Нині теорія і практика розвитку освітніх процесів характеризується напруженим пошуком шляхів актуального реагування на виклики часу. Головні проблеми полягають у забезпеченні якісного, чітко вимірюваного результату професійної діяльності кожної особистості, рівня конкурентоспроможності навчального закладу. Тому одним із стратегічних завдань є формування й ефективне використання потенціалу мережних соціально-педагогічних систем, функціонування яких спрямоване на вдосконалення професійної діяльності вчителів ЗНЗ шляхом ефективного використання можливостей соціально- педагогічного сервісу мережі Інтернет у професійній діяльності педагогів.

Отже, нетворкінг пропонує інструменти та засоби для рефлексій, роздумів і пошуків перспектив у професії вчителя й розвитку освіти загалом та покликана допомогти вчителям стати агентами змін. Фактично нетворкінг - це група людей, яка допомагає оперативно і якісно вирішувати проблеми. Більшість вчителів цілком свідомо користується networking, навіть не усвідомлюючи, що вони просто знаходять рішення своєї проблеми. Networking розвивається шляхом вивчення, тренінгів та практики. Навчитися networking можна не тільки з книг та відеокурсів, але й просто спілкуючись з людьми, у яких це непогано виходить. Найголовніше – прак- тикувати вивчене, необхідно мати чітко визначені та реалістичні цілі. Побудова такої мережі – справа цілком проста і нехитра. Розвиваючи в собі навички нетворкінгу, вчитель зможе швидше просуватися, вище підніматися і домагатися більшого за менший час. Ключовим фактором успіху нетворкінгу є подальший контакт.

У навчальному закладі постійно забезпечується неперервний розвиток професійної компетентності педагогічних працівників шляхом ефективного використання можливостей соціально - педагогічного сервісу мережі Інтернет. Так з метою пропаганди, поширення та впровадження педагогічного досвіду, сприяння підвищення професійної майстерності педагогів нашої школи було запроваджено проект «Майстер-клас у системі методичної роботи школи як ефективна форма поширення та впровадження перспективного педагогічного досвіду». Учителі школи мали змогу за допомогою мережі Інтернет поділитися власними напрацюваннями, ознайомитися з передовим педагогічним досвідом і обговорити на засіданнях методичних об'єднань. Результатом такої роботи стало засідання методичної ради у формі нетворкінгу, де було обговорено переваги такого спілкування.

Засідання методичної ради у формі нетворкінгу «Майстер-клас у системі методичної роботи школи як ефективна форма поширення та впровадження перспективного педагогічного досвіду».

Із 2013 року Синельниківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів реалізує проект «Майстер-клас у системі методичної роботи школи як ефективна форма поширення та впровадження перспективного педагогічного досвіду». Проблема, на вирішення якої спрямовано проект, є творча трансформація педагогічних ідей і перспективного педагогічного досвіду в практику роботи педагогів закладу та набуття власного досвіду в широкій і різноманітній діяльності.

За мету проекту ми визначали: піднесення ролі майстер-класу як ефективної форми пропаганди, поширення та впровадження педагогічного досвіду вчителя-майстра; демонстрація його переваги; зацікавленість педагогів ідеями та організація пошуку ефективних шляхів творчої реалізації провідних ідей досвіду; сприяння підвищенню професійної майстерності педагогів.

Сподівалися, що навчання в майстер-класі досвідченого педагога буде сприяти формуванню у слухачів нових професійних якостей, зокрема: нового педагогічного мислення, що характеризується рівнем розвитку процесів аналізу, рефлексії, прогнозування та перетворення; креативності (здатності продумувати оригінальні ідеї); вмінь і навичок конструктивно-творчої діяльності в комплексному плануванні мети, завдань і визначенні змісту конкретного уроку та системи уроків; вміння оптимально поєднувати на уроці методи навчання; прагнення до оволодіння інноваційними технологіями; удосконалення мистецтв комунікації; розвиток і збагачення загальної педагогічної культури, морального та духовного світу особистості.

За час роботи над проектом створили структурно-логічну схему щодо організації роботи майстер-класу.

З метою виявлення зацікавленості вчителів у застосуванні нових форм методичної роботи було проведено діагностування на початку проекту і у березні цього року та порівняно результати:

Зросла зацікавленість вчителів до такої форми роботи як майстер-клас; збільшилася кількість вчителів, які прагнуть до оволодіння інноваційними технологіями; вдвічі більше стало вчителів, які бажають вивчати досвід колег; можна зробити висновок, що збільшилося вчителів, які можуть поділитися: - своїм досвідом; - творчими знахідками.

У зв'язку з цим ми спланували проведення декади педагогічної майстерності, і запропонували творчо працюючим вчителям поділитися цікавими напрацюваннями і провести майстер-класи. Готуючись до методичної ради, на засіданні творчої лабораторії з кожного майстер-класу відібрали найцікавіші фрагменти.

Так, вчителі початкових класів мали змогу познайомитися із досвідом роботи «Активізація пізнавальної діяльності учнів початкових класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій» під час проведення майстер-класу вчителем початкових класів Соловей Н.М, яка продемонструвала ефективність використання інтелект-карти під час викладання предметів у початковій школі.

Вчителі методичного об'єднання суспільно-гуманітарного циклу взяли участь у майстер-класах вчителя англійської мови Головченко О.І. та вчителя історії Ушнурцевої Т.М. Крім того, у мережі Інтернет мали змогу познайомитися з майстер-класом вчителя української мови та літератури загальноосвітньої школи № 3 Дицюри Наталії Олександрівни з теми «Розвиток креативного мислення школярів через використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури», яскравим моментом якого було демонстрація прийому «Перевтілення». (Перегляд відео фрагменту – додаток 3 - та його обговорення). Переглянувши майстер-клас з теми «Формування ціннісних орієнтацій учнів на уроках правознавства» учителя історії загальноосвітньої школи № 1 Воскобойнікової Наталії Вікторівни, вчителі методичного об'єднання мали змогу познайомитися з тренінговим заняттям. Сподобалися різні прийоми: «Театралізація», «Коло думок», «Створення колажу». Запам'ятався прийом «Незакінчене речення», така вправа формує основні поняття учнів, її можна широко застосовувати на різних уроках, не тільки на уроках правознавства.

Переглядаючи в мережі Інтернет майстер-клас з правознавства вчителя історії із міста Луцька Проценка Анатолія Миколайовича з теми «Формування правової культури учня через активізацію пізнавальної діяльності на уроках правознавства». Отримали корисну інформацію про такі прийоми як «Пазл», «Зроби крок», «Своя гра», комікс. Запропоновану вправу «Пазл» можна використовували на будь-якому етапі уроку; сприяє розвитку інтелектуальних здібностей учнів, умінню обробляти інформацію, формує увагу.

Серед вчителів школи ми провели опитування для того, щоб виявити зацікавленості колег у застосуванні нових форм і методів роботи. На засіданнях методичних об'єднань проаналізували результати діагностування і визначили, якими інноваційними технологіями прагнуть оволодіти вчителі. Шановні керівники методичних об'єднань, якими ж технологіями зацікавилися вчителі? (обговорення результатів діагностування).

Колегам було цікаво познайомитися з такими технологіями як скрайбінг-презентація, робота у програмі ONE NOTE. Шевченко Олексій Володимирович під час проведення свого майстер-класу з теми «Підвищення якості освіти шляхом удосконалення власної педагогічної майстерності та використання ІКТ» визначив переваги застосування програми ONE NOTE. Шевченко Л.П. брала участь у конкурсі «Учитель року – 2015» у номінації «Хімія». Переглянувши її майстер-клас з теми «Розвиток креативного мислення на уроках хімії засобами проектної діяльності в умовах інформатизації навчального закладу», зацікавилися такою технологією як скрайбінг-презентація. Скрайбінг-презентації можна використовувати і у виховній роботі. Так під час проведення тижня «Ми - за безпечний Інтернет» учні взяли участь у фестивалі презентацій «Безпечний Інтернет». Незважаючи на те, що технічно складно створювати такі презентації, учні зацікавилися незвичайністю та оригінальністю такої роботи. Це була групова робота: одні учні готували сценарій, інші – малювали в кадрі та розповідали за кадром. Отже, такий напрям розвитку професіоналізму вчителів є актуальним і має важливе значення для розвитку теорії та методики професійної освіти в частині вдосконалення соціально - педагогічних систем і технологій з урахуванням можливостей та особливостей сучасних мережних комунікацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти / В. Ю. Биков. - К. : Атіка. - 2009. - 18 с.
2. Веліховська А. Б. Теоретичні та методичні засади застосування мережних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти / А. Б. Веліховська // Інноваційні технології в освіті : зб. наук. праць. - 2012. - № 13. - С. 184-190.
3. Нетворкінг вчителів – інструмент розповсюдження інновацій (http://www.slideshare.net/vuorikari/teacher-networks-diffusing-innovation-the-case-of-etwinning).

Україна
Т.В.Михайленко, директор Харківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 73 Харківської міської ради Харківської області;
О.В.Іванко, заступник директора з науково-методичної роботи Харківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 73 Харківської міської ради Харківської області

ВПРОВАДЖЕННЯ МОНІТОРИНГУ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗНЗ З ВИКОРИСТАННЯМ WEB-ПЛАТФОРМ

Одним із пріоритетних напрямків державної політики України є «...прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство...».

Сутність інформаційного суспільства була розкрита у 1993 р. Комісією ЄС: «Інформаційне суспільство - це суспільство, у якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційних технологій та технологій зв'язку». На думку Європейської Комісії, **інформаційним суспільством слід вважати:** суспільство нового типу, що формується внаслідок глобальної соціальної революції та породжується вибуховим розвитком і конвергенцією інформаційних та комунікаційних технологій; суспільство знання, тобто суспільство, у якому головною умовою добробуту кожної людини й кожної держави стає знання, здобуте завдяки безперешкодному доступу до інформації та вмінню працювати з нею; глобальне суспільство, у якому обмін інформацією не буде мати ні часових, ні просторових, ні політичних меж; яке, з одного боку, сприятиме взаємопроникненню культур, а з іншого - відкриватиме кожному співтовариству нові можливості для самоідентифікації. Перехід до інформаційного суспільства суттєво змінює концепцію знань.

Знання стають головним ресурсом, важливою цінністю й засобом для самореалізації людини. Таким чином, підвищення якості освіти є стратегічною метою кожного закладу освіти. А це, у свою чергу, робить дуже актуальним запровадження освітнього моніторингу як дієвого інструменту управління якістю освіти.

Під моніторингом прийнято розглядати діяльність суб'єкта щодо систематичного збору й використання інформації, отриманої в процесі спостереження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності прогнозованому результату. Таким чином, проблеми освітнього моніторингу тісно пов'язані з сучасними проблемами інформаційного забезпечення управління закладом.

Інформаційне забезпечення управління закладом освіти є складним багатовимірним явищем. Ученими зроблено багато спроб визначити оптимальний обсяг внутрішньошкільної педагогічної інформації, систематизувати її, установити взаємозв'язки між компонентами та визначити можливості і способи її використання для визначення ефективності роботи закладу. Дослідження проблеми інформаційного управління школою розпочато в радянські часи вченими Ю.А. Конаржевським, Ю.К. Кузнецовим, О.А.Орловим, В.С. Татьянченко, Т.І. Шамовою.

У 80-90-х роках XX століття набувають широкого значення проблеми формування управлінських інформаційних систем у закладах освіти, створення внутрішкільних інформаційних банків (В.В.Васильєв, Г.В.Єльникова, В.Е. Лунячек, В.С. Татьянченко, Г.В. Троцько, Т.І.Шамова, Т.К. Чекмарьова тощо). Широку теоретичну й практичну значущість набули результати досліджень В.І. Маслова, О.Т. Шпака, В.П. Драгуна, які містяться в посібнику «Інформаційне та комп'ютерне забезпечення управлінської діяльності керівника школи» (1996 р.).

Широке практичне значення мають дослідження Калініної Л.М. з використання ІКТ в управлінні закладом освіти, які висвітлені в багатьох її наукових працях. Зокрема, у монографії «Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології» (2008 р.) нею розкриті методологічні основи побудови та функціонування інформаційних систем в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом, обґрунтовано підвищення ефективності управління закладом освіти на основі системи інформаційного забезпечення.

Проблеми моніторингу в контексті інформаційного забезпечення управління закладом освіти досліджені такими вченими, як Н.О.Вербицька, В.Ю. Бодряков, Г.В. Єльникова, Л.М. Калініна, В.О. Кальней, В.М.Лізінський, Т.О. Лукіна, В.Е. Лунячек, О.І. Ляшенко, О.М. Майоров, О.А.Орлов, С.І. Подмазін, Е.Н. Ричхіна, З.В.Рябова, С.Е. Шишов та інші. Моніторинг як вид діяльності в закладах освіти знаходиться на етапі свого становлення. Його значення важко переоцінити. Запровадження моніторингу дуже важливе для ефективного управління закладом освіти. Організація багатофакторних моделей моніторингу звичайними засобами важка об'ємна робота, яка потребує багато зусиль. При зростаючих обсягах документообротів у закладах освіти ця робота стає майже неможливою.

Наш заклад має позитивний досвід використання комп'ютерних технологій в управлінні.

З 1999 року по 2002 рік на базі закладу проводилась експериментально - дослідна робота із апробації моделі системи алгоритмізованого управління загальноосвітнім навчальним закладом з використанням комп'ютерних технологій під керівництвом нині доктора педагогічних наук, професора Лунячека В.Е. Запроваджена І науково обґрунтована технологія Лунячека В.Е. дала нам змогу пересвідчитись в перевагах використання автоматизованих робочих місць та зрозуміти яким чином можливо вимірювати ефективність роботи.

З 2002 року по 2008 рік заклад працював над проблемою управління розвитком персоналу під керівництвом нині доктора педагогічних наук, професора Калініної Л.М. Ця робота дозволила нам підвищити рівень інформаційної компетентності вчителів, запровадити технології розвитку персоналу на основі системи інформаційного забезпечення.

З 2008 року по 2012 рік заклад працював над проблемою запровадження комп'ютерних технологій в навчально-виховний процес. Ми розроблювали електронні уроки, дистанційні курси, комп'ютерні тести, електронні дидактичні ігри, вивчали технології для майбутнього.

З 2012 року заклад працює над створенням інформаційно-комунікаційного середовища безперервної підтримки навчально-виховного процесу з використанням мережі Інтернет.

Структурним компонентом нашої моделі інформаційно-комунікаційного середовища є запровадження моніторингу у навчально-виховний процес на основі інформаційного забезпечення управління закладом. На стадії обговорення проблеми ми визначили критерії, яким має відповідати наша модель моніторингу: Бути оптимальною, достовірною і обґрунтованою. Бути потрібною, зрозумілою й доступною всім суб'єктам моніторингових досліджень. Бути інструментом, перш за все, для самоаналізу, саморегуляції, самовдосконалення. Бути енергоємною, автоматизованою. Мати високий ступінь захищеності особистих даних.

Ми вважаємо, що таку модель можливо створити на основі WEB-платформових рішень.

Упровадження моніторингу в навчально-виховний процес ЗНЗ з використанням WEB-платформ відкриває можливості для створення загальнодоступної ієрархічної інформаційної інфраструктури, змінює характер інформаційно-комунікаційної взаємодії та зав'язків між учасниками навчально-виховного процесу.

Підключення до Google Apps для закладів освіти дає такі переваги: на серверах Google Apps автоматично створюються резервні копії всіх даних; Google Apps забезпечує додатковий рівень безпеки з двофазною автентифікацією, що значно знижує ризик крадіжки імен користувачів і паролів хакерами; рішення Google Apps для навчальних закладів не тільки безкоштовне, але й не вимагає придбання серверів або клієнтського програмного забезпечення, а значить дозволяє економити; дані автоматично зберігаються в хмарі, а вся робота ведеться через Інтернет. Це означає, що електронні листи, документи, календарі та сайти можна відкривати й редагувати практично з будь-якого мобільного пристрою або планшетного ПК в будь-який час і в будь-якому місці; з появою Gmail Календаря і Документів Google працювати в Інтернеті з мобільних пристроїв стало значно зручніше. Ці веб-додатки розраховані на невеликі екрани телефонів і планшетних ПК і стабільно працюють навіть при низькошвидкісному підключенні, типовому для мобільних пристроїв; простота спільної роботи - головна перевага Google Apps для навчання. Інструменти для створення веб-сайтів і документів забезпечують редагування в режимі реального часу, ефективні засоби контролю доступу та повну сумісність - ідеальні умови для навчання в XXI столітті.

Сервіси Google Apps для закладів освіти швидко сприймаються всіма учасниками навчально-виховного процесу. Не потрібно мати спеціальні знання з програмування, щоб власноруч розробити сайти, навчальні ігри, тести, опитувальники тощо.

Можливості одночасної роботи в спільних таблицях та документах в режимі on-line, швидкої автоматизованої обробки великих масивів інформації, автоматичного створення зведених таблиць, інтерактивних діаграм, адресної розсилки результатів, можливості оприлюднення будь-якої інтерактивної інформації в режимі реального часу дозволяють автоматизувати рутинну роботу з обробки інформаційних потоків та подавати інформацію в зручному й привабливому вигляді.

Google Apps для закладів освіти дозволяє ефективно проводити моніторинг активності користувачів у домені. Завдяки централізованому адмініструванню в Google Apps неймовірно швидко й легко налаштовувати служби, додавати та видаляти користувачів, створювати групи й вмикати додаткові функції захисту. Таким чином, використання Web-платформ дозволяє створити унікальне інформаційно-комунікаційне середовище, на основі якого можливе запровадження багатофакторної моделі моніторингу якості освіти.

Мета дослідно-експериментальної роботи

Створення моделі моніторингу якості освіти в ХСШ № 73 на основі інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім закладом з використанням Web-платформ.

Завдання: Провести аналіз наукових джерел з питань запровадження моніторингу якості освіти і інформаційного управління закладом. Створити умови для впровадження моніторингу в навчально-виховний процес з використанням Web-платформ. Дослідити потреби учасників НВП у відстеженні показників якості навчально-виховного процесу. Розробити структуру, напрями, параметри, критерії моніторингових досліджень, визначити зв'язки і рівні управління. Розробити і запровадити модель інформаційного забезпечення управління закладом з використанням ІКТ. Ужити заходи щодо підвищення інформаційної культури учасників навчально-виховного процесу. Створити інформаційно-комунікаційне середовище безперервної підтримки навчально-виховного процесу.

Очікувані результати: Показником ефективності дії моделі має бути підвищення якості освіти в закладі.

Ми вважаємо, що запропонована модель дозволить залучити до Інноваційної діяльності з підвищення якості освіти на основі моніторингу всіх учасників освітнього процесу, що позитивно вплине на якість знань, якість навчального процесу, результати освітньої діяльності.

На нашу думку, впровадження моніторингу в навчально-виховний процес ЗНЗ з використанням Web-платформ дозволить: стимулювати позитивні перетворення та мотивувати до якісних змін усіх учасників навчально-виховного процесу; скоординувати діяльність всіх учасників процесу; удосконалити роботу щодо організації і здійснення навчального процесу з метою підвищення його якості; створити умови для самооцінки, самоаналізу, самовдосконалення, підвищення рівня самоорганізації учасників навчально-виховного процесу; забезпечити взаємовплив та взаєморозуміння на рівнях: батьки - учень учитель - адміністрація; забезпечити динамічний розвиток мотивації учасників НВП до підвищення якості знань; створити шкільне інформаційно-комунікаційне середовище підтримки якості освіти та розвитку особистості тощо.

Опис досвіду. Роботу із запровадження моніторингу в навчально-виховний процес ЗНЗ з використанням Web-платформ розпочато у 2012 році.

З метою створення умов для дослідно-експериментальної роботи було вжито наступні заходи: Реєстрація та отримання власного доменного імені. Запровадження Google Apps для закладів освіти з травня 2013 року як безпечного інтернет-середовища нашої школи з можливістю адміністрування. Створення шкільної електронної пошти з підключенням всіх учасників навчально-виховного процесу (усі вчителі та учні мають електронну пошту в нашому домені), запровадження загальношкільного електронного календаря, спільне використання документів та інших сервісів Google Apps для закладів освіти. Запровадження хмарних технологій в навчально-виховний процес та управління закладом. Створення шкільних сайтів як колективного ресурсу на підтримку навчально-виховного процесу, управлінської діяльності та професійної взаємодії вчителів. Організація навчання учасників навчально-виховного процесу з використання Web-платформ у навчально-виховному процесі та педагогічному моніторингу. Технічне забезпечення дослідно-експериментальної роботи

Технічне забезпечення впровадження моніторингу у навчально-виховний процес ЗНЗ з використанням Web-платформ включає: Обладнання комп'ютерною технікою всіх робочих місць шкільних адміністраторів. Домашні індивідуальні комп'ютери у всіх учасників навчально- виховного процесу. Шкільні комп'ютери, до яких мають доступ вчителі та учні (42 комп'ютери). Комп'ютери на робочому місці - у предметних кабінетах. Планшети та ноутбуки в адміністраторів, вчителів та учнів. Підключення всіх комп'ютерів до мережі Інтернет. Повне покриття школи точками доступу Wi-fi. Інтерактивна дошка. Мультимедійні проектори (5 шт.).

Україна
Т.А.Михайлова, учитель географії Комунального закладу «Новокурська середня загальноосвітня школа – загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів» Дніпропетровської області

ТВОРЧИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ ШКОЛИ

Одна з найскладніших проблем, яка постає перед учнем старшої школи, — вибір майбутньої професії. Вирішення її є важливою як для юної особистості, так і для батьків і вчителів: від правильного вибору професії залежить успіх людини в житті, її самореалізація. Сьогодні змінилися завдання, які ставляться перед школою та педагогами. Традиційна модель освіти, спрямована на передачу майбутньому спеціалістові необхідних знань, умінь і навичок, у наш час втрачає свою перспективність, виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту зі знань спеціаліста на його людські, особистісні якості, які постають водночас і як ціль, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Професійна спрямованість навчально-виховного процесу, в тому числі в основній школі, у сучасній педагогічній науці розглядається в контексті сучасної гуманістичної освітньої парадигми, якою передбачено повну й завершену підготовку учня до життя здебільшого через розвиток його індивідуальності та становлення особистості.

У Концепції профільного навчання закладено нові підходи до організації освіти в старшій школі. Вона має функціонувати як профільна. Це створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Впровадження профільного навчання забезпечить реалізацію принципу особистісно орієнтованого навчання, що значно розширить можливості учня під час професійного вибору в майбутньому.

Потрібно не просто дати учню базовий рівень освіти, а сформувати компетентності, яких потребує сьогодні суспільство: креативність, здібність навчатися усе життя, комунікативність, самовдосконалення. Тому обрана проблема «Творчий підхід до розвитку особистості в профільних класах школи» є актуальною та життєво необхідною.

Мета дослідження: апробувати систему профільного навчання на основі творчого підходу до розвитку особистості учнів.

Об'єкт дослідження: освітній простір навчального закладу.

Предмет дослідження: формування компетентної особистості учнів в умовах профільного навчання.

Ідея досвіду: створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, формується як творча особистість.

Працюючи над проблемою творчого підходу до розвитку особистості в профільних класах школи я ставлю перед собою такі **завдання:** 1) створити умови для розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки; 2) виховувати в учнів любові до праці, забезпечити умови для їхнього життєвого і професійного самовизначення; 3) формувати соціальні, комунікативні, інформаційні, технологічні компетенції учнів.

Науково-теоретичні основи досвіду. Відомо, що в школі, як у краплині води, віддзеркалюється те, що відбувається в суспільстві. Соціально-економічні і соціокультурні зміни в країні вимагають суттєвих інновацій в педагогічну теорію і практику. При теперішніх світових темпах науково-технічного прогресу навчити на все життя неможливо, бо суттєві нововведення спостерігаються протягом життя одного покоління. Тобто йдеться про необхідність неперервної освіти, про формування в учнів потреби в самостійному оволодінні новими знаннями й уміннями, про здатність орієнтуватися спочатку у виборі профілю навчання, а потім у виборі фаху, а в разі потреби й переучуватись у своїй професії відповідно до вимог часу. У цьому зв'язку одним із пріоритетних напрямів модернізації системи освіти в Україні є профільне (передпрофесійне) навчання на старшому етапі загальної середньої освіти.

З'ясовано, що існує декілька тлумачень поняття "профільне навчання". У Концепції профільного навчання в старшій школі зазначено, що профільне навчання – вид диференційованого навчання, що передбачає врахування освітніх потреб, схильностей і здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у меті, змісті, структурі та організації навчального процесу

Академік АПН України О. І. Бугайов констатував, що профільне навчання – тип диференціації та індивідуалізації навчання, що передбачає орієнтацію на певний вид професійної діяльності та врахування індивідуальних схильностей і здібностей учнів . Учений-педагог В. І. Кизенко розглядав профільне навчання як вид диференційованого навчання (або форму організації навчання) старшокласників відповідно до їхніх освітніх потреб, зумовлених орієнтацією на майбутню професію шляхом поглибленого вивчення певних складових змісту загальної середньої освіти. Подібного тлумачення дотримувалися О. А. Кузнєцов, С. М. Рягін, Л. О. Філатова, І. С. Якиманська. Н. О. Аніскіна запропонувала до розгляду чотири підходи до визначення сутності поняття "профільне навчання":

а) як процесу, спрямованого на професійне самовизначення учнів, диференційованого за змістом, у якому враховуються основні запити і професійні плани учнів у реальних регіональних умовах, та прогнозованого з урахуванням структури ринку праці й зайнятості молоді;

б) педагогічного принципу, що забезпечує поглиблене вивчення окремих дисциплін, програм повної загальної освіти; створює умови для диференціації змістовного компонента освіти; встановлює можливість рівного доступу до повноцінної якісної освіти; розширює можливості соціалізації учнів старшої ланки загальноосвітньої школи;

в) форми організації навчального процесу, спрямованої на реалізацію особистісно орієнтованого навчання;

г) засобу диференціації та індивідуалізації навчання, коли за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу повніше враховуються інтереси, здібності та схильності учнів, створюються умови для освіти старшокласників відповідно до їх професійних інтересів і намірів щодо продовження освіти.

Досить розгорнуте тлумачення запропоноване ученим В. Морозом: профільне навчання – принципово новий підхід до організованої, психологічно і дидактично забезпеченої підготовки молодого громадянина України . У роботах С.У. Гончаренко, Ю.І. Мальованого, В.А. Орлова, А.В. Хуторського, висвітлюються теоретико-методичні питання профільного навчання; М.У. Бурда, Г.В. Дорошенко, А.А. Пінський – розкриваються співвідношення базової та профільної підготовки.

Технологічні передумови профільного навчання, зокрема особливості індивідуального розвитку школярів, аналізувалися в дослідженнях Л.І. Божевич, В.В. Давидова, Л.В. Занкова, С.Д. Максименка, В.О. Моляка, С.Л. Рубінштейна. Також ми ознайомилися з зарубіжним досвідом науковців: російські дослідники В.М. Монахов, В.В.Фірсов,; білоруські науковці Н.Г Огурцов, Г.М. Бунтовська, Л.М. Рожина, Н.О. Циркун, а також німецькі (I. Bastian, A. Combe, H. Gudjons), англійські (P. Gordon, R. Aldrich, D. Dean), американські (L. Cremin, M. Curths, T. O'Brien) дослідники) щодо розбудови шкільництва, де актуальним напрямом є впровадження профільного навчання в старшій школі.

Напрацьований досвід організації профільного навчання разом з роботами вітчизняних науковців дає змогу визначити позитивні надбання та проблеми у практичному застосуванні профільного особистісно зорієнтованого навчання. Тому актуальним є осмислення його сутності, місця та ролі на нинішньому етапі розвитку сучасних загальноосвітніх навчальних закладів.

КЗ «Новокурська СЗШ» працює за природничо-математичним напрямком, географічним профілем.

У своїй діяльності я керуюся Законом України "Про загальну середню освіту", постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. № 1717 "Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річнийтермін навчання", Концепцією профільного навчання в старшій школі, яку затверджено рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 25.09.2003 р. № 0/12-2. Вона грунтується на основних положеннях Концепції загальноїсередньої освіти (12-річна школа) і спрямована на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти, затвердженої Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002.

Відомо, що більшість учнів уже в старших класах визначаються з напрямком своєї майбутньої професії. На сьогодні вже доведено, що в шкільному навчанні лише тоді досягається максимальний ефект, коли на першому плані стоїть мотивація цього самого навчання. Значення мотивації вагоме не лише для учнів, які вивчають предмет, а й для вчителя, який його викладає. Саме мотиваційний момент дає змогу вчителю не формально, а самовіддано, з «душею» віддавати свої знання учням, а досвід – колегам.

Розуміючи важливість викладання предмета та можливості географії, як науки, що є засобом дослідження і практичним інструментарієм у всіх сферах людського життя, я, як вчитель особливе місце в своїй педагогічній діяльності відводжу вихованню і розвитку особистості. Адже географічна освіта покликана зробити вагомий внесок у формування ключових компетентностей учнів, як загальних цінностей , що базуються на знаннях, досвіді, здібностях, набутих завдяки навчанню.

До створеної програми, відповідно розроблено календарно-тематичне планування, яке дозволяє грамотно й послідовно будувати та структурувати поурочний навчальний процес. Роль уроку в навчальному процесі велика, тому я приділяю йому велику увагу: продумую та аналізую кожний його етап, щоб отримати максимальний - найбільш позитивний результат.

Сьогодні перед вчителем стоїть проблема, як збільшити зацікавленість учнів у вивченні географії на профільному рівні. Одна з причин втрати зацікавленості – це проведення уроків традиційними методами навчання. Тому протягом всієї педагогічної діяльності я працюю над удосконаленням уроку.

В своїй роботі надаю перевагу активним методам навчання, здійснюю діалог із учнями, пропоную різні форми самостійної і творчої роботи. Значну увагу приділяю визначенню форм взаємодії вчителя й учнів, добору таких методів роботи, які сприяють формуванню й розвитку в учнів логічного мислення, бажання вчитися. Я – за проблемно-пошуковий метод викладання нового матеріалу, тому при викладанні нового матеріалу створюю на уроці ситуації успіху, використовую різнорівневі вправи і тестові завдання.

При подальшій роботі на уроці, одним із самих доступних і перевірених на практиці шляхів підвищення ефективності уроку є відповідна організація самостійної навчальної роботи. Тут учень набуває знань тільки в процесі самостійної навчальної діяльності. За формою організації самостійної роботи я використовую різні: індивідуальні, фронтальні і групові, а, в залежності від рівня самостійної продуктивної діяльності, - відновлювальні, реконструктивно-варіативні, евристичні і творчі роботи.

Самостійна робота на уроках—міцне закріплення вивченого на уроці матеріалу, глибше його осмислення, дальший розвиток набутих учнями самостійної роботи з текстом підручника, географічними картами, ілюстраціями, схемами. Старшокласники виконують самостійно домашні завдання, працюють з додатковою літературою, готують повідомлення, доповіді, складають власний опорний конспект. На уроках використовую різноманітні методи та прийоми, це наприклад, «Вірю—не вірю», «Географічний диктант», «Географічна розминка», «Географічний практикум», «Картографічна лабораторія», «Інтелектуальна розминка», «Географічний вернісаж», «Лови помилку картографа», та багато інших. Тому, я вважаю, що на уроках географії творча самостійна робота повинна виконуватись і для закріплення вивченого матеріалу, і для перевірки знань учнів, і для того,щоб зацікавити учнів у вивченні географії.

Особисто я намагаюся працювати над вдосконаленням процесу навчання та виховання. Все більшою мірою в педагогічній практиці використовую нетрадиційні уроки, які відрізняються від традиційних структурою та способами їх проведення: урок –лекція, урок – конференція, урок-диспут, урок-залік, інтегрований урок, урок – співбесіда, урок – подорож. Наприклад, на уроці - диспуті "Політико – географічне положення України" ми обговорювали питання, що стосувалися Криму, Чорноморського флоту. Учні підготували матеріал, що розкривав історичні аспекти проблеми: що являв собою даний регіон у минулому, як увійшов до складу України. Висловили свої думки, щодо теперішньої ситуації в Україні.

Удосконалюючи навчальний процес за допомогою електронних засобів навчання, я оволоділа всіма доступними інформаціями. Зокрема, отримала сертифікат про проходження курсів «Intel. Навчання для майбутнього» та «Web – 2.0.». При роботі з учнями, як на уроці, так і в позаурочний час, використання електронних засобів навчання дозволяє ефективніше здійснювати індивідуальний підхід у навчанні кожного учня. Майже на кожному навчальному занятті я використовую комп'ютер. Це дозволяє суттєво зменшити витрати часу на організаційні моменти, що, в свою чергу, збільшує насиченість уроку та підвищує його якість. Використання ІКТ на уроках географії розширює поле вивчення предмету: отримання інформації з різноманітних джерел, аналіз інформації, створення власних презентацій та відеофільмів.

Для розвитку творчих здібностей, інтелектуального потенціалу найбільш ефективними вважаю проблемні, дослідницькі, пошукові методи навчання. Я впевнена, що вивчення географії неможливе без набуття практичних умінь і навичок. Надати учням можливість активно навчатися, здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність, творчо осмислювати процеси і явища, що відбуваються в оболонках Землі, довести існування в природі закономірних зв'язків між її складовими – ось завдання вчителя, яке можливе реалізувати через виконання творчих практичних завдань. Саме це дає можливість поєднати на уроці інтелектуальну і практичну діяльність, щоб успішно формувати в школярів географічну картину світу.

Таке навчання є активним, цікавим, творчим, надає можливість для особистісного зростання школяра. Адже «особистість розвивається на полюсі творення, а не на полюсі споживання». Важливий момент – створення ситуації проблемного навчання, щоб учень «зробив власне відкриття».

При плануванні роботи в профільній школі особливо слід звернути увагу на практичну складову (57 практичних робіт). Оскільки одна із задач профільного навчання – орієнтування учнів на придбання освітніх результатів для успішного просування на ринку праці.

Практична діяльність учнів на уроках географії надає можливість оволодівати їм навичками самостійної пізнавальної діяльності, активізує і поглиблює навчальний процес, розвиває мислення, формує навички наукового світогляду, вміння логічної аргументації, сприяє оволодінню методами пізнавання та є фактором всебічного розвитку творчих та інтелектуальних якостей учнів, виховання соціально активної особистості. На своїх уроках я використовую такі методи практичної діяльності, як інструктивно-практичний та продуктивно-практичний метод навчання, поєднуючи метод викладання і метод навчання. А у поєднанні з формами співробітництва в навчанні, я поділяю на індивідуальні, групові та колективні форми. В залежності від теми, і особливостей класу, практикуми мають широкий діапазон практичної реалізації: від експрес-тестів, складання графіків до уроків-семінарів, що дає можливість додатково сформувати уяву в учнів про питання, які вивчаються. Практичні роботи виконуються відповідно до календарного планування, оцінюються за 12 бальною шкалою . При цьому важливий етап - постановка учнями експерименту і уміння аналізувати результати.

Особлива увага приділяється роботі з обдарованими дітьми, які характеризуються порівняно високим розвитком мислення, довготривалим запам'ятовуванням навчального матеріалу, великою працездатністю, вмінням самостійно працювати. Їм притаманна свобода висловлювання думки, багатство уяви, чіткість різних видів пам'яті, швидкість реакції, вміння піддавати сумніву й науковому осмисленню певні явища, стереотипи. Працюючи з обдарованими дітьми, я ставлю перед собою такі цілі: зробити уроки географії справжньою школою творчості; налагодити тісну співпрацю між учителем та учнем; навчити учнів самостійно здобувати знання, творчо мислити і без страху підходити до розв'язання будь-якої життєвої ситуації; формувати творчу особистість, розвивати індивідуальні здібності і талант. Звичайно, одним із головних етапів роботи з обдарованими дітьми, я вважаю, є демонстрація їхніх робіт. Тому я практикую захист робіт учнів на шкільному рівні. Адже для кожної людини важливо, щоб її праця дала плоди, щоб про результати її праці знали однокласники, учителі-предметники. Моє завдання, як вчителя — підтримати обдарованість, помітити її, відкрити і допомогти розкритися.

Одним із важливих напрямків навчально-виховної роботи, спрямованої на розвиток і формування творчих здібностей старшокласників та учнівської молоді є залучення їх до Малої академії наук України.

Висновки. Ознайомлення з передовим досвідом роботи видатних учителів, особиста практика дає мені підстави для висновку, що розвиток творчої самостійності учня, збільшення прийомів індивідуалізації навчального процесу зумовлює необхідність продумати і збудувати не лише навчання за індивідуальними навчальними планами, а й систему додаткової позаурочної діяльності. Безперечним ефективним методом навчання є організація дослідницької та проектної діяльності учнів, яка дозволяє навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи для цієї мети знання з різних областей.

Таким чином, запровадження профільного навчання спрямоване на підвищення здатності майбутнього випускника до самостійного дії на ринку освітніх послуг, конструювання власного освітнього маршруту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко Н.В. Організація профільного навчання в школі: нормативно-правове забезпечення, методичні рекомендації, досвід організації. – Х.: Вид.група «Основа», 2010. – 160 с. – (Серія «Адміністратору школи»)
2. Вольянська С. Є. Науково-педагогічна сутність організації профільного навчання у старшій ланці загальноосвітньої школи / С. Є. Вольянська // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи // Зб. наук. пр. – Харків : ХНПУ, 2005. – Вип. 23. – С. 13–19.
3. Гончаренко С. У. Педагогіка і психологія / С. У. Гончаренко, В. М. Володько –1995. – № 1. – С. 63–72.
4. Готовність учня до профільного навчання / Упоряд. В. Рибалка ; за заг. ред. С. Максименко, О. Главник. – К. : Мікрос – СВС, 2003. – 112 с.
5. Энциклопедия профессионального образования : в 3 т. – Т. 2 ; под ред. С. Я. Батышева. – М. : АПО, 1998. – 568 с.
6. Єремеєва, В. М. Педагогічна технологія підготовки майбутніх учителів до індивідуалізації навчання учнів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 /В. М. Єремеєва. – К., 2002. – 23 с.
7. Кизенко В. І. Педагогічна сутність основних понять профільного навчання /В. І. Кизенко : підручник для директора. – 2003. – № 11–12. – С. 42–45.
8. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – Київ : Педагогічна преса. – 2003. – № 24, грудень. – 32 с. – С. 3–16.
9. Кузнецов А. А. Профильное обучение и учебные планы старшей ступени школы / А. А. Кузнецов, Л. О. Филатова // Стандарты и мониторинг в образовании. –2003. – № 3. – С. 54–58.

Україна
Л.В.Міщенко, заступник директора з науково-методичної роботи Новодмитрівського навчально-виховного комплексу Костянтинівського району Донецької області;
Н.М.Борисевич, заступник директора з навчально-виховної роботи Новодмитрівського навчально-виховного комплексу Костянтинівського району Донецької області

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ

Апробація та впровадження інновацій у навчально-виховний процес є вимогою сьогодення. Зростання соціальних вимог до школи вимагає систематичного вдосконалення, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Сучасна школа потребує педагога нового типу – вчителя-дослідника. Саме тому важливо побудувати методичну роботу так, щоб кожен учитель міг найбільш повно розкрити ініціативу та творчий пошук, самореалізуватись у професійній діяльності. Тож організаційна робота з педагогічними кадрами в школі повинна носити інноваційно-дослідно-експериментальний характер і **бути спрямованою на:** поєднання особистісно зорієнтованого, компетентнісно зорієнтованого, діяльнісного підходів, що враховують інтереси, запити, потреби і індивідуальний рівень професіоналізму та досвід роботи кожного педагога; безперервність педагогічної просвіти та самоосвітньої діяльності вчителя; оптимальність відбору змісту, спрямованого на розвиток професійної компетентності педагога; формування готовності до роботи в умовах інноваційного розвитку освіти; багатоперспективність форм, методів і технологій роботи з педагогічними кадрами.

Даний проект розкриває управлінський аспект формування педагога-дослідника через упровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес.

Мета проекту: Створити умови для безперервної освіти та самоосвіти педагогів з метою підвищення рівня їхньої готовності до впровадження педагогічних інновацій. Сприяти розвитку творчих здібностей учителів, формуванню в них навичок дослідницької роботи, зацікавленості в оволодінні інноваційними педагогічними технологіями. Підвищити рівень науково-педагогічної, методичної компетентності, інноваційної грамотності вчителя. Експериментально довести ефективність моделі педагога-дослідника.

Завдання проекту: Створення умов для поглиблення, оновлення, вдосконалення професійної компетентності вчителів, розкриття їх творчого потенціалу, самореалізації. Підвищення інноваційної культури педагогів через організацію науково-методичної роботи. Забезпечення співпраці з науковцями з метою задоволення потреб педагогічних кадрів у наукових знаннях, організації науково-дослідної роботи, дослідницької діяльності. Створення системи підтримки інновацій перспективного педагогічного досвіду і реальних досягнень педагогів.

Шляхи реалізації проекту:

Діагностико-прогностичний етап. Терміни: вересень 2012р. – серпень 2015р. **Завдання першого етапу:** проведення діагностики готовності вчителів до впровадження інновацій, визначення рівня фахової підготовки педагогів; (Додаток№1); планування роботи шкільного практичного психолога з підвищення психолого-педагогічної компетентності вчителя за схемою; (Додаток№2); здійснення аналізу наявного перспективного педагогічного досвіду педагогів школи; розробка дидактичного і методичного забезпечення (моделі, схеми, алгоритми, рекомендації) впровадження інноваційних освітніх технологій у практику діяльності учителів; організація співпраці з науковцями Донецького обласного інституту, післядипломної педагогічної освіти щодо розробки комплексного моніторингу ефективності діяльності педагогічного колективу (управлінський, дидактичний, методичний аспекти), упровадження інноваційного досвіду та моделі педагога-дослідника; стимулювання мотивації педагогів до безперервного навчання, самоосвіти, розвитку творчого потенціалу; проведення педради «Рівнева диференціація, розвиваюче навчання, ІК-технології як основа інноваційної педагогіки»; організація роботи творчих груп «Підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом упровадження освітніх інновацій».

2.2. Практичний етап: Терміни: вересень 2013р - серпень 2014рік. **Завдання другого етапу:** детальне ознайомлення вчителів з досвідом упровадження інноваційних технологій; моделювання продуктивної технології інноваційного навчально-виховного процесу; поширення й передача інноваційного педагогічного досвіду в практичну діяльність педагогів; підвищення науково-педагогічної методологічної компетентності вчителя через організацію диференційованого підходу в оволодінні інноваційними технологіями; (Додаток №3) впровадження інноваційних педагогічних технологій творчими групами вчителів; розробка педагогами проектів, навчально-методичного супроводу предметних курсів.

2.3. Експертно - корекційний етап: Терміни: вересень 2014 – грудень 2014. **Завдання: третього етапу:** звіт творчих груп учителів з упровадження інноваційних педагогічних технологій; експертиза розроблених педагогами школи інноваційних проектів, навчально-методичних посібників, електронних підручників; моніторинг результативності творчих груп; здійснення корекційної роботи творчих груп на основі даних моніторингу;
створення оптимальної моделі педагога-дослідника (Додаток №4)

Узагальнюючо - рефлексивний етап: Терміни: січень 2015 – червень 2015року. **Завдання четвертого етапу:**
проведення звіту за результатами роботи над проектом; вироблення пропозицій щодо забезпечення умов поширення досвіду творчих груп серед педагогів школи та на широкий педагогічний загал (публікація у педагогічній пресі, проведення відкритих семінарів, участь у конференціях – районних, регіональних та всеукраїнських); прогнозування перспектив подальшої роботи; презентація методичного кейсу проекту; презентація вчителями розробленої наукової продукції: збірників завдань життєвого характеру та ситуативних завдань; тренінгів щодо розвитку ключових компетентностей учнів; авторських програм варіативної складової навчального плану; електронних методичних посібників; елективних курсів для профільного навчання та іншого методичного забезпечення.

Висновки:

Очікувані результати: Побудова інноваційного навчально-виховного процесу. Ефективність і результативність впровадження інноваційних педагогічних технологій. Підвищення рівня науково-педагогічної, методичної компетентності та інноваційної грамотності вчителів.

Критерії ефективності реалізації проекту: усвідомлене планування особистісних професійних перспектив педагогами школи; відносна стійкість професійних інтересів до впровадження інноваційних педагогічних технологій;
самореалізація та самоствердження педагогів у професійній діяльності; дієвість і результативність моделі педагога-дослідника.

Україна
Т.М.Москаленко, заступник директора з навчально-виховної роботи Богуславецького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – Дошкільний навчальний заклад» ім. М.О. Максимовича Золотоніської районної ради Черкаської області

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМАТИЧНИХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ СЕРЕДОВИЩ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Людство вступає у час постійних змін. Здатність сприймати зміни і творити їх – це найважливіша характеристика життя людини в XXI столітті. І звідси постають нові завдання перед освітою. Освіта має набути інноваційного характеру. Сьогодні вчителі шукають нових методів, підходів, форм для формування патріотичних почуттів у дітей та молоді, усвідомлення належності до рідної землі та народу, визнання духовної єдності поколінь та спільності культурної спадщини.

Виховання національно свідомого громадянина, духовно багатої особистості з активною, небайдужою життєвою позицією – обов'язок та покликання сучасної школи. З огляду на виклики сьогодення, основою гармонійного розвитку особистості громадянина України є патріотизм, духовність і моральність.

Метою патріотичного виховання є виховання любові до землі, де народилась і виросла людина, до рідного краю, міста, села, вулиці, тобто до батьківщини; гордості за здобутки свого народу, своєї родини, а також гордості за минуле і сьогодення своїх співвітчизників; прагнення захищати інтереси родини, громади та Батьківщини.

Виходячи з потреб сьогодення та для реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти в навчальному закладі була розпочата дослідно-експериментальна робота за темою «Гармонізація суспільних та особистісних інтересів учнів на засадах творчої спадщини Михайла Максимовича в контексті національно-патріотичного виховання».

В рамках цієї експериментальної діяльності ініційовано нову авторську модель як вид педагогічної інновації – впровадження тематичних навчально-виховних середовищ. З 2012 року ця ідея знайшла практичне втілення у 1-4 класах, а з 2014-2015 н.р. реалізована **у 1-11 класах нашої школи:**

1 клас – «Людина – природа»;
2 клас –- «Людина – суспільство»;
3 клас – «Людина – родина»;
4 клас – «Людина – культура»;
5 клас – «Людина – мала Батьківщина»;
6 клас – «Людина – мораль»;
7 клас – «Людина – право»;
8 клас – «Людина – загальнолюдські цінності»;
9 клас – «Людина – особистість»;
10 клас – «Людина – держава»;
11 клас – «Людина – громадянське суспільство».

Такий новий, цілеспрямований та системний підхід, що охоплює всі вікові категорії загальноосвітньої школи, сприяє формуванню громадянських рис особистості, патріотизму, національної свідомості та активної життєвої позиції учнів, а також набуттю ними ключових життєвих компетентностей.

Варто зазначити, що середовищний підхід в педагогічному процесі визнано як перспективний на рівні «Всесвітніх доповідей з освіти» ЮНЕСКО. Численні видання останніх років свідчать про всезростаючий інтерес науковців, педагогів-практиків до понять «освітнє середовище», «культурно-освітнє середовище», «середовище вікового спілкування», «навчально-виховне середовище» та ін. (С.К. Болдирєва, М.Л. Селиванова, Е.В. Бондаревська та ін.). Кожний із зазначених термінів включає певний перелік елементів, що характеризують ту чи іншу сферу людської діяльності. У сучасній педагогіці науковцями досліджуються різні аспекти «освітнього середовища», зокрема Віленським М.Я., Конєвим В.Я., Мещеряковою Є.В, Слободчиковим В.І., Шендрик І.Г. та ін.

У педагогічній науці відомі праці М.М. Бахтіна, Л.С. Виготського, Н.З. Чавчавадзе, В.І. Панова, що висвітлюють окремі аспекти освітніх середовищ.

У літературних джерелах різних періодів обґрунтовано всебічні характеристики навчально-виховного середовища, зокрема: винятковa пластичність (Л.С. Виготський, 1926), системність (Л.І. Новикова, 1989), доцільність (Н.Б. Крилова, 1995), векторність (В.А. Ясвін, 1997), конфігуративність, насиченість, структурованість (В.І. Слободчиков, 2000), взаємозв'язок компонентів (Н.Ф. Гафурова, 2000).

Сучасна педагогічна наука поряд з синергетичним, особистісно-орієнтованим, функціонально-діяльнісним, гуманістичним, компетентнісним підходами активно досліджує середовищно-орієнтований підхід до навчання, що розглядається як психолого-педагогічна проблема. Як базове поняття використовується «навчально-виховне середовище» як таке, що відбиває системні формуючі впливи предметного, соціального й інформаційного оточення. Зокрема, у своїх працях Ю.С. Мануйлов «середовищний підхід представляє як спосіб організації середовища й оптимізації його позитивного впливу на розвиток особистості школяра. На думку вченого, середовищно-орієнтований підхід у навчанні дозволяє перенести акцент у діяльності вчителя з активного педагогічного впливу на особистість учня, спрямувавши в русло активного використання навчально-виховного середовища, у якому відбувається його самонавчання і саморозвиток. При такій організації включаються механізми внутрішньої активності учня, його тісна взаємодія із тим же середовищем.

Ідеї формування різних типів середовищ науковці використовують розробляючи загальнонаукові, педагогічні, психологічні підходи, зокрема, авторські погляди на цю проблему знаходимо у працях учених Б.Д. Ельконіна, В.І. Слободчикова, С.К. Бондаревої, В.А. Ясвіна та ін.

Отже, наша ідея впровадження тематичних навчально-виховних середовищ виникла не на порожньому ґрунті. Опрацювавши вищеперераховану педагогічну спадщину, ознайомившись з висновками педагогів-практиків та науковців, ми вирішили творчо інтерпретувати таку ідею. На наш погляд, навчально-виховне середовище школи як сукупність цінностей і зразків успішного вирішення життєвих цілей та завдань служить джерелом цілеспрямованого розвитку особистості. Це особливим чином організоване педагогічне середовище, що стимулює розвиток і саморозвиток кожного учасника цього процесу, це система умов для особистісного і творчого розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу, і найцінніше – це середовище розвитку і виховання особистості, яке створював упродовж своєї педагогічної діяльності Олександр Антонович Захаренко.

У своїх спогадах О.А. Захаренко пише: «… навчально-виховний процес ми намагалися будувати на принципах гуманізму і демократії. У школі учень має почуватися, як у батьківській хаті. До школи він має бігти, а не йти, знаючи, що в школі він пізнає радість відкриття своєї сутності в цьому мінливому світі. В школі його не образять, на нього не гримнуть, а порадять, підтримають, дадуть можливість розкрити себе, свою творчу обдарованість».

Формуючи освітнє середовище як цілісну систему, О.А. Захаренко пише: «технологією навчально-виховного процесу в школі потрібно передбачити, щоб кожного разу, кожного року перед учнівським і педагогічним колективами, перед батьками, громадськістю була поставлена мета, до якої треба йти спільно. Ця мета має захопити дітей, учителів, батьків. Тоді школа житиме цікаво, творчо, бачитиме перспективу».

Ці слова відомого педагога стали базисними для нашого творчого колективу, бо нас з ним об'єднують такі ключові слова: мета, захопити, цікаво, перспектива.

Тематичні навчально-виховні середовища – актуальна інноваційна модель, бо майбутнє України – за поколінням, котре сьогодні в шкільних стінах опановує життя, якість якого залежить від рівня сформованості життєвої компетентності.

Життєва компетентність – це чинник та результат розвитку життєдіяльності особистості. Компетентність людини – це загальна життєздатність, що базується на знаннях, досвіді, ціннісних орієнтаціях, здібностях.

Переконані, що завдяки тематичним навчально-виховним середовищам відбувається реалізація вимог Державного стандарту, а саме – набуття дитиною таких **компетентностей:**

Громадянська компетентність – здатність учня активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства.

Загальнокультурна компетентність – здатність учня аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності.

Комунікативна компетентність – здатність особистості застосовувати у конкретному виді спілкування знання мови, способи взаємодії з людьми, що оточують її та перебувають на відстані, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями.

Здоров'язбережувальна компетентність – здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей.

Соціальна компетентність – здатність особистості продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі, готовність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень.

Інформаційно-комунікаційна компетентність – здатність учня використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань.

Полікультурна компетентність передбачає вихованість, повагу до чужих думок, мови, культури, релігії.

Діяльнісно-творча компетентність – вміння розв'язувати навчальні та життєві проблеми.

Здатність до самоосвіти та саморозвитку – готовність постійно навчатися як у професійному відношенні, так і в особистому житті – найважливіша із компетентностей.

Запропонована модель реалізується на основі принципів: гуманізації та демократизації процесу навчання-виховання, педагогічного стимулювання, діалогічного спілкування, індивідуалізації та диференціації навчання-виховання.

У тематичних навчально-виховних середовищах набуття загально-навчальних та життєвих компетентностей відбувається відповідно до вікових особливостей учнів та є фундаментом для наступного життєвого та творчого шляху кожної дитини-особистості. Тематичні навчально-виховні середовища – це спосіб збереження й зміцнення фізичного, психічного, морального, духовного здоров'я дитини, реальної допомоги їй у життєвих ситуаціях, шлях розвитку особистості в сучасному інформаційному та громадянському суспільстві.

Тематичні навчально-виховні середовища розвиваються як цілісна система і містять у собі такі компоненти:

– просторово-семантичний: предметна організація життєвого простору школярів (дизайн інтер'єру школи, класних кімнат, символи школи, настінна інформація тощо);

– змістовно-методичний: концепції навчання, виховання, навчальні програми, плани, посібники, методичні рекомендації та ін.;

– комунікативно-організаційний: стиль спілкування, просторова і соціальна щільність середовища, організаційні форми і методи навчально-виховного процесу (урок, години спілкування, дидактична гра, екскурсія, учнівські співтовариства, органи шкільного самоврядування).

Особливістю розроблених та впроваджених у нашому закладі тематичних навчально-виховних середовищ, - є використання краєзнавчого матеріалу, а саме, елементів життєвого шляху та творчої спадщини видатного земляка, вченого-енциклопедиста Михайла Максимовича. Сьогодні, коли педагоги повинні виховати національно свідомих громадян, які вміють осмислити моральні та культурні цінності, історію, відповідальність перед своєю нацією, - ім'я земляка-патріота є основою духовного зростання та єднання.

Створені тематичні навчально-виховні середовища в нашій школі – це спільний творчий проект класних керівників 1-11 класів. Є загальна зацікавленість у його практичній значущості, логічності та наступності, бажання захопити дітей, які щороку, за О. Захаренком, будуть досягати нову мету (щороку нове тематичне середовище) на шляху розвитку гармонійно розвиненої особистості.

Для практичної реалізації мети класні керівники підготували власні методичні розробки для проведення тематичних годин спілкування (одна в місяць) відповідно до навчально-виховного середовища. Таким чином, готуємо методичний посібник, який вміщує розроблені 99 годин спілкування (по 9 на 11 класів). (Для прикладу кілька годин спілкування представлені у додатках).

Від впровадження тематичних навчально-виховних середовищ в нашій школі очікуємо: подальшої апробації цієї моделі в наступних класах; формування ключових життєвих компетентностей учнів; формування позитивного ставлення учнів до процесу навчання-виховання; створення для дітей ситуацій життєвого успіху в усіх сферах шкільної діяльності; відкриття учням перспектив їхнього життєвого шляху; виявлення та розвиток у кожної дитини її індивідуальних здібностей і обдарувань, орієнтація на свободу вибору сфери діяльності учнів; орієнтацію на духовні цінності суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: [Електронний ресурс]- Режим доступу:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п.

Мелешко В. Особливості формування навчально-виховного середовища у сільській школі[Електронний ресурс]- Режим доступу::http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/15/visnuk_10.pdf.

Психологія і педагогіка життєтворчості: Наук. - метод. посібник / Наук. ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмаков. – К., 1996.

Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Наук.-метод. посібник / За ред. І.Г. Єрмакова. – Запоріжжя: Центріон, 2005. – 640 с.

Захаренко О. Слово до нащадків. – К.: СПД Богданова А.М., 2006.-216 с.

Савченко О. Навчально-виховне середовище сучасної школи: діалог з В.О. Сухомлинським. Науковий вісник Миколаївського державного університету. Випуск 8. Педагогічні науки. – Ч. І, 2005. – С. 4-9.

Україна

О.В.Науменко, заступник директора з навчально-виховної роботи НВК Монтессорі з поглибленим вивченням англійської мови міста Київ

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ МОНТЕССОРІ

НВК Монтессорі здійснював інноваційну діяльність за темою «Українська модель початкової школи Монтессорі» протягом 2010-2014 рр., після завершення терміну експерименту був відкритий новий етап експерименту за темою: «Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтессорі» протягом 2015- 2020 рр. Виступ буде присвячений результатам експериментальної діяльності «Українська модель початкової школи Монтессорі».

Об'єкт дослідно-експериментальної роботи: навчально-виховний процес вільного саморозвитку учнів початкових класів в умовах спеціально підготовленого навколишнього середовища.

Предмет дослідно-експериментальної роботи: зміст, форми, умови організації навчально-виховного процесу в початкових класах навчально-виховного комплексу Монтессорі з поглибленим вивченням англійської мови.

Мета дослідно-експериментальної роботи: удосконалити зміст, методи, форми і умови втілення в життя української моделі початкової школи Монтессорі для дітей віком від 6 до 10 років. Зусилля педагогічного колективу НВК Монтессорі в рамках експериментальної діяльності «Українська модель початкової школи Монтессорі» спрямовані на реалізацію **завдань:**

1. Організація наукового, програмно-методичного, кадрового та інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу.
2. Здійснення опрацювання програм для початкової школи на базі державного освітнього стандарту.
3. Підготовка педагогічних кадрів на базі Принстонського центру по підготовці вчителів Монтессорі (США).
4. Продовження роботи по створенню спеціально підготовленого розвиваючого середовища для роботи дітей початкової школи I і II рівня;

- продовження роботи для забезпечення умов для роботи дітей за вільним вибором з математики, української мови, читання, англійської мови, курсу «Я і Україна».
- зробити акцент на створенні середовища для забезпечення процесу соціалізації учнів у тісному контакті з батьківською громадськістю, забезпечивши наступність між середовищем початкової школи I і II рівня.

5. Для реалізації принципу особистісно-орієнтованого підходу до навчання учнів в умовах спеціально підготовленого розвиваючого середовища та з метою розвитку дітьми вміння планувати свою роботу, розподіляти свій робочий час, продовжити роботу над вдосконаленням тижневих індивідуальних контрактів з математики, української мови та читання та самостійної роботи учнів з ними (реєстрація виконання), що сприятиме розвитку здатності до самоаналізу учнів 4 класу.
6. Продовжити роботу в рамках дня інновацій, що передбачає вільну роботу різновікових груп дітей в розвиваючому середовищі Монтессорі-класу.
7. Продовжити розробку системи заходів, які забезпечують наступність і безперервність у навчальному процесі дітей від 2 до 10 років за системою Монтессорі.

Пріоритетні напрямки експериментальної роботи за звітний період:

2010-2011 н.р. - альтернативні шляхи вирішення конфліктних ситуацій.

2011-2012 н.р. - партнерство між учнями початкової школи та дошкільних класів Монтессорі.

2012-2013 н.р. - наступність у роботі з батьками майбутніх першокласників.

2013-2014 н.р. - організація роботи різновікових груп учнів 1-3 класів на уроках Космічного циклу («Природознавство» та «Я і Україна»).

2014 2010-2011 н.р. - альтернативні шляхи вирішення конфліктних ситуацій.

2011-2012 н.р. - партнерство між учнями початкової школи та дошкільних класів Монтессорі.

2012-2013 н.р. - наступність у роботі з батьками майбутніх першокласників.

2013-2014 н.р. - організація роботи різновікових груп учнів 1-3 класів на уроках Космічного циклу («Природознавство» та «Я і Україна»).

9.2014р. - узагальнення досвіду роботи. Робота по створенню семінару для педагогічної громадськості по ознайомленню з результатами експериментальної діяльності в межах Українського Монтессорі-центру.

Передумови експериментальної діяльності по створенню української моделі початкової школи Монтессорі

Навчально-виховний комплекс Монтессорі з поглибленим вивченням англійської мови відкрився як заклад нового типу «Школа Монтессорі від 3 до 7» у 1992 році. Заклад був започаткований як модельний для створення української моделі школи Монтессорі через адаптацію світового досвіду використання гуманістичної педагогічної системи Марії Монтессорі до потреб, менталітету, культури, звичаїв та традицій українського народу.

Спершу українська модель Монтессорі-закладу відпрацьовувалася для роботи з дітьми дошкільного віку. Коли перші вихованці дошкільних класів Монтессорі досягли шкільного віку, постало питання наступності Монтессорі-освіти.

В 1997 році з відкриттям 1 класу відбулася зміна статусу закладу на школу-дитсадок Монтессорі I ступеня. Впродовж 1997-2003 рр. початкова школа працювала як загальноосвітній заклад, використовуючи у своїй роботі елементи системи Монтессорі. Головною проблемою для подальшого розвитку була відсутність підготовлених Монтессорі-фахівців для роботи з учнями початкових класів. З 2003 по 201о рр. на базі Принстонського центру по підготовці вчителів Монтессорі (США) відбувалося навчання педагогів київської школи за програмою початкової школи . За цей період 5 вчителів отримали міжнародні Сертифікати вчителя Монтессорі для роботи з дітьми від 6 до 9 років від Американського Монтессорі-Товариства (AMS) , тобто вся команда педагогів, яка задіяна в експериментальній роботі, окрім вітчизняних дипломів, має фахову Монтессорі-освіту міжнародного зразка.

Система Монтессорі – одна з перлин світової педагогічної науки, яка існує у всіх демократичних країнах світу вже понад 100 років. Сьогодні більш ніж 20000 шкіл світу використовують метод Монтессорі в роботі з дітьми від народження до 18 років. Мільйони батьків вибрали цей підхід до освіти для своїх дітей, ініціюючи створення тисячі шкіл. Це означає, що існує стійкий соціальних запит на зміну парадигми освіти.

Освіта повинна підготувати дітей до майбутнього, коли вони стають дорослими. Але ніхто не знає,яким буде майбутнє, яке життя чекає дитину через 10, 20 років, і які якості будуть необхідні їй, щоб стати частиною цього майбутнього. В сучасний період інформаційної революції більш важливим завданням освіти є не механічна передача знань, а вміння знайти необхідну інформацію, вміння залучати до пошуку інших людей, вміти співпрацювати з ними, вміння орієнтуватися у швидкоплинному оточенні, а також пристосовуватися до цих змін. Тому одним із напрямків експериментальної діяльності є практична апробація переваг Монтессорі-педагогіки з метою пошуку сучасних, більш ефективних способів організації початкової школи.

Для того, щоб діяти педагогічно правильно згідно філософії Марії Монтессорі, слід в організації навчально-виховного процесу використовувати особливості дитячої природи у віці від 6 до 10 років. У кожному періоді дитинства у зв'язку зі змінами психіки дитини змінюються завдання розвитку, а як наслідок - змінюється зміст освіти, роль дорослого і стимулюючий матеріал, що пропонується дитині.

Організація підготовленого навчального середовища та режиму дня початкової школи.

НВК Монтессорі - це державний заклад, що працює за звичайним Навчальним планом для закладів з поглибленим вивченням англійської мови. Навчання у закладі відбувається за класно-урочною системою, але структура уроку та його наповнюваність відрізняється від загальноприйнятих норм. Основними характеристиками Монтессорі-школи є підготовлене навколишнє середовище класу та професійний педагог, що окрім педагогічної освіти має ще й спеціальну освіту Монтессорі - вчителя. Саме педагог відповідає за створення та підтримання у належному стані навчального середовища класу. Його завдання презентувати як правильно працювати з матеріалом, слідкувати за його комплектністю, доповнювати в залежності від теми, що вивчається, віку дітей, індивідуальних особливостей учнів та на основі спостереження.

Початкова школа Монтессорі умовно поділена на два рівні: I (1-2 клас) та II (3-4 клас). За віковою періодизацією Марії Монтессорі діти трьох віків (від 6 до 9 років) повинні знаходитись в одному класі.

Навчальне середовище першого та другого класів організовано за кабінетною системою. В одному з них розміщені матеріали з математики, історії та біології, а в іншому з мови та географії. На окремі уроки діти мають можливість об'єднуватись у різновіковий колектив. Особливістю кожної зони є наявність матеріалу за програмою трьох класів (з 1-го по 3-ій), які розташовані на полиці відповідно до принципів педагогіки Марії Монтессорі від простого до складного, від конкретного до абстрактного. Під час вільної діяльності дитина має змогу обрати ту роботу, яка відповідає рівню сформованості її навичок з того чи іншого предмету, попрацювати наперед, закріпити чи повторити пройдену тему. Окрім вільного вибору матеріалу, з яким дитина бажає працювати, реалізується і вибір місця роботи. Кожен клас разом з традиційним робочим місцем за партами має килимові покриття і робочі килимки, де також є можливість працювати з певною групою навчальних матеріалів.

Два основні зовнішні засоби-стимули, які перетворюють педагогику Монтессорі на експериментальну науку:

I – автодидактичні матеріали

II – підготовлене розвиваюче середовище

Особливості викладання основних предметів інваріантної складової навчального плану: української мови, читання, математики

Українська мова. Відповідно до Державної програми учні вивчають мову за певними розділами, але з кожним роком поглиблюючи свої знання. На уроках української мови діти в Монтессорі- класах мають змогу навчатися не лише за стандартними підручниками та наочними матеріалами сидячи за партами, а й вільно рухаючись по класі з метою виконання завдань. Учні мають змогу попрацювати з матеріалами, розташованими на полицях у класі в зоні мови і розробленим для презентування або закріплення пройденого матеріалу по значній частині тем. Робота має контроль помилки. Існує певна схема вивчення матеріалу в різних класах. Викладання уроків читання передбачає вдосконалення видів робіт, у зв'язку з новим Державним стандартом, доопрацювання нових форм роботи для повноцінного виконання завдань та з метою здобуття необхідних навичок.

Математика. Марія Монтессорі внесла в розділ математики такі особливості викладання, які дозволяють вважати цей розділ "перлиною" її педагогічної спадщини, а запропонований нею матеріал - дійсно " золотим." В основі підходів до становлення у дітей математичного мислення лежить поняття " матеріалізованої абстракції " – так називала М.Монтессорі спеціальний дидактичний матеріал, призначений для вправ з математики. В результаті роботи з матеріалом Монтессорі конкретні об'єкти на початковому етапі роботи при переході на більш високий рівень абстрагується дитиною, відбувається процес переходу конкретного в абстрактне. Орієнтуючись на державні вимоги та користуючись знаннями методу Монтессорі педагогами було апробовано та відпрацьовано декілька успішних форматів проведення уроку з математики.

Англійська мова. В 1-4 класах закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Слід зауважити, що лише підручник не може забезпечити досягнення цілей, визначених державою до рівня володіння іноземною мовою випускників сучасної школи. Враховуючи рекомендовані програмою для використання інші засоби - робочі зошити, аудіо- та відеоматеріали, книжки для домашнього читання, текстові завдання - одну з провідних ролей в організації вивчення англійської мови учнями НВК Монтессорі відіграє підготовлене навчальне середовище класу англійської мови.

Інформатика. Інформатика в інтеграції з іншими освітніми галузями є базовою для успішного опанування практичних навичок користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями з метою розв'язування життєвих та навчальних завдань. Особливістю викладання інформатики в НВК Монтессорі є спіральний спосіб навчання. Починаючи з дошкільних класів у віці 5-6 років діти починають працювати з комп'тером на заняттях з комп'ютерних логічних ігор, де вони освоюють елементарні уміння роботи з комп'ютерною мишкою (навести на об'єкт, відкрити програму), та частково з клавіатурою (клавіші з цифрами та клавіша enter). При роботі з навчальними комп'терними програмами вони закріплюють свої знання здобуті в класі при роботі з Монтессорі матеріалом. Спільна робота вчителя інформатики з педагогами початкової школи дає можливість здійснити цілісний підхід у розкритті навчальних тем з української мови та літератури, мистецтва, основ здоров'я у вигляді творчих проектів.

Космічне виховання в системі Монтессорі як основа навчання в початковій школі. Під космічним вихованням М.Монтессорі розуміла процес самоподбудови особистості дитини в спеціально підготовленому середовищі через розкриття перед нею закономірностей і зв'язків, що існують у Всесвіті. Космічне виховання є базисом навчання дітей віком від 6 років, коли дитина, згідно вікової періодизації Монтессорі, стає дослідником навколишнього світу.Грецький корінь «косм» означає «порядок», тому термін «космічний», означає - «цілісний в масштабах Універсуму, єдиний за змістом». Завданням шкільного предмета з такою назвою є створення і розвитку у дитини уявлення про цілісність картини світу, впорядкованої існуючими закономірностями, тим самим формуючи так звану всесвітню свідомість. Досягненню цілей космічного виховання служить метод спірального та концентричного навчання, згідно з яким дитина повертається до більш поглибленого вивчення речей, які вже відомі їй, але на якісно новому рівні. Створюючи в межах експериментальної роботи курс «Космічного виховання», ми мали на меті адаптувати його до вимог сучасної початкової школи, забезпечивши виконання державних програм з навчальних предметів «Природознавство» та «Я і Україна». Ці навчальні предмети, мають інтегрований характер, оскільки їх зміст утворює система уявлень і понять, відібраних з різних природничих наук та з урахуванням основних принципів навчального циклу предмету «Космічного виховання» (за трактуванням М. Монтессорі). Так курси цих предметів дають можливість диференціювати теми для трьох окремих напрямків: географії, біології, історії.

Висновок. За період експериментальної роботи (2010-2014 рр.) педагогічний колектив школи отримав цінний досвід роботи з учнями початкової школи I і II ступеня за педагогічною системою Марії Монтессорі, що дає можливість зробити ряд висновків:

- завдяки міжнародному співробітництву, на базі Принстонського центру по підготовці Монтессорі-вчителів професійно підготовлені п'ять вчителів школи, які отримали міжнародні дипломи від Американського Монтессорі Товариства для роботи з дітьми з 6 до 9 років, що дозволяє професійно здійснювати роботу по виконанню експериментальної програми;
- українська модель початкової школи Монтессорі не передбачає копіювання міжнародного досвіду, а відповідає соціальному попиту у відповідності з Державним стандартом освіти;
- продовжена робота над створенням спеціально підготовленого середовища для дітей віком від 6 до 9 років та методичним забезпеченням навчального процесу, що дозволяє організувати самостійну роботу дітей за власним вибором з математики, з української мови, читання та англійської мови, частково з курсу «Природознавство», «Я і Україна»;
- успішність започаткування вільної роботи різновікових груп учнів початкової школи НВК Монтессорі в рамках дня інновацій дало змогу передбачити можливість розширення цього досвіду в рамках курсів «Природознавство», «Я і Україна»;
- є успішним вміння учнів початкової школи презентувати свої творчі проектні роботи;
- розроблено чітку систему роботи з батьками у початковій школі Монтессорі;
- продовжується співпраця з педагогами Принстонської школи Монтессорі у формах консультацій, Skype – конференцій, листування;
- одним із досягнень експериментальної роботи вважаємо активне залучення батьків до життя школи, що проявляється у їх участі в родинних презентаціях, святах, ранкових колах;

збільшився контингент учнів; покращився імідж навчального закладу;збільшилась кількість вчителів, що залучені до інноваційних процесів.

Україна
І.А.Никифорчук-Падура, методист міського палацу дітей та юнацтва м.Чернівці Чернівецької області

ПРОГРАМА РОБОТИ «БАТЬКІВСЬКОГО КЛУБУ»

Сім'я є природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передання культурних цінностей від покоління до покоління.

Сім'я відіграє велику роль у зміцненні здоров'я та вихованні підростаючого покоління, у покращанні демографічних процесів, тут закладаються основи характеру людини, її ставленні до праці, моралі, культурних цінностей; формується особистість майбутнього сім'янина.

З перших днів появи дитини на світ сім'я покликана готувати її до життя та практичної діяльності, в домашніх умовах забезпечити розумну організацію її життя, допомогти засвоїти позитивний досвід старших поколінь, набути власного досвіду поведінки і діяльності.

Оскільки мета виховання підростаючого покоління – формування всебічно розвиненої особистості, сім'я, як і школа, здійснює моральне, розумове, трудове, естетичне і фізичне виховання.

Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від створення в ній належних умов. Головна умова сімейного виховання – міцний фундамент, що базується на її непорушному авторитеті, подружній вірності, любові до дітей і відданості обов'язку виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні захисту домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя.

Успіх сімейного життя значною мірою залежить від організації домашнього побуту, традицій сімейного життя, впливу ролей матері та батька, дідусів та бабусь, сестер та братів.

Негативний вплив на виховання дітей мають об'єктивні чинники: неповна сім'я, погані житлові умови, недостатнє матеріальне забезпечення та суб'єктивні чинники - слабкість психолого-педагогічної позиції батьків.

Значна частина сучасних сімей припускається помилок у вихованні дітей. Це родини, які продукують так званих педагогічно занедбаних дітей. Вони поділяються на: педагогічно неспроможні (сім'ї, в яких батьки намагаються виявити певну активність у вихованні дітей, проте роблять це невміло. Найчастіше вони керуються власним досвідом, якого набули, коли свого часу їх виховували батьки – авторитарний стиль, обмеження свободи, поради і покарання та ін.); педагогічно пасивні (сім'ї, які не виявляють особливої активності у вихованні дітей через хворобу, зайнятість, часту відсутність та відсутньої єдиної точки зору виховання, часті конфлікти); антипедагогічні (сім'ї, що характеризуються аморальними умовами виховання дітей. Батьки своєю поведінкою (пияцтво, злодійство, розпуста тощо) створюють у сім'ї антипедагогічну обстановку).

Таким чином, сім'я стоїть біля витоків формування особистості, яка має великі виховні можливості, та не завжди їх використовує. Цьому є різні причини: як соціальні, так і педагогічні. Упродовж усього життя людини сім'я залишається визначальним місцем отримання соціального досвіду. З одного боку, дитина набуває досвіду за безпосередньої взаємодії з батьками, братами, сестрами, а з іншого – забезпечується процес соціалізації за рахунок взаємодії інших членів сім'ї між собою. Однак часто спостерігаємо, що у батьків не має ні певної мети, ні певної програми виховання, тож і результати відповідні. І саме тому батьки повинні вивчати психолого-педагогічну літературу, використовувати нові ідеї, методи та прийоми, щоб не робити помилок у вихованні.

Отож, психолого-педагогічне середовище розвитку дитини створюється в процесі сімейного виховання та залежить від типу сім'ї. Розуміння цього педагогами сприяє поглибленню зв'язків з родиною, пошуку можливостей щодо корекції сімейного виховання, підвищення психолого-педагогічної культури батьків, захисту дитини від несприятливого впливу неблагополучної сім'ї.

Важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи є співпраця освітнього закладу і сім'ї, яке передбачає належний рівень педагогічної культури батьків. Тісний взаємозв'язок освітнього закладу та сім'ї може розвиватися завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до виховної роботи.

Робота педагогічних колективів з батьками здійснюється у двох напрямах: з колективом батьків і індивідуально. У практиці склалися найбільш раціональні її форми: загальні і внутрішньо-гуркові збори батьків, колективні і індивідуальні консультації, бесіди, лекції, конференції, відвідування сімей учнів, оформлення різних за формою і змістом текстових матеріалів, фотомонтажі, виставки робіт учнів. Батьки залучаються до участі в організації навчально-виховного процесу: керівництво гуртками, виступи перед батьками і дітьми, господарська допомога та інше.

В психолого-педагогічній науці є чимало досліджень, присвячених методам і формам роботи педагога з батьками у навчально-виховному процесі молодшого шкільного віку(Я. А. Коменський, К. Д. Ушинський, А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський, Г. І. Щукіна, О. Я. Савченко, Я. Корчак, Б. Спок, Ю. Азаров, М. Монтесорі та багато ін.).

Особливо актуальною і значимою ця проблема є сьогодні, коли перед педагогами стоять важливі завдання підготовки підростаючого покоління до життя, творчого пошуку у майбутній діяльності. І таку підготовку необхідно розпочинати з раннього віку дитини, з перших днів перебування її у навчальному закладі. Цьому може прислужитися використання у навчально-виховній діяльності роботи з батьками гуртківців.

У міському Палаці дітей та юнацтва розроблена програма „Батьківського клубу", яка покликана допомагати батькам створити умови для повноцінного, фізичного та психічного розвитку дитини, забезпечити дитині почуття захищеності, рівноваги, довіри, сформувати активне, зацікавлене ставлення до навколишнього світу. Основна ідея програми взаємодії родини та позашкільного навчального закладу полягає у твердженні, що кожна дитина – особистість, яка потребує розвитку.

Мета „Батьківського клубу" – систематизувати знання батьків, що сприятиме більш плідному їх використанню у вихованні дітей. Допомогти батькам та дітям засвоїти якнайбільше гармонійно-доброзичливих типів взаємодії, сприяти створенню позитивного мікроклімату та взаєморозуміння у родині.

Основні принципи роботи „Батьківського клубу": Особистий приклад батьків – найефективніший засіб виховання в родині. Створення сприятливих умов для особистісного розвитку дитини. Наявність дисципліни та її дотримання, з метою розуміння дитиною її вчинків та усвідомлення відповідальності за них. Утвердження доброзичливих стосунків між дітьми та батьками. Гідне ставлення до особистості дитини та емпатія з боку батьків, педагогів як одна з найважливіших засад виховання. Повага до дитини, її думок, рішень та почуттів. Співпраця батьків і педагогів для покращання продуктивності процесу виховання. Виявлення та розвиток творчих здібностей дитини. Уміння виправдовувати довіру дітей як обов'язковий компонент діяльності будь-якої соціальної групи.

Основні завдання діяльності „Батьківського клубу": Підвищення рівня обізнаності батьків у правовому аспекті виховання дитини. Формування здорового способу життя в усіх членів педагогічного процесу. Вивчення стану сімейного виховання. Підготовка батьків до можливих кризових ситуацій. Відпрацювання психолого-педагогічних методик з метою покращання виховання дитини в сім'ї. Формування необхідних навичок у батьків: вирішення проблем батьків та проблем дитини, застосування гуманних методів сімейного виховання. Сприяння формуванню сімейних умов, сприятливих для творчого розвитку дитини.

Форми роботи засідань „Батьківського клубу": 1. Групові дискусії за темами. 2. Тренінгові заняття. 3. Лекції та бесіди на актуальні теми. 4. Індивідуальні консультації. 5. Ділові та рольові ігри.

Форми клубних засідань допомагатимуть батькам уникнути зайвих хвилювань, тривоги, оскільки на засідання збираються батьки за інтересами. На заняттях у групі батьки зможуть навчитися активному слуханню, самовираженню, усвідомити більш ефективні форми взаємодії з дітьми, самовдосконалити себе як вихователів та закріпити почуття впевненості у собі. Заняття з підготовки батьків до виховання культури взаємин з дітьми спрямовані на вивчання сімейного кодексу культури батьків і дітей; визначення ефективних способів виховання культури взаємин батьків і дітей; удосконалення системи виховання у дітей доброзичливості, чуйності, щедрості як основи реалізації культури взаємин між дорослими і дітьми.

Дана програма запланована на 1рік та розрахована на 20 годин: 2 години на місяць. Засідання „Батьківського клубу" проводяться з батьками, діти яких в цей час знаходяться на занятті у гуртках. Заняття доцільно проводити у групі з 12-15 осіб.

Україна

О.Є.Романовська, заступник директора з навчально-виховної роботи, учитель англійської мови Марганецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу Марганецької міської ради Дніпропетровської області

МОДЕЛЬ ШКІЛЬНОЇ МЕДІАОСВІТИ

У резолюціях і рекомендаціях ЮНЕСКО підкреслюється, що «медіаосвіта - частина основного права кожного громадянина будь-якої країни на свободу самовираження та отримання інформації, вона сприяє підтримці демократії. Визнаючи відмінності в підходах і розвитку медіаосвіти в різних країнах, рекомендується, щоб вона була введена скрізь, де можливо в межах національних навчальних планів, неформальної освіти та самоосвіти протягом усього життя людини».

З розвитком цивілізації, з інноваціями у галузі засобів масової комунікації відбуваються культурні та особистісні зміни підростаючого покоління, що викликає потребу впровадження медіаосвіти у шкільну практику, яка поступово стає одним з основних предметів шкільної програми у ряді країн світу.

Основні завдання медіаосвіти: підготувати нове покоління до життя у сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку, опановувати способами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів.

Метою шкільної моделі медіаосвіти є запобігання вразливості дитини до медіанасильства і медіаманіпуляцій, поширення медіазалежностей, допомога учням краще адаптуватися в світі медіакультури, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності, медіакомпетентності, медіаімунітету, потребу до грамотної медіатворчості.

Система освіти повинна дати дітям інструмент, за допомогою якого можна вирішувати будь-які життєві проблеми. Основою системи є виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити і опрацьовувати інформацію, використовувати набуті знання і вміння, щоб змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Шкільна модель медіаосвіти є комбінованою та поєднує захисну, естетичну, критичну і творчу моделі медіаосвіти. Захисна модель передбачає формування медіаімунітету. Естетична модель формує естетичний смак. Критична модель спрямована на розвиток критичного мислення. Творча модель передбачає створення власної медіапродукції.

МОДЕЛЬ ШКІЛЬНОЇ МЕДІАОСВІТИ

Формування медіакультури учнів здійснюється через такі організаційні форми та процеси: інтеграція в зміст навчальних предметів; формалізована форма: введення до робочого навчального плану школи спецкурсів «Сходинки до медіаграмотності» (3клас) та «Медіакультура» (10 клас); позакласна форма: функціонування гуртків медіа освітнього спрямування («Фокус», «Юні журналісти»); позашкільна форма: участь у дитячих медіафестивалях різного рівня, конкурсах.

Шкільна модель медіаосвіти базується на таких загальнодидактичних принципах: систематичність та послідовність, пізнання навколишнього світу в певній системі, послідовне розгортання змісту знань; наступність та неперервність, на використання набутих раніше знань і навичок з медіа культури під час вивчення предмету на всіх етапах медіаосвіти, встановлення зв'язку нового матеріалу з попереднім і підготовку до сприймання окремих тем курсу, орієнтацію учнів на перспективу навчання медіакультури в наступних етапах навчання; свідомість, відповідальне ставлення учнів до навчання; доступність та врахування індивідуальних особливостей учнів, відбір методів і засобів навчання відповідно до рівня розумового, морального і фізичного розвитку учнів; зв'язок навчання з практичною діяльністю, використання отриманих знань на практиці, аналіз і перетворення навколишньої дійсності, вироблення власних поглядів; активність та самостійність, природне прагнення дитини до активної самостійної діяльності; емоційність, упевненість учнів у своїх силах, прагнення подолати труднощі, задоволення від досягнення поставленої мети.

З перших днів у школі учень щодня стикається з медіатекстами та медіапродуктами. Їх сприйняття, розуміння, створення власних текстів та медіапродуктів передбачає наявність інформаційної культури. Однак формування інформаційної культури можливо лише в процесі цілеспрямованої роботи учителя і учня, педагогічного колективу, школи та місцевої спільноти.

Кожен віковий період має специфічні медіаризики, на профілактику яких і спрямована шкільна модель медіаосвіти, що створює базу для формування медіа компетентності учнів наступних вікових періодів. Модель передбачає інтегровану медіаосвіту для молодших, середніх та старших класів: інтеграція медіаосвітніх елементів у навчальні предмети, факультативні заняття медіаосвітніх програм для дітей різного віку (а особливо для підлітків), активізація роботи гуртків, фото-,відео-та анімаційних студій, інших позакласних форм учнівської творчості медіаосвітнього спрямування, робота з учителями та батьками.

Виникає необхідність розробки і застосування широкого спектру технологій медіаосвіти у навчальний процес - створення шкільної моделі медіаосвіти для підготовки учнів та випускників школи до життя у глобальному медійному просторі шляхом розвитку медіакомпетентностей: уміння створити власний якісний медіа продукт, самоосвіта в медійній сфері (креативний показник); аналіз, інтерпретація та критичне сприйняття медіа текстів (оцінювальний показник); здатність співвіднесення власної позиції з авторською (перцептивний показник); прагнення до отримання якісної перевіреної інформації (мотиваційний показник); кількість контактів із ЗМІ (контактний показник); знання основних термінів, фактів історії медіапростору (інформаційний показник).

Основні компоненти шкільної моделі медіаосвіти: медійна культура; медійна критика; медійна творчість.

Основним завданням медіаосвіти є підготовка нового покоління до життя в сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій. Для ефективної реалізації моделі медіаосвіти також необхідна спільна робота в шкільному інформаційному просторі, де учні, батьки, вчителі мають змогу знайти необхідну інформацію, самовиразити себе. Інформаційно-освітній простір складається із сайта школи, шкільного порталу, персональних та спільних блогів та сайтів, форумів, віртуальних екскурсій, он-лайн презентацій, відео.

Таким чином, усі учасники навчально-виховного процесу отримують знання з медіакультури та здобувають практичні уміння і навички користуватися цими знаннями, вони здатні успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання.

Медіаосвіта в початковій школі

Впровадження курсу «Сходинки до медіаграмотності»

Молодший шкільний вік є визначальним у подальшому розвитку особистості та формуванні базових компетентностей, у тому числі медіакомпетентності.

Головні ідеї медіаосвіти у молодшому шкільному віці (1-4 класи) – вторинність (штучність) інформаційного світу, отримання задоволення від реального світу, своїх реальних дій у ньому, розуміння необхідності вибірковості, дозування контакту з медіа, обережності при взаємодії з медіа.

Мета навчання медіаграмотності учнів початкових класів - підготовка школярів до свідомого існування у медіасередовищі, перетворення їх зі споживачів медіапродуктів у свідомих користувачів мас-медіа, вироблення імунітету до маніпулятивних дій медіа та створення умов інформаційної безпеки, здатності розуміти, аналізувати й оцінювати зміст медіа, вміння використовувати медіа під час навчання і дозвілля, бути співтворцем змісту мас-медіа, володіти навичками самопрезентації та спілкування з іншими користувачами медіа і, якщо потрібно, вміти критично оцінювати власну медіаактивність.

Після опанування теоретико-практичного матеріалу предмета «Сходинки до медіаграмотності» учні початкових класів мають уявлення про основні типи мас-медіа; їхні переваги та недоліки;формати, в яких відбувається створення, зберігання, передавання і презентація інформації та знань;можливі негативні тенденції медіаконтенту, який створюють мас-медіа (дезорієнтація особистості, крайній негативізм, надлишковий оптимізм тощо);загальні принципи, засоби, методи збору, узагальнення та використання аудіовізуальної і друкованої інформації;основні аспекти доступу до медіа (навчання, розваги тощо);обрання засобів та форм медіа для створення власних медіатекстів;

Підчас вивчення курсу діти оволодівають різними видами та правилами передачі інформації (малюнки, візуликове письмо, азбука Морзе, звукове письмо, жести, телефон, комп'ютер, Інтернет).

Орієнтовні теми з навчальних предметів «Медіакультура» (10 клас) та «Сходинки до медіаграмотності» (3 клас), які можна інтегрувати у предмети початкової школи.

Забезпечення наступності є однією з основних умов успішної адаптації молодших школярів до навчання в основній школі. З цією метою учні 10 класів та молодші школярі працюють над спільними проектами:

Спільна робота в проектах згуртовує шкільний колектив, об'єднуючи не лише учнів, а й батьків, адже молодші школярі завжди їх залучають до справ. Старшокласники, працюючи з молодшими, стають важливим фактором впливу на їх свідомість, світоглядні позиції. Учні 10 класів, пройшовши курс медіаграмотності, є провідниками медіаідей: проводять роз'яснювальні бесіди як з молодшими учнями, так і з їх батьками, фотоконкурси, вікторини, тижні безпечної поведінки в Інтернеті, під час яких проводять роз'яснювальну роботу про небезпеку Інтернету, його новітні функції, про джерела правдивої інформації, допомагають у створенні власних медіапродуктів,працюють редакторами шкільної газети, а молодші - дописувачами статей. Тільки спільна праця усіх учнівських ланок допоможе виховати свідомих громадян суспільства, здатних розібратися у величезному обсязі інформації, сприймаючи її критично та творчо переосмислюючи.

Медіаосвіта у середній та старшій школі

Основним завданням учителів-предметників, класних керівників є вибір таких методів і форм навчання та виховання, які дали б змогу всім учням, без винятку, виявити свою активність і творчість.

Учителі-предметники інтегрують елементи медіакультури у свій предмет, навчаючи дітей свідомо і грамотно споживати медіапродукти, відрізняти справжні цінності, які пропагують медіа, від підробок, формують критичне мислення учнів з метою захисту від маніпулятивного впливу медіа, заохочують дітей використовувати власні медіапродукти. Новизною педагогічного досвіду є використання медіапростору школи при вивченні навчальних предметів та інтеграції медіакультури на уроках української, англійської, німецької та світової літератури, історії, географії, інформатики та інших навчальних предметів.

У 10 класі впроваджено курс «Медіакультура». Протягом навчального року учні не тільки опановують теоретичний матеріал курсу, а й залучаються до виконання практичних завдань: створюють власні газети, журнали, фотоальбоми; аналізують різні типи соціальної інформації, медіатексти (газети, журнали, підручники), проводять дослідження медіа (телепрограм, інтернет), створюють власну рекламу, вчаться творчо сприймати медіатексти. На цьому етапі старшокласники виступають в ролі експертів та наставників для молодших школярів. Інтеграція курсу «Медіакультура» в навчальні предмети старшої школи

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бондур Ю.В. Художне виховання старшокласників засобами медіа-культури // Наукові праці. – 2005. –Т.42. – № 29. – С. 111-116.

Гриззла А. и Уилсон К. Медийная и информационная грамотность: программа обучения педагогов. Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании. UNESCO 2012. – 200 с.

Іванов В. Ф., Волошенюк О. В.. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ За науковою редакцією В. В. Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – 344 с.

Масол Л. Медіакультура як компонент освіти // Мистецтво та освіта. – 2003. – № 2. – С. 2–7.

Найдьонова Л. А. Оцінки і ставлення батьків дітей різного віку до впровадження нової системи позначок телепродукції, що може шкодити здоров'ю і розвитку дитини: Аналітична довідка // Медіаосвітній консорціум. – К., 2012. – 38 с.

Найдьонова Л. А. Медіаосвіта в Україні: особливості реалізації соціально-психологічної моделі. http://ivran.academia.edu/LyubovNaydonova

Україна

М.М.Сова, директор Радивилівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №2 – ліцей» ім. П. Г. Стрижака Рівненської області

РАДИВИЛІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС «ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ № 2 – ЛІЦЕЙ» ІМ. П. Г. СТРИЖАКА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ОСЕРЕДОК ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Становлення і розвиток незалежної України, формування нових соціально-політичних відносин можливе лише за умови усвідомлення молодим поколінням особистої відповідальності за долю своєї країни. Відтак, патріотичне виховання учнівської молоді стає важливою складовою частиною процесу формування зрілої особистості – громадянина, справжнього спадкоємця і продовжувача національних традицій з активною громадянською позицією.

На сучасному етапі розвитку суспільства виникла необхідність створення та розвитку нового типу державного освітнього закладу, який би став повноцінним простором для формування успішних, адаптованих до сучасних вимог у суспільстві випускників, розвитку особистості, їх творчої самореалізації, виховання молодих людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом усього життя. Школа повинна задовольнити особисті освітні потреби, інтереси та цілі учнів, запити представників органів влади, місцевих громад, батьків, виконати соціальне замовлення. Основою громадсько-патріотичного виховання є твердження про те, що школа не може існувати окремо від потреб громади, саме вона може стати ініціатором розвитку місцевої громади. Саме школа стає осередком громадсько-патріотичного виховання, вона ставить перед собою мету не просто надавати освітні послуги учням, але й розвивати громаду, надавати можливість зробити свій внесок у долю батьківщини, залучати батьків та учнів до вирішення соціальних та інших проблем, які існують як в школі, так і в громаді.

Управління системою громадянсько-патріотичного виховання в навчальному закладі – це наукове розроблення і практичне забезпечення нової системи громадянського і патріотичного виховання, мета якого – сформувати в учнів комплекс громадянських якостей, потребу захищати інтереси України, реалізовувати свій особистісний потенціал на благо Української держави.

Вирішення поставлених завдань потребує впровадження сучасних новітніх технологій. Саме тому досвід громадянсько-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді підтверджує, що в роботі Радивилівського НВК «Школа №2-ліцей» імені П.Г.Стрижака уже склалась певна система, чітка перспектива, яка відповідає основним завданням навчально-виховного процесу і реалізується через низку проектів та заходів, а саме: 1. Реалізація обласної програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини, як складова громадсько-патріотичного виховання учнів закладу. 2. Діагностика рівнів вихованості учнів Радивилівського НВК «Школа №2-ліцей». 3. Громадянсько – патріотичний напрямок виховання учнів у науково-педагогічному проекті «Інтелект України». 4. Шкільний музей Бойової Слави - центр дослідницької та екскурсійної роботи. 5.Радивилівський НВК «Школа №2-ліцей» імені П.Г.Стрижака - базовий заклад міста з героїко-патріотичного виховання. 6. Школа як осередок громадсько-патріотичного виховання школярів. 7. Соціальний проект «Недільний оноук».

Реалізація обласної програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини як складова громадсько-патріотичного виховання учнів закладу

Програма є багатоаспектною і має гуманістичну спрямованість. Дібрані до неї методи, форми, технології організації виховної діяльності грунтуються на взаємодії вихователя та вихованця і забезпечують цілісне формування гуманістичного світогляду особистості, її гуманістичних якостей, закладають основи формування гуманної особистості, здатної у шкільному житті, діловій, громадській та сімейно-родинній сферах уникати конфліктів, поступатися і знаходити шлях до компромісів. Її соціалізуючий компонент забезпечує інтеграцію особистості дитини на рівнях шкільного і дорослого життя в систему соціальних відносин, різні типи соціальних спільнот: класний колектив, дитячі і молодіжні громадські організації, творчі об'єднання, об'єднання за інтересами, місцеву громаду, передбачає включення дитини в низку соціальних ролей, засвоєння нею елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються її особистісні якості.

Зміст виховання, закладений у Програмі, передбачає прилучення учнівської молоді до історії і культури Волинського Полісся, звичаїв і традицій населення рідного краю, що посилює її регіональний аспект.

Однією з рис національної системи виховання повинно бути формування політичної культури, компетентності і толерантності особистості, виховання відданості цінностям демократії, свободи у виборі власних світоглядних позицій, прагнення активно включитись в державотворчі процеси, громадське життя сільської чи міської громади, в якій живе дитина.

Потреби сьогодення обумовлюють необхідність оновлення змісту національного виховання, підпорядкування його новому сприйняттю дитиною світу і принципово новому її ставленню до нації, суспільства, громади, в якій живе дитина, природи, людей, розумінню самого себе, матеріальної і духовної спадщини населення рідного краю. За таких умов виховання здійснюється з метою ідентифікації дитини із загально визначеними цінностями і якостями.

Підсумовавши проведену роботу у Радивилівському НВК «Школа №2- ліцей», можна чітко сформулювати, що наш заклад цілеспрямовано виконує соціальне замовлення суспільства - формує громадянина-патріота, здатного розбудовувати суверенну Україну; плекає творчу особистість з високим рівнем інтелектуального і духовного розвитку. Система виховання підростаючого покоління нашої школи глибоко національна за змістом, вона носить людинотворчий та державотверджуючий характер» Успішність роботи нашого закладу , спрямована на громадянське виховання учнівської молоді, визначається низкою вимог, а саме: створення демократичного клімату, стилю спілкування в школі, учнівському колективі; педагогічно цілеспрямованим відбором змісту, форм, методів виховання з урахуванням вікових особливостей учнів, їх інтересів, прагнень, що передбачає стимулювання учнів до творчості, ініціативи, самостійності, активності (використання дискусій, ситуативно-рольових ігор, «мозкових атак», інтелектуальних аукціонів, підготовка проектів, видання газет, журналів, тобто урізноманітнення форм і методів виховання);здійснення постійної самоосвіти вчителя, вихователя;залучення до співпраці зі школою батьків, культивуючи серед них

демократичні цінності й традиції Отже, виховання громадянськості є цілісним процесом оволодіння знаннями, розвитку громадянської свідомості, громадянського мислення, громадянських рис і почуттів, організації суспільно-політичної діяльності особистості.

Україна
О.О.Стадник, керівник гуртків Житомирського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Житомирської обласної ради

РОБОТА ТВОРЧОЇ МАЙСТЕРНІ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ «ШКОЛА ДОСЛІДНИКА» НА БАЗІ ЖИТОМИРСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Серед пріоритетних завдань Національної доктрини розвитку освіти в Україні в XXI столітті особливого значення набуває підвищення ефективності позашкільної, зокрема, еколого-натуралістичної освіти. В Україні створена певна система позашкільної еколого-натуралістичної роботи, яка реалізується через еколого-натуралістичні центри та станції юних натуралістів, творчі учнівські об'єднання, шкільні гуртки, заочні та очні біологічні школи, діяльність МАН.

Сучасні вимоги суспільства до навчально-розвивальної, виховної, науково-дослідницької та креативної освітньої діяльності спонукають педагогів бути у постійному творчому пошуку, генеруванні ідей постійно підвищувати професійний рівень для подальшого виконання завдань, покликаних покращити якість еколого-натуралістичної освіти.

Роль позашкільних закладів в системі освіти України закріплена в нормативно-правових документах: Законі України «Про освіту», Законі України «Про позашкільну освіту», Законі України «Про охорону дитинства», «Положенні про позашкільний навчальний заклад», «Національній доктрині розвитку освіти». Розвиток творчої особистості потребує впровадження нових дидактично-методичних засобів, що допомагають моделювати навчально-виховний процес, виходячи із поставленої мети.

Основними завданнями навчально-виховного процесу в Житомирському обласному центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді 2014-2015 н.р. залишаються: забезпечення безперервності та наступності навчання і виховання; гармонійне поєднання інтересів особистості, суспільства, держави у питаннях творчого та інтелектуального розвитку дітей і молоді; спрямування педагогічних технологій, інноваційних процесів на особистість дитини, на розкриття її здібностей, на задоволення інтересів і потреб у самовизначенні, на орієнтацію підростаючого покоління на здоровий спосіб життя. Завдяки плідній діяльності ЖОЦЕНТУМ в області розширюється мережа дитячих творчих об'єднань еколого-натуралістичного спрямування, розгортається масова природоохоронна та дослідницька робота в районах, відновлюються юнацькі секції Українського товариства охорони природи. Більш активною, злагодженою та результативною стала пропагандистська робота, яку проводять школярі області.

Технологія сприяння формуванню творчої особистості в ЖОЦЕНТУМ включає: технологію проектування; технологію формування продуктивної пізнавальної атмосфери; технологію використання на заняттях навчальних і навчально-творчих завдань; технологію створення психологічних умов підготовки школярів до творчої діяльності; технологію навчально - виховного процесу як моделювання його змісту, форм, методів відповідно до поставленої мети.

На базі ЖОЦЕНТУМ працюють очно-заочні школи підвищення педагогічної професійної майстерності педагогів: обласна школа аранжування з природного матеріалу та штучних квітів; обласна школа фітодизайну; школа-майстерня лозоплетіння; обласний клуб акваріумістів; творча майстерня керівників гуртків «Школа дослідника».

Основна мета шкіл – удосконалення змісту та розширення форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників з організації інноваційної діяльності вихованців, поширення передового педагогічного досвіду, актуальних педагогічних ідей, залучення можливостей та інтелектуальних здібностей керівників гуртків, методистів до розвитку професійної майстерності освітян області.

Виходячи з цього, педагогічний колектив поставив перед собою наступні завдання: створити умови для ефективного управління навчально-виховним процесом; створити адаптоване навчальне середовище, в якому в повній мірі реалізується творчий потенціал педагогів та вихованців; адаптувати виховну систему закладу для розвитку в учнів активної життєвої позиції; розробити моделі сучасного випускника та сучасного педагога позашкільного закладу.

ЖОЦЕНТУМ має потужний потенціал для створення необхідних умов щодо розвитку і становлення інноваційної особистості, оскільки в його просторі невичерпні можливості створення ситуацій успіху для кожної дитини. Це творчий педагогічний колектив, наявність психологічної, організація змістовної роботи, зайнятість у гуртках центру. Органічне поєднання дозвілля з різноманітними формами освітньої діяльності дає змогу обмежити простір асоціальної, девіантної поведінки, вирішує проблему зайнятості дітей. Цей фактор стає ще більш важливим тому, що не всі діти мають здібності до академічного навчання, а підтримка і розвиток пропонують дитині вихід у інші сфери діяльності [5, с.11].

Потужний педагогічний колектив ЖОЦЕНТУМ докладає всіх зусиль, щоб забезпечити належні умови для інтелектуального розвитку дитини як особистості, виховання високої моральної культури, формування життєвих компетентностей, створення сприятливого середовища для творчого зросту вихованців. Попереду ще дуже багато перспектив, планів та їх втілення в життя.

Стрімко мінливі умови дійсності змушують переглядати роль і значення дослідницьких здібностей у житті людини. У XXI столітті стає все більш очевидно, що вміння і навички дослідницького пошуку потрібні не тільки тим, чия діяльність пов'язана з науковою роботою, але і всім людям. Універсальні дослідницькі здібності, серед яких найбільш значущими є здатність швидко орієнтуватися в ситуації, творчо підходити до вирішення проблем, вміння знаходити та аналізувати інформацію, дозволяють людині активно діяти, перетворювати і творити. У сучасних умовах розвитку освіти характер професійної діяльності вчителя біології зумовлює необхідність удосконалення його базової підготовки з метою формування готовності до вирішення широкого спектру завдань. Особливого значення набуває формування у вчителів біології дослідницьких вмінь, рівень опанування яких визначає ефективність професійної діяльності у цілому.

Структура готовності вчителя біології до організації дослідницької діяльності учнів основної школи складається з декількох підструктур (Додаток 1): соціальна готовність, тобто здатність усвідомлювати педагогічну самоцінність дослідницької роботи, що допомагає розвивати в особистості здатність осмислено орієнтуватися і самовизначатися в соціальному житті [2]; загальнокультурна готовність, тобто достатньо високий рівень загальної освіти і розвитку [2]; спеціально-практична готовність, яка включає знання та вміння правильно використовувати організаційні форми й методи дослідницької роботи у практиці реальної педагогічної діяльності вчителя біології; психолого-педагогічна готовність, тобто «здатність особливим чином і в особливих умовах взаємодіяти з людьми» [2].

Тому з метою перевірки стану готовності учителів до організації дослідницької діяльності в рамках діяльності творчої майстерні керівників гуртків «Школа дослідника» (Додаток 2, 3, 4) ми проводили пілотажне дослідження, в якому брали участь вчителі-практики з дисциплін природничого циклу. Для того, щоб перевірити ступінь готовності педагогів до організації дослідницької діяльності учнів основної школи у позашкільних навчальних закладах нами було розроблено опитувальник (Додаток 5) і проведено опитування керівників гуртків 18 екологічних центрів України з педагогічним стажем від 5 до 25 років.

Метою дослідження було відстеження та оцінка ступеня готовності професійної компетентності вчителів до організації дослідницької діяльності учнів основної школи та з'ясувати рівень знань педагогів про дослідницько-пошукову діяльність учнівської молоді, дослідницькі здібності; ознайомленість педагогів з проблемами щодо оформлення дослідницьких робіт учнів основної школи; володіння новими формами і методами залучення учнів, вихованців гуртків до пошуково-дослідницької діяльності; ступінь готовності педагогів до розвитку дослідницько-експериментальної роботи в навчальних закладах з еколого-натуралістичного напряму.

Своєчасне, об'єктивне з'ясування рівня сформованої готовності конкретного педагога до організації дослідницької діяльності дає змогу спланувати роботу щодо розвитку його педагогічного потенціалу, який є важливим компонентом структурних професійних якостей [4, с.107].

Завдання, які стоять перед сучасною школою, кардинально змінюють сутність педагогічного процесу, потребують нового вчителя – компетентного і всебічно розвиненого фахівця, високого професійного і культурологічного рівня, завжди готового до вирішень непередбачених ситуацій, які досить часто трапляються у шкільному житті.

Це зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів удосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителів, створення умов, що стимулюють педагогів до постійного творчого пошуку, готовності миттєво і адекватно реагувати на проблемні ситуації [1, с. 277].

Професійна компетентність – інтегральна якість особистості педагога, яка характеризується рівнем сформованості професійно необхідних знань та вмінь. Ці знання та вміння інтегруються в цілісний професійно-особистісний комплекс, який включає такі складники: загальна культура педагога (моральна, естетична, духовна); професійно-педагогічна компетентність (фахова, методична, психологічна, дослідницька, творча); загальнопрофесійні уміння та здібності (пізнавальні, комунікативні, організаційні); педагогічна техніка, готовність до дослідницької діяльності та самовдосконалення.

Для аналізу в цьому дослідженні були вибрані такі показники діяльності вчителя: здатність та потреби педагога до самоосвіти та самовдосконалення; готовність учителя до дослідницької діяльності.

Завданнями дослідження були: відстеження рівня готовності вчителів до організації дослідницької діяльності учнів основної школи; виявлення труднощів у прагненні педагогів до організації дослідницької діяльності учнів основної школи; надання рекомендацій щодо удосконалення роботи адміністрації, методичних служб стосовно підвищення професійної компетентності з організації дослідницької діяльності учнів основної школи; стимулювання вчителя до осмислення своїх професійних проблем.

Сучасна загальноосвітня школа вимагає докорінних переосмислень парадигм навчання та виховання, освоєння прогресивних технологій, створення умов для самореалізації особистості в різних видах творчої діяльності. Останнє вимагає переходу на нову філософію методичної роботи, в основі якої лежить системно-мотиваційний підхід і особистісно орієнтовані цілі [3]. Пріоритетним напрямом методичної служби еколого-натуралістичних центрів є орієнтація на людину та її потреби, створення у позашкільних навчальних закладах умов, які забезпечують розвиток особистості кожного учня, вихованця та вчителя, керівника гуртка.

Виходячи з вищезазначеного були розроблені рекомендації. (Додаток 6).

Отже, проведений аналіз стану готовності педагогів щодо організації науково-дослідницької роботи з учнями дає підстави стверджувати, що деякі аспекти управління означеною проблемою потребують вдосконалення для надання даній педагогічній діяльності системного характеру.

Серед головних задач розглянутої проблеми ми вважаємо доцільним відзначити такі: розвиток у навчальному процесі позашкільного навчального закладу тієї роботи, що максимально буде сприяти розвитку мислення, не тільки сприйняттю поданої інформації, але й умінню нею скористатися, осмислювати й аналізувати її; потрібна розробка тематики, що могла б бути предметом наукових досліджень у позашкільному навчальному закладі екологічного спрямування, була б зрозумілою й приваблюючою; продовження вдосконалення структури тих підрозділів у системі організації науково-дослідницької роботи в школі, які організовують підготовку й проведення інтелектуальних конкурсів, захистів, олімпіад; налагодження цілеспрямованого навчання вчителів, які організовують наукову працю в школі шляхом проведення семінарів, конференцій, консультацій, самоосвітньої діяльності; розробка концепції подальшої роботи з творчо мислячими учнями, залучення їх до подальшої наукової діяльності; сприяння залученню до наукової роботи в школі працівників науки, ВНЗ, громадських організацій.

На підставі вище зазначеного, можна стверджувати наступне: розвиток сучасної освіти і науки поставили перед загальноосвітнім закладом нову задачу – організувати проведення наукових досліджень учнів, виокремити науково-дослідницьку діяльність в школах нового типу як самостійний напрямок діяльності педагогічного колективу, утверджувати наукове мислення школярів.

Науково-дослідницька робота – це розширення поля навчальної та позанавчальної діяльності учнів. Вона є чинником самореалізації особистості, засобом реалізації інтересів та нахилів дитини, прищеплення інтересу до наукової думки. Особливого значення організація наукової роботи набуває в школах нового типу – гімназіях, ліцеях, спеціалізованих школах, НВК, оскільки саме ці заклади посідають провідне місце у формуванні інтелектуального потенціалу України. Провідний напрямок їх діяльності – пошук, навчання й виховання здібних і обдарованих дітей, здатних діяти самостійно і приймати рішення у динамічних, нестандартних ситуаціях. Все це вимагає глибокого наукового осмислення філософії змісту шкіл нового типу, специфіки навчально-виховного процесу, постійного підвищення професійної майстерності педагогічних кадрів.

Для підвищення якості роботи школи за означеним напрямом можна використовувати модель комплексної педагогічної підтримки творчої самореалізації школярів у науково-дослідницькій діяльності, яка передбачає: підготовку учнів до наукового дослідження, починаючи з молодших класів та продовжуючи протягом всього навчання; проведення такої підготовки шляхом створення проблемних ситуацій, постановки проблемних питань, проблемних задач, з використанням нових досягнень педагогічної й психологічної думки; урізноманітненням методів, прийомів і форм роботи з учнями та вчителями; організацію співпраці з науковцями вищих навчальних закладів, координацію взаємодії наукових та просвітницьких установ і школи у справі навчання й виховання підростаючого покоління; покладання основного навантаження щодо організації науково-дослідницької роботи з учнями на вчителів-предметників, класних керівників, психологів із зростаючою роллю керівника школи нового типу, який повинен надати цій роботі характеру системності, цілеспрямованості, координації дій всіх структурних підрозділів та ланок; створення в навчальному закладі організаційно-педагогічних, морально-психологічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних та інформаційних умов щодо підвищення якості роботи за визначеним напрямком.

Впровадження теоретичних положень щодо організації науково-дослідницької роботи з учнями частково апробовано на базі Житомирського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Житомирської обласної ради. Було проведено аналіз якості управлінської діяльності керівника щодо організації наукової роботи з учнями. З метою вдосконалення організації науково-дослідницької роботи з учнями в закладі освіти було розроблено методичні рекомендації «Дослідницька робота учнівської молоді основної школи в позашкільних закладах екологічного спрямування(методичні рекомендації для вчителів біології, керівників гуртків, студентів, учнівської молоді)» (Додаток 7). Розроблені методичні рекомендації були оцінені експертами на достатньому рівні й запропоновані для впровадження в практику роботи ЖОЦЕНТУМ ЖОР в 2013-2014 навчальному році.

Основним висновком дослідження є підтвердження гіпотези про те, що готовність вчителів біології до організації науково-дослідницької роботи учнів ймовірно підвищиться, якщо впровадити комплексно-цільову програму, яка розроблена за результатами діагностичних вимірювань і отримала позитивну експертну оцінку та буде забезпечена оптимальними умовами для її впровадження в практику роботи навчального закладу, та впровадити роботу творчої майстерні керівників гуртків «Школа дослідника», що забезпечує достатній рівень підготовки вчителів біології до організації науково-дослідницької роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.Є. Особливості роботи вчителя іноземної мови з обдарованою дитиною // Вісник Житом. держ. ун-ту. – Вип. 19. – 2004. – С. 40-44.
2. Башкір О. Рівень готовності майбутніх учителів до педагогічної імпровізації // Вісник Львівського університету. - Серія педаг. - 2009. Вип. 25. Ч. 4. С. 265–270.
3. Липовецька О.Г. Механізми управління позашкільною освітою // Наука, молодь, екологія – 2012 (Актуальні проблеми екологічної освіти та виховання: теорія, практика, перспективи): Збірник матеріалів науково-практичної конференції (14-16 листопада 2012 року, м.Житомир). – Житомир: Видавництво «Поліграфія 3х15», 2012. – С. 6-9.
4. Линенко А. Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности. Дис.докт. пед. наук: 13. 00. 04. – К., 1996. – 556 с.
5. Ярошенко О. Г. Групова навчальна діяльність школярів: теорія і методика (на матеріалі вивчення хімії). – К.: Партнер, 1997. – 20с.

Україна
Н.С.Теренік, вихователь-методист Комунального дошкільного закладу освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 12 «Журавлик» Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

МЕТОДИЧНИЙ КОНСТРУКТОР ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ З РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ

Дошкільний вік - це відповідальний період в житті кожної дитини, так як представляє величезні можливості для розвитку здібностей і талантів. Як же зробити так, щоб іскри зацікавленості не вгасли, а розгорялися все сильніше і сильніше? Як побудувати навчально-виховний процес так, щоб будь-які індивідуальні особливості дітей не пройшли повз увагу вихователя, а розвивалися і реалізовувалися в педагогічній діяльності з дітьми?

Все, що потрібно для того, щоб діти могли проявляти свої обдарування - це вміле керівництво з боку дорослих. Сьогодні і держава, і суспільство висувають високі вимоги до професійних якостей педагога. Результативність роботи з розвитку здібностей у дітей безпосередньо залежить від професіоналізму педагогів. Тільки підготовлений фахівець здатний перетворити природний дар, яким володіє кожна дитина дошкільного віку, в видатний талант.

Важливе значення у зв'язку з цим має буги приділено посиленню ролі методичної роботи в ДНЗ, створенню умов для безперервного підвищення професійної компетентності з урахуванням індивідуальних потреб і запитів педагогів. Результатом пошуку нових форм і засобів підвищення професійної компетентності педагогів нашого ДНЗ стала розробка інноваційного проекту «Методичний конструктор як засіб підвищення професійної компетентності педагогів з розвитку обдарованості дітей дошкільного віку».

Засобом розвитку обдарованості дітей дошкільного віку нами вибрана технологія ТРВЗ, яка грунтується на положенні: всі системи розвиваються за певними законами, які можна пізнати і застосувати. Технологія ТРВЗ сприяє внесенню нових ідей в розробку змісту і методів розвитку обдарованості дошкільнят.

Розвиток обдарованості забезпечується за рахунок використання елементів ТРВЗ (морфологічний аналіз, системний оператор, емпатія та ін.), які формують потрібний рівень прояву інтелектуальної працездатності та пізнавальної активності.

Обдарована людина - це, насамперед, обдарована особистість. Для розвитку здатності обдарованої дитини реалізувати свій дар, їй необхідно створити особливі умови, що дозволяють вчитися і розвиватися. Тут мова повинна вже йти не тільки про побудову навчально-виховного процесу на основі технології ТРВЗ, але про створення умов для індивідуального, диференційованого навчання, яке повинне здійснюватися підготовленим педагогом, що добре знаються на специфіці навчання обдарованих дітей.

Робота з використанням елементів ТРВЗ вимагає від вихователя розробки нових форм проведення занять, спеціальних завдань та вправ змістовно - логічного і нестандартного характеру, завдань, що вимагають застосування знань у нових умовах, поданих у певній системі.

Педагогічним колективом накопичений великий позитивний практичний і методичний досвід з освоєння інноваційних технологій роботи з дітьми різного віку, відпрацьована модель занять з розвитку творчих здібностей дошкільнят в умовах ДНЗ, розроблена система методичної роботи в дошкільному закладі, що сприяє підвищенню професійної компетентності педагогів.

Колективом ДНЗ використовувалися різні форми роботи як з дітьми, так і з педагогами: використання технології ТРВЗ на заняттях, у гуртковій роботі, організація творчих груп, проведення семінарів - практикумів для педагогів і багато іншого. Але щорічний аналіз інноваційної діяльності ДНЗ, результати діагностики, показали що показники рівня розвитку дітей не стійкі. Проаналізувавши навчально-виховний процес (спеціально організовані заняття, спільну ігрову та експериментальну діяльність вихователя і дітей, самостійну творчу діяльність самих дітей), ми прийшли до висновку, що частина методів використовуються в спрощеному вигляді, з поля зору педагогів випадають деякі прийоми: типові прийоми фантазування, метод фокальних об'єктів , вирішення творчих завдань, євро ритм та інші.

Необхідно організувати в ДНЗ роботу з підвищення професійної компетентності педагогів, що в свою чергу дозволить досягти стабільних результатів у роботі з дітьми з розвитку обдарованості.

Методичний конструктор являє собою набір елементів (модулів), комбінуючи які можна використовувати для різних методичних розробок, починаючи від занять і закінчуючи проектами.

Конструктор - це свого роду матриця, елементами якої можуть виступати тексти, ілюстрації, програми, вправи, педагогічні прийоми та інше. Так як конструктор складається з модулів, його можна постійно допрацьовувати, удосконалювати, вносити нову інформацію. В результаті конструктор одного педагога може відрізнятися від конструктора іншого педагога, тобто стає індивідуальним педагогічним інструментом.

Види конструкторів різноманітні. З їх допомогою можна вирішувати різні педагогічні проблеми. Планування за принципом методичного конструктора пропонує використовувати Н.Гавриш, як технологія побудови освітнього процесу у межах заданого тематичного циклу. Комбінуючи набір складових Конструктора, міняючи зв'язки між ними та їх послідовність, можна отримувати нескінченну різноманітність комбінацій елементів - нової інформації. Конструктор - це свого роду матриця, елементами якої можуть виступати тексти, ілюстрації, програми, вправи, педагогічні прийоми і т.д. Конструктор формується на основі існуючих ресурсів і знаходиться в постійному розвитку, адже кожен педагог знаходить і використовує щось нове.

Роль методичного конструктору - полегшити роботу як досвідчених, так і молодих педагогів. Враховуючи, що дана форма передбачає узагальнення і систематизацію матеріалу в певному напрямку, вміння моделювати, здатність творчо підходити до вирішення тих чи інших ситуацій, застосування конструктора вважаємо за доцільне у підвищенні професійної компетентності педагогів ДНЗ. Конструктор - це інструмент, використання якого зробить істотний вплив на професійне зростання компетентності педагогів.

Реалізація проекту «Методичний конструктор як засіб підвищення професійної компетентності педагогів з розвитку обдарованості дітей дошкільного віку» створює умови для організації системи роботи з розвитку загальної обдарованості у дітей дошкільного віку в ДНЗ, оскільки передбачає цілеспрямоване навчання педагогів та підвищення якості навчально-виховного процесу. Також даний проект надає можливість родинам вихованців бути залученими до процесу розвитку обдарованості. Це робить процес розвитку дитини більш відкритим і сприяє розвитку партнерських відносин між педагогічним колективом та батьками.

Використання в роботі даних Конструкторів, безсумнівно, буде сприяти зростанню професійної компетентності кожного педагога. Як саме? Розглянемо на прикладі Конструктора ТРВЗ-заняття.

Чому ТРВЗ? Протягом останніх двох років саме ТРИЗ - технологія була провідною в роботі педагогів нашого дошкільного закладу. Саме завдяки її використанню педагогічному колективу вдається досягати високих показників у розвитку і вихованні дітей. ТРВЗ не просто розвиває фантазію дітей, а вчить їх мислити системно, з розумінням процесів, а що дає в руки педагогу інструмент по конкретному практичному вихованню у дітей якостей творчої особистості, здатної розуміти єдність і протиріччя навколишнього світу, яка вміє вирішувати свої маленькі проблеми. Абревіатуру ТРВЗ ми з'єднали з однією з форм освітньої діяльності в дитячому садочку - заняттям або цікавою справою. Розуміємо, що слово заняття сьогодні не популярно. Але в нашому розумінні заняття - це час, коли можна займатися, а там, де ТРВЗ, там неможливо займатися чимсь нецікавим.

Головне завдання проектної команди ДНЗ полягало в тому, щоб наповнити Конструктор по горизонталі конкретними завданнями, іграми та вправами.

Пропонована модель створює психолого-педагогічні умови для розвитку загальної обдарованості. Всі ТРВЗ - заняття побудовані таким чином, щоб діти не тільки отримували інформацію і запам'ятовували , а розуміли і вчилися нею користуватися. Заняття побудовані з урахуванням чергування різних видів діяльності, що сприяє збереженню інтересу дітей до подій протягом усього заняття. Діти на заняттях одночасно грають і розвиваються, стають в позицію активно пізнання. Проблемні питання, суперечливі ситуації й інші способи активізують увагу, мислення, уяву дитини.

Механізм роботи з Конструктором ТРИЗ-заняття простий: структура визначена, а з набору прийомів можна побудувати заняття по будь-якій темі. Наприклад, вихователю потрібно скласти план безперервної безпосередньої освітньої діяльності з певної теми. Для цього потрібно вибирати з Конструктора ті вправи, прийоми, методи, які, на його думку , дозволять йому з найбільшою ефективністю домогтися запланованого результату. Один педагог, готуючи заняття, вибудує одну комбінацію, інший же педагог до тієї ж самої теми-другу.

Конструктор батьківських зборів як інноваційна форма взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї з розвитку дитячої обдарованості

Сім'я є найбільш суттєвим фактором, що впливає як на творчий, так і на особистісний розвиток дитини. Саме в сім'ї формується ставлення батьків до неординарності, обдарованості і талановитості дитини, згодом від цього залежатиме оцінка дитиною власних можливостей, її активне або пасивне ставлення до свого таланту. Розвитку обдарованості дітей, як показує наша практика і вивчення літератури з даної проблеми, сприяють пізнавальні інтереси самих батьків. У сім'ях обдарованих дітей спостерігається висока значимість освіти. Крім того, на основі загальних пізнавальних інтересів виникають стійкі дружні відносини між дітьми та батьками. Ці обставини є сприятливим фактором, значною мірою зумовлюють розвиток здібностей дитини.

Також, незаперечний і той факт, що об'єднання зусиль педагогів і батьків з розвитку обдарованості дітей дошкільного віку принесе значно більший результат. Педагогічний колектив нашого дошкільного закладу вже кілька років працює з розвитку дитячої обдарованості. Педагоги використовують в роботі сучасні освітні технології, спрямовані на розвиток дитячої обдарованості. Однак робота з батьками з цього напрямку викликає труднощі. Потрібно багато часу на пошук матеріалів при підготовці консультацій, батьківських зборів, рекомендацій з питань розвитку обдарованості.

У даний час, в сучасній педагогіці існує різноманітність форм взаємодії з батьками. На наш погляд, ефективною формою є батьківські збори.

Батьківські збори - форма роботи групи людей (батьків), об'єднаних для спільного з дошкільним навчальним закладом вирішення завдань виховання, навчання і розвитку дітей. Універсальність батьківських зборів як форми роботи з батьками полягає в реалізації відразу декількох функцій. На них можна одночасно всій групі батьків дати нову інформацію, програти проблемні ситуації, поділитися досвідом і т.д. Крім того, батьківські збори - хороша форма прийняття колективних рішень і планування спільних дій, що сприяє встановленню відносин співробітництва не тільки між педагогами та сім'єю, а й між самими батьками. А також сприяє підвищенню ефективності процесу виховання та розвитку обдарованих дітей.

Саме у зв'язку з цим у процесі реалізації інноваційного проекту: «Методичний конструктор як засіб розвитку професійної компетентності педагогів щодо розвитку дитячої обдарованості», над яким другий рік працює колектив нашого закладу, виникла необхідність розробки конструктора батьківських зборів з метою об'єднання спільних зусиль з розвитку дитячої обдарованості та підвищення професійної компетенції педагогів при підготовці та проведенні батьківських зборів.

Проаналізувавши педагогічну літературу і свій досвід проведення батьківських зборів, учасники нашої творчої групи виділили загальні структурні елементи, які характерні для багатьох форм батьківських зборів. Ці модулі (загальні структурні частини батьківських зборів) лягли в основу нашого конструктора.

На батьківських зборах повинні використовуватися такі методи і прийоми, які активізують увагу батьків, сприяють більш легкому запам'ятовуванню суті бесід, створюють особливий настрій.

До нетрадиційних форм проведення батьківських зборів належать: «Педагогічна лабораторія»; «Педагогічний ринг»; «Читацька конференція»; «Аукціон»; «Лекція - семінар»; «Душевна розмова»; Майстер клас; «Ділова гра», Круглий стіл; «Групова дискусія»; «Ток-шоу «Є думка»; «Педагогічний консиліум».

Конструктор батьківських зборів

Конструктор батьківських зборів - це свого роду матриця, що складається з елементів (модулів), комбінуючи які можна створювати різні варіанти батьківських зборів.

Комбінуючи набір складових Конструктора, міняючи зв'язку між ними та їх послідовність, можна отримувати нескінченну різноманітність комбінацій елементів нової інформації. Конструктор - це свого роду матриця, елементами якої можуть виступати тексти, ілюстрації, програми, вправи, педагогічні прийоми і т.д. Конструктор формується на основі існуючих ресурсів і перебуває в постійному розвитку, адже кожен педагог знаходить і використовує щось нове.

Призначення Конструктору - полегшити роботу як досвідчених, так і молодих педагогів . Тому що, передбачає набір готової, переробленої інформації, відібраної та систематизованої за принципом ефективності.

Мета Конструктора батьківських зборів: об'єднати зусилля ДНЗ та батьків з розвитку дитячої обдарованості; систематизувати і класифікувати матеріал з питань розвитку дитячої обдарованості в рамках одного конструктора; підвищення професійної компетентності в методиці проведення батьківських зборів, присвячених розвитку дитячої обдарованості.

В основу Конструктора лягли модулі, які є структурними частинами будь-якого батьківських зборів, які розташовані по вертикалі.

1. Модуль. Підготовчий етап (тестування, анкетування, інтерв'ювання, діагностика обдарованості, варіанти тем батьківських зборів, поради та рекомендації, запрошення, виставки робіт, газети, інформаційні стенди).
2. Модуль. Організаційний етап (комунікативні ігри, тренінги, підсумки анкетування, презентації, показ відео, обговорення педагогічних ситуацій, варіанти розподілу на команди, виставки).
3. Модуль. Педагогічний всеобуч (аналіз результатів анкетування, консультації, повідомлення, відео, аудіо матеріал, питання-відповідь, дискусія, круглий стіл, вітальня і т.д.).
4. Модуль . Педагогічний практикум (спільне виконання завдань, виконання батьками завдань, рольове програвання проблемних ситуацій, робота в групах і т.д.).
5. Модуль. Виступи дітей групи (концерт, драматизація, спортивні заходи, відкриті показові заняття, захист проектів і т.д.).
6. Модуль. Рефлексія («моя думка», анкетування, «потрійна оцінка», «синтез інформації», «чудова сумка» і т.д.).

Дані модулі розташовані по вертикалі. По горизонталі всі модулі Конструктора наповнені практичним матеріалом: вправи, педагогічні ситуації, анкетування, діагностика і т.д. На основі даного конструктора можна вибудувати різноманітні форми проведення батьківських зборів, спрямованих на розвиток обдарованості у дітей. Створена нами універсальна модель дозволяє легко, без тривалої підготовки підготувати і провести збори.

Педагогами нашого дошкільного закладу був апробований «Конструктор батьківських зборів» при підготовці та проведенні підсумкових батьківських зборів. Завдяки змістовності модулів конструктора, всі збори в групах не були схожими, а були різноманітними, цікавими, створювали особливий настрій - доброзичливий, відвертий. Діловою розмовою, активізували батьків на спільну роботу з розвитку здібностей у дітей. В рамках Днів відкритих дверей в ДНЗ був проведений «Клуб зацікавлених батьків». Таким чином, робота батьків і педагогів в умовах дошкільного закладу з розвитку дитячої обдарованості носить яскраво виражений характер співробітництва, так як змінилися і зміст, і форми взаємовідносин між батьками та робітниками дошкільного закладу.

Конструктор інтелектуальних ігор (конкурсів)

На допомогу педагогам дошкільного закладу для організації інтелектуальних конкурсів для дітей, пропонуємо інструмент, який допоможе у плануванні та проведенні цих цікавих заходів. Конструктор інтелектуальних ігор (конкурсів) - це набір елементів (блоків), комбінуючи які, можна створювати різні варіанти ігор різної спрямованості. Конструктор включає в себе наступні блоки:

Блок Дивергентні (творчі) завдання. Дивергентні завдання - це завдання відкритого типу, які спрямовані на пошук безлічі рішень однієї і тієї ж проблеми. Дивергентні завдання спрямовані на розвиток дивергентного мислення. Саме цей вид мислення кваліфікується як творчий. Дивергентне мислення найбільш властиво обдарованим дітям, вони з зацікавленням ставляться до завдань подібного роду і досить швидко домагаються значних успіхів у їх вирішенні. У ході виконання завдань такого типу розвиваються такі вміння, як оригінальність, гнучкість, швидкість мислення, легкість асоціювання, надчутливість до проблем .

Блок Конвергентні завдання. Конвергентні завдання - це завдання, які засновані на стратегії точного використання попередньо засвоєних алгоритмів вирішення певної задачі, тобто коли дана інструкція по послідовності та змісту елементарних операцій, по вирішенню цього завдання. Під конвергентним мисленням розуміється пошук єдиного рішення. В даний блок включає в себе різні логічні, математичні, графічні, літературні, мовні, екологічні завдання.

Блок Завдання на розвиток просторового мислення. Завдання на розвиток просторового мислення вимагають маніпуляцій з просторовими структурами - справжніми або уявними, - всі види діяльності, де необхідно аналізувати просторові властивості і відносини, трансформувати вихідні структури і створювати нові, сприяють розвитку просторового мислення. Людина, що має добре розвинене об'ємно-просторове мислення, як правило, показує гарні результати і по всіх інших видах мислення. Тому багато фахівців у галузі психології інтелекту вважають просторове мислення основним індикатором обдарованості, а його розвиток - одним з головних шляхів вдосконалення.

Блок Експерименти. Всі діти від природи дуже допитливі і активні, досліджують, вивчають, шукають пояснення незрозумілих фактів і явищ. У зв'язку з цим, експериментування дозволяє «вгамувати» пізнавальний «голод» і підтримати апетит до нових відкриттів. Експерименти можна проводити з різними предметами.

Блок Конструктивні гри. Конструктивні ігри - це ігри, в яких з наявних деталей або елементів треба щось побудувати, скласти або зібрати. Існує два основних типи конструктивних ігор: ігри із заданою метою (наприклад, скласти квадрат з даних деталей, скласти картинку за зразком або зібрати машину, зображену на малюнку) і вільні конструктивні ігри, в яких із запропонованого набору елементів можна складати те, що хочеш. Ігри з заданою метою розвивають увагу і наочно-образне мислення малюка. Вільні конструктивні ігри стимулюють розвиток творчих здібностей та творчу активність дитини.

«Необдарованих дітей не буває, всі вихованці - обдаровані! Але в умовах неправильного виховання обдарованість може взагалі не відкритися або втратитися». Н.А.Крилова

Робота з обдарованими дітьми виступає одним з варіантів реалізації права особистості на індивідуальність. У дошкільному закладі , при наявності певних умов, дитина може пройти шлях від перших проявів схильностей до яскравого розквіту здібностей, обдарувань.

Такими умовами є: наявність спеціально підготовлених висококваліфікованих педагогів; наявність предметно-розвивального середовища, стимулюючої найрізноманітнішу діяльність дитини; створення атмосфери доброзичливості і дбайливості по відношенню до дитини, обстановка, яка формує у неї почуття власної значущості, бажання до прояву індивідуальності; наявність освітньої системи.

«У дітей немає ні минулого, ні майбутнього, зате, на відміну від нас, дорослих, вони вміють користуватися сьогоденням». Дітей зазвичай не турбують думки про минуле і про майбутнє. Те, що відбувається зараз, сьогодні, - ось предмет їхньої радості і прикрощів. І щоб радості від пізнання світу і себе, від відчуття власних можливостей та успішності пізнання було більше, потрібно допомогти дитині реалізувати все те, що дають дошкільні роки для розвитку дитячої творчості, дитячої обдарованості. Щоб паростки обдарувань не загинули, чи не ослабли, важливо вчасно їх помітити і підтримати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Балацинова А.Д. Дитяча обдарованість, як психолого-педагогічна проблема / А.Д. Балацинова // Педагогіка та психологія: зб. наук. пр. – Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Біловус Н. Б. Обдарована дитина: пошуки нової парадигми навчально-виховного процесу в сучасному довкіллі / Н.Б.Біловус // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць: Педагогіка і психологія. – Чернівці: Рута, 2005.

Крайнова Л.В., Саяпіна С.А. Особливості виховання математично обдарованих дітей у дитячому садку / Л.В.Крайнова, С.А.Саяпіна // Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. «Талановита особистість:сім'я, школа, держава». – К., 1994.

Марінушкіна О.Є. Організація роботи з обдарованими дітьми в закладах освіти: Навч.-метод. посіб. /О. Є. Марінушкіна, Г. Шубіна. – Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада +», 2008. Матюшкин А.М. Загадки одарённости. Проблема практической диагностики / А. М. Матюшкин. –М.: Школа-Пресс, 1993.
Пашнєв Б. К. Психодіагностика обдарованості /Б. К. Пашнєв. – Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада +»,2007.

Україна
І.В.Целиковська , заступник директора з навчально-виховної роботи КЗ «Спеціалізована школа з поглибленим вивченням окремих предметів І-ІІІ ступенів №4 Маріупольської міської ради Донецької області»

МОДЕЛЬ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ

Важливим елементом системи забезпечення і управління якістю середньої освіти є моніторинг, актуальність дослідження якого визначається широкою зацікавленістю усіх учасників освітнього процесу в якісній, неперервній та доступній освіті, інноваційному розвитку у цій сфері. Відповідно до цього зростає актуальність розробки ефективної технології системного управління якістю на моніторинговій основі в умовах спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів. Аналіз наукових праць з питань моніторингу дає підстави стверджувати, що вченими досліджено зміст, структуру, види, функції, рівні моніторингу, технологічні етапи його проведення в загальноосвітньому закладі. Однак питання моніторингу якості діяльності літньої школи як складової шкільного моніторингу залишається недостатньо розробленим. Актуальністю цієї проблеми і обумовлена розробка «Моделі моніторингу якості діяльності літньої школи», яка була реалізована в ході регіонального експерименту «Формування системи управління якістю в загальноосвітньому навчальному закладі на основі процесного підходу» в 2013-2014 роках.

Мета експерименту полягала в методологічному обґрунтуванні, розробці й експериментальній перевірці ефективності моделі моніторингу якості діяльності літньої школи (МЯД ЛШ) загальноосвітнього навчального закладу. Відповідно до мети дослідження були визначено такі завдання: розробити та обґрунтувати концепцію МЯД ЛШ загальноосвітнього навчального закладу; розробити модель моніторингу якості діяльності в просторі літньої школи та описати технологію її здійснення; розробити параметри, індикатори, критерії якості освітнього процесу та інструментарій моніторингових досліджень; експериментально перевірити ефективність запропонованої системи.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА МОДЕЛІ МЯД ЛШ. Моніторинг якості діяльності ЛШ – складна система збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про її стан ЛШ з метою інформаційного забезпечення управління та прийняття оптимальних управлінських рішень щодо її коригування та розвитку. Як складний організований процес система моніторингу має ґрунтуватися на єдності та взаємозв'язку 4-х складових: 1) методологічної; 2) змістової; 3) процесуальної та 4) інструментальної. Методологічною основою МЯД нами обрано системний, процесний, компетентнісний підходи та сукупність функцій: загальних (інформаційна, технологічна, оцінювальна, прогностична, управлінська), специфічних (діагностична, кваліметрична, моделювальна, контролююча, регулювальна, коригувальна), локальних (навчальна, констатувальна, формувальна, орієнтуюча). Моніторинг здійснюється на принципах наукової, систематичності, безперервності, об'єктивності, валідності, діагностико-прогностичної спрямованості, єдності управління та самоуправління.

Серед найважливіших компонентів структури якості в просторі літньої школи виділяємо: якість умов для здійснення освітнього процесу, якість самого освітнього процесу та якість отриманих результатів. Саме тому їх обрано за параметри, за кожним із яких визначено комплекс критеріїв та показників якості для вимірювання стану функціонування та розвитку літньої школи:

Зазначені концептуальні положення є основою моделі МЯД ЛШ та відбиваються в цільовому, технологічному та результативному блоках моделі.

ЦІЛЬОВИЙ БЛОК МОДЕЛІ МЯД ЛШ. Мета МЯД: створення корпоративної інформаційної системи як засобу управління якістю освітньої діяльності ЛШ реалізувалася в завданнях: 1) створити моделі моніторингу якості освітньої діяльності ЛШІ, системи моніторингу якості освітньої діяльності; 2) визначити методологічну, змістову, процесуальну, інструментальну складові системи моніторингу якості освітньої діяльності ЛШ; 3) забезпечити ефективність процесів систематичного спостереження за станом функціонування та розвитку ЛШІ; неперервну професійну взаємодію суб'єктів освітньої діяльності в усіх підсистемах ЛШІ задля забезпечення якості освітнього процесу в ЛШІ.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК МОДЕЛІ МЯД ЛШІ. Суб'єктами управління моніторинговими процедурами є: директор ЛШІ, моніторинговий центр ЛШІ (моніторингові групи «Умови», «Процес», «Результат»), викладацький корпус ЛШІ, учні ЛШІ. Взаємодія суб'єктів моніторингу забезпечує своєчасне реагування на динаміку змін та прогнозування шляхів формування якісних освітніх послуг в літній школі.

Об'єктом моніторингу є освітній процес в ЛШІ в єдності компонентів структури якості (якість умов, процесу та результатів). Процес моніторингу діяльності ЛШІ містить 3 цикли: вхідний (діагностичний), проміжний (поточний), вихідний (підсумковий). Визначення результатів моніторингу, коригувальних заходів стає кінцем одного циклу моніторингу та початком наступного, на якому і буде реалізована корекція управлінської діяльності та визначено вплив здійснених заходів на якість діяльності ЛШІ. Вхідний (діагностичний) моніторинг проводиться в квітні-червні навчального року та визначає стан якості умов для проведення ЛШІ, проміжний (поточний) – в червні (під час проведення ЛШІ), вихідний (підсумковий) констатує результати діяльності в просторі ЛШІ вчителів (червень) та учнів (червень, грудень). Критерії та показники компонентів структури якості відстежуються за рівнями (початковий, середній, достатній, високий). Набрана сума балів (інтеграційний компонент) є інтегрована якісна характеристика літньої школи, яка визначає ступінь відповідності поточного стану стандарту. Результати моніторингових досліджень є основою для оперативного реагування на динаміку змін щодо ефективності діяльності літньої школи. Динаміка відстежується за технологією векторного аналізу за 40 векторами, які співвідносяться з розробленими критеріями. Векторний аналіз (самоаналіз) сприяє прогнозуванню, координації та плануванню заходів щодо забезпечення виконання мети та завдань літньої школи.

Комплекс моніторингових процедур характерний для різних етапів моніторингу. Було обрано наступні технологічні процедури моніторингу: аналіз готовності викладацького корпусу до інноваційної діяльності в просторі ЛШІ, систем та підсистем ЛШІ до освітнього процесу, аналіз технологічних продуктів, вивчення стану функціонування та розвитку систем та підсистем ЛШІ, відстеження ефективності організації та проведення освітнього процесу в ЛШІ, результативності діяльності суб'єктів освітнього процесу. Використовувався моніторинговий інструментарій: технологія векторного аналізу, технологічні картки кількісних та якісних показників, діагностичні анкети, опитувальники, методики та технології педагогічного аналізу (самоаналізу), співбесіди, спостереження, діагностика, автомоніторинг, контроль освітніх досягнень. Складники моніторингового циклу – підготовчий, аналітичний, практичний, аналітичний, експертно-результативний етапи - реалізовувалися послідовно, відповідно.

РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ БЛОК МОДЕЛІ МЯД ЛШІ. Дослідження проблеми створення науково обґрунтованої технології здійснення моніторингу діяльності літньої школи в загальноосвітньому навчальному закладі виконувалось з вересня 2012 року по червень 2014 року в рамках реалізації проекту «Літня школа». Кількісні та якісні показники діяльності свідчать про позитивну динаміку діяльності ЛШІ та ефективності моделі якості моніторингу діяльності літньої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма «Освіта Донеччини. 2012-2016 роки», затверджена рішенням Донецької обласної ради від 29.03.2012 №6/10-253.
2. Основні орієнтири виховання учнів 1- 12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України загальноосвітніх навчальних закладів України, затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243.
3. Додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки від 17.06.2013 року № 772 «Орієнтовні критерії оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» (пояснювальна записка).
4. Байназарова О.О., Ракчеєва В.В. Моніторинг та оцінювання якості освіти: Методичний посібник. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 58 с.
5. Єльникова Г.В. Основи адаптивного управління: курс лекцій / Г.В.Єльникова. – К.: ЦППО АПН України, 2003. – 133 с.
6. Зінченко В.О. Модель моніторингу якості навчального процесу у вищому навчальному закладі/ В.О. Зінченко. – 2013. - № 3(158). – С. 16 – 26.
7. Мариновська О.Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: теорія і практика:монографія/ О.Я. Мариновська О.Я. – Івано-Франківськ:Сімфонія-форте; Полтава:Довкілля, 2009. – 500 с.
8. Мариновська О.Я. Технологія векторного аналізу готовності до інноваційної діяльності (технологічна карта, електронне портфоліо) [Електронний ресурс]О.Я. Мариновська. - Режим доступу до журн.: http://www.ippo.if.ua/index.php/82-uncategorised/879-konsaltynhovyi-suprovid.
9. Мариновська О.Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: теорія і практика: монографія/ О.Я. Мариновська – Івано-Франківськ:Сімфонія-форте; Полтава:Довкілля, 2009. – 500 с.
10. Мариновська О.Я. Моніторинговий супровід інноваційної діяльності / Оксана Мариновська//Вісник. Тестування і моніторинг в освіті – 2012. – №7-8. –С. 89 - 96с.
11. Целиковська І.В. Педагогічна технологія «Літня школа»//Матеріали V Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій./Черкаси: ЧОПОПП, 19-20 вересня 2013 року. – С. 149-152.
12. Целиковська І.В. Педагогічна технологія «Літня школа»//«Школа». -2013. - № 11. – С. 66-84.
13. Целиковська І.В. Діяльність літньої школи: моніторинговий супровід»//«Завуч». -2015. - № 6. – С. 1-16 (вкладка).
14. Шишов С.Е., Кальней В.А. Мониторинг качества образования в школе. - М., 1998.

РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЇ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Україна
Н.В.Атаманюк, учитель початкових класів спеціалізованої загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №8 м. Хмельницького Хмельницької області

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАННІ

У науковій та педагогічній спільноті активно обговорюється питання, як можна використати Інтернет-технології, щоб забезпечити молодих людей високоякісною освітою і дати їм шанс на краще життя. Такі технології як web-2, віртуальні, хмарні радикальним чином змінюють навчальні заклади, навчально-виховний процес, природу освіти та її доступність.

У даний час навчання дітей неможливе без використання сучасних технологій навчання. Мова, насамперед, йде про методики застосування в навчальному процесі інформаційно-комп'ютерних технологій.

Питання використання засобів хмарних технологій для організації роботи навчального закладу, педагогів вченими власне не досліджувалося, або тільки починає вивчатися. Тому я поставила перед собою мету - визначити форми та необхідні компоненти використання хмарних технологій вчителем початкової школи, зокрема вчителя, який працює із дітьми з особливими потребами; види діяльності, що підтримуються у хмарі, можливості використання хмарних технологій для організації «віртуального класу», «віртуального уроку», визначити структурні елементи та переваги впровадження очно-дистанційного навчання для учнів інклюзивного класу.

Хмарні технології дозволяють зберігати, редагувати, а так само ділитися цікавими файлами і документами з друзями, колегами та учнями. Даною технологією зацікавлені такі комп'ютерні компанії гіганти як Google, Microsoft, які створили і просувають в маси свої продукти, адаптовані і під професію педагога. Потреба в подібних сервісах для освіти продиктована необхідністю мати приватний ресурсний простір вчителя, учня і, як варіант, батьків, які можуть перетинатися певним чином, створюючи групи. Завдяки зростанню популярності хмарних технологій, для навчальних закладів з'являються нові можливості організації навчальним процесом. Сьогодні можна виділити два напрями організації навчального процесу — це із сервісами Google та Microsoft. Впровадження хмарних технологій у процес навчання учнів класу забезпечує позитивні тенденції у формування інформаційної компетентності учнів та їх батьків.

Це: Якісно інший рівень отримання сучасних знань - учні отримують можливість перебувати в процесі навчання в будь-який час і в будь-якому місці, де є Інтернет. Більш ефективний інтерактивний навчальний процес. Можливість швидко створювати, адаптувати і тиражувати освітні послуги в ході навчального процесу. Можливість для учнів здійснювати зворотний зв'язок з вчителем шляхом оцінки та коментування пропонованих їм освітніх сервісів.

До основних характеристик хмарних обчислень відноситься самообслуговування, широкий доступ до мережі, об'єднання ресурсів, швидка еластичність, вимірювання обслуговування. *Самообслуговування*. Учню (за допомогою батьків) надано можливість працювати із комплектом електронної наочності, тестами, додатковою літературою, працювати із рекомендаціями вчителя в мережі у хмарі, доступ до якої було надано вчителем. *Широкий доступ до мережі*. Можливість доступну учня, його батьків, вчителя до мережі засобами стандартних механізмів, стимулюючи використання для цього мобільних телефонів, планшетів, ноутбуків чи домашніх комп'ютерів, що підключені до мережі Інтернет. *Об'єднання ресурсів*. Обчислювальні ресурси об'єднуються для обслуговування декількох учнів для використання багатокористувацької моделі. Отож, мною розроблена приватна хмара винятково для використання учнями та батьками мого класу. Проте мої комплекти електронних наочностей розміщені також на авторському освітньому сайті, або надано спільний доступ до окремих матеріалів для всіх бажаючих користувачів.

Хмарне сховище моїх даних – он-лайн сховище, в якому зберігаються матеріали уроків: плани уроку, дидактичний матеріал, навчальна комп'ютерна презентація до уроку, добірка файлів для організації фізкультхвилинок, музичні та відео файли тощо. В цьому навчальному році мною розміщено у хмарі комплект електронних наочностей для 1 класу: з математики, природознавства та читання. (додаток 1)

До основних характеристик хмарноорієнтованого навчального середовища я відношу гнучкість, структурованість, інноваційна діяльність учня. Гнучкість – учень може взаємодіяти з вчителем індивідуально, займатися у зручному для себе місці у своєму власному темпі і ритмі, приділяти кожній темі (уроку) стільки часу, скільки потрібно для засвоєння навчального матеріалу йому особисто. Структурованість – систематизація навчальних матеріалів, відповідно до навчальних планів і програм (власне матеріал кожного наступного уроку з предмету). Інноваційна діяльність учня – вмотивована, активна, динамічна, розумова і емоційна діяльність учня з використанням хмарних технологій як під час навчання, так і під час виконання домашніх робіт, в ході повторення чи закріплення, підготовки до наступного уроку чи до уроків узагальнення. Це спонукало мене до створення відповідних демонстраційних матеріалів, підбору додаткових завдань.

Суб'єкти хмаро орієнтованого навчального середовища – це вчитель, учні та батьки мого класу.

Документи Google - це безкоштовний набір веб-сервісів у формі програмного забезпечення, а також інтернет-сервіс хмарного зберігання файлів з функціями файлообміну, що розробляється Google.

Документи, що створюються користувачем, зберігаються на спеціальному сервері Google, або можуть бути експортовані в файл. Це одна з ключових переваг сервісу, оскільки доступ до введених мною даних можу здійснювати з будь-якого комп'ютера, підключеного до Інтернету (при цьому доступ захищений паролем).

Документи Google - це онлайновий офіс, який включає в себе повноцінні інструменти для створення текстових документів, електронних таблиць, наочних посібників, PDF-файлів та презентацій, а також їх спільного використання та публікації в Інтернеті. Такими документами може бути не тільки шкільна документація (плани, аналізи, звіти, характеристики, інформації тощо), а і електронні дидактичні демонстраційні матеріали вчителя для уроку, підготовлені учнями електронні повідомлення, реферати, презентація проектів тощо. То ж за такими документами майбутнє.

Сервіс надається в рамках особистого простору, в якому за замовчуванням вже створені папки «Документи», «Фотографії». У цих папках я розміщую свої особисті ресурси і можу при необхідності дати до них доступ учням, їхнім батькам, колегам, адміністрації. Крім того, можу синхронізувати обрані папки на своєму комп'ютері із папками в сервісі My Disk (Мій диск).

Я звернула увагу на те, як можна використовувати цей сервіс для підготовки до уроків і не тільки ...

Прикладом може слугувати представлена мною сторінка вчителя-предметника, на якій розміщуються документи як на сайті школи, так і на Google диску. Вони створюються як звичайний текстовий документ зі звичним нам інтерфейсом або як звичайна комп'ютерна презентація. Клікнувши на певному документі, відкривається вікно для перегляду, редагування, чи зберігання документу (додаток 2).

Для того, щоб не мати залежності від носіння флеш-дисків, презентації до уроків, наші педагоги і я, в тому числі, працюємо з допомогою Google диску. Створені таким чином документи, презентації можна відкрити як в навчальному кабінеті школи, де є підключення до Інтернету так і за її межами.

Як правило, за браком часу вчитель не завжди встигає дати творчі завдання олімпіадного типу або для дітей з підвищеним рівнем мотивації до предмета. Тоді варто їх винести в груповий інтернет-простір, дати рекомендації і шаблони щодо їх вирішення.

У перспективі до 4 класу учні будуть самостійно працювати і розв'язувати завдання, проекти, малюнки, розміщувати у своєму просторі в папці «Документи» і дадуть доступ вчителю до цього файлу. Якщо йде робота в проекті, де працює кілька учнів, то доступ матимуть всі учасники проекту, а вчитель матиме можливість цю роботу контролювати та направляти чи допомагати.

Таким чином, учитель може в будь-який час зайнятися перевіркою виконаних завдань зі свого будинку або зі школи, виставити оцінки в електронний журнал групи і написати зауваження, написати план уроку, а у школі на уроці вже зайнятися консультуванням і розбором помилок. Також можна давати новий матеріал, розміщуючи його в ресурсах групи, у вигляді текстів, посилань на Інтернет - ресурси. Перевагою такого підходу також може бути перенесення акценту з роботи на уроці в школі на самостійну роботу учня.

Зупинюсь детальніше на застосовуваний мною об'єктах хмаро орієнтованого навчального середовища.

Електронна пошта (Outlook), чи доступний інший поштовий веб-сервіс (i.ua, ukr.net) – це потужний засіб для керування відомостями про учнів, їх батьків, педагогічного колективу школи, який може підвищити ефективність комунікації і вчасного інформування учасників навчально-виховного процесу.

Система планування (календарі) – це календарі, до яких відкрито доступ учням чи їх батькам через мережу Інтернет, які дають змогу обмінюватися даними або переглядати їх, планувати класні заходи на тиждень, місяць, півріччя, рік. Основна мета – інформування, залучення до роботи батьків, які в деякий час не мали змоги відвідати школу та консультуватися з учителем. Для цього варто використовувати google-документи із спільним доступом.

Структуроване сховище навчально–методичних матеріалів – це безкоштовне он-лайнове сховище (особисте або корпоративне), яке надається разом з обліковим записом Microsoft. Службу One Drive можна використовувати, для зберігання різноманітних документів, відео-фрагментів, фотографій та інших файлів у хмарі, надавати до них спільний доступ колегам, учням і навіть співпрацювати над вмістом з іншими користувачами. Структура сховища може буди різноманітною і відображати класи (1–11), уроки (№1–№70) і залежить від політики навчального закладу. (додаток 3)

Для повноцінного функціонування в хмарах залишається потреба в адміністративному управлінні.

Необхідні компоненти для використання хмарних технологій: Інтернет, комп'ютер (планшет, мобільний телефон, нетбук, ноутбук), браузер, компанія, яка надає послуги хмарних технологій, навички роботи з Інтернет та веб-застосунками

Види діяльності які намагатимусь підтримувати у хмарі: комунікація, колаборація, кооперація.

Комунікація — цей процес обміну інформацією (електронними наочностями, фактами, ідеями, тощо) між класним колективом та вчителем. Особливо важливим це стає в умовах навчання дітей з особливими потребами, яким важко переміщатися, або які часто хворіють, через що можуть не бути присутніми на уроці чи позакласних заходах.

Колаборація — цей процес спільної діяльності для мого класу застосую для досягнення наших спільних цілей для обміну знаннями, навчання і досягнення згоди, виконання спільного проекту тощо. Цей процес вимагатиме керівництва з мого боку як вчителя.

Кооперація **—** співробітництво, взаємозв'язок колективу мого класу у процесах нашої діяльності.

Зупинюсь на структурних елементах початкової загальноосвітньої школи, як об'єкта хмари. Отже, використання ХОНС (хмарного освітньо-навчального середовища) сприяє підвищенню мотивації, активізації пізнавальної діяльності учнів, що забезпечується, як в інтерактивному он–лайн режимі роботи так і в режимі вільного доступу до навчальних матеріалів.

1) Документи спільного використання – комплекти електронних демонстраційних матеріалів; матеріали класних годин; відеоекскурсії; відео із свят тощо; статичні проміжні звіти, наприклад, аналіз відвідування учнів у класі.

2) Документи-шаблони – документи, що вимагають дотримання єдиної структури, наприклад, інформація про соціальний статус родини; звіти щодо успішності учнів за І та ІІ півріччя, аналіз контрольних робіт з орієнтацією на інформування батьків тощо.

3) Для ознайомлення: різноманітна інформація з навчальної і виховної роботи, наприклад, інформація для батьків щодо організації екскурсій, класних годин, свят, конкурсів тощо.

4) До виконання: документи, які вимагають опрацювання або доведення інформації до батьків.

5) Для саморозвитку: скарбничка логічних задач, ребусів, завдань для розвитку логічного та критичного мислення, рекомендації для самостійного читання художньої літератури, наукових досліджень, спостережень, самостійного опрацювання пропущеного матеріалу тощо.

Що і як я використовую у власній роботі?

Мною створено авторський освітній сайт (http://atamanuk.at.ua), що дало мені можливість систематизувати власні дослідження, самоосвітні матеріали, розробки відкритих уроків, матеріалів участі у конкурсі «Вчитель року», інших вдалих уроків. На сайті створено для публікацій сторінки: Методична скарбничка, Інтерактивний урок, Майстер-клас, Для батьків та учнів. Усі матеріали, опубліковані на сайті, підпорядковані теорії інклюзивного навчання та моєму досвіду роботи в інклюзивному класі. Мій сайт був неодноразовим учасником та переможцем на обласному конкурсі авторських освітніх сайтів.

Також мною були надані матеріали у репозитарій передового педагогічного досвіду офіційному сайту управління освіти Хмельницької міської ради, опубліковані окремі матеріали на сторінці сайту нашої школи. Мною отримано кілька десятків сертифікатів за опублікованими матеріалами на різних сайтах, сервісах, порталах.

Після перерви на декретну відпустку, я знову починаю роботу у 1 класі, це клас із дітьми з особливими потребами. Я прийняла рішення скористатися хмарними технологіями для навчання та виховання моїх учнів. У класній кімнаті є комп'ютер, підключення до швидкісного Інтернету, є великий монітор для відображення проекцій. Залишилося вирішити питання з домашніми комп'ютерами учнів класу, причому у повному обсязі, а не окремих дітей. На батьківських зборах батьки підтримали мою ідею і перед нами постало завдання забезпечити 100% учнів класу комп'ютером та його підключенням до Інтернету.

На першому етапі організувала:

1)Вивчення можливостей хмарних технологій, провела їх аналіз та підібрала для себе оптимальні сервіси

2)Створивши акант Google, створила Google-диск, організувала файлове сховище, перенесла в хмари власні матеріали для подальшого використання

3)Провела перші батьківські збори, на яких продемонструвала можливості та переваги застосування комп'ютера, мультимедіа на уроці, Інтернету; отримала їх підтримку у впровадженні такої форми навчання: у класі, вдома.

4)Продовжила роботу над створенням не окремих електронних наочностей на деякі уроки, а цілого комплекту таких матеріалів. Оскільки це досить складний та тривалий процес (1 презентація з використанням анімацій, великої кількості ілюстрацій та коротким інформаційним матеріалом для зрозумілого батькам застосування забирає до 4 годин роботи), я прийняла рішення більше уваги приділити таким предметам як математика, читання та природознавство, письмо.

5)На авторському сайті організувала сторінку для організації очно-дистанційного навчання, як альтернативи хмарним технологіям

6)Планую на початку вересня провести «майстер-клас» для батьків із питань: створення поштової скриньки, створення аканту, реєстрації в Інтернеті на різних сервісах, участь у Інтернет – проектах та роботі із матеріалами на Google-диску, доступ до яких вони отримають тощо.

7)Подбаю про створення умов безпечної роботи дітей в Інтернеті, дотримання ними режиму роботи.

Більшість учнів із задоволенням вчаться новим технологіям, розвивають інтелектуальні здібності. Сучасних дітей ніхто не вчить користуватися складними мобільними телефонами – вони навчаються майже самостійно, а вже потім життя не уявляють без цього пристрою. Проблема постане в перших зусиллях налагодити взаємозв'язок спочатку з батьками, а вже потім і з учнями засобами глобальної мережі Інтернет.

Я готую детальні інструкції для батьків щодо використання ними моїх документів у хмарах, які надані для їхньої дитини з метою навчання вдома, повторення вивченого.

Наступне питання – це інформаційно-комунікаційна освіта батьків, та учнів через батьків; постійне інформування як працювати із комплектом електронних демонстраційних матеріалів з дитиною; постійний зворотній зв'язок з метою удосконалення вже підготовленої електронної документації до уроків у 1 класі. Такий взаємозв'язок можливий при позитивній мотивації спільного навчання учнів вчителем та батьками, у бажанні батьків продовжити власне навчання разом із своєю дитиною.

Виходячи з цього я бачу потребу у підвищенні свого рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій, в продовженні формування власного електронного портфоліо, у створенні умов для залучення батьків до активної участі у житті своєї дитини та їх вчасного інформування. У перспективі бачу потребу у включенні інтерактивних елементів до вже створених комп'ютерних презентацій. Є проблеми – спільно з батьками шукатимемо шляхи їх вирішення. Для мене, як вчителя, що працює з особливим контингентом дітей, одним із шансів у вирішенні цих проблем є "хмарні" технології та сервіси.

Без перебільшення можна стверджувати, що це саме ті технології, що покликані розвантажити нас вчителів, допомогти у досягненні поставленої мети. Зручно, що більшість хмарних сервісів мають свої мобільні пристосування для більш зручної роботи з ними на планшетах та смартфонах, що дозволяє фактично мати постійний зв'язок з усіма даними і усіма учасниками навчального процесу.

Найважче розпочати проект. Але потрібно правильно донести інформацію до учнів та їх батьків, своїх колег. Спочатку планую провести тренінги для батьків, щоб вони змогли щовечора заходити до віртуальної кабінету, щоб ознайомитися з актуальними оголошеннями. Наприклад: терміново потрібно заповнити документ, а я пропоную відразу бланк, який потрібно тільки заповнити та правильно зберегти. Тож завдяки використанню новітніх технологій стане набагато зручніше працювати. Мені не треба буде витрачати зайвий час, щоб зустрітися із кожною родиною для збору певної інформації. А батьки зможуть оперативно виконувати мої прохання чи рекомендації, інші завдання. Батьки та учні звикнуть до нових технологій навчання, бо побачать користь і зручність такої роботи. Сьогодні у «хмарі» працюють лише окремі педагоги, але впевнена що мій досвід буде переконливим та корисним, головне результативним, що дасть поштовх до аналогічної роботи моїх колег.

Хмарні технології - це не тільки майбутнє, багато в чому це вже і сьогодення. справжні хмари у небі для нас звичні – стануть звичними і інформаційні хмари.

Навчання прямує до хмар і я з моїм класом теж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александян Г. А. Использование облачных сервисов Яндекс при организации самостоятельной деятельности студентов СПО [Текст] / Г. А. Александян // Педагогика: традиции и инновации (II): материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Челябинск, октябрь 2012 г.). — Челябинск: Два комсомольца, 2012. — С. 150-153.
2. Зайченко І.В. Педагогіка підручник /І.В.Зайченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14351021/pedagogika/shkoloznavstvo
3. Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.10 "Інформаційно-комунікаційні технології в освіті" / С. Г. Литвинова. – К., 2011. – 22 с.
4. Морзе Н.В. Як навчати вчителів, щоб комп'ютерні технології перестали бути дивом у навчанні? / Н.В. Морзе // Комп'ютер у школі та сім'ї. - №6 (86). – 2010. – С.10-14.
5. Морозов А. Школьники уходят в облака / А. Морозов / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.ng.ru/education/2011-09-06/8_shkolniki.html. – Назва з екрану.

Україна

Г.І.Боровик, учитель української мови та літератури Вищетарасівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Томаківського району Дніпропетровської області

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Термін «продуктивне навчання» відбиває принципову ідею активної, самостійної навчальної діяльності учнів. Продуктивність передбачає забезпечення чіткої націленості на реальний, конкретний кінцевий продукт, створений учнем у рамках навчально – пізнавальної діяльності під час опанування предмета.

Продуктивне навчання відрізняється від відомих методів і форм навчання тим, що до процесу навчально – пізнавальної діяльності додаються завдання, які потребують від учнів створення власного значимого продукту на підставі тих знань, якими вони володіють. Між питанням як методом перевірки знань у традиційній системі навчання і навчальним завданням продуктивного навчання існує величезна відмінність. Суть її в тому, що питання припускає відповідь, яку можна знайти, звертаючись до тексту вже відомого знання («Що?», «Де?»). Виконання ж завдання несе в собі алгоритм самостійного пошуку інформації на основі трансформації, переносу засвоєних знань і вмінь для вирішення певних проблем, ситуацій тощо. Таким чином, систематично з уроку в урок організація самостійної пізнавальної діяльності учнів на основі таких завдань формує в них активну позицію. Тим самим продуктивне навчання створює умови для діяльнісного підходу до навчання й формування в учнів бажання стверджувати себе через постійну продуктивну діяльність.

Головна освітня мета продуктивного навчання – це отримання конкретного продукту в результаті самостійної предметної діяльності учня згідно із загальними вимогами навчання. **У своїй роботі серед технологій, які найбільше відповідають методології продуктивного навчання, виділяю:** метод проектів як технологію розвитку пошукової діяльності учнів та розвитку їх креативних здібностей; інформаційні технології; технологію розвитку критичного мислення.

Метод проектів як технологія розвитку пошукової діяльності учнів та їх креативних здібностей на уроках української літератури. Основна мета цього методу – надання учневі можливості самостійно здобувати знання під час розв'язання практичних завдань або проблем. На уроках української літератури метод проектів реалізується через самостійну діяльність учнів, що супроводжується гнучким керівництвом учителя. Така діяльність спрямована на розв'язання творчої, дослідницької, особисто або соціально значущої проблеми і на отримання конкретного результату. Метод проектів активізує інтелектуальну й емоційну складову особистості учня, впливає на розвиток таких рис характеру як: креативність, цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність. За домінуючою діяльністю учнів проекти розподіляю на кілька видів. При вивченні шкільного курсу літератури найчастіше звертаємося до дослідницького проекту, який нагадує наукове дослідження. Він включає обґрунтування актуальності вибраної теми, постановку завдання дослідження, обговорення й аналіз одержаних результатів.

Обравши дослідницький проект, учні самостійно виділяють і порушують проблему, знаходять методи її розв'язання, виходячи з відомих даних, роблять висновки та узагальнення, опановують провідні поняття та ідеї, а не одержують їх у готовому вигляді. Так, наприклад, в 11 класі було проведено під моїм керівництвом урок – дослідження з мультимедійною підтримкою на тему «Дивосвіт поезії Віктора Ганоцького» (урок літератури рідного краю). Актуальність вибраної теми уроку – дослідження полягала в тому, що саме уроки літератури рідного краю щонайкраще сприяють виховання духовності та формуванню національно – патріотичних почуттів.

Урок був вибудуваний за моделлю навчання в педагогіці «емпаурмент», а саме:

І етап – це занепокоєння, мотивація, що виявилася у прагненні учнів познайомитися із творчою спадщиною поета – земляка, бажанні пізнати, якою людиною був В**. Ф. Ганоцький.**

ІІ етап – це пошук інформації про поета, здобуття знань.

ІІІ етап – це діяльність учнів, презентація та осмислення зібраної інформації, аналіз її.

ІV етап – мотивація (занепокоєння), бо, отримавши результат у процесі діяльності, осмисливши його, діти прагнуть до нового циклу діяльності (у нашому випадку до продовження вивчення творчої спадщини В. Ф. Ганоцького).

Продуктивні технології навчальної діяльності, зокрема метод проектів та педагогічна технологія розвитку критичного мислення, покладені в основу розробленої мною системи уроків української літератури з теми «Творчість Ліни Костенко» (11 клас).

Назви проектів образні. Це цитати з творів поетеси, які відповідають обраній темі та навчальному матеріалу: «Я вибрала долю собі сама» (Життєвий шлях та творча доля поетеси Ліни Костенко); «Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі». (Огляд поетичної творчості). «Якби знайшлась неопалима книга…» (Історичний роман у віршах «Маруся Чурай»). «Ця дівчина не просто так, Маруся. Це – голос наш. Це – пісня. Це – душа.» (Інтерпретація фольклорного та художнього образів Марусі Чурай). «Берегиня української літератури». (Значення творчості Ліни Костенко)

Актуальність обраної теми проектів полягає у значимості ролі Ліни Костенко в сучасному літературному процесі як найталановитішої поетеси, у творчості якої закладено глибинний духовний потенціал, який, безперечно, сприяє формуванню креативної особистості.

Україна

С.В.Войналович, учитель Житомирського міського ліцею при Житомирському державному технологічному університеті Житомирської області;
М.В.Медведєва, учитель Житомирського міського ліцею при Житомирському державному технологічному університеті Житомирської області

ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ РІДНОГО КРАЮ У КУРСІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Профільне навчання є одним з актуальних сучасних питань старшої ланки загальноосвітньої школи. Реформи в освіті наштовхнули авторів на розробку посібника з методики викладання системи уроків (спарених занять) по вивченню теми «Житомирська область» у профільному курсі «Географія» в 11 класі. Методичні рекомендації складаються з двох частин: фізичної та економічної географії і складені відповідно до Програми МОН України в обсязі 23 години. У поданій роботі представлені рекомендації для викладання теми з фізичної географії області.

Автори розробили структуру занять, які можна взяти за основу при підготовці як уроків, так і позаурочних заходів. У кожному занятті на окремих його етапах запропоновані ефективні форми, методи, окремі техніки різноманітних сучасних технологій особистісно-зорієнтованого, кооперованого навчання та інтерактивних, проектних, інформаційних, продуктивних технологій навчання, які апробовані з випускниками. За основу, при підготовці посібника, використана у закладі впродовж 20 років альтернативна система оцінювання навчальних досягнень учнів – рейтингова система. Про це зазначено у календарно-тематичному плануванні. Кожне заняття має триєдину навчально-виховну мету, основні методичні прийоми та техніки, підібрані до теми відповідні крилаті вислови, різноманітні додатки.

У теоретичній частині кожного заняття показані активні форми роботи з випускниками, такі як: інформаційні, статистичні, інтерактивні, геологічні, картографічні, топографічні та інші практикуми і ділові ігри. Створене у закладі інноваційне середовище спонукало викладачів показати через їх використання активну самостійну діяльність учнів старших класів. Цікавим є запропонований авторами матеріал для випереджувальних завдань. Теоретична частина занять поєднується з виконанням семи навчальних, тренувальних та підсумкових практичних робіт з теми. Автори пропонують їх проведення з використанням заздалегідь підготовлених презентацій, проектів, міні-досліджень, дискусій та інших різних форм. Для контролю навчальних досягнень розроблені тестові і контрольні завдання, географічні диктанти. При підготовці посібника використані різноманітні джерела знань. Використано і напрацьовано певні принципи і дидактичні підходи, які формують своєрідне світосприйняття через вивчення Малої Батьківщини і завершують у шкільному курсі формування цілісної картини світу та географічної культури особистості.

Рекомендації будуть корисними для вчителів на уроках при вивченні географії рідного краю та у позаурочній роботі з учнями різного віку.

Тема 3. Рельєф Житомирської області та його походження. Тектонічна, геологічна, геоморфологічна будова Житомирщини.

Навчально-виховна мета:

- розкрити причинно-наслідкові зв'язки у формуванні поверхні області та її будови;
- закріпити знання про рельєф, геологічну, тектонічну, геоморфологічну будову північної частини території України; використати опорні знання та групову форми роботи;
- розвивати уміння виявляти закономірності, навички читати тематичні карти, систематизовувати знання, вести пошук інформації.

Обладнання: фізична карта Житомирщини, атлас Житомирської області, картки з завданнями.

Основні методичні прийоми та техніки.

1.Перевірка знань: Тестова перевірка: «Видатні дослідники Житомирської області. Видатні діячі України, світу - уродженці Житомирщини, наші земляки» (додаток 1) .

2.Актуалізація знань. Бесіда.

- Чому долини річок області називають "Волинською Швейцарією",
а Словечансько - Овруцький кряж "- снопом чудес" ? (П.А. Тутковський)
- Який зв'язок між поняттями платформа, щит?
- Які типи гірських порід розрізняють?
- Назвіть форми рельєфу, що характеризують поверхню області.

3.Формування нових знань, умінь, навичок (предметних, міжпредметних компетентностей).

3.1 Завдання групам для самостійного опрацювання матеріалу з використанням атласу, інформаційних джерел (рольова гра).

3.2 Оформлення матеріалу в процесі виступу груп у таблицю "Взаємозв'язок форм рельєфу з геологічною, тектонічною та геоморфологічною будовою області" за зразком:

3.3 Виступи учнів з індивідуально випереджувальними завданнями та експертів:

- цікаве про рельєф (інформація про Словечансько - Овруцьке підняття) (додатки 3,4);
- геологічні пам'ятки республіканського значення (інформація про Ольжині купальні, скелі Чотири брати, скелю Чацького, скелю Крашевського);
- узагальнюючі висновки про взаємозв'язок рельєфу з тектонічною, геологічною та геоморфологічною будовою (за оформленою таблицею) та встановлення закономірностей у формуванні поверхні області під впливом зовнішніх і внутрішніх сил.

4.Домашнє завдання: випереджувальні завдання, які пов'язані з підготовкою інформації про родовища корисних копалин (Володарськ-Волинський рудник каменів-самоцвітів, Іршанське ільменітове родовище, Негребівське мармурове родовище); повторити матеріал з конспекту тем 1, 2, 3.

Україна
М.Й.Войтко, вихователь-методист дошкільного навчального закладу №7 «Соколятко» міста Сокаль Львівської області

ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ «СОКОЛЯТКО». ТВОРЧО-РОЗВИВАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Природа – могутнє джерело пізнання, яке через спілкування розкриває людині свої таємниці й робить її більш чутливою до навколишнього світу. Людина – частина природи, потяг до всього живого закладений у ній від самого народження, та чи найяскравіше виявляється в дитячому віці.

Мета екологічної освіти сьогодення полягає у тому, щоб пробудити у всіх вікових групах населення занепокоєність станом навколишнього природного середовища та поєднати екологічне мислення й екологічну поведінку з розумінням того, що все у світі взаємопов'язане, що певна дія людини викликає часом непередбачені наслідки впливу на природу.

Наш дошкільний заклад уже 6 рік працює над єдиною науково-методичною темою «Формування світоглядних орієнтирів та екологічної свідомості особистості». Розроблено перспективний план розвитку по напрямку на 5 років.

В основу екологічного виховання у закладі покладено емоційно-позитивне ставлення до природи, знання про природу, діяльність у природі, природоохоронну роботу, доступну дітям.

Керівництво ДНЗ визначило основний чинник, який впливає на рівень екологічного виховання – наскільки педагог знайомий з екологічними проблемами, усвідомлює важливість завдань, сам володіє екологічною культурою.

Організовуючи освітній процес за програмою розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», Базовим компонентом (нова редакція) ми турбуємося про створення сприятливих умов для реалізації завдань **формування природничої компетентності як дошкільників так і педагогів:** доброзичлива атмосфера в дошкільному навчальному закладі; професіоналізм і педагогічна майстерність педагогів; партнерська взаємодія педагогів з родинами дітей.

У розв'язанні завдань формування природничої компетентності у дошкільників ми покладаємося на професійного педагога, який: 1.Усвідомлює значущість природничої компетентності у становленні екологічної особистості. 2.Знає завдання, зміст та умови формування природничої компетентності дитини з раннього віку. 3.Проявляє готовність оптимізувати педагогічну діяльність у дошкільному начальному закладі за Базовим компонентом. 4.Прагне зробити і робить внесок у розробку технологій формування природничої компетентності дошкільників. 5.Оволодіває наукою співбуття з дитиною у природному довкіллі.

І саме такі педагоги працюють у нашому дошкільному навчальному закладі №7 м.Сокаля «Соколятко».

Працюючи над екологічною проблемою, було розроблено модель поетапного впровадження екологічного напрямку роботи в дошкільний навчальний заклад, який складається із:

І етап – створення умов для формування екологічного світогляду;

ІІ етап – творчий етап;

ІІІ етап – підбиття підсумків роботи.

Уся робота розпочиналася з діагностики педагогічного складу. За результатами діагностичного анкетування створена творча група з екологічного виховання «Скарбничка природи для маленьких натуралістів». Як результат – розроблено практичний матеріал та рекомендації щодо реалізації питань екологічної освіти і формування екологічної культури. Педагогами закладу вивчалися Міністерські та авторські програми (Л. Калуська «Дивокрай», З. Плохій «Виховання екологічної культури дошкільників»), які забезпечують реалізацію екологічної освіти дошкільників. Опрацювавши наукову та методичну літературу, проаналізувавши стан матеріальної бази з даного питання було визначено мету, основні завдання, очікувані результати нашої роботи, створено символіку ДНЗ (герб, девіз, пісню).

Мета: розвивати всебічний та гармонійний розвиток особистості дитини у процесі пошуково-дослідницької роботи та набуття нею здоров'язберігаючої компетентності; формувати у дітей свідому поведінку в довкіллі, створюючи безпечні та нешкідливі умови для розвитку, виховання, навчання та пізнання навколишнього світу; збагачувати соціальний досвід вихованців та підвищувати результативність роботи з дітьми шляхом використання інноваційних технологій.

Основні завдання: 1.Активізувати знання у процесі праці. 2.Формувати вміння здійснювати елементарну прогностичну оцінку своїх майбутніх результатів. 3.Забезпечити можливість поглиблення й розширення уявлень про навколишній світ, оволодіння певними прийомами його дослідження. 4.Стимулювати експериментування, прояв фантазії. 5.Розвивати самостійність й ініціативу, прагнення до дослідницької діяльності. 6.Формувати усвідомлення поетапного пошукового процесу, розуміти значущість усіх його компонентів (пояснення, дослід, висновок). 7.Розвивати і удосконалювати навички і вміння дитини в дослідницькій діяльності. 8.Стимулювати професіоналізм і педагогічну майстерність педагогів. 9.Розвивати партнерську взаємодію педагогів з родинами дітей.

Очікувані результати: 1.Формування цілісної системи сприйняття навколишнього світу. 2.Виховання у дитини ціннісного ставлення до природи, культури, власного «Я», здатності приймати самостійні рішення у процесі пошуково-дослідницької діяльності. 3.Активізація мислення на розвиток та вдосконалення пізнавально-розвивальних процесів. 4.Підвищення активізації роботи з батьками вихованців.

Актуальність досвіду: 1.Виявлення пізнавального інтересу до експериментування. 2.Розвиток всіх аналізаторів, чуттєвого досвіду, нетрадиційного мислення. 3.Розвиток вміння самостійно знаходити альтернативні шляхи пошуку інформації та визначення властивостей матеріалів. 4.Розширення знань про взаємозалежність явищ живої та неживої природи.

Засади, необхідні для забезпечення реалізації пізнавальної та розвивальної функцій навчально-виховних заходів: 1.Введення дітей у зміст нового навчального матеріалу шляхом відкриття знань, а не їх подачі. 2.Створення умов для використання в навчально-виховному заході наукової інформації. 3.Передбачення певних інтелектуальних труднощів при оволодінні навчальним матеріалом. 4.Активізація пізнавальної діяльності з використанням проблемно-пошукових методів.

Загальновідомо, що безпосереднє спілкування дошкільників з природою сприяє їх всебічному гармонійному розвитку. Однією з умов, що дає змогу дітям постійно спілкуватися та взаємодіяти з окремими об'єктами природи, є організація у приміщеннях груп дошкільного закладу куточків природи, як елементів природничого розвивального середовища

Сьогодні такий підхід залишається актуальним. Провідними принципами формування змісту ознайомлення дошкільників з природою є науковість та системність. У дошкільних групах нашого садочку створено відповідне природне розвивальне середовище для дітей – це екологічні центри, які мають свої назви (група раннього віку «Ялиночка», молодша група №1 « Віночок», молодша група №2 «Живчик», середня група №1 «Колобок», середня група №1 «Ромашка», старша група №1 «Пізнайко», старша група №2 «Капітошка»). На допомогу вихователям для кожної вікової групи було розроблено перелік об'єктів та інвентарю, які повинні знаходитися у куточку природи.

Одним із проектів, над яким працював колектив нашого закладу - створення великої експериментально-дослідницької лабораторії «Соколятко», метою якої було: Створення умов для найбільш повного і вільного розкриття творчих та пізнавальних здібностей дітей з екологічного виховання. Використання новітніх освітніх технологій у еколого-пізнавальній роботі з дітьми. Розвивати мовлення, логічне мислення, пізнавальну активність, творчі здібності, уяву, увагу, пам'ять. Формувати вміння складати план своєї діяльності для досягнення кінцевого результату.

Тому наші вихованці завжди із задоволенням ідуть у садочок, адже тут на них чекає затишне, добре обладнане приміщення, друзі, вихователі та багато цікавих і захопливих справ.

Загальновідомо, що систематична посильна праця є необхідною умовою формування таких базових якостей особистості, як самостійність, цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність. Велику увагу ми приділяємо трудовому вихованню дітей, зокрема організації праці дітей у куточку природи.

Формування позитивних моральних якостей та ціннісного ставлення до природи – досить складне завдання для педагогів. Воно потребує створення спеціальних умов для вправляння дітей у дотриманні моральних норм, а також таких, які сприяють формуванню у дітей ціннісного ставлення до природи через інтеграцію пошуково-дослідницької діяльності з різними видами діяльності. Адже набуття дитиною екологічних знань сьогодні сприяє дбайливому ставленню до природи у майбутньому. Саме тому педагогічний колектив нашого закладу вирішив організувати роботу профільних груп екологічного спрямування. (ранній вік – сенсорно-природничий профіль, молодша група №1 логіко-природничий, молодша група №2 – художньо-природничий, середня група №1 – літературно-природничий, середня група №2 – фізкультурно-оздоровчий, старша група №1 – пошуково-дослідницький, старша група №2 – природничо-дослідницький). Для цього було розроблене перспективне планування. Профільне навчання дає змогу розвивати у дітей розумові, мовленнєві і творчі здібності, розв'язувати освітні завдання, реалізовуючи індивідуальний підхід до дітей.

Організація екологічної стежини дає змогу створити умови для побудови стійкої логічної системи екологічного виховання дітей, формування цілісних уявлень про світ природи, більш повного розуміння взаємозв'язків та взаємозалежностей природних об'єктів та явищ. Екологічна стежина виконує пізнавальну, розвивальну, естетичну й оздоровчу функції. З'явившись уперше як місце для пішохідних прогулянок дорослих і дітей вона швидко стала популярною у нашому дошкільному закладі. Мабуть тому, що допомагає реалізувати дуже важливу педагогічну ідею – виховання дитини через спілкування з природою. На допомогу вихователям розроблено орієнтовний зміст освітньо-виховної роботи на екологічній стежині.

Активною формою стимулювання інтелектуального розвитку, задоволення пізнавальних можливостей дітей є сплановані та розроблені рекомендації з проведення тематичного тижня «Дивина і природа». Для визначення індивідуально-психологічних особливостей дітей із формування природничо-екологічної компетентності дошкільників творчою групою розроблено тестові завдання згідно вимог програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Базою для поліпшення якості екологічного виховання є створення інноваційного простору. Сучасні «модні» визначення: інноваційна діяльність, інноваційні проекти, продукт і продукція, мотивація і технологія … Ці визначення відомі всім. Інновацією у діяльності вихователя-методиста вважаємо системне експериментальне використання новітніх технологій, завдяки чому підвищується ефективність роботи колективу.

Розумніючи головне завдання у створенні оптимальних умов для розвитку активності дітей, стимулювання їхньої самостійності й творчості вихователь-методист поглиблено працює над вивченням новітніх педагогічних технологій та їх впровадженням в освітньо-виховний простір нашого закладу.

У ДНЗ працюють вихователі різні за рівнем професійної самостійності і творчості: є творці, «педагоги від Бога», яких особистісна та діяльнісна модель організації життєдіяльності тісна у жорстких рамках приписів і вимог. І це дуже добре, адже створюється своєрідне розвивально-виховне середовище. Є вихователі, які щиро відгукуються на інноваційні рухи, перебувають в постійному пошуку способів вдосконалення своєї роботи, але які, на жаль, не завжди готові до критичного аналізу сприйнятої інформації, тож здатні впровадити неякісні ідеї, свято віряючи в їхню істинність. Кожному з названих сьогодні у професійному спрямуванні потрібні не стільки реальні умови для творчої діяльності, скільки чіткі настанови й орієнтири в тому, що можна назвати смислоорганізуючим моментом. Не можна дозволити, як говорила К.Крутій, щоб кожен охочий на сьогодні переписував на свій манер дошкільну дидактику, своє незнання основних дидактичних категорій видавав за інновації .

Усі форми методичної роботи спрямовані на стимулювання творчих пошуків, активності педагогів, упровадження перспективних наукових досягнень. У нашому закладі створений емоційно – психологічний клімат, який стимулює пошук нових ефективних заходів роботи. Завдяки роботі членів творчої групи поповнився арсенал педагогічних знахідок, відкривається додатковий канал для поширення методичних новинок , для впровадження всього прогресивного в практику.

Традиційними стали екологічні марафони, які проводяться за різними тематиками: конкурси природничих куточків, конкурси облаштування екологічної стежини, конкурси художньої , природничої фотографії.

Василь Сухомлинський стверджував: «Слово – найважливіший педагогічний інструмент, його нічим не замінити». Адже слово, підкріплене педагогічною майстерністю, емоційними сприйняттями, активною практичною діяльністю обов'язково залишить слід на професійній педагогічній ниві. Саме такі якості яскраво проявляються у такій формі методичної роботи з вихователями, як семінари – практикуми.

Переконавшись на власному досвіді, можемо стверджувати, що цей вид роботи з педагогами дуже ефективний. Педагоги нашого закладу беруть активну участь у конкурсах, та діляться досвідом роботи, надсилаючи свої надбання у професійні журнали. У вересні 2011 року журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу проводив професійний конкурс «Розвивальне середовище дошкільного закладу», в якому заклад став лауреатом конкурсу. В 2014 році журнал «Вихователь методист дошкільного закладу» нагородив дипломом вихователя-методиста Войтко М.Й., як дипломанта конкурсу «Методичний аспект організації дослідно-експериментальної діяльності педагогів». На рівні району проводився конкурс на кращий ландшафтний дизайн «У садочку, як у віночку», де колектив ДНЗ зайняв І місце. Керівника районного семінару-практикуму з екологічного напрямку вихователя-методиста Войтко М.Й. нагороджено грамотою відділу освіти Сокальського РДА за високі досягнення у професійній діяльності, активну участь у роботі районного семінару-практикуму вихователів ДНЗ.

Життя вимагає сьогодні ширше дивитися на екологічне виховання малят, враховуючи багатоаспектність цього процесу.

Україна
Ю.В.Галадим, вихователь-методист Комунального комбінованого дошкільного навчального закладу №3 м. Кривого Рогу Дніпропетровської області

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У РОСІЙСЬКОМОВНИХ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ІГОР

Актуальність обраної теми зумовлюється також низкою державних документів (Національна стратегія розвитку освіти України до 2021 р.; Концепція мовної освіти та ін.), в яких акцентується на формуванні всебічно розвиненої білінгвальної мовленнєвої особистості майбутнього громадянина, який належить до етнічних спільнот і має можливість пізнати українську культуру й оволодіти українською мовою.

Мета дослідження – розробити й експериментально перевірити ефективність методики формування комунікативних умінь і навичок українського мовлення в російськомовних дітей середнього дошкільного віку засобами українських народних ігор.

Формування комунікативних умінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку буде більш ефективною за таких умов: створення українського мовленнєвого середовища дошкільного навчального закладу; максимальне занурення дітей в активну мовленнєво-ігрову діяльність; стимулювання дітей до активної комунікації українською мовою в процесі розігрування українських народних ігор; залучення батьків до спільної роботи з формування комунікативних умінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку.

У дослідженні засобом формування комунікативних умінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку було обрано українські народні ігри. Учені (А. Богуш, Н. Луцан) виокремлюють такі види народних ігор: сюжетні народні ігри з елементами драматизації, народні рухливі ігри, народні словесні ігри, музичні ігри, ігри-розваги, ігри з іграшками. Оскільки переважна більшість українських народних ігор супроводжується образною народною мовою, усім їм притаманний певний текст, то вони виступили одним із засобів формування комунікативних умінь і навичок дітей 5-го року життя в полікультурному середовищі.

Зауважимо, що експериментальна робота з формування комунікативних умінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку здійснювалась за умовно визначеними етапами. Метою І етапу – було формування умінь і навичок дітей з мовленнєво-предметної компетенції, а саме: вміння висловлювати свою думку, наміри, бажання відповідно до орфоепічних, лексичних, граматичних, фонетичних норм сучасної української мови. Її реалізація здійснювалась за таких методів та прийомів: показ, пояснення, бесіда за змістом української народної гри, вивчення напам'ять текстів українських народних ігор та форм організації навчання: заняття, дидактичні та народні рухливі ігри, індивідуальна робота. ІІ етап формувального експерименту був спрямований на формування соціокультурної та етнокультурної компетенції, а саме: вміння організовувати ігрову діяльність з урахуванням норм мовленнєвої поведінки, творчо відображувати реальні й казкові ситуації; вміння правильно й адекватно ситуації застосовувати форми українського мовленнєвого етикету. Метою ІІІ етапу виступила прагматична компетенція, а саме: вміння співвідносити мовні й немовні засоби з типами мовлення, із завданнями спілкування. Для досягнення цієї мети використовувались такі форми навчання: творчі ігри, народні рухливі, хороводні ігри, робота з батьками.

Педагогічними умовами ефективного формування комунікативних умінь і навичок дітей середнього дошкільного віку виступили: створення українського мовленнєвого середовища дошкільного навчального закладу; максимальне занурення дітей в активну мовленнєво-ігрову діяльність; стимулювання дітей до активної комунікації українською мовою в процесі розігрування українських народних ігор; залучення батьків до спільної роботи з формування комунікативних вмінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку.

Відповідно до першої і другої педагогічної умови в започаткованому дослідженні максимально використовували українські народні ігри. Згідно з темами, що були обрані для вивчення дітьми, було дібрано українські народні ігри. Так, наприклад, до теми «Свята» увійшли такі ігри «Сірий кіт», «Шум», «Дідусь Тарас»; до теми «Свійські тварини та птахи» - «Зайчику, зайчику», «Кози», «У гусей», «Довгоносий журавель»; темі «Продукти харчування» відповідали ігри «Огірочки», «Ходить гарбуз по городі», «Редька»; до теми «Сім'я» було дібрано ігри «Мак», «А ми просо сіяли»; до теми «Знайомство» були дібрані ігри «Панас», «Соловейку-сватку»; «Дзвін». Вибір саме цих тем пояснюється тим, що вони багаті на лексику, яка входить до тематики занять у дошкільних закладах (вівця, голубка, лис та ін.). У текстах цих ігор чимало образних висловів (впала, немов скляночка, діти-квіти, весна-красна), епітетів (сизокрилая, молоденькая), слів, які вживаються в переносному значенні (коцюбою обернувся; бийте, діти, гопака і підскочте до раю), що, безперечно, слугуватиме збагаченню словника української мови російськомовних дітей. Крім того, в цих іграх є і професійна лексика, яка збагачує знання дітей до професії (молотити, сіяти, гвіздки забиває). А вигуки (гей, гей; так, так; дрібу, дрібу) та пестливі суфікси (голуб'ята, травичка, морквиця) надають мові емоційності.

Зауважимо, що після проведення української народної гри в цей же день, у другу половину дня вдалтовувалися «відвідування» бабусі Марічки і дідуся Тараса (це були ляльки в українському вбранні, які постійно приходили до дітей на заняття з розвитку українського мовлення) і дітям пропонувалося розповісти своїм знайомим, як пройшов їхній день, що цікавого було, про що дізналися нового (дітям нагадували, що бабуся Марічка і дідусь Тарас – українці, тому розповідати необхідно їм українською мовою!). Таким чином реалізовувалась така педагогічна умова, як «стимулювання дітей до активної комунікації українською мовою в процесі розігрування українських народних ігор».

Відповідно до такої педагогічної умови, як «залучення батьків до спільної роботи з формування комунікативних вмінь і навичок у російськомовних дітей середнього дошкільного віку» взаємодіяли з вихователями в пошуку оптимальних умов, форм і методів навчання, організовували мовленнєву діяльність дітей засобами української мови (сумісний перегляд телепередач, дитячого кіно, мультфільмів українською мовою з подальшим обміном враженнями, читання української літератури з обговоренням текстів українською мовою, проведення ігор із невеликим мовленнєвим навантаженням, заучування віршів на пам'ять тощо). Педагоги консультували батьків із питань застосування форм і прийомів роботи, добору дидактичних засобів навчання (літературних текстів, ігор, відео, кіно тощо), забезпечення оптимального мовленнєвого навантаження в родинному середовищі.

Отже, в аспекті полікультурного середовища в російськомовних дітей середнього дошкільного віку виховували поважне ставлення до української мови й культури за допомогою українських народних ігор, водночас формували комунікативні вміння розмовного українського мовлення.

Україна
О.В.Гергель, учитель математики Орловецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Городищенської районної ради Черкаської області

СТВОРЕННІЯ ХМАРНОГО КАБІНЕТУ – ПЕРШИЙ КРОК В ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ

Сучасний урок повинен бути перш за все інноваційним уроком. Мова йде про звичайний робочий урок, а не ті, відкриті, для глядачів. Роль вчителя на такому уроці не повинна бути головною. Він не актор, а сценарист і режисер того дійства, яке називається СУЧАСНИМ УРОКОМ.

Саме таким уроком є урок, створений на основі принципу перевернутого навчання.

Перевернуте навчання (англ. flipped classroom) - принцип навчання, за яким основне засвоєння нового матеріалу учнями відбувається вдома, а час аудиторної роботи виділяється на виконання завдань, вправ, проведення лабораторних і практичних досліджень, індивідуальні консультації вчителя тощо. Принцип був запропонований у 2007 році учням Вудлендської школи в штаті Колорадо (США) двома вчителями природничих наук - Джонатаном Бергманом та Аароном Самсом. Вони почали створювати короткі відеоподкасти з матеріалами лекцій, які учні мали переглядати вдома. Уроки ж присвячувались лабораторним роботам, а також відповідям на питання від учнів.

Перевернуте навчання є активним навчанням і має багато позитивних моментів. Учень сам обирає час і місце для навчання, адже відео можна завантажити на смартфон чи планшет, аудіолекцію – на плеєр.

Учень працює у власному темпі, вивчаючи новий матеріал та отримує індивідуальні консультації на уроці. Це і допомагає позбутися страху не зрозуміти новий матеріал, і дає можливість вчителю побачити рівень розуміння учнями нового матеріалу та коригувати викладання. Також вчитель не витрачає час на уроках на пояснення, а більше працює з учнями над застосуванням знань.

Методика не вимагає спеціальних дорогих технічних пристроїв. Для реалізації роботи в межах "перевернутого класу" може знадобитись звукозаписний пристрій (диктофон, мікрофон), камера або вебкамера, комп'ютер зі стандартним програмним забезпеченням. Звісно, формування контенту для реалізації перевернутого навчання потребує чимало часу, перші відеоролики записувати досить складно і довго. Проте із набуттям досвіду така робота стає буденною, виконується швидко. Можна також скористатися величезною кількістю розробок колег, якими вони охоче діляться в Інтернеті.

З чого ж починати? Для організації перевернутого навчання має бути створено віртуальне середовище, в якому будуть викладатися систематизовані матеріали для самостійного опрацювання. Звісно ці матеріали можна розповсюджувати в школі на електронних носіях, проте це і часу займає більше, і відсутня можливість спілкування з учнями в позаурочний час та спостереження за ходом навчання.

Розробники інтернет-технологій сьогодні пропонують великий вибір таких платформ для вчителя, враховуючи і його рівень підготовки, і завдання, що повинні вирішуватися, і особисті уподобання. Серед найбільш популярних можна назвати сайт чи блог, соціальні мережі (Вконтакте, Facebook, Twitter), хмарні сервіси Google Classroom, Office 365, Moodle. У цій роботі не буду зупинятися над характеристикою кожної з цих служб. Відразу перейду до платформи, яка, на мою думку, є досить сучасною, доступною та простою у користуванні - платформа Moodle.

Що ж таке Moodle? Moodle – (акронім від Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment — модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) — навчальна платформа призначена переважно для створення та розміщення в Інтернеті навчальних матеріалів. Але крім основної функції Moodle має великі переваги в тому, що дає можливість вчителю створити в свої курсах різноманітні види навчальної діяльності (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) у різних форматах, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали; дає можливість використання різних типів тестів; автоматизовано проводить оцінювання, веде облік відвідуванню занять, журнал успішності. Широка можливість додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання.

Офіційний сайт системи Moodle – http://moodle.org. Для створення власного Хмарного кабінету «Імперія математики» (http://cloud.i-math.com.ua/) (саме так я назвала середовище для зберігання, систематизації інформації та надання до неї доступу учням) я скористалася послугами безкоштовного хостинга. Створення кабінету на платформі Moodle багато в чому схоже до створення сайту. Залишила відразу ті налаштування, що даються адміністратору за замовчуванням.

На даний час головна сторінка Хмарного кабінету виглядає так. На ГОЛОВНІЙ СТОРІНЦІ зліва знаходиться дві панелі: НАВІГАЦІЯ та КЕРУВАННЯ, справа – КАЛЕНДАР. Незареєстрований користувач може бачити весь перелік доступних курсів, проте потрапити на курс можна лише зареєструвавшись. Тут же знаходиться форма для РЕЄСТРАЦІЇ на курс, створена за допомогою інструмента JotForm – сервіса для проектування і підтримки онлайн-форм (http://www.jotform.com/). Після того, як учень заповнив форму, вчитель на електронну пошту отримає лист із його даними та може зареєструвати учня, надіславши йому дані доступу – ЛОГІН і ПАРОЛЬ.

Після цього учень має зайти на сайт під власними даними та відкрити КУРС, доступ до якого йому надали. Учень заходить на сторінку курсу, де перед ним відкриваються ТЕМИ. Кожна тема може містити різні ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. А в системі Moodle – їх великий вибір.

УРОК – це особливий вид навчальної діяльності, який дає можливість не просто переглядати матеріали, запропоновані вчителем, а й пропонує відповісти на запитання для самоперевірки та отримати оцінку за урок. Оцінку формує система, використовуючи критерії, задані вчителем. Вчитель, зайшовши на свою сторінку Хмарного кабінету, бачить кількість відвідувань тим чи іншим учнем, результати його роботи. По завершенні теми або в проміжний період (за бажанням вчителя) учень може здати тест.

Відкривши потрібну тему, учень переходить до вивчення уроків. Урок може містити: текстове пояснення теоретичного матеріалу, вбудовану презентацію, запитання для самоперевірки (з оцінюванням). В урок можна вбудувати ігрові вправи, взяті із інших інтернет-ресурсів. Ось приклад використання вправи, створеної на LearningApps (https://learningapps.org/ – онлайновий сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи).

Хочу поділитися також власною ідеєю, як використовувати даний сервіс. Виконання вправи на сторонньому ресурсі не дає можливості безпосередньо отримати оцінку в журнал. Тому виникла ідея, як отримати оцінку в журнал Moodle за складання пазлу, створеного в LearningApps.org.

Створюю пазл (тема «Додавання і віднімання десяткових дробів»). На початку даю завдання: «Склади пазл і дізнайся, хто такий амбідекстр?». Після виконання завдання учні отримують інформацію про значення цього слова:

«Чудово, правильне рішення знайдено!

Відповідь питання "хто такий амбідекстр?" проста: це людина, у якої однаково розвинені обидві півкулі мозку. А отже: амбідекстр - це людина яка однаково добре володіє обома руками. До речі, функціями амбідекстра володіють і тварини.

Не багато хто знає, що улюблений усіма Губка Боб так само є амбідекстром. Однак дана ідея творцями мультсеріалу так і не була розкрита.»

В структурі уроку ставлю єдине запитання «Хто такий амбідекстр?» (тип запитання – есе, балів -12). Діти - пишуть відповідь, я – перевіряю, оцінка – в журнал! Можна придумати щось інше, наприклад числовий код, який відкриється після складання пазлу, а тип питання – числовий, чи множинний вибір, тощо.

Інший ресурс, який пропонує великий вибір ігрових завдань з математики https://www.matific.com/ . Його теж вбудовую в уроки як тренувальні завдання для учнів.

Наприкінці вивчення теми я пропоную учням виконати тести.

Цей модуль надає викладачу можливість розробляти тести, які можуть містити питання різних типів, у тому числі множинний вибір, на відповідність, коротка відповідь та числовий.

Вчитель може дозволити декілька спроб тесту, питання можуть перемішуватися або вибиратися випадковим чином з банку питань. Також може бути встановлено обмеження часу. Кожна спроба оцінюється автоматично, за виключенням питань типу есе, із записом у журналі оцінок. Коли учневі потрібно поставити оцінку за питання типу ЕСЕ, це слід зробити у ручному режимі.

Вчитель може вибрати, чи надавати учням підказки або показувати відгуки та правильні відповіді на питання.

Учень після проходження елементів оцінювання таких як урок чи тест, потрапляє на сторінку електронного веб-журналу, де може побачити свої оцінки з пройдених тем курсу у балах та у відсотках. Крім цього, внизу таблиці автоматично виводиться середній бал по всій темі.

Вчитель може переглянути як загальний вигляд журналу, так і звіт по окремому користувачу, а також інші види діяльності.

Коли я вперше запросила учнів у власний Хмарний кабінет математики, то сама була надзвичайно вражена їх реакції. Повідомивши їм дані для входу в кабінет, я була впевнена, що доведеться ще додатково з кожним працювати, показувати, як заходити, як виконувати завдання, проходити тести. Проте, виявляється, нічого цього не було потрібно. П'ятикласники справилися з цим досить швидко: хто самостійно, хто з допомогою старших. Вони щодня працювали в кабінеті, переглядали відео, презентації, знайомилися з теоретичним матеріалом, грали в дидактичні ігри, перевіряли свої знання при проходженні тестів. Учні мають можливість виконати завдання в кілька спроб, покращити свою оцінку (причому оцінку система видає їм відразу ж). Щодня в школі вони ділилися враженнями від навчання, давали один одному поради, як краще працювати. Ті учні, які не відразу включилися в роботу, прийшовши додому, надолужували згаяний час, щоб бути в ритмі класу.

На моє запитання про те, яка думка батьків щодо діяльності Хмарного кабінету, одна учениця відповіла: «Мама щовечора сідає і сама залобки розв'язує задачки ». А ті учні , які не мають комп'ютера чи доступу до Інтернету, доведуть батькам необхідність і доцільність такого придбання.

Так вчителю над цим потрібно багато працювати, готувати матеріали, вчити дітей ними користуватися, але це того варте. Вчитель на основі діючої навчальної програми, використовуючи новітні технології створює цікаві завдання, надає доступ до них своїм учням і вони будуть їх виконувати. Досвід показує, що зацікавленість учнів в такій інтерактивній діяльності надзвичайно висока. І це пов'язано не лише з тим, що завдання, які виконують учні, подані в формі гри чи оформлені якось незвичайно. Найбільша привабливість такого методу в тому, що дитина при вивченні теми сама встановлює темп роботи, має можливість виконувати якесь завдання стільки разів, поки не досягне свого найвищого результату. Дитина не боїться відповідати, бо результат чи оцінка, яку вона отримає не є вироком, а лише проміжним результатом в досягненні мети.

Сьогодні вчитель має дуже багато можливостей зробити навчання дітей цікавим і захоплюючим. Тим більше, що діти вміють користуватися комп'ютером і Інтернетом, люблять це робити, дуже швидко вчаться і, при потребі, можуть допомогти і вчителю. Коли наші учні грають в комп'ютерні ігри, вони докладають так багато зусиль для того, щоб досягти певного результату. Вони програють, пробують ще раз, вишукують різноманітну додаткову інформацію, діляться один з одним і, врешті-решт перемагають. То чому ж таким же цікавим, захоплюючим і розвиваючим не може бути навчання в школі? Щоб діти не боялися помилятися, працювали у власному темпі, досягали того рівня знань, до якого можуть дотягнутися.

Україна
О.Ф.Гончарик, учитель математики Кам'янського еколого-економічного ліцею Кам'янської районної ради Черкаської області;
С.І.Ходоровська, заступник директора з навчально-виховної роботи Кам'янського еколого-економічного ліцею Кам'янської районної ради Черкаської області

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТІВ ЗАСОБАМИ МАТЕМАТИКИ

Останнім часом в нашій країні активізувалася робота з патріотичного та громадянського виховання молоді. Цей напрямок діяльності педагогів шкіл завжди був актуальним і важливим, займав провідне положення у виховній роботі загальноосвітніх навчальних закладах, але ще донедавна він був обділений належною увагою з боку держави.

Любов до Батьківщини – це почуття, яке мало піддається зміні.

Патріотизм – це сукупність ідей, емоцій, настроїв, переконань і дій, спрямованих на збереження і процвітання своєї Вітчизни. Загартовується він поступово, через перемоги і поразки, відкриття і невдачі, разом зі словом вчителя входить у життя Громадянина.

В останні десятиліття в сучасному суспільстві відбулися великі зміни в різних сферах: політичній, економічній та інших, що вплинули на формування особистості людини. Відбулася втрата багатьох людських цінностей.

Патріотичні почуття сучасних школярів піддаються серйозним випробуванням з боку сім'ї, суспільства. Пропаганда в ЗМІ чужих ідеалів, насильства надали руйнівного впливу на формування суспільної свідомості молоді, знизили виховний вплив освіти, культури на формування здорової, гармонійно-розвиненої особистості. Серйозну тривогу викликають питання духовного і морального виховання молоді. **Можна виділити декілька чинників, які розхитують паростки почуття патріотизму та громадянськості:** у школярів формуються антипатріотичні ідеали; в історії України постійно відбувається перегляд підсумків подій; в суспільстві спостерігається низький рівень моральності.

У цій ситуації обгрунтовано звернення справжніх громадян своєї країни до патріотичної ідеї, яка не один раз рятувала країну в найскладніші часи. Особливо актуальним на сьогоднішній день для нашої країни є не пусті балачки про віртуальний патріотизм, а дії справжніх Патріотів. У сучасних умовах та для сучасних молодих українців потрібен оновлений підхід до шляхів і методів патріотичного виховання. Можна багато чому навчити дитину, але не прищепити йому почуття справедливості, доброти, любові до рідного краю. Важливо підвищувати виховний характер навчання і освітній ефект виховання. Перед школою стоїть завдання зробити навчальний процес більш значущим для учнів, допомогти знаходити добре і прекрасне там, де ми живемо.

Досвід показує, що багато учнів з великим інтересом розв'язують завдання, в яких йдеться про їх рідний край. Коли вміння розв'язувати задачу сплітається з історією, завдання стає більш значущим і може стати по-справжньому цікавим кожному учневі. Найбільш цікаві задачі, що містять інформацію про рідне місто, село, що також підвищує інтерес до предмета.

Краєзнавчий матеріал у навчально-виховному процесі ефективний тоді, коли він: є джерелом отримання нових знань, розширення кругозору учнів; використовується систематично; зібраний та узагальнений за безпосередньої участі школярів.

Знання учнів про рідний край, його економіку, культуру, кращих його людей допомагають учням на доступних, близьких прикладах з навколишнього життя зрозуміти сутність і повноту патріотизму як почуття обов'язку перед народом, перед Україною. Десять років поспіль ми разом з учнями поєднуємо математику з вивченням історії та культури рідного краю. Активна робота кожного учня – головний напрям учительського пошуку.

Сучасні погляди на процес отримання нових знань заперечують репродуктивні форми навчання і стимулюють учителя до пошуку більш ефективних методів співпраці з учнями. Вдалою реалізацією цього є залучення учнів до проектної діяльності. Дана форма роботи передбачає обмін інформацією з метою отримання нової навчальної інформації, придбання навичок і вмінь ведення навчального наукового дослідження.

Метод проектів – це шлях пошуку розумного балансу між академічними знаннями та прагматичними уміннями. Основна мета методу полягає в наданні учням можливості самостійно отримувати знання під час розв'язання практичних задач або проблем, які потребують інтеграції знань з різних предметних областей. Нетрадиційні форми організації навчального процесу дають можливість не тільки посилити зацікавленість учнів до даного предмету, а й розвивати їх творчу самостійність, навчати роботі з різними, самими незвичайними джерелами знань. Розвиток творчих здібностей – відбувається поступово, але систематично. На нашу думку будь-який проект вартий позитивної оцінки, бо дитина працює самостійно. Взагалі не важливо вдалий її проект, чи ні. Найважливіше, щоб учень проаналізував свою діяльність. Дитина, яка має навички проведення навчального дослідження, може оцінити чи відповідає отриманий результат прикладеним зусиллям, чи можна було б піти іншим, найбільш зручним шляхом. Людина, яка може зробити самоаналіз, почуває себе успішною в житті.

Неможливо примусити людину творчо працювати. «Людина сама повинна прийти до бажання шукати, пробувати і помилятися» – говорив письменник-фантаст А.Азімов в оповіданні «Професія». І тільки той, хто готовий відстоювати своє право творити, здатен на справжню творчість. Завдання учителя – мотивувати учнів на цю творчість, допомогти дітям робити маленькі відкриття. І хто знає, можливо за шкільною партою сидить майбутній Ейнштейн.

Метод проектів почав виходити за рамки уроку і знайшов своє місце і в позаурочній роботі.

Створення пошукової роботи – це перший і головний крок для проведення дослідницьких робіт і участі учнів в роботі МАН.

Однією з перших робіт, в якій поєдналися дослідження рідної Кам'янки та знання з математики була робота «Золотий переріз» в пам'ятках архітектури міста Кам'янки».

В ній учениця самостійно вивчила і дослідила креслення унікальної пам'ятки господарського призначення Зеленого (водяного) млина, побудованого 1825 році; Зеленого будиночка І половини XIX століття та найстарішої споруди нашого міста – кінця XVIII століття – Пушкінського гроту, з математичною точністю, визначаючи «золотий переріз», переконливо доводячи, що саме він є точкою відліку гармонійності прекрасного, що принцип «золотого перерізу» знаменує собою вершину естетичних пошуків. Як відмічала у рецензії на дану роботу директор Кам'янського державного історико-культурного заповідника Г.М.Таран, – цінність даної роботи полягає в тому, що учениця вперше спробувала знайти «золотий переріз» в архітектурних спорудах нашого міста. (Додаток 2)

Науковці заповідника високо оцінили проведену ученицею роботу і запросили виступити на IV районній науково – практичній конференції, присвяченій 70-річчю літературно – меморіального музею О.С.Пушкіна і П.І.Чайковського.

Наступна робота містить у собі історичні відомості щодо використання геометричних фігур у національній спадщині Черкащини, а також дослідження, як використовувалися геометричні фігури в українському національному одязі та вишивці Черкащини. В результаті виконання роботи було зібрано та проаналізовано літературні джерела і артефакти з теми дослідження, встановлено залежність між геометричними фігурами та елементами крою й оздоблення одягу на основі місцевого матеріалу та використано сімейні реліквії родини (вишиванки, одяг). В роботі несподівано поєдналися геометрія та народознавство.

Цікавою виявилася одна з наступних робіт «Місце числа в житті людини» Сьогоднішній інтерес до нумерології і розуміння потаємної сутності чисел є кульмінацію старовинної тяги роду людського до пізнання «царства кількості». Виворотом подібного ірраціонального прагнення наблизитися до містики чисел напевно можна вважати поширення таких цілком раціональних дисциплін, як прикладна математика, соціологія і, нарешті, статистика у всіх її проявах. Одне це говорить про місце числа в житті людини.

В роботі було досліджено особистий магічний квадрат («Янтра»), в основі якого лежить дата народження людини, якщо його розтлумачити, можна зрозуміти особливі риси характеру і мотивації. Особисті магічні квадрати О.С. Пушкіна, П.І.Чайковського, Василя Симоненка розповіли багато цікавого про особисті якості, риси характеру цих видатних людей з точки зору нумерології. Істинність математичних розрахунків встановлювали науковці місцевого літературно-меморіального музею О.С.Пушкіна і П.І.Чайковського, оперуючи історичними достовірними фактами. Результат дослідження було представлено у вигляді порівняльної таблиці.

Непрості часи переживає Україна. Це не перша спроба в історії підкорити свободолюбивий народ. У нас з'явилось ще декілька днів у році, коли ми будемо ставити свічки на підвіконня і згадуватимемо ці дні і людей, котрі втратили своє життя заради нашого майбутнього. Ми просто не маємо права забути, не маємо права перестати діяти.

Шлях боротьби у кожного різний. Одні обрали зброю і пішли на передову в зону АТО, інші – ту, якою володіють найкраще – мистецтво. Це малюнки, фоторепортажі, поезія і таке інше.

Об'єднати математику та літературне мистецтво спробував учень в роботі «Статистика та патріотична творчість поетів». Під час виконання даної роботи було з'ясовано, що статистичні методи використовуються в різних життєвих ситуаціях. За допомогою найпростіших статистичних характеристик було знайдено закономірності написання патріотичної поезії Тараса Шевченка, Василя Стуса та Василя Симоненка.

Визначальними статистичними характеристиками для визначення авторства є середнє значення та дисперсія. У процесі дослідження було з'ясовано, що закономірності залежать від кількості рядків у строфі поезії. Під час роботи над цими проектами помітним було емоційне піднесення, задоволення результатами своєї роботи і природне хвилювання. Ми досягли головного: ніхто з учнів не залишився байдужим! Учитель завжди повинен крокувати в ногу з часом!

Згідно з наказом МОН України від 16.06.2015 № 641 Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах: «Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін…Виховання в школярів почуття патріотизму слід здійснювати на уроках математики, віддаючи перевагу окремим аспектам цієї роботи відповідно до вікових особливостей учнів».

Україна
Н.О.Дицюра, учитель української мови та літератури Синельниківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №3 Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ «ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ»

Динаміка розвитку інформаційного суспільства змушує по-новому організувати свою роботу як вчителя, спрямувати зусилля на розвиток в учнів самостійного творчого мислення, вміння вільно орієнтуватися в Медіа світі.

Вважаю, що основною тенденцією інформатизації шкільної освіти є розвиток інноваційних освітніх процесів на основі використання ІКТ і дистанційних форм підтримки традиційного навчання. Саме сучасні ІКТ дають можливість індивідуалізувати і активізувати процес навчання шляхом цілеспрямованого включення їх у НВП. Створення єдиного інформаційно-освітнього простору дозволить забезпечити освітні потреби особистості.

У 2012р. у Дніпропетровську стартував обласний проект «Електронна школа «Школа, відкрита для всіх»», втілення якого дає можливість створити єдине інформаційно – освітнє середовище в регіоні, інформаційні бази навчальних предметів.

Як творчий вчитель я залучена до створення електронних освітніх ресурсів в рамках даного проекту, я є членом віртуального методичного об'єднання вчителів української мови 5 клас, маю Сертифікат автора розробок електронних ресурсів. Робота в рамках проекту надихнула на розробку і апробацію власного проекту щодо впровадження ІКТ на уроках української мови та літератури.

Основні цілі проекту: 1.Оновлення навчального процесу шляхом використання ІКТ на уроках. 2. Реалізація диференційованого підходу до учнів. 3. Створення електронних освітніх ресурсів: лекцій, тестів, мультимедіа. 4.Опанування електронно-освітніх ресурсів та ППЗ, розроблених у відповідності з вимогами до змісту навчального предмета - українська мова та література та їх впровадження. 5. Підвищення ефективності уроків. 6.Розвиток інтелектуальних здібностей вихованців за допомогою відкритого використання всіх освітніх ресурсів і програм. 7.Розвиток творчих здібностей учнів через активне залучення до участі в конкурсах різного рівня.

Основні задачі проекту

1. Створити підбірку електронних освітніх ресурсів з української мови та літератури.
2. Розробити дидактичний мультимедійний матеріал з навчальних тем шкільного курсу української літератури.

3. На особистому блозі, сайті створити базу систематизованих корисних посилань: відефільми, аудіозаписи, електронні словники, довідники, енциклопедії; ttp://natalohka5.blogspot.com/p/blog-page_87.html https://sites.google.com/site/dicurano/home

3. Опанувати методи планування уроків з використання ІКТ.

4. Сформувати інформаційну культуру учасників НВП.

5. Залучати учнів до проектної діяльності через реалізацію навчальних та виховних проектів .

Напрями реалізації освітнього проекту

Організаційний напрям: розробка освітнього проекту; участь в обласних тренінгах для членів обласного віртуального методичного об'єднання «Розробка електронних освітніх ресурсів в системі дистанційного навчання»; створення власного блогу, сайту - портфоліо; створення колекції за напрямами: інформаційно-довідковий, програми-тренажери та тести, електронні підручники, електронні репетитори тощо; створення бази корисних посилань Інтернет ресурсів з української мови та літератури.

Науково-інформаційний напрям: вивчення науково – методичної літератури з питань впровадження ІКТ при викладання української мови та літератури; вивчення досвіду вчителів щодо втілення інформаційних технологій в навчально-виховний процес. Підготовка інформаційного супроводу реалізації освітнього проекту: конспектів уроків з використанням ІКТ, дидактичного мультимедійного матеріалу з навчальних тем шкільного курсу української літератури.

Інноваційний напрям: упровадження системи уроків з використанням ІКТ у навчальний процес; розробка та апробація електронних освітніх ресурсів: лекцій, завдань, тестів, мультимедіа; розробка та впровадження тестових завдань з навчальних тем курсу української мови та літератури; залучення учнів до роботи над пошуково – дослідницькими проектами ШНТ «ТЕМП» секціях «Журналістика», «Мовознавство».

Науково-практичний напрям: забезпечення науково-методичного супроводу реалізації проекту; створення системи роботи з питань використання ІКТ в процесі викладання предмету.

Аналітичний напрям: вивчення й узагальнення ефективності використання ІКТ; узагальнення результатів досліджень рівня якості знань учнів з літератури протягом втілення проекту; виявлення недоліків з питань використання інформаційних технологій й розвитку інформаційної культури учасників навчально-виховного процесу; аналіз результатів апробації ППЗ з літератури, тестових завдань.

Науково-методичне забезпечення проекту. Важливою складовою інформатизації освітнього процесу є накопичення досвіду використання мультимедійних засобів. Це новий напрямок у педагогіці, який активно вивчається в роботах В.В. Гузєєва, О.І. Пометун та інші.

Очікувані результати реалізації проекту: Зростання якості освіти і мотивації навчання. Формування ключової інформаційної компетентності в учасників НВП. Підвищення рівня індивідуалізації навчання і можливості організації оперативного контролю за засвоєнням знань учнями. Розвиток творчого потенціалу учнів, їх здібностей, пізнавальної діяльності. Можливість здійснювати дистанційне навчання під час хвороби учнів і виникнення труднощів під час опанування теми. Зростання кількості переможців олімпіад, предметних і творчих конкурсів.

Форми представлення результатів: У ході реалізації проекту: Створено особистий блог та сайт – портфоліо, де учні зможуть пройти тестування, переглянути корисні посилання. Підібрано та систематизовано каталоги за напрямами: інформаційно-довідкові матеріали, програми-тренажери та тести для учнів, електронні підручники, електронні репетитори тощо. Створено банк корисних посилань Інтернет ресурсів з української мови та літератури. Укладено каталог відео та аудіозаписів, рекомендованих для використання на уроках української літератури. Розроблено освітні електронні ресурси з української мови та літератури: програми - тренажери,тести, мультимедіа.

Практична значимість проекту: залучення до творчої діяльності педагогічних працівників; накопичення досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій, проведення уроків з використання електронних освітніх ресурсів та створення власних інформаційних продуктів; розкриття та залучення творчої молоді до науково-дослідницької діяльності; створення умов для подальшого інтелектуального розвитку особистості учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Когут О.І. Інноваційні технології навчання української мови та літератури /О.І.Когут. – Тернопіль: Астон, 2005. – 203с.
2. Круглик В.С. Сучасні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні /Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. – Херсон: ХДУ, 2008. – 190 с.
3. Пехота О.М. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М.Пехота. – К., 2001.
4. Роберт І. Сучасні інформаційні технології в освіті: дидактичні проблеми: перспективи використання / І.Роберт. – М: Школа-Прес, 1994. – С. 114-120.

Україна

Л.Г.Дмитренко, методист Черкаського міського методичного кабінету установ освіти Черкаської міської ради Черкаської області;

Л.О.Лавриненко, учитель початкових класів Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №30 Черкаської міської ради Черкаської області

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ, ДОСЛІДНИЦЬКИХ, ПОШУКОВИХ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «Я У СВІТІ» В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН

Посібник «Я у світі» для 3 класу містить матеріали, підібрані відповідно до Навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів, 1- 4 класів з предмету «Я у світі». В ньому представлено велику кількість завдань, які дадуть можливість учителю ефективно сформувати в учнів життєву, соціальну, громадянську компетентності та виховувати гуманну, соціально активну особистість, яка усвідомлює свою належність до різних елементів етносоціального й соціально-культурного середовища, здатної розуміти значення життя як найвищої цінності; усвідомлювати переваги чеснот, цивілізованих норм, настанов та якостей, притаманних громадянинові демократичного суспільства.

Найважливішим виховним спрямуванням змісту є формування в учнів найбільш значущих для українського народу цінностей: патріотизм, соціальна справедливість, первинність духовного щодо матеріального, природолюбство, людинолюбство, працелюбство, взаємоповага; виховання в дитини свого власного «Я», віри у свої сили, талант, здібності; вихованні гуманної, творчої, соціально активної особистості, здатної бережливо ставитися до природи, світу речей, самої себе, інших людей, розуміти значення життя як найвищої цінності.

Актуальність роботи: як показали результати психолого-педагогічних досліджень, в сучасному світі збільшується частка дітей, у яких слабко сформовані навички конструктивної взаємодії, рольової поведінки. У багатьох класах педагоги та психологи стикаються з агресивно-конкуруючою поведінкою дітей. У зв'язку зі зростаючим навчально-розвивальним навантаженням в учнів немає можливості для формування стійкої групової структури всередині класу. Дитина, приходячи в школу, слабо розуміє свою психологічну роль всередині групи, що викликає стан тривоги, страху.

Нові концепції виховання пропонують батькам виховувати в дітях дух індивідуальності, не дбаючи про формування комунікативних навичок. Це негативно позначається на поведінці дітей у колективі: вони замінюють конструктивні форми спілкування захисними агресивними ролями. Даний матеріал спрямований на формування групової структури через визначення місця кожної дитини в колективі. Добірка матеріалів націлена на роботу з молодшими школярами для вирішення проблем взаємин у класі, поза школою, допомагає дітям пізнавати світ.

Мета: розвиток навичок конструктивного спілкування в соціумі, групі через визначення психологічної ніші кожної дитини в навколишньому світі.

Завдання: демонстрація індивідуальних особливостей людини; визначення важливості кожного учня в класі; мотивація на спільну конструктивну діяльність, підвищення патріотизму, знайомство з оточуючим середовищем.

Основні методи: елементи казко-, драма-, арт- і гештальт-терапії, методи групової дискусії, рольові та ділові ігри, методи символічного самовираження.

В структурі занять можна виділити наступні етапи: розминка, яка спрямована на включення дітей у робочий процес; робота з казкою, виконання вправ, спрямованих на введення дітей у тематику заняття, на пошук шляхів вирішення заявленої проблеми; обговорення, що передбачає усвідомлення матеріалу на емоційному і раціональному рівнях; ритуал закінчення заняття, метою якого є створення комфортного клімату в колективі, отримання уваги кожною дитиною.

Дітям властива допитливість, їм цікаво пізнавати світ, дістаючи відповіді на всі свої численні запитання. В доступній формі і водночас досить грунтовно в посібнику викладена інформація про світ, нашу Батьківщину та інші держави тощо. Книга розповідає звичайні та незвичайні явища природи, познайомить з традиціями нашої країни, а також з її мешканцями.

Даний посібник містить чотири розділи. Перший присвячений поняттю «людина», її розвитку протягом життя, вмінню вчитися, неповторності кожної людини, її зовнішності та характеру, її досягненням в науці, спорті, мистецтві, людському «Я», можливостям досягнення успіху.

У другому розділі розповідається про людину серед людей, сім'ю та обов'язки в родині, роль спілкування в житті людини, культуру поведінки в школі, в громадських місцях, про правила поведінки в гостях, уникнення конфліктів з іншими людьми, про людські чесноти.

Третій розділ про людину в суспільстві, про громадянські права й обов'язки, основні символи держави, про довкілля, культурну спадщину, наводить приклади правопорушень серед дітей і вказує на юридичну відповідальність за їх скоєння, моделює різні соціальні ролі (учень-вчитель-директор школи-продавець-екскурсовод-водій-міліціонер і т.д.)

У четвертому розділі «Людина і світ» розповідається про Землю – спільний дім для всіх людей, про місце України на карті світу та найближчих сусідів нашої держави. Демонструються уявні подорожі в інші країни та приклади співробітництва людей з проблем збереження природи і життя, збереження різних культур і природних багатств. Розповідається про внесок українців у винаходи людства, інші досягнення у науці, культурі, спорті.

Посібник вміщує цілий світ, досвід, накопичений людством від давніх часів до наших днів.

Запропоновані завдання допоможуть вчителям початкових класів у підготовці до уроків, виховних бесід.

Додатки містять презентації до уроків.

Посібник призначений для вчителів початкових класів, вихователів ГПД, батьків та учнів.

Україна

О.Д.Долга, учитель історії, художньої культури та християнської етики, старший вчитель Краматорської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №16 Донецької області

ТЕХНОЛОГІЯ «АВТЕНТИЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ», ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРО ТВІРНОЇ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ, ЗДАТНОЇ ДО САМОІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Виклики інформаційного суспільства вимагають технологічної корекції освітньої парадигми.

Життєвий простір особистості у будь які часи визначався рівнем її обізнаності та його праксеологічним втіленням. Інформаційна доба внесла корективи у процес формування життєвої позиції сучасної людини. Потужний інформаційний потік сьогодення постає не лише швидким й легким джерелом протознань, адже інформація не може виступати повноцінним усвідомленим знанням. Даний потік здійснює значний тиск на свідомість особистості. Наразі, жодна з існуючих на планеті Земля систем, біологічних, механічних, екологічних, то що, не може функціонувати без обмежень. Все має свою межу та пропускну можливість. Свідомість людини не є виключенням. Перевантаження мозку некласифікованою, часто зайвою інформацією викликає порушення процесів самоусвідомлення та соціальної й національної ідентифікації. Гармонійний розвиток людської самості відбувається в умовах рівноваги когнітивних та соматичних процесів. Відповідно, головним завданням педагога, як архітектора дитячої свідомості і майбутньої життєвої позиції особистості, постає збалансувати інформаційний вплив на свідомість, сприяти формуванню аксіологічного комплексу та розвивати праксеологічний і творчий потенціал молодої людини. Метою та очікуваним результатом цих дій постає духовно багата, гармонійно розвинена, здатна до само й національної ідентифікації,творча особистість з активною соціальною та громадянською позицією.

Технологічні можливості та необмеженість інформації нашої доби має визнані переваги. Проте, достатньо чітко проявились вже їх недоліки. Це переформатування свідомості сучасної людини, особливо дитини, на сприйняття переважно візуальних образів. У XXI столітті розвивається «тотальна візуалізація». Остання, не має нічого спільного з природними властивостями людини краще засвоювати та сприймати зорові образи. Зазначена «тотальна візуалізація» сучасної молоді постає у обмеженій можливості сприймати лише візуальні образи, а також послаблення та частково знищення здатності самостійно усвідомлювати інформаційні об'єкти, в тому числі й зорові. Це призводить до порушення функцій самоусвідомлення та процесу формування свідомості самостійної особистості. Внаслідок, порушення природнього психологічного компонента існування самості відбуваються негативні зміни в соматичній сфері людини, страждає здоров'я. В цілому «тотальна візуалізація» призводить не лише до проблем однієї особи, а й впливає на соціо – культурний простір сьогодення. Отже, для сучасної школи надзвичайно важливим постає віднайти методологічне рішення ситуації, за якої молода людина втрачає здатність самостійно мислити, а лише сприймає готові малюнки. Це загрожує загально національною кризою втрати людиною здатності до само ідентифікації, можливості творчого та технологічного розвитку, формування байдужої та духовно бідної істоти.

Результатом практико – педагогічного та науково – дослідницького пошуку методологічного рішення зазначеної проблеми стала розробка авторської навчальної технології «Автентичної інтерпретації». Вона дозволяє послабити напругу інформаційного тиску та сприяє розвитку творчого мислення молодої людини. Основою даної педагогічної технології стало дисертаційне дослідження автором філософсько – культурологічного аспекту співвідношення категорій віри та знання. Педагогічний досвід роботи в загальноосвітньому навчальному закладі дозволив визначити гострі проблеми аксіологічного та гностичного напрямків освітньої діяльності в сучасній школі.

У традиційній моделі навчання освітній процес грунтується на знаннях, що мають сформувати уміння, навички, компетентності. Проте, індивід не може стати соціально активною та гармонійно розвиненою особистістю лише на підставі знань, адже не є запрограмованим механізмом. Людина – це не лише вмістилище знань, але й віри. Проявів віри надзвичайно багато: релігійна, екзистенціальна, філософська, народна, віра у щастя, у майбутнє, у власні можливості, у добро, то що. Ще І. Кант зазначав: «Треба посунути знання, щоб надати місце вірі».[1, с. 343] Не зважаючи на безперечне значення знань в житті людини, в межовій ситуації вона робить вибір, спираючись на інсайт своєї віри. Розвиток індивіда, вихід за межи досягнутого відбувається в момент об'єднання віри та знання. Зазначимо, що вихід за межи досягнутого, момент трансценденції, грунтується на творчому акті особистості.[2, с. 116] Кожна історична доба має власну етичну парадигму, яка визначає не лише аксіологічні орієнтири, але й перспективи соціального розвитку особистості. Так, індустріальна епоха, за думкою К. Ясперса та М. Вебера, підпорядковувалась «протестантській етиці», засвоюваною на виконавчій дисципліні.[3] Інформаційна доба, згідно М. Кастельсу та П. Хіманену, обумовлює панування «хакерської етики».[4, с. 77] Сенсом останньої, виступає свобода, творчість індивіда та досконаліть і не перевершеність його праці, екзистенції та самості.

Новизна даної роботи полягає у дослідженні співвідношення категорій віри та знання, як шляху формування екзистенціальної та соціальної свободи, творчості, цілісності людської самості й самоідентичності. Практична цінність дослідження втілюється у розробці авторської технології викладання «Автентичної інтерпретації», основою якої є феномен співвідношення віри та знання. Дана технологія дозволить вирішити проблему «тотальної візуалізації» та надмірного інформаційного тиску в царині сучасного учнівського загалу. Парадигмальною основою технології «Автентичної інтерпретації» є поєднання аксіологічного, культурологічного, праксеологічного та особистісного підходів. Так, «Автентична інтерпретація» виступає транспарадигмальною технологією навчання.

Категорії віри та знання виступають формоутворюючими феноменами, як людської самості, так і соціальної свідомості. Важливо, що рівень їх співвідношення у ціннісній сфері соціального буття впливає на формування типу суспільства. В останньому домінують знання, які невідривно пов'язані з науковою та технічною сферами. Екзистенціалісти застерігали від панування наукової та технічної каузальності в структурі знання. К. Ясперс виділяє дві форми знання: - як засіб досягнення певної мети, а також – як шлях формування особистості. Перша форма – обмежує свободу індивіда та виключає можливість трансцендування. Друга форма – забезпечує свободу, трансценденцію та творчість екзистенції. «Якщо, останнім масштабом знання стає його корисність, то я у ньому відрікаюсь від себе; якщо ж, знання залишаються просто ясністю, то я у ньому отримую самосвідомість».[5, с.345] Вчений відзначає, що функцією знання є формування самобуття особистості. Він наголошує на загрозі втрати індивідом самобуття та

самоусвідомлення, через відчуження свобідної творчості та панування штучного інтелекту і нав'язливих комунікаційних штампів. Філософ аналізує соціальний вимір організаційної функції феномену знання. Відповідно до панування певної сутнісної форми знання – утворюються два типи суспільства: масове та народне.

Функціонування знання у формі «засобу досягнення певної мети» утворює масове суспільство, на чолі якого стоїть харизматична особистість. Остання, підпорядковує соціальне буття категорії власної волі. Внаслідок, у суспільстві, в якому панують знання у формі «досягнення кінцевої, імперичної мети», відбувається відчуження свободи та творчості індивіда. Зазначимо, що дана форма знань не має трансцендентності, а відтак – відчужує віру. Людина у такому суспільстві стає бездуховною, безликою, одновимірною. Остання, за Г. Марселем, втрачає можливість трансцендувати, робити екзистенційний вибір, а відповідно, втрачає екзистенційну сутність – самость.[6] Соціальне буття, що організовано знаням, як методом досягнення кінцевої мети, змушує індивіда грати соціальні ролі. Е. Фром вважав, що часта зміна соціальних ролей позбавляє індивіда можливості самоідентифікації, адже за «рольовими масками» він втрачає власне «Я».[7] Вузька спеціалізація виробництва локалізує свідомість індивіда на певному алгоритмі спеціалізованої поведінки, а в соціальному бутті формується калейдоскоп специфікованих типових ролей, в яких відсутня людська індивідуальність та цілісність. Інформаційна доба прискорила темпи виробництва, темпи життя та підвищила вимоги до рівня спеціалізації. Отже, проблема самоідентифікації особистості пов'язана з формуванням і збереженням цілісності самості індивіда. Дані питання загострюються в індустріальну добу та залишаються гіперактуальними в інформаційному суспільстві. Адже, в сучасному світі, людина отримала вільний доступ до різноманітної інформації, але для перетворення її у знання потрібен процес інтерпретації. Повноцінність, останнього, згідно К. Ясперсу, становить наявність категорій: апперцепції, розуміння, творчості, символу, сенсу та ідеї. Так, екзистенційна, автентична, інтерпретація є культуротворною та формує знання - «як шлях опанування власної самості». Філософ ретельно дослідив організаційну функцію даного типу знання у соціальному бутті. Згадане знання є екзистенційним. Це царина інсайту та вибору індивіда в межовій ситуації. Дані знання постають не абстрактною логікою, а інтуїтивним розумінням. Важливо, що останнє виводить людину на новий світоглядний рівень – суб'єкт-суб'єктних відносин. Отже, знання, «як шлях опанування власної самості» відкривають особі свободу вибору, творчості та шлях до трансценденції. Суспільство, в якому панує дана форма знань, складається з гармонічних цілісних особистостей, здатних до трансцендентності. Віра, як релігійна так і екзистенційна, а також народні традиції і культура стають пріоритетами у даному суспільстві.

Отже, феномен інтерпретації виступає глобальною проблемою сучасного інформаційного суспільства. Даний феномен постає головним видом людської практики у нашому суспільстві. Її структура має два рівні: соматичний та психологічний. Вони, у свою чергу, містять складові категорії інтерпретації. Так, до першого рівню належать категорії апперцепції, розуміння, творчості. До другого – символ, сенс, ідея. Група категорій соматичної сфери інтерпретації виконує функцію феноменів комунікаторів між двома сферами людського буття. Відзначимо, що всі категорії розглянутого феномену мають своєю сутністю віри та знання, як кореляти людського буття. Таким чином, інтерпретація є гносеологічним сенсом співвідношення феноменів віри та знання. Адже, формою інтерпретації виступають знання, а змістом – віра. Отже, віра та знання стають головними критеріями виховання моральної особистості, а структурна послідовність інтерпретації виступає методологією даного виховання. Між тим, сутнісні риси категорій інтерпретації постають сутнісними характеристиками співвідношення віри та знання, а також якостями людини майбутнього. Це: внутрішня свобода, самоусвідомлення, рефлексія, здатність до інтеграції, індивідуальність, комунікативність та здатність до трансценденції.

Технологія «Автентичної інтерпретації» грунтується на новому рівні сприйняття інформації, який формує свідомість дитини та її здатність до особистісної та національної самоідентифікації. Перевагою даної технології постає її орієнтованість на практичну творчу діяльність школяра та формування його культуротворчості через опрацювання категорій символу, сенсу, ідеї. Результативність застосування «Автентичної інтерпретації» досягається завдяки переходу на новий світоглядний рівень суб'єкт – суб'єктних відносин: у опануванні нової інформації, у спілкуванні вчителя та учнів, у сприйнятті соціальних явищ. Духовна та педагогічна цінність «Автентичної інтерпретації» полягає у дидактичному використанні пам'яток національної культури. Долучення до світу народної культури дозволяє на практиці доторкнутись до одвічних людських цінностей та усвідомити їх. Важливим принципом даної інноваційної технології є практична культуротворність школяра. Кредом «Автентичної інтерпретації» постає: «Від світової культури – до культури душі; від краси природи – до унікальності людського духу»!

Фундаментальним принципом «Автентичної інтерпретації є довіра до дитини та віра в її обдарованість.

Як що, використання авторської технології допоможе запалити хоч одну дитячу душу добром, то всім нам буде світліше жити в цьому світі!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія філософії\за ред. В. І. Ярошовця. – К.: Парапан, 2002. – 774 С.
2. Бердяев Н. Смысл творчества. Опыт оправдания человека /Н.Бердяев. – М.: АСТ, Фолио, 2004. – 678 С.
3. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма /М.Вебер. – М.: Прогресс, 1990. —808 С.
4. Кастельс М., Хіманен П. Інформаційне суспільство та держава добробуту / М.Кастельс, П.Хіманен. – К.: Ваклер, 2006 – 231 с.
5. Ясперс К. Духовная ситуация епохи / К.Ясперс. – М.: Полит издат, 1991. – 509 С.

Україна
Т.О.Дубініна, учитель інформатики Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 151 Харківської міської ради Харківської області

РОЗРОБКА І ВИКОРИСТАННЯ ОБОЛОНОК ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Провідна ідея: Упровадження ігрових технологій на уроках інформатики як один зі шляхів підвищення пізнавальної активності та формування громадянської та національної свідомості учнів.

Мета: Створення системи для успішного фронтального впровадження ігрових технологій в освітній процес з метою формування в учнів стійкого пізнавального інтересу до інформатики, світогляду, активної громадянської позиції, національної самосвідомості шляхом застосування підібраних форм і методів.

Завдання: аналіз наукової і методичної літератури з проблеми дослідження; формування основних принципів побудови та функціонування творчої системи вчителя та учнів на основі аналізу науково-теоретичних та психолого-педагогічних концепцій з даного питання; розкриття особливостей використання ігрових технологій на уроках інформатики; розробка методики організації уроків інформатики з використанням ігрових оболонок; внесення змін у традиційну систему навчальних занять шляхом використання інтерактивних форм; обґрунтування доцільності використання ігрових технологій для формування громадянської та національної самосвідомості учнів; визначення умов, в яких можуть бути ефективно використані представлені методичні розробки.

Наукова основа: психологічні концепції розвитку особистості, розроблені закордонними авторами В.Штерном, К.Левіним та вітчизняними Щоголєвою Л.О, Підкасистим П.И.,Хайдаровим Ж.С.; положення гуманістичної психології про самоактуалізацію особистості А. Маслоу, фасилітуюче навчання К.Роджерса; дидактичні питання інноваційних технологій, розглянуті В.П.Беспалько; концепція педагогіки співробітництва, "занурення" у навчальний предмет, розглянута М.П. Щетиніним; освітні можливості гри, застосованої в процесі навчання, вивчені М.В. Кларіним, Ю.С. Тюнниковим; нові підходи до організації навчання Суворової Н.; основи громадянського виховання учнів в умовах українського державотворення Ігнатенко П., Косарєвої Н.І, Поплужного В.; інноваційні технології громадянського виховання Галицької І.Ц.

Актуальність обумовлена удосконаленням навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах України в умовах переходу на нову парадигму в освіті, переходу до нового Держстандарту, необхідністю пошуків різноманітних форм і методів, основаних на взаємодії та покликаних зробити процес навчання цікавим, а уроки продуктивними та такими, що формують громадянську та національну самосвідомість учня.

Новизна: Упровадження в практику методичних рекомендацій щодо використання ігрових методів на уроках інформатики. Педагогічна практика збагачується завданнями, спрямованими на формування громадянської, національної самосвідомості учнів. Теоретично обґрунтована необхідність стимулювання творчих здібностей учнів, визначені пріоритетні напрями та педагогічні умови підвищення їх активності, розроблені зміст та форми, методи та засоби в рамках існуючих ігрових технологій, які направлені на формування в учнів активної громадської позиції, здобуття навичок поведінки у сучасному соціумі через гру, реалізацію патріотичного виховання через зміст матеріалу. Пов'язана з вирішенням проблеми дотримання принципу розвиваючого і виховного характеру навчання на уроках інформатики.

Значення інформації в сучасному суспільстві виходить на перший план, тому учні повинні опанувати інформаційні технології, уміти одержувати, а також критично осмислювати та використовувати різноманітну інформацію. Саме цим і пояснюється актуальність застосування ігрових форм та методів, що дають змогу покращити результати навчальної та виховної роботи на уроках інформатики.

Саме в дитинстві людиною усвідомлюється її роль у вирішенні справ громадянського життя як основи подальшої позиції в дорослому житті. Однією із форм залучення дітей до участі у громадському житті є формування в них умінь і навичок шляхом «програвання» на уроці соціальних ролей.

Результатом роботи в запропонованій системі є старшокласник-випускник, у якого сформовано рівень соціальної зрілості, достатньої для забезпечення його самостійності в різноманітних сферах життєдіяльності, здорова (фізично, психічно, духовно) людина, творча особистість із розвиненою потребою в самореалізації та самовдосконаленні, з гуманістичним світоглядом і почуттям відповідальності за долю України, її народу, людства.

Учитель в запропонованій педагогічній системі виступає в ролі організатора навчального процесу, тьютора та партнера, використовуючи ділові та рольові ігри, міні-проекти, «мозкову атаку», моделювання життєвих ситуацій, інтегровані уроки. Зазвичай організація інтерактивного навчання розробляється з урахуванням вікових особливостей школярів, обсягу вивченого матеріалу.

Визначення методів інтерактивного навчання є індивідуальним у роботі кожного вчителя й залежить від його темпераменту, різноманітності інтересів, уміння працювати з аудиторією.

Основною умовою ефективного використання ігрових технологій, на мій погляд, є дотримання принципу, що саме творче завдання складає зміст, основу системи.

На уроках інформатики ігрові методи я використовую наступним чином: 1.Визначаю тему чи проблему. Для більш повного занурення в ситуацію використовуються «розминки-розігріви». 2.Разом з учнями описуємо сценарій події. 3.Розподіляємо ролі. 4.Керуючись сценарієм, учні використовують свої знання щодо розв'язання ігрової задачі, вирішення ігрової ситуації. 5. Підбиття підсумків.

Основною проблемою для вчителя на шляху використання ігрових методик є великий обсяг підготовчої роботи. Для прискорення процесу підготовки уроку в формі ділової чи рольової гри, на основі існуючих ігор я сформувала ігрові оболонки, які легко адаптуються до будь-якої теми з інформатики курсу 5-11 класів.

Оболонки – це підготовлені шаблони, куди вчитель вносить інформацію, змінюючи або додаючи об'єкти. На ознайомчих етапах використання оболонок може полегшити роботу вчителя щодо впровадження ігрових технологій.

Можна стверджувати, що грамотне використання інтерактивних методів і форм на уроках інформатики сприяє: активізації пізнавальної активності, підвищенню рівня успішності школярів; досягнення цілей навчання; розвитку навичок самоосвіти і самоконтролю, уміння співпрацювати; підвищення рівня комфортності навчання; підвищення активності й ініціативності дітей на уроці; формуванню інформаційно-комунікативних компетентностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варзацька Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади/ Л.Варзацька //Дивослово. – 2005. – № 2. – С. 5-19.
2. Вольфовська Т. Становлення інтерактивних умінь як психологічна проблема інтеграції особистості в суспільне життя/ Т. Вольфовська //Педагогіка і психологія. - 2002. - № 4.
3. Вороніна Г. Громадянське виховання: досвід, пошук, знахідки. Джерело педагогічної майстерності. Громадянська освіта школярів / Г. Вороніна // Науково-метод. журнал. – Випуск № 1 (33). Ч.2. – Х.: ХОНМІБО, 2005. – 108 с.
4. Гін А. Прийоми педагогічної техніки/ А.Гін. – Луганськ, 2004. – 84 с.
5. Глущенко Л. Є. Щоб навчання було цікавим: З практики його організації за інтерактивними технологіями / Л.Є.Глущенко //Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005. – № 9. – С. 16-22.
6. Голодюк Л. Як навчити учнів спілкуватися на уроці / Л.Голодюк // Рідна школа. – 2001. - №9.
7. Дем'янюк Т. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-методичний посібник. – Суми: ТОВ Видавництво "Антей", 2006. – 384 с.
9. Іванішена С. Форми та методи інтерактивного навчання / С.Іванішена //Початкова школа. – 2006. – № 3. – С. 9-11.
12. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С.Г.Крамаренко // Відкритий урок. – 2002. – №5/6.
13. Куріцина М. Відчуй себе інтелектуалом!: Інтерактивні технології в розвитку творчих здібностей учнів / М.Куріцина //Освіта. – 2005. – № 9. – С. 4-5.
18. Яроцька Г. Ф. Інтерактивне навчання: його сутність та перші спроби/ Г.Ф.Яроцька //Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005. – № 9. – С. 14-15.

Україна
Т.А.Івчук, учитель фізики Озерненської гімназії Житомирського району Житомирської області

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З ФІЗИКИ

Метод проектів виник в Америці ще у двадцяті роки минулого сторіччя і успішно застосовувався в багатьох країнах світу. Біля витоків методу проектів стояли американський філософ і педагог Дж.Дьюї та його учень В. Кілпатрік. Цей метод також називали методом проблем, він пов'язувався з ідеями гуманістичного напряму у філософії та освіті. Засновники методу проектів пропонували будувати навчання на активній основі через діяльність учнів у відповідності з їх індивідуальними здібностями та інтересами.

В основі сучасного розуміння методу проектів закладена теза: «Я знаю, навіщо мені потрібно те, що я пізнаю, де і як я можу застосувати ноні знання». Дана ідея приваблює багато освітніх систем світу, оскільки проблема поєднання знань теоретичного матеріалу і застосування їх на практиці є актуальною на всіх рівнях організації навчально-виховного процесу. Отже, завдання вчених-методистів полягає в тому, щоб адаптувати проектні технології до умов сучасної української школи. Осмислення і застосування цього методу в новій соціально-культурній ситуації, яка висуває до освіти вимоги формування і розвитку активної, творчої особистості, дозволяє говорити про проект як про ефективну педагогічну технологію, що допомагає на належному рівні вирішувати завдання особистісно-орієнтованого підходу в навчанні та вихованні підростаючого покоління.

Проектне навчання – різновид продуктивного навчання, метою якого є не засвоєння учнями повного об'єму знань і не проходження навчальних програм, а використання в реальному житті, розвиток та поповнення власного досвіду учнів, набутого під час навчання в загальноосвітньому закладі.

У ході організації та проведення позакласної роботи з фізики з використанням проектної технології під час організації кожного позакласного заходу як проекту чітко визначається його мета, структура, форми і методи проведення, планується і реалізується участь учнів в кожному етапі проектної діяльності, визначається форма презентації результатів роботи над проектом (тематичний вечір, створення команди для участі у фізичному КВК або «Що? Де? Коли?», виготовлення стінної газети, літературної збірки на фізичну тему, тощо). Цікавими для учнів і ефективними в плані досягнення освітніх, розвивальних і виховних цілей проектної методики є проекти, проведені в рамках тижня фізики:

1) Ігровий проект «Ерудит».
2) Пізнавальний проект «Крізь терній до зірок».
3) Ігровий проект «Фізичний КВК».
4) Ігровий проект «Що? Де? Коли?».
5) Дослідницький проект «Фізика в прислів'ях та приказках".

6) Творчий проект «Думки вголос».
7) Пізнавальний проект «Хочу все знати».
8) Творчий проект «Цікава фізика».

У ході підготовки і роботи над кожним з представлених проектів учні виявили свої творчі сили, індивідуальні здібності, продемонстрували вміння працювати в колективі, відстоювати свою власну думку, поважати думку однокласників, працювати в інформаційному просторі, створювати продукт індивідуальної та колективної діяльності.

Таким чином, використання методу проектів дозволяє розв'язати основне завдання фізики – активне дослідження навколишнього світу. Проектна діяльність викликає в учнів ентузіазм, захоплення. Всі дії, що виконують учні індивідуально або в групі, вони самостійно планують, виконують, аналізують та здійснюють оцінювання.

Проектна діяльність дає учням можливість глибоко і всебічно вивчити тему і в той самий час розширює їх кругозір, розвиває комунікативні здібності, вміння самостійно відшукувати інформацію, аналізувати її, відбирати головне і другорядне, сприяє розвитку індивідуальних здібностей учнів.

Метод проектів окрім освітніх реалізує також і виховні завдання. Учні, працюючи над проектом, відкривають для себе власні здібності, таланти, риси характеру, про які раніше не замислювались, вони можуть по-новому подивитись на оточуючий світ, на історію і культуру своєї країни. Все це сприяє формуванню активної громадянської позиції і максимальному особистому розвитку кожного учня.

Отже, впровадження в навчально-виховний процес проектної технології відповідає вимогам особистісно-орієнтованої системи навчання, сприяє формуванню і розвитку свідомих громадян, здатних до творчого мислення, раціонального вирішення навчальних і життєвих проблем, саморозвитку і самореалізації.

Україна
Д.В.Каташинський, учитель музичного мистецтва, музичний керівник Богодухівського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Чорнобаївської районної ради Черкаської області

ППЗ З МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ (СТАРША ГРУПА) В ДНЗ

Педагогічний програмний засіб «З музичних занять в ДНЗ» (старша група) призначений для музичних керівників, вихователів в дошкільних навчальних закладах. Даний ППЗ простий та зручний у користуванні, й не потребує спеціальних умінь та навичок, щоб працювати з цією програмою, а також не потребує додаткових, системних вимог комп'ютера.

Даний ППЗ, поєднує в собі дві якості: зручність та економія часу. Зручність полягає в тому, що всі музичні, дидактичні, відео та інші матеріали, знаходяться компактно на одному меню, і їх не треба шукати по комп'ютеру, і не потрібно проводити інші додаткові дії (переміщувати, перейменовувати файли, створювати додаткові папки і т. д.) як під час заняття, так і до підготовки до нього. Відповідно економиться час музичного керівника під час заняття, і діти не чекають, поки музичний керівник чи особа що заміняє його, знайде той чи інший музичний матеріал в комп'ютері. ППЗ складається з головного та діалогових меню.

На головному меню є зміст, що для зручності представлений у вигляді календарного планування занять.

У ППЗ є головне меню, де містяться кнопки переходу до змісту занять (діалогові меню), а також, додатково – «Музична абетка» авторські мультфільми що розповідають про музичні поняття (Музичні та шумові звуки, тихі і голосні звуки, поняття про темпи музики, низькі й високі звуки та уявлення про музичні інструменти.); фізкульт хвилинки для малят; а також кнопка «Веселий оркестр» - музично-ритмічні відео вправи для розвитку слуху й ритму.

Кнопки «Заняття №№ 1-10». З правого боку діалогових меню, знаходиться матеріал що потрібний до підготовки заняття: конспекти, наочний та нотний матеріал тощо. По середині чи з лівої сторони діалогового вікна знаходяться матеріали що використовуються безпосередньо на музичних заняттях.

Пісні в ППЗ представлені у вигляді відео кліпів, але не звичайних хаотично розміщених картинок, а в ілюстраціях до слів чи фраз для кращого запам'ятовування тексту пісень, за основу взявши методику використання схем - моделей і модернізувавши дану технологію для занять з музики. Для розучування пісень є дидактичні картки з картинками такими самими як і на відео кліпах.

В кожній оселі стоять на столі.

До аудіозаписів що передбачені освітньою програмою у ППЗ я включив твори сучасних українських композиторів: розспівки автора Н. Май («Осінь грає на ду ду», «Кап кап») а також ігри В. Лисенка («Сопілочка», «Горобчики і котик», «Зранку в ліс прийшли малята»,) що доповнюють осінню тематику занять.

Окрім музичних відео файлів програма містить такі файлові формати: допоміжний файл для запуску програми (exe.); зображення (jpg, png, gif); тексти (doc, pdf); презентації (ppsx); звуки (mp3, oqq); відео (wma).

Як працювати з програмою:

Зайти в папку CD_Root. Запустити файл avtorun.exe. Для пуску програми потрібно запустити файл avtorun.exe який активується лівою кнопкою миші;

Кнопки додатків до занять: «Фізкульт хвилинки»; «Веселий оркестр»; «Музична абетка».

Діалогове вікно: Прослухавши музичний твір дошкільнята мають змогу визначити

темп твору, настрій і т.д. на допомогу їм прийде демонстративний матеріал:

А також під час заняття у ППЗ, є велика кількість цікавої наочності:

Поміж наочних матеріалів, я створив мультфільми вже із знайомих дітям героїв – білочки та їжачка, що розповідають про основні музичні поняття та музичні інструменти.

Деякі з відеофайлів, мають формат – mp4. Якщо виникли труднощі при запуску відео, то виконайте наступні дії:

1.Відкрийте папку /AvtoPlay/Videos/

2.На одному з відеофайлів натисніть правою кнопкою миші і оберіть один із запропонованих відеопрогравачів, за допомогою якого надалі відкриватимуться файли такого типу.

Даний ППЗ може бути допоміжним засобом на музичному занятті і не зможе замінити «Живого» звучання музичного інструмента, та «живого» спілкування вчителя із вихованцями.

Україна
Т.Г.Кліко, учитель хімії Синельниківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №3 Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зміни нашого суспільства, трансформація цінностей та орієтирів започаткували глибокі соціально-політичні, духовні й економічні зрушення, що відбуваються в суверенній, демократичній Україні, потребують суттєвих змін у системі підготовки молоді, спроможної брати активну участь у будівництві сучасної держави. Це потребує виховання молодих людей, здатних спиратися на власні сили, власний розум і волю. Тому нові підходи до організації навчального процесу в сучасній школі мають забезпечити умови розвитку і самореалізації кожної особистості, її самовстердження, самовираз, саморозвиток. Пріоритетність цих напрямів визначено в Національній доктрині розвитку освіти України.

Вважаю, що головна мета нової школи – збудити, дати виявитися самостійним творчим силам дитини, виховати людину з широким розумінням своїх громадських обов'язків, з незалежним високоровиненим розумом, таку людину, яка ніде, ні за яких обставин не загине морально і фізично і проведе в життя свою незалежну думку. Ця людина має бути успішною. А нова школа – школою успіху.

Формування успішної особистості школяра відбувається через спільну колективну творчу працю, яка передбачає творчі стосунки вчитель – учень, учень – учень, учень – батьки, учитель – батьки.

Основними принципами моєї роботи є:

1. Принцип творчої діяльності, самодіяльності та самостійності. У навчально-виховному процесі виявляються творчі сили дитини, розвивається її самостійність у пошуку істини шляхом залучення до різних видів творчої діяльності. Узгоджена з віком творча діяльність сприяє підвищенню мотивації до праці, розвитку інтелекту, максимальному розвитку здібностей. Розвиток духовних сил означає вільний вияв свого «Я». Процес виховання перетворюється на процес самореалізації особистості.

2. Принцип демократизації. Це співробітництво педагога й учнів, відхід від авторитарного стилю виховання.

3. Принцип гуманізації взаємин педагога і учня. Сприйняття особистості вихованця як вищої соціальної цінності, визнання його права на свободу, на соціальних захист, на розвиток здібностей і виявлення індивідуальності, на самореалізацію фізичних, психічних, соціальних і духовних потреб.

Самореалізація в навчанні забезпечувалась шляхом диференційованої організації навчально-пізнавальної діяльності старшокласників, яка здійснювалася на індивідуальному (суб'єктному) рівні, коли сам учень, виходячи зі своїх особливостей, можливостей і потреб (як правило, неусвідомлюваних чи усвідомлюваних з віком), визначав особисту "траєкторію" свого розвитку. Моїм завданням, як вчителя, у здійсненні цього підходу в навчанні було створення ситуацій, які б забезпечували педагогічну підтримку учнів, активне стимулювання їх до самостійної навчальної діяльності на основі самоосвіти, саморозвитку, самовираження, самореалізації у процесі оволодіння знаннями.

Педагогічна підтримка здійснювалася на всіх етапах процесу навчання, в різних формах (індивідуальній, фронтальній і груповій), носила різноманітний характер (превентивний, оперативний, безпосередній, опосередкований). Встановлено, що самореалізація, самовизначення особистості складається із самоактуалізації (усвідомленого визначення індивідом мети життєдіяльності), самопізнання (самоспостереження, самоаналіз, самооцінка та самоконтроль), саморозвитку як самостійного накопичення теоретично-практичного досвіду (самоосвіта) і формування нових особистісних якостей (самовиховання). Це зумовлено віковими особливостями та прагненням до професійного самовизначення. механізмом є розв'язання досить гострих суперечностей між "Я" – ідеалом і "Я" – реальністю. Самовизначення старшокласників проходить за допомогою внутрішніх психічних механізмів (прийоми психічної саморегуляції, аутотренінг, вольові зусилля) та зовнішніх підкріплюючих засобів з боку вчителів, батьків, друзів, друкованих та електронних засобів інформації тощо. Така діалектика внутрішнього і зовнішнього впливу стає незамінним чинником своєчасної і якісної самореалізації та самовизначення підростаючої особистості. Надання свободи вибору учням у певній мірі вирішує питання про зниження психологічних бар'єрів, створення умов для самостійного прийняття рішень, для прояву прихованих можливостей учнів, їхньої самоактуалізації.

Альтернативність вибору припускає надання учням права вільного вибору видів, форм і методів навчання, що відповідають їхнім потребам, інтересам та рівню загальної підготовки. Це передбачає індивідуалізацію вибору відповідно до загальнонавчальних та професійних інтересів учнів; усунення психологічних бар'єрів, які виникають в учнів під час здійснення вибору ними навчальних завдань; створення умов для самореалізації особистості, тобто можливість діяти самостійно,творчо.

Специфіка предметів природничо-математичного циклу, організація навчальної діяльності старшокласників вимагають діагностування таких індивідуальних якостей особистості учня, як: умінь аргументувати свої думки і дії. Адже у процесі аналізу хімічних явищ, розв'язання хімічних і математичних завдань, виконання лабораторних і практичних робіт, доведення теорем тощо старшокласники привчаються до повноцінної аргументації своїх дій.

Як приклад, урок - ділова гра: Промисловий синтез амоніаку.

Проведення таких уроків дозволяє учням уникати необгрунтованих узагальнень, аналогій, зберігати формально-логічну схему міркувань; вміння працювати в необхідному темпі всім членам групи; умінь здійснювати самоконтроль.

Завданням сучасної гуманістично-орієнтованої педагогіки є формування такого освітнього простору, яке забезпечує найбільш сприятливі умови як для різностороннього розвитку особистості, творчих здібностей, самовизначення кожної дитини, так і для виконання соціального замовлення на розвиток і формування інтелектуального потенціалу суспільства. Останньому значною мірою сприяє створення в освітньому просторі умов для особистісно-орієнтованого навчання через соціально-орієнтовану систему управління науково-дослідницькою діяльністю учнів у позаурочний час.

Підґрунтям роботи є переконання : успішною може стати будь-яка людина, якщо вірить у себе та працює задля цього. Роль педагога – керувати процесом усвідомленого прагнення до самовизначення та успіху. Кожна людина має індивідуальне розуміння успіху. Але ж серцевина даного питання є незмінною : досягнення успіху особистості означає реалізацію найбільш значущих особистих бажань і прагнень. Відповіді на ці питання може дати «Трикутник успіху».

Як працює «трикутник успіху»?

Робота над собою Л. Фейєрбах стверджував : «Людина лише там чогось досягає, де вона вірить у свої сили». На цьому етапі я ставлю за мету пробудження або утвердження цієї віри. А починається розвиток упевненості в собі із самопізнання та самоаналізу, що має два етапи і це усвідомлення особистих чеснот та недоліків, здібностей та формування критичного ставлення до себе.

Мої рекомендації: 1. Організація виставок творчих робіт учнів з метою дати дітям можливість порівняти свої здобутки зі здобутками інших. 2. Презентація своїх здібностей та дізнатися більш про товаришів. 3. Психологічне тестування на визначення об'єктивності самооцінки, на наявність певних чеснот і недоліків. 4. Цикл годин спілкування.

Складно переоцінити внутрішню роботу над собою. Особистість, здатна до самоаналізу та самоконтролю, підготовлена до життєвих труднощів, адекватно їх сприймає та намагається долати. Безперечно й те, що внутрішня діяльність є фундаментом для зовнішнього життя людини – її вчинків, взаємин з іншими.

1. Самопрезентація. 2. Самоосвіта. 3. Творчість. 4. Визнання.

У власному дослідженні реалізацію цієї концепції та врахування характеристик сприятливого для розвитку креативності середовища я вбачаю у створенні шкільних наукових товариств. Їх головним завданням є якісне оновлення змісту, форм і методів позаурочної освіти, створенні умов для підтримки талановитої молоді, формування наукової зміни, задоволення потреб старшокласників у професійному та суспільному самовизначенні.

Розкрию зміст та методику роботи по формуванню творчої особистості старшокласників на прикладі діяльності наукового товариства "ТЕМП", що постійно діє в школі з 2010 року.

Товариство «ТЕМП», секція «Хімічна» займається організацією і проведенням шкільного туру предметних олімпіад, Днів великої науки, в ході проведення Міжнародного року Хімії -2011р., відзначення у2012-2013н. році 150-річчя від дня народження академіка В.І. Вернадського, 140-річчя від дня народження академіка Л.В. Писаржевського у 2013-2014 н.р. залученням учнів до участі в різноманітних міських та обласних та Всеукраїнських творчих конкурсах в обласному еколого-натуралістичному центрі, змаганнях юних натуралістів ,,Знаю, вмію, дю-2013",День юного натураліста, Моя Батьківщина – Україна «Кухлик меду», конкурс ЕНЦ «Юний дослідник»

Всеукраїнські конкурси : «Моральний вчинок», «Зелена хімія», «Молодь тестує якість», «Еко – клас», «МАН - Юніор-дослідник» , де учні посідають призові місця.

Індивідуальну роботу зі здібною молоддю я, як науковий керівник, здійснюють за такими етапами:

- вивчення основних наук → творчий задум → перетворення в план → проведення дослідження → втілення в матеріальну форму (науково-дослідницьку роботу) → захист наукової роботи (участь у конкурсі).

Урахування особливостей "психологічного віку", діагностика індивідуально-психологічних особливостей, інтересів і творчих здібностей потенційних учасників конкурсів-захистів у системі Малої академії наук (МАН), відстеження динаміки їх особистісного й когнітивного розвитку, психофізіологічних параметрів особистості й мотиваційних настанов, які здійснюються на етапі організації науково-дослідної діяльності. Ця робота дозволяє розподілити старших школярів-учасників МАН на три групи.

Учням першої із виділених мною груп слід пропонувати теми дослідження, що виходять за межі шкільної тематики. У роботі з дітьми, які мають індивідуально-психологічні особливості, притаманні третій групі, необхідно вибирати напрямок дослідження безпосередньо пов'язаний зі шкільним курсом хімії. По відношенню до учнів другої групи слід враховувати наступні моменти: пропонована тематика має

сприяти формуванню мотиваційних і особистісних установок; зміст тематики не повинен бути легким і в той же час не бути одноманітним, який потребує великої роботи з науковою літературою; дослідження має відповідати інтелектуальному потенціалу й високим спеціальним здібностям учня.

Такий підхід до організації науково-дослідної позаурочної діяльності старшокласників сприяє формуванню їх творчої особистості і дає певні результати. Так, результативність участі учнів в конкурсах МАН за останні три навчальних роки представлено на діаграмі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікова психологія/за ред.Г.С.Костюка. – К. :Радянська школа,1976.-187с.
2. Гинзбург М.Р. Личностное самоопределение как психологическая проблема / М.Р. Гинзбург // Вопросы психологии . – 1998. – №2. – С.19-27.
3. Дробишева Т. Профорієнтаційні молодіжні трудові загони/Т. Дробишева, Н. Кононова// Народна освіта. – 2003. – № 3. – С.158-163.
4. Лісовик І.В. Педагогічна підтримка старшокласників у професійному самовизначенні/І.В. Лісовик// Ростовський електронний журнал. - № 18 [140] 01.10.2006. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.relga.ru

Україна
М.В.Коваль, учитель географії Синельниківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №3 Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В.Сухомлинський говорив, що школа має бути не коморою знань, а середовищем думки. Тоді предмет, що його викладає вчитель, стає не кінцевою метою його діяльності, а засобом розвитку дитини.

Основною формою організації навчально-виховного процесу був і є урок, якому відводиться 98% всього навчального часу. Тому, я вважаю учитель повинен постійно вдосконалювати методи роботи на уроках з дітьми, щоб постійно викликати інтерес учнів до уроку. Важливу роль в цьому вбачаю в застосуванні на уроках елементів інтерактивних **технологій.**

Цікавим є впровадження на уроках інтерактивних технологій: технологій опрацювання дискусійних питань; Метод «Прес»; Займи позицію.

Вважаю, що такі технології дають змогу проводити швидке опитування, глибоке обговорення теми, обговорення конкретних питань. При цьому змінюється роль учнів: вони приймають важливі рішення, розвивають комунікативні здібності, вчаться обґрунтовувати думку за допомогою реальних фактів, прикладів. Підвищується інтерес до навчання, зростає інтелектуальна активність. Учні вчаться бути самокритичними, розвивається здатність до критичного сприйняття думок інших. А тому на деяких уроках географії використовую проектні технології, як особливий вид пізнавальної активності, що має на меті активізацію процесу пізнання і осмислення нового. Я практикую індивідуальні і групові проекти, оскільки вони сприяють формуванню життєвих компетенцій. Весь час роботи над проектом намагаюсь координувати дії учнів, рекомендувати літературу, джерела інформації, а для учнів 7 класу стаю безпосереднім учасником проекту. В 6, 7 класах пропоную переважно інформаційні проекти, а в 9- 10 дослідницькі та інформаційні. Наприклад, в 9 класі «Демографічна ситуація на Україні», в 10 класі «Глобальні проблеми людства та шляхи їх рішення»

Щоб надати школярам більше можливостей спілкуватися, висловлювати власну думку, активно впроваджую в своїй діяльності інтерактивні технології кооперативного навчання: Робота в парах. Робота в малих групах. Змінювані трійки.

Наприклад, при вивчені природних зон материків, об'єдную учнів у групи і пропоную за допомогою тексту підручника і карт дати кожній групі характеристику природної зони дотримуючись плану. Такі види роботи спонукають учнів до творчого пошуку,самостійності.

Обов'язково на практиці використовую методи технології проблемного навчання цьому сприяє сама суть предмета.

Проблемне навчання активізує розумову і пізнавальну діяльність, підвищує інтерес до знань. При вивченні клімату у 8 класі,ставлю перед учнями таке проблемне питання: « Як би змінився клімат України, якщо на півночі України були б гори?»

Для розвитку критичного мислення, уваги в учнів використовую методи технології колективно групового навчання: Мікрофон. Незакінчене речення. Мозковий штурм. Дерево рішень.

Велику роль надаю проведенню нестандартних уроків, які викликають у учнів зацікавленість до предмету, творчість, розвивають критичне мислення, уміння висловити свою точку зору. Проводжу нестандартні уроки, на узагальнення вивченого матеріалу це найчастіше: уроки – подорожі, уроки – дослідження, урок – гра, де використовую різноманітні інтерактивні методи та прийоми. Під час вивчення нового матеріалу проводжу урок – віртуальна подорож, наприклад у 7 класі « Водні ресурси Євразії», уроки – дослідження наприклад, «Клімат України», «Корисні копалини України», «Природні зони»

З метою розвитку креативного мислення і зацікавленості учнів на уроках застосовую різні інтерактивні методи і прийоми на кожному з етапів уроку.

При вивчені нового матеріалу на початку уроку застосовую прийоми «Привабливa мета», або « Викликай асоціацію», «Фантастична добавка» «Лови помилку». Наприклад при вивчені теми « Корисні копалини України» у 8 класі на слайдах зображено: терикони шахт, праця шахтаря, добування нафти. Вчитель ставить запитання: «Які асоціації викликають у вас дані зображення? Про що йде мова?» Починаючи підсумковий урок по вивченому матеріку я запитую: « Які асоціації викликає у вас материк Австралія?» (Учні відповідають, що він найменший, найжаркіший, лише одна країна знаходиться в межах материка…)

Під час актуалізації вивчення нового матеріалу застосовую такі методи колективної форми опитування учнів: «мікрофон», « аукціон знань»,» «бліц – опитування». Пропоную учням при вивчені теми « Африка» передаючи мікрофон один одному розкрити особливості материка, його відмінність від інших материків. Особливо велике значення для активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках географії має навчання їх прийомів роботи з підручником, атласом та контурною картою. На уроках ознайомлюю з усіма видами карт, схемами, додатками. Під час актуалізації навчальної діяльності залучаю учнів до визначення мети уроку, тобто очікуваних результатів. Важливо, щоб учень не тільки знав, розумів, чого він досяг, а й чого він хотів би досягти на наступному уроці.

Під час мотивації навчальної діяльності учнів використовую такі прийоми «Здивуй всіх» (учень підготовив цікавий матеріал і робить повідомлення) «Проблемне питання», «Мандрівка». На етапі пояснення нового матеріалу застосовую такі прийоми, як «Творча лабораторія», (наприклад при вивченні природних зон, пропоную скласти міні – твір «Моя подорож до лісостепу» де учні повинні описати особливості природи цієї зони.) «Географічна лабораторія», «Картографічна лабораторія», «Прес – конференція». Під час закріплення матеріалу використовую кросворди та ігри: «Хто більше знає», «Поле чудес», прийом «П'ять речень», «Географічний диктант». На етапі підсумок уроку застосовую прийом «Роблю висновок», «Роблю передбачення», «Незакінчене речення».

На своїх уроках використовую рольові ігри. У чому вбачаю перевагу рольових ігор: рольова гра дає можливість одержати додаткові знання, виявити невисвітлені у навчальному курсі питання; учні можуть показати уміння застосовувати отримані знання під час розв'язання поставлених задач; гра сприяє розвитку навичок проведення дискусії, співробітництва для досягнення поставленої мети; творчих здібностей у процесі розв'язування поставлених проблем; учні намагаються відстоювати різні позиції, знаходити аргументи і формулювати погляди, виконуючи ту чи іншу роль (що часто не співпадає з їх власними поглядами); формується толерантне ставлення до інших думок; гра дозволяє спрямувати в корисне русло надмірну активність учнів, дає можливість самовираження, проявити емоції відповідно до особливостей їх поведінки.

Значну увагу на уроках приділяю самостійній діяльності учнів, яка направлена на успіх самореалізації, розвиток конкретних якостей, а саме: готовність до активних дій, сприяти розвитку здібностей дітей, дивитися на світ через призму власних інтересів. Увесь навчальний процес на уроках має творчий, виховний характер. Школярі вчаться проектувати, створювати власні творчі роботи. Колективна робота виховує в дітей дружні взаємовідносини, відчуття взаємодопомоги.

На уроках застосовую різноманітні інтерактивні презентації, де використовую наочні матеріали, слайди.

При впровадженні на уроках географії інтерактивних технологій, я помітила, що вони створюють комфортні умови для навчання, роблять продуктивним сам процес пізнання і засвоєння навчального матеріалу, адже інтерактивний - здатний до взаємодії, д**іалогу.**

Використання нестандартних уроків та застосування інноваційних технологій сприяє: підвищенню інтересу до вивчення предмета; активізації навчальної діяльності учнів; розвитку пам'яті; розвиває мислення в нестандартних ситуаціях; допомагає дитині дізнатись про щось нове; під час гри виховується колективізм, взаємовиручка, бережливе ставлення до навколишнього середовища.

Працюючи в школі, переконуюся, що використання інтерактивних технологій дає можливість підвищити ефективність навчального процесу, зробити його цікавим, забезпечити оволодіння учнями навичками саморозвитку. Така діяльність створює сприятливе середовище для ефективного вивчення географії.

Україна
О.М.Кот, учитель фізики та математики Комунального закладу «Новокурська середня загальноосвітня школа – загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів» Дніпропетровської області

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА УРОКАХ ФІЗИКИ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ І СПОСТЕРЕЖЕННЯ

У сучасному світі весь час відбуваються суттєві зміни в науці, техніці, освіті. Суспільству потрібні люди, які здатні приймати нестандартні рішення, вміють творчо мислити, можуть обирати несподівані та непомітні на перший погляд можливості пошуку розв'язків завдання; здатні помічати закономірності подій, явищ, процесів, а також їх взаємозумовленість та зв'язки між ними; вміють швидко пристосовуватись до нових ситуацій, знаходити з них вихід, застосовувати свої знання в повсякденному житті. Уважність, зосередженість, спостережливість, витримка, уміння зіставити отримані результати з уже відомими фактами, зробити висновки – якості, що необхідні сучасній людині. Розвиток цих якостей особистості можливий під час проведення експериментів, дослідів, лабораторних і практичних робіт. Саме вони забезпечують доступність, значущість, ефективність сприймання навчального матеріалу. Проведення даних видів робіт дуже допомагає в процесі мотивації навчального матеріалу, для засвоєння нових знань, для закріплення вивченого.

Фізика - наука експериментальна. Усі її закони та досягнення спираються на дослідне спостереження і вимірювання та глибоке теоретичне дослідження. Тому й навчання фізики в середній школі тісно пов'язане з використанням експерименту як основи для вивчення фізики. Ще К. Д. Ушинський вказував на необхідність саме такої організації навчального процесу: «Якщо навіть припустити, що учень зрозуміє думку, пояснену йому вчителем, то і в такому випадку думка ця ніколи не вляжеться в голові його так міцно і свідомо, ніколи не стане такою повною власністю учня, як тоді, коли він сам її виробить».

Актуальність роботи полягає в поєднанні теоретичних знань з практичними і напрямлена на розвиток творчої особистості, яка здатна використати свої знання в різних видах діяльності і досягти певних успіхів. Саме тому, на своїх уроках особливу увагу я приділяю спостереженням і дослідницькому фізичному експерименту. Я вважаю, що саме ці методи є найбільш ефективними, бо вони викликають найбільший інтерес і зацікавленість учнів до вивчення фізики, вони є ефективним засобом активізації і мотивації навчання фізики, допомагають сформувати систему основних знань, практичних вмінь і навичок учнів, розвитку їх мислення, творчого підходу до вивчення явищ . Крім того, вони сприяють розвитку пам'яті, уяви і фантазії, виховують такі якості, як: спостережливість, увагу, охайність, дисциплінованість та інші. Завдяки вище вказаним факторам фізичний експеримент допомагає формуванню знань учнів, і є економним щодо затрат навчального часу.

Практична значимість: дана робота може стати в нагоді вчителям фізики, в додатку подані розробки різних типів уроків з використанням фізичного експерименту. Також я провела відкритий урок , на якому показала як поєднати фізичний експеримент з інноваційними методами - створенням презентації на основі висновків, зроблених в результаті спостереження. Мій урок обговорювали на методоб'єднанні вчителів природничо-математичного напрямку нашої школи і вважаю, що він може стати корисним вчителям – колегам або початківцям.

Основне призначення експериментальних завдань:

- розвивати інтерес учнів до фізики і підготувати їх до до роботи з технікою; здатність формувати в учнів основні фізичні поняття, закони, теорії; формувати практичні уміння і навички і вміти застосовувати їх на практиці; виконувати прості досліди, вимірювання, вміти поводитися з приладами, аналізувати результати експерименту, робити узагальнення та висновки; формувати в учнів уміння самостійної роботи і здатність до винахідливості, творчості; виховувати спостережливість, увагу, наполегливість.

Фізичний експеримент за своїм змістом і призначенням виконує різні функції. У залежності від мети, він може виконувати роль: мотиваційну, дослідну, контролюючу, показувати застосування теоретичних знань у практичній діяльності та інше.

Велику роль в успішності навчання фізиці відіграє мотивація. Навіть, якщо учень не хоче навчатися, то зумівши зацікавити його, ми отримаємо позитивний результат. Я спираючись на свій досвід роботи, велику увагу приділяю формуванню мотивації , яка включає в себе розв'язання актуальних життєвих задач. Мотиваційна функція фізичних експериментів відповідає правилу «Що наочно - те цікаво». Тому, я вважаю, що фізичний експеримент якнайкраще допомагає розвивати інтерес до вивчення фізики, розвиває здібності до винахідливості.

Дослідна функція сприяє більш глибокому розумінню учнями фізичних явищ, законів, теорій; сприяє набуттю практичних вмінь і навичок у користуванні приладами, служать засобом практичного ознайомлення учнів із спостереженням і експериментом як методом наукового пізнання Проводячи досліди, одночасно розвивається логічне мислення учнів. Адже, щоб виконати це завдання, школярі порівнюють, аналізують,узагальнюють і абстрагують – встановлюють залежності між різними фізичними величинами. Виконання цього завдання певною мірою сприяє формуванню мислення, оскільки дає можливість учням звернути увагу на явище і його суть, встановити причину і наслідок і т.д. Крім того, поглиблюється пізнавальний інтерес, зміцнюються трудові вміння, які можна застосувати , наприклад, для планування роботи, розподіляти час і увагу при проведенні порівняльних спостережень за тим самим явищем при різних умовах. Контролююча функція дозволяє вчителю перевірити рівень засвоєння знань учнів з даної теми і оцінювати знання учнів.

Всі форми шкільного фізичного експерименту сприяють більш глибокому вивченню законів фізики, а також набуттю учнями практичних навичок у фізичному експерименті. Основне завдання вчителя ефективно його використати для одержання найбільш позитивного результату у навчанні.

Отже, фізичний експеримент, будучи засобом наочності, сприяє організації сприйняття учнями навчального матеріалу, його розуміння і запам'ятовуван- ня; сприяє підвищенню інтересу до вивчення фізики і створенню мотивації навчання, а також допомагає вчителю здійснювати контроль знань учнів.

Для досягнення мети , я використовую такі форми експериментальних робіт: 1. спостереження і вивчення фізичних явищ; 2. спостереження і вивчення властивостей тіл; 3. вивчення дії вимірювальних приладів та вміння працювати з ними; 4. вимірювання фізичних величин; 5. спостереження залежностей між фізичними величинами; 6. досліди, які підтверджують фізичні закони; 7. експериментальні задачі .

Застосування форм експериментальних робіт на різних етапах уроку:

1.Вивчення нової теми – супровідні досліди.
2. Формулювання законів, виведення формул – фізичний експеримент.
3. Закріплення - виконання лабораторних робіт, домашній експеримент.
4. Пояснення явищ природи на основі набутих знань – спостереження.

Обов'язковою умовою для розвитку знань учнів на уроці є зв'язок навчального матеріалу з життям. Тому на уроках фізики я намагаюсь показати учням зв'язок кожної теми з повсякденним життям, важливість багатьох фізичних явищ для їх особистого життєвого досвіду. Зв'язок з життям можна здійснювати у формі експериментальних задач. Учні з більшою зацікавленістю ставляться до розрахункових задач, коли вони торкаються життєвих питань. Особливу роль відіграють експериментальні задачі. Вони навчають учнів ставити мету експерименту, планувати хід виконання і виконувати експеримент, робити відповідні висновки. Такі задачі я використовую на різних етапах уроку, але при цьому змінюється їх функція і методика постановки задачі. Методика постановки задачі залежить від мети вчителя. Так , в деяких випадках , я кажу дітям за допомогою яких приладів виконати експериментальне дослідження, а інколи – вони самі обирають необхідне обладнання. Після постановки задачі ми з учнями складаємо план її розв'язання. А потім виконуємо експеримент і обчислюємо шукану величину, якщо цього вимагає задача. Обов'язково після отримання результату, потрібно проаналізувати і довести його правдоподібність. Після цього робимо певні

висновки. Розв'язуючи експериментальні задачі, учні набувають досвіду експериментальних досліджень, навичок практичного застосування знань, вміння працювати з приладами і в результаті фізичний експеримент сприймають як основу фізичних знань.

А також я практикую виготовлення фізичних приладів своїми руками, де велику участь беруть батьки. Демонстраційний експеримент з використанням саморобних приладів та пристроїв спрямований на розвиток творчих, раціоналізаторських і винахідницьких здібностей, які сприяють професійному самовизначенню особистості.

А ще велику увагу, особливо в 7-9 класах, приділяю спільній роботі батьків та дітей. І зі своєї практики можу сказати, що це дає завжди позитивний результат. Адже, найперше, таке навчання сприяє мотивації знань учнів, а по - друге, дозволяє батькам постійно контролювати процес навчання і допомагати дітям у засвоєнні знань. Вивчення фізики ми починаємо з 7 класу. І вже на перших уроках , щоб зацікавити учнів, я залучаю до роботи батьків, бо дітям в цьому віці необхідна їхня підтримка. Найперше спільне завдання для батьків і дітей спирається на спостереження – потрібно описати , як фізика пов'язана з роботою батьків. Таке завдання дає змогу розширити кругозір учнів про різні професії, більше дізнатися про роль фізики в повсякденному житті, і підтримувати тісний зв'язок сім'ї та школи.

Наступним завданням є виконання творчих завдань, пов'язаних з вивченням фізичних величин та одиниць вимірювань. До таких завдань належать : 1) визначити ріст всіх членів сім'ї в різних одиницях вимірювання; 2) визначити площу найбільшої грані коробки з олівцями; площу власного будинку або кімнати; 3) визначити за допомогою медичного шприца об'єм соку або чаю, випитого дитиною.

У 8 класі при вивченні теми «Сила тертя, я клас ділю на 2 групи, яким даю завдання на спостережливість - навести приклади , коли тертя шкідливе, а коли корисне і шляхи його подолання. Потім учні підсумовують все у вигляді презентації.

Часто на дошці я вивішую такі гасла, які спонукають учнів до експериментальної роботи.

А також при вивченні фізики я пропоную учням провести домашні експериментальні досліди. Це такий вид роботи, коли учні вдома самостійно проводять певні досліди і спостереження, які підтверджують і закріплюють вивчений на уроці матеріал. В учнів при цьому розвиваються творчі здібності та інтерес, виховується прагнення до подолання труднощів. Після закінчення дослідження, учні оголошують свої результати і порівнюють з іншими результатами в класі.

Велике значення для розкриття творчого потенціалу учнів серед різних видів фізичного експерименту, мають позакласні заняття, які сприяють поглибленню знань учнів, розвивають і вдосконалюють практичні вміння і навички. Завдяки своїм знанням і вмінням застосувати їх на практиці, учні нашої школи вже кілька років підряд приймають участь у конкурсі «Левеня» і показують добрі та відмінні результати. Адже в цьому конкурсі багато задач, які за змістом тісно пов'язані з життям. Виготовляючи прилади або технічні моделі, учні використовують свої знання в нових умовах. Так, Петренко Руслан – учень 10 класу та Петренко Ярослав – учень 8 класу зайняли 1 місце у змаганнях по ракето- та авіамоделюванні. При цьому вони зуміли застосувати свої теоретичні знання на практиці. Крім того, позакласні заняття мають ще й виховне значення, а саме вони допомагають учням визначитися з власними інтересами та майбутнім вибором професії. (Додаток4).

Підсилюють ефективність уроків інноваційні технології, які я також застосовую на своїх уроках, це: 1.Створення проблемних ситуацій. 2. Розв'язування розрахункових задач, на життєву тематику. 3. Нестандартні уроки.

Нестандартні уроки спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, бо вони глибоко зачіпають емоційно-мотиваційну сферу, формують здорове суперництво, збуджують творчі сили, розвивають творче мислення, формують мотивацію навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності. Тому такі уроки найбільше подобаються учням і викликають у них творчий інтерес. Під час проведення креативних уроків спостерігається велика зацікавленість учнів, вони активні, збуджені, працюють із задоволенням. Досвід роботи показує, що для поліпшення розуміння, закріплення та відтворення інформації доцільно проводити такі уроки як: уроки-змагання; уроки-вікторини. Я застосовую на таких уроках методи: «Навчаючи - вчуся», « Морський бій», «Хрестики - нулики», «Будь уважний – знайти пропущену букву в формулі», «Склади задачу сам», «Хвилинки - цікавинки». Також на своїх уроках я зацікавлюю учнів складанням казок про фізичну величину або явище , в 7 класі – це казка «Жила –була молекула», в 8 класі – «Подорож молекули води». Діти самостійно добирають прислів'я або приказки про вивчене явище, наприклад такі приказки доцільно розглядати в розділі «Теплові явища».

Проблемна ситуація – це протиріччя між життєвим досвідом учнів та науковими знаннями. Наприклад, показую такий дослід: наливаю в довгу скляну трубку води (приблизно до половини її довжини), а потім забарвлений спирт. Визначаємо верхній рівень рідин. А потім, закривши отвір трубки, перемішую рідини. У результаті перемішування рідин їхній об'єм зменшиться. Те, що результуючий об'єм не дорівнює сумі первісних об'ємів, і породжує проблемну ситуацію.

Всі діти дуже люблять фокуси. Тому , інколи я пропоную учням подивитися фокус і спробувати його пояснити на основі фізичних знань. До проблеми, яка розглядається, може бути знайдено декілька варіантів рішень. Наприклад, вивчаючи явище інерції, пропоную учням знайти способи переміщення склянки з водою на смужці паперу до краю столу так, щоб смужку витягнути з-під склянки на краю столу і склянка при цьому не впала. На даному етапі використовую деяку загадковість формування проблеми – це все підсилює мотивацію пошуку нових ідей;

Основним у засвоєнні фізики, крім теоретичних знань є їх застосування при розв'язуванні задач. Особливо часто я пропоную учням розв'язувати задачі, зміст яких пов'язаний з життєвими ситуаціями. Такі задачі сприяють зацікавленості учнів на уроках, а також дають відповідь на головне запитання учнів щодо вивчення фізики: «Для чого потрібно вивчати фізику?»

Фізична задача є проблемою, яка розв'язується на основі законів фізики за допомогою логічних, математичних операцій та експерименту. Основне призначення фізичної задачі полягає у вивченні фізичних явищ, формуванні понять, розвитку логічного мислення учнів і прищепленні їм умінь застосовувати свої знання на практиці. Розв'язування задач я використовую також для перевірки і систематизації знань, для раціонального повторення вивченого матеріалу, розширення і поглиблення знань, формування світогляду, ознайомлення з досягненнями науки, техніки т.п.

Висновки. Фізика - це саме той предмет в школі, який розвиває творчі можливості, тому що розвиває логічне мислення, уміння спостерігати, робити висновки, висувати гіпотези, знаходити вирішення складних завдань. Саме експериментальна робота, якщо вона добре поставлена, привчає учнів до майбутньої наукової діяльності. Я переконана, що фізичний експеримент у різних його видах є найбільш цікавим і продуктивним способом пізнавальної діяльності учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коршак Є.В.Методика і техніка шкільного фізичного експерименту/ Є.В.Коршак. – К.:Вища школа, 1981. – 278 с.
2. Шахмаєв Н. М., Павлов Н.І. Физический експеримент в средней школе / Н.Шахмаєв, Н.І. Павлов. – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.

Україна

О.П.Кропачова, учитель-методист англійської мови Житомирської міської гімназії №3 Житомирської області

ВПРОВАДЖЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТУ У ЗМІСТ КУРСУ З НАВЧАННЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ В 10-11 КЛАСАХ. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Іноземна мова сприяє інтеграції особистості в систему світової та національних культур. Є актуальною стратегія формування особистості школяра засобами іноземної мови, що зумовлено сучасним станом міжнародних відносин. Нові пріоритети, в свою чергу, вимагають нових стратегій і нових підходів до їх реалізації.

Сучасні європейські стратегічні документи в галузі навчання іноземних мов, а саме: «Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти:навчання, викладання і контроль» [1], Європейські Стандарти [4] спрямовують діяльність сучасної школи на формування мовної особистості [6] як стратегічного орієнтира шкільної освітньої політики. Така мовна особистість, насамперед, може здійснювати різноманітні види усвідомленої мовленнєвої діяльності та використовувати різні комунікативні ролі в умовах соціальної взаємодії людей один з одним і з оточуючим їх світом.

Стратегія навчання іноземної мови [7] грунтується на певних лінгвістичних, психологічних, дидактичних принципах і визначає підхід до навчання. Отже, успішно реалізувати стратегію навчання можливо лише за умови правильного добору методів, форм і засобів навчання.

Усвідомлюємо важливість не тільки наявності у школяра основних знань про систему мови і навичок адекватного оперування мовними засобами під час спілкування, але заслуговує на особливу увагу здатність урахування мовною особистістю національно – культурних особливостей країн , мови яких вивчаються.

Пропонуємо цикл уроків «Спілкування в міжкультурному світі бізнесу» (13 годин) на англійській мові для двомовних класів з поглибленим вивченням англійської мови в рамках проблемної теми гімназії №3: «Профільне навчання та шляхи його реалізації в гімназійній освіті». Вчителі профільних класів користуються рекомендованими Міністерством освіти і науки України програмами «Іноземні мови. Програми для профільного навчання 10-11 класи».

Керуючись необхідністю виконання поставлених Міністерством освіти і науки України задач, колектив гімназії в пошуку інтенсивних та сучасних інноваційних методик, описаних, як зазначається в цій програмі, у працях зарубіжних і вітчизняних авторів і заснованих на дотриманні наступності навчання, особистісно-орієнтованому спілкуванні, рольовій організації навчального процесу, колективній співпраці [2].

І. Основна частина

1.1. Сучасний стан розробки питання

Конкретизуємо задачі і зміст курсу навчання ділового спілкування іноземною мовою, який передбачає [2]:

1. Навчання усного діалогічного і монологічного мовлення в тематичних рамках бізнес – сфери.
2. Навчання читання текстів публіцистичного і науково – популярного характеру з метою отримання інформації з теми на рівні повного або часткового розуміння.
3. Розвиток основ культури та етикету ділового письма та знайомство із міжнародними стандартами ведення ділової документації (в практично необхідних межах).
4. Систематизація набутого за попередні роки вивчення мови граматичного матеріалу, необхідного для навчання ділового спілкування.
5. Збагачення лексичного запасу через розширення ситуацій спілкування у діловій сфері.

Об'єктом навчальної роботи при цьому є комплексна мовленнєва діяльність у чотирьох видах: говорінні, аудіюванні, читанні, письмі. Зрозуміло, що стратегія навчання може бути успішно реалізована за умови відповідності методів, форм і засобів навчання **поставленим задачам.**

1.2. Мета і завдання щодо форм і методів навчання

Ми обираємо CLIL, що впроваджує Зміст і Мову в Інтегроване Навчання. Методика стосується навчанню інших предметів через іноземну мову. Цю методику можуть використовувати вчителі англійської мови як міжпредметний зміст у навчанні ділового спілкування англійською мовою.

Згідно з думкою Давіда Марша, «CLIL стосується ситуацій коли предмети, або частини предметів, навчають через іноземну мову з подвійною метою, маючи на увазі вивчення змісту і активізації вивчення іноземної мови.» (1994)

TBL – Базоване на Завданнях Навчання пропонує студентам можливість виконати завдання такого інтегрованого навчання. Основна увага за методом – діяльність у класній роботі, де завдання і мова є інструментами для досягнення мети. В БЗН методі список слів для користування не є самоціль а, має місце елемент проблеми та її вирішення. Наприклад, студенти виконують ролі директорів компаній і мають прийти до узгодження або правильного рішення у визначений час. У такому діяльнісному підході є суть завдань TBL.

Вище сказане не означає, що відсутня увага на якість роботи над мовою, увага на мову має місце у поурочному плануванні. Ми відчуваємо відповідальність за збагачення мови студента, коли вони розуміють таку необхідність, але треба дати їм можливість використовувати англійську в класній роботі як власну мову в повсякденному житті.

Більшість уроків TBL методу класифікуються як автентичні і слідують певній структурі завдань: до – завдання – діяльність щодо входження в тематику; заданий цикл: завдання - планування – доповідь; зосередження на мові і зворотній зв'язок. Така структура уроку співвідноситься з традиційною організацією мовних уроків, який називають PPP approach (презентація, практика, продуктивність) [10]. Використовуючи вище згадані методики, форми та методи навчання складаємо поурочне планування таким чином:

І етап: парне обговорення запитань (завдання 1-2)

ІІ етап: мовна практика (завдання 2-4)

ІІІ етап: порівняння і обмін досвідом; корекція помилок вчителем і самоконтроль учнівський (завдання 4-5)

Подальший етап: створення власних проектів за змістом інтегрованого навчання.

1.3. Виклад суті запропонованих підходів

Здійснюємо план, передбачений державною програмою з профільного навчання і робимо аналіз вітчизняних і зарубіжних підручників з бізнес курсів. Усвідомлюємо різницю мовленнєвого матеріалу,викладеного в них не тільки на рівні тематики, автентичності текстів для читання, наявності або відсутністю комунікативних фраз і кліше. Сучасні матеріали наших колег з Лондона демонструють суттєві зміни в суспільстві країн, мова яких вивчається, що відображено в темах: «Інформація», «Закони», «Інвестування», «Енергія», «Конкуренція», «Командна робота» та інші.

Зарубіжний досвід надає перевагу навчальному комплексу, що складається не лише з підручника, а включає також робочий зошит з вправами на читання, говоріння, аудіювання і письмо; аудіо та відео матеріали, зошити з граматики, словник з термінами, Новітні бізнес курси іноді розраховані на 100+ годин вивчення і готують студентів до екзаменів певного рівня стандарту, містять додаткові розробки для парної, групової роботи. Вони містять тести, граматичні та лексичні довідники. Розглядаються мовні одиниці з їх визначенням ізольовано та контексті реальної журнальної статті серйозного видання.

Відповідно до комунікативно – діяльнісного підходу перше уявлення про нову мовну одиницю формується у певному контексті, через який учні ознайомлюються з її значенням, формою та деякими особливостями (функціями) використання у спілкуванні. Автентичність навчального матеріалу та його комунікативність - сильні сторони зарубіжних видань де користувачі мови й ті, що її вивчають, є соціальними агентами. Вони виконують певні функції у певних умовах, специфічному оточенні та в окремій сфері діяльності. Це - поглиблене знання, що готує до вступу на відповідні фінансові та бізнес факультети не лише за кількістю годин, а й глибиною та якістю мовленнєвого матеріалу.

Середня школа, в той же час, не ставить таких завдань. «Програми для профільного навчання 10-11 класи», враховуючи наявні умови навчання, передбачають оволодіння тим мінімумом мовної компетентності, який дозволяв би їм здійснити спілкування в усній і письмовій формах у межах визначених програмою сфер і тем спілкування. Нажаль, у теорії і практиці навчання англійській мові з профільних предметів у середній школі такий мінімум не змінюється упродовж тривалого часу, що свідчить не лише про відносну стабільність навчальної програми. Програма профільного навчання, з нашої точки зору, потребує не збільшення мінімуму мовної компетентності, а оновлення щодо сучасних підходів у навчанні та змісту тематики сфер спілкування.

Наші висновки не заперечують ролі вчителя, який в реальних умовах та можливостях навчального закладу має на сьогодні безліч варіантів для отримання новітньої інформації методичного і практичного характеру із предмету [3]. Більш того, вище згадана програма з курсу навчання ділового спілкування зазначає, що головним методичними принципами комунікативно – орієнтованого навчання є інтенсивні та сучасні інноваційні методики, описані у працях зарубіжних і вітчизняних авторів [2].

Ми включили в курс навчання ділової англійської мови культурологічні відомості на знання реалій (Кропачова О. П. «Спілкування в міжкультурному світі бізнесу»). Це пов'язано не тільки з бажанням надати навчальному процесу зацікавленості. В першу чергу, існує внутрішня необхідність такого включення з боку самого процесу навчання. Вивчення досвіду наших колег дозволяє зробити наступні узагальнення.

Культурологічні компоненти імплантовані в процес навчання як окремі рубрики. Можна зустріти такі назви: «Культурний файл», «Культура в роботі».Одні автори підручників прямо вказують національність носіїв тої чи іншої культури, їх культурні відмінності у сферах спілкування, веденні бізнесу, проведенні зустрічей та переговорів на міжнаціональному рівні; вказують на різницю у ставленні до соціального статусу та матеріального достатку людини, говорять про різну уяву щодо доцільності дотримання вимог щодо одягу, а також різницю поглядів у гендерному питанні, ролі жінки в бізнесі [5].

Англомовні автори у підручниках з ділової англійської мови визначають культурологічний компонент як «Культурна важливість» (Culture Awareness), підкреслюючи тим самим, що питання не знімається, а навпаки, стає більш актуальним з роками, враховуючи інтеграцію світових процесів в бізнесі, особливо коли йдеться про злиття бізнесу найбільших фінансових альянсів. Фактичний матеріал з економічних видань розповідає про безліч прикладів, коли бізнес не складається через культурну різницю партнерів. Автори можуть не називати прямо національність учасників міжкультурного спілкування , а лише зауважити, що має місце така проблема в «одних культурах» та «інших культурах» [9].

Якщо соціокультурний компонент в навчанні окреслений чітко як країнознавчий і соціальний про країну, мова якої вивчається, то культурологічний залучає людину до загальнокультурного світу цінностей. Цей світ складніший для розуміння і дорослих, і школярів. Особливо коли йдеться про релігійні цінності, расові відмінності, про культуру західну і східну, що має сильний вплив і на ділові стосунки. Отже, в вузькій бізнес сфері інколи виникає практична і прагматична необхідність мати стосунки з японськими, американськими, європейськими партнерами по бізнесу.

Про «культурний шок» як про стан, в якому може перебувати людина ,що вперше відвідує закордон відомо з часів перших мандрівників. Відмінність сучасного стану вирішення проблеми міжкультурного спілкування полягає на нашу думку в тому, що проблема висвітлюється різними джерелами інформації: пресою, телебаченням, власним досвідом через бізнес тури та туристичні мандрівки. Але як каже англійське прислів'я : «Краще запобігти, ніж шкодувати». Ми в даному контексті розуміємо подібне як культурне застереження: краще познайомити з явищем тих, кому спілкуватись, ніж уникати подібної тематики взагалі.

Знаходимо визначення поняття іншомовна культурологічна компетентність учня середньої школи у Редько В.Г. Згідно Загальноєвропейським рекомендаціям, під цим терміном, на погляд автора, слід розуміти інтегративну особистісну характеристику школяра, яка грунтується на сукупності мовної, мовленнєвої, соціокультурної компетентностей, загально навчального та життєвого досвіду, мотивів, цінностей (власних, свого народу та народу країни, мова якої вивчається) і передбачає його теоретичну і практичну готовність до здійснення іншомовного спілкування в різних умовах глобалізованого міжкультурного соціуму [6] .

Для зразка наведемо приклад доцільного набору і раціональну організацію мовного і мовленнєвого матеріалу. Входження до курсу, тема №1 «Враження і стереотипи».

Завдання 1. Чи знаєте ви, що таке стереотип? Чи кожна нація їх має? Яким чином вони виявляють себе (через спілкування, поведінку, манери, жарти)?

Завдання 2. Переконайтесь, що ви знаєте значення наступних словосполучень: стереотип, помилкова ідея, стандартизований, «час є гроші», нав'язлива ідея, особистості, перебільшення, упереджений.

Завдання 3. Прочитайте та вивчить визначення. (Не)погодьтесь.Стереотип – це фіксована,формальна чи стандартизована,і,тим не менш,помилкова ідея чи вірування . Всі культури мають стереотипи відносно інших культур. Ці стереотипи узагальнюють основні характеристики націй і можуть зіпсувати взаємне спілкування.

Приклад взаємодії різних видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, аудіювання, коли текст може презентуватися з голосу вчителя.

Завдання 4. Групова робота. Прочитайте уривки в двох групах. Порівняйте і обговоріть. Додайте приклади з власного досвіду. Учні читають короткі тексти – повідомлення про стереотипи інших культур щодо американців і українців.

Завдання 5. Надаються мовні зразки, які допомагають висловити власну думку. Наприклад: Я хотів би додати…..Я знаю, що….Я зустрічав деяких американців, українців…..Мій друг розповідав мені….Подорожуючи Сполученими Штатами…..Я відкрив для себе…

Наводимо приклад комунікативних вправ. Підсумок уроку. Дискусія. Чи можливо уникнути стереотипи? Чи є велика різниця між людьми? Світ багатокультурний, чи не так?Які є переваги того, що ми – різні? Яким чином можна уникнути непорозуміння? Як вивчення іноземних мов може бути корисним, щоб не зіпсувати спілкування?

Приклад усвідомлення учнями реальних соціальних умов, у яких може відбутися іншомовне спілкування. Письмо. Домашнє завдання. Напиши e-mail другові про інформацію, яка вразила найбільше (поділись враженнями). При виконанні письмового завдання такого типу учні спираються на отримані раніше знання і доповнюють їх вивченими по даній темі.

Заключна частина. Висновки та рекомендації

Реалізація комунікативно-культурологічної діяльності учнів в навчанні ділової англійської мови носить наступний характер: комунікативне спрямування навчального процесу; діяльнісний характер процесу навчання;взаємопов'язане навчання іноземної мови і культури її носіїв; культурологічне спрямування процесу навчання, організація його у формі діалогу культур.

Можливість виконання таких завдань забезпечується певними умовами, які створюються вчителями іноземних мов: доцільним добором і раціональною організацією мовного і мовленнєвого матеріалу; комунікативною поведінкою вчителя; врахуванням індивідуальних особливостей і можливостей учнів, рівня їхньої мотивації; сприянням усвідомленню учнями реальних соціальних умов, у яких може відбуватися іншомовне спілкування; наданням пріоритетів колективним формам навчання, спрямованим на вирішення проблемно - пошукових завдань.

Важливим для вчителя є здобуття загальнокультурної компетентності. У професійній компетентності головна роль належить проблемно – практичному аспекту (адекватність розпізнавання ситуації), а в загальнокультурній змістовому й комунікативному. У цілому важливі всі три аспекти для вчителя іноземної мови [3] .

Культурологічно спрямоване навчання має сформувати в учнів наступні вміння та здібності: адекватно реагувати на мовленнєві та не мовленнєві коди свого іншомовного співрозмовника; орієнтуватися в міжкультурній ситуації під час спілкування; долати міжкультурні непорозуміння та конфліктні ситуації; толерантно ставитись до іншої культури, поважаючи її особливості; адекватно добирати для спілкування вербальні і невербальні засоби; враховувати мету і соціальні обставини такого спілкування. Ми запропонували орієнтовний (за вибором вчителя) навчальний план до курсу з навчання ділового спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. - К.: Ленвіт, 2003. - 261с.

2.Іноземні мови. Програми для профільного навчання. 10-11 класи. - К.: Навчальна книга, 2003. -146с.

3.Калінін В.О. Педагогічна технологія «діалог культур» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови: Монографія/ За заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид – во ЖДУ ім. І. Франка, 2007.-276 с.

4.Локшина О.І. Про навчання іноземних мов у Європі/ О.І. Локшина// Рідна школа. -2001. -№12. - с. 73-75.

5.Науменко Л.П.Business English Course: Бизнес – курс английского языка. – К.: Издательство А.С.К., 2004.- 448с.

6. Редько В.Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: Монографія/ Валерій Редько.- К.: Генеза, 2012.-224 с.

7. Щукин А.Н. Лингводидактический энциклопедический словарь/ А.Н.Щукин.-М.: Астрель, 2008.-746с.

8.Халеева И.И. Понимание иноязычного ученого текста как аспект межкультурной коммуникации / И.И. Халеева// Глядя в будущее.- М: ЗЕМА; МГУ, 1992.-с.120-127.

9. T. Trappe, G. Tullis. Intelligent Business Coursebook. Upper Intermediate Business English. Pearson Education Limited 2006. - Режим доступу: www.longman.com

10. Willis G. A Framework for Task – Based Learning, 1996. – Режим доступу: www.onestopenglish.com

Україна

З.В.Кулакова, учитель початкових класів Середньої загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №5 міста Сєвєродонецька Луганської області

ІННОВАЦІЙНА БЛОКОВА СИСТЕМА ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У 2002 році мені довелося працювати разом з академіком, доктором педагогічних наук М.С.Вашуленком на науково-практичній конференції, яка була присвячена оптимізації навчального процесу в початковій школі. У своєму виступі Микола Самійлович зазначив важливість розвитку мовленнєвих вмінь і навичок у молодших школярів. З того часу початкова школа пройшла великий шлях реформування і вдосконалень, змінилося багато програм, підручників, але часу на розвиток зв'язного мовлення на уроках катастрофічно не вистачало. В цьому полягає актуальність моєї роботи, яку я презентую. Специфіка мови, як навчального предмета, чітко виявляється насамперед у великому обсязі і різноманітності завдань, передбачених програмою. Недосконаліть методів і прийомів вивчення мови часто стає причиною втрати доцільної збалансованості між теоретичним і практичним рівнем засвоєння навчального матеріалу.

Більшість дорогоцінних хвилин на уроках використовувалось на вивчення теоретичного матеріалу, його закріплення та різноманітні вправи на закріплення того ж теоретичного матеріалу. Часто буває так, що учні, непогано засвоївши теоретичний матеріал, так і не оволоділи основними вміннями й навичками грамотного мовлення, не навчилися використовувати свої знання під час творчої мовленнєвої діяльності. У зв'язку з цим почалися мої спостереження за алгоритмом дій дітей 5-10 років у інших сферах діяльності. Вразили два моменти:

1. Під час роботи з новим конструктором із великою кількістю деталей, який завжди запакований в невеликі пакетики без будь - якої системи, діти розпаковують їх усі й систематизують для побудови окремих іграшок. Це виходить у них дуже швидко без допомоги дорослих. Далі майстерно виготовляють іграшки, чоловічків та приладдя. Нарешті найбільш очікуваний етап рольових ігор із саморобками який і несе основний розвиток дитини: мовлення, спілкування, мислення, уяву. Саме останній етап займає у дітей найбільший відрізок часу, який батьки виділяють дитині для дозвілля.
2. У комп'ютерні ігри діти вчаться грати навпаки: спостерігають за грою обізнаних гравців, копіюють алгоритм дій і швидко опановують кроки зовсім різноманітних ігор, причому найчастіше їм немає потреби вміння читати завдання. Вони знають як накопичити бали, як обійти труднощі, як перейти до наступного етапу гри.

Тобто, як відомо з психології, дітям, для легкого засвоєння матеріалу притаманні можливості аналізу й синтезу. Ми використовуємо в повному обсязі ці можливості при навчанні грамоті в 1-му класі. Можливо, це є однією з причин утримання високої мотивації при навчанні в першому класі. Починаючи з другого класу , при вивченні української мови, новий матеріал ми надаємо певними малими порціями - циклічно. Учні, мало уявляючи повне навантаження теми, пробують «будувати героїв гри» з незнайомих елементів. Тільки наприкінці теми складаються певні уявлення й поняття, які дають змогу використовувати їх при грамотному і зв'язному письмі . При такому традиційному викладанні нової теми багато часу витрачається на виконання практичних вправ за зразком для закріплення нового теоретичного матеріалу. Знижується активність і бажання навчатися. Уявіть, якщо кожного дня дитині видавати по 2-3 деталі конструктора й чекати високої зацікавленості та творчості, то через 2-3 дні у дитини зникне інтерес до цього виду діяльності.

Отже, я давно користуюся методикою П.М.Ерднієва з викладання математичних понять укрупненими дидактичними одиницями. За останні роки спробувала інноваційний підхід - втілити цю методику у викладанні української мови в початкових класах.

Мета моєї роботи: використати можливість вікової природної здібності дітей молодших класів робити аналітико - синтетичні процеси під час вивчення теоретичного матеріалу; ущільнити час на вивчення теоретичного матеріалу для відведення більше часу на розвиток грамотного мовлення, формування діалогічного і монологічного мовлення; формувати й підтримувати мотивацію вивчення певної теми учнями.

Спочатку прийшла думка починати вивчати нову велику тему (розділ) з кінця. А саме перший урок проводила з опорою на сторінку підручника, де є запитання для повторення і схема розбору. На першому ж уроці за даною темою на дошці з'являлась традиційна узагальнююча таблиця. З дітьми йшла робота по «розкладанню деталей» за певними якостями, а далі - побудова речень, або слів за певним алгоритмом. Нарешті, йде втілення нових знань у творчу діяльність. Діти відчували себе чарівниками. Викладали мені новий матеріал, а не я їм.

Пошук тривав, матеріал накопичувався і знайшовся один із можливих шляхів реконструкції методичних підходів – застосування укрупнених структур навчального матеріалу з циклічним розгортанням навчального курсу у межах теми (розділу).

У чому полягає суть даного методу? Вивчення початкового курсу української мови методом укрупнених блоків передбачає групування системи понять теми чи розділу навколо наскрізного поняття (уявлення, принципу, закономірності), яке реалізується як відповідний родовий лінгвістичний термін по відношенню до вужчих за понятійним обсягом термінів.

Що мається на увазі? Наприклад, вивчаючи тему «Речення» у 3 класі методом укрупнення блоків в ігровій формі на одному уроці через спостереження над мовним матеріалом формуємо в учнів загальні поняття про види речень за метою висловлювання, за емоційним забарвленням. На другому – за наявністю другорядних членів, даємо перше уявлення про однорідні члени та їх пунктуаційне оформлення. Отже, часткові лінгвістичні поняття з даної теми опрацьовуємо за два уроки, логічно об'єднавши їх навколо широкого поняття – речення. Решту годин, відведених за програмою, використовую для тренувальних вправ з метою вдосконалення навичок практичного застосування відповідного теоретичного матеріалу та творчої діяльності учнів.

Під блоками, як укрупненими структурами теоретичного матеріалу, ніяк не можна розуміти якесь випадкове зведення у групу 4-5 суміжних тем. Блок – це система, і відповідно матеріал у ньому має бути організований у певну цілісність, єдність.

У чому ж полягають особливості з уже зблокованим матеріалом?

- Блок – не самоціль, і надмірне захоплення роботою з блоками може призвести до такого стану, коли домінуватиме вивчення теоретичного матеріалу.
- Робота з блоком мовних понять вимагає попередньої підготовки класу.
- На уроці засвоєння теоретичного матеріалу потрібно працювати досить інтенсивно, використовуючи схеми-опори, презентації, обов'язкове повторення матеріалу в межах уроку (варіативно, у групах, тощо).
- На такому уроці має бути організована висока мовленнєва активність учнів, створення проблемних ситуацій, щоб уникнути механічного формального засвоєння теорії.

Що дає таке опрацювання навчального матеріалу?

• Гарантується багаторазова повторюваність теоретичного матеріалу щоразу в новій якості, що сприяє:

а) тривалості збереження в пам'яті вивченого;

б) формуванню компетентності та виходу на ширшу практику;

в) застосуванню диференційного підходу, коли реально й багаторазово можна корегувати роботу кожного учня за наслідками проміжних етапів.

- З'являються реальні можливості для інтенсифікації навчального процесу.
- Опрацювання орфографії, пунктуації, а, особливо, розвиток мовлення стають домінуючими в початковому курсі української мови внаслідок підпорядкування їм теоретичного матеріалу.

Робити конкретні висновки про доцільність даного методу вивчення української мови в початкових класах можна лише на основі системної апробації його. Я впевнилася, що це інноваційна і перспективна методика, яка розкриває можливість для пошуків.

Результатом моєї роботи вважаю щорічне займання призових місць моїми учнями в міському етапі Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика та неодноразові участі в обласному етапі. Також покращився показник якості знань мого класу з предмету, який становить у 3-му класі 2014/15 навчальному році 81%.

Але найголовнішим показником є любов моїх учнів до української мови, інтерес до предмету, бажання вчитися.

Україна

Е.Б.Кущенко, учитель художньої культури і музичного мистецтва Кіндратівської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів з поглибленим вивченням інформатики і програмування Костянтинівського району Донецької області

МОДЕЛЬ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТА «ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА» В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОЇ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

Формирование информационной и художественной составляющей культуры всесторонне развитой личности, готовой жить в социально-экономических условиях нового информационного общества, одна из актуальнейших проблем нашего времени. Представитель такого общества должен быть гармонично развитой социально-активной творческой личностью, обладающей хорошо развитым интеллектом, художественным вкусом, способной к самообучению и саморазвитию, реализации творческого потенциала в практической деятельности.

Информационное общество формирует соответствующий уровень информационно-художественной культуры, являющуюся частью общей культуры, носителем которой является личность. Информационно-художественная культура (ИХК) - особая составляющая ИКЛ в целом. Формирование такой культуры начинается в детстве и продолжается всю жизнь. Ибо нет сегодня более стремительно развивающейся области знаний, чем информационная, вообще и информационно-художественная в частности.

В связи с этим особую значимость приобретает ориентация на образование как на процесс формирования информационной и художественной культуры формирующейся личности. Рельефно проблема качественного применения и развития ИКТ при изучении предмета «художественная культура» представляется в условиях сельских школ, которых в Донецкой области около 40 % от общего числа образовательных учреждений. На наш взгляд, формирование художественной культуры личности и развитие ИКТ в сельской школе — одна из ведущих и актуальных проблем обновления современного образования. Каждое образовательное учреждение, в том числе сельское, стремится выпускать учеников разносторонне развитыми, конкурентоспособными на рынке труда, что в настоящее время немыслимо без формирования высокой культуры, без использования современных информационных образовательных технологий.

Теоретический анализ научной литературы и источников показывает, что существует целый ряд исследований, посвященных проблемам преподавания предметов эстетического цикла в сельской школе. Однако комплексного проекта-модели использования ИКТ в обучении по предмету «художественная культура» в сельском образовательном учреждении, нами не обнаружено.

Цель работы заключается в создании модели мобильного обучения с использованием ИКТ на платформе персонального сайта педагога; определении и обосновании педагогических условий, обеспечивающих эффективное развитие информационно-коммуникационных технологий при обучении предмету «Художественная культура» в сельской школе.

Объектом проектной деятельности стал процесс мобильного обучения по предмету «Художественная культура» с использованием открытого Интернет-пространства.

Предмет проектной деятельности — информационно-коммуникационные технологии при обучении предмету «Художественная культура» в современной сельской школе.

Мы исходим из гипотезы, согласно которой преподавание предмета «Художественная культура» в образовательном пространстве сельской школы будет реализовываться эффективнее, если разработаны и выполняются следующие педагогические условия:

— проводится последовательная информатизация образовательной среды школы;

— актуализируется информационная составляющая учебно-воспитательного процесса в сельском образовательном учреждении как педагогической системе, обеспечивающей развитие ИКТ и формирующей единое сообщество учителей, учеников и родителей;

— реализуется личностно развивающий потенциал ИКТ для повышения уровня художественной культуры учащихся, учителей и родителей;

— создана единая информационная среда образовательного учреждения;

— разработана педагогическая технология развития ИКТ по предмету «Художественная культура» в сельской школе.

Сформулированные цель, объект и гипотеза предполагают решение нескольких взаимосвязанных **задач:**

1. Конкретизация понятий «информационно-коммуникационные технологии», «информационно-культурная среда сельской школы», «информатизация образовательной среды сельской школы», «информационная и художественная культура учащихся и родителей».

2. Выявление взаимосвязи между этапами развития ИКТ и основными компонентами педагогической системы сельской школы как образовательной среды, формирующей единое сообщество учителей, учеников и родителей.

3. Разработка и апробация авторской концепции, структурно-логической модели развития информационно-коммуникационных технологий при изучении предмета «Художественная культура» в условиях сельской школы.

4. Определение критериев и показателей сформированности информационной культуры учащихся при изучении предмета «Художественная культура».

5. Выявление педагогических условий эффективного применения ИКТ при изучении предмета «Художественная культура» в сельской школе.

6. Составление и реализация методических рекомендаций по дистанционному обучению учащихся сельской школы на платформе персонального сайта педагога.

Опытно-экспериментальная база исследования. Кондратовская специализированная школа I-III ступеней с углублённым изучением информатики и программирования Константиновского района Донецкой области. В исследовании было задействовано 117 учащихся, 1 учитель, 39 родителей.

Научная новизна проекта:

— установлены взаимосвязи между этапами развития ИКТ и информационно-художественной культуры в преподавании предмета «Художественная культура» в условиях сельской школы;

— разработана авторская концепция и апробирована модель применения информационно-коммуникационных технологий при обучении по предмету «Художественная культура» в условиях сельского образовательного учреждения;

— сформулированы педагогические условия успешного применения ИКТ по предмету «Художественная культура» в сельском образовательном учреждении;

— выявлены и апробированы условия перехода от теоретической модели применения ИКТ в области предметов художественно-эстетического цикла и формирования информационно-художественной культуры учащихся к их практической реализации на основе разработанных методических рекомендаций;

— определены критерии и показатели сформированности информационно-художественной культуры учащихся.

Теоретическая значимость работы:

В проекте раскрыта сущность педагогических условий, способствующих наиболее эффективному процессу формирования информационно-художественной культуры учащихся, мотивационной и рефлексивной готовности старших школьников к использованию ИКТ для самообразования, готовности учащихся и родителей работать в компьютеризированной информационной среде, обеспечению процесса информатизации предмета «Художественная культура» и т.д.;

— даны структурно-содержательные характеристики, уровни и показатели сформированности художественной культуры учащихся и родителей сельской школы;

— доказана эффективность использования модели мобильного обучения на основе персонального сайта педагога в современных социокультурных условиях сельской школы (систематизация и актуализация информационной составляющей работы учеников и их родителей).

Практическая значимость состоит в следующем:

— предложено эффективное решение проблемы внедрения ИКТ в сельских школах при изучении предмета «Художественная культура»;

— внедрены в учебно-воспитательную деятельность Кондратовской специализированной школы I-III ступеней современные подходы к изучению предмета «Художественная культура» (информационный, технологический, системно-деятельностный, социокультурный, комплексный и др.);

— применены в деятельности педагога современной сельской школы инновационные педагогические технологии, в частности: создан персональный Интернет-сайт (http://vospitatel.ucoz.ua) , который выступил платформой в открытом Интернет-пространстве для организации мобильного обучения по предмету «Художественная культура»;

— раскрыто содержание методических рекомендаций для педагогов и учащихся, по организации дистанционного обучения по предмету «Художественная культура» с использованием ИКТ в сельской школе;

— данные, полученные в результате реализации проекта могут быть использованы в системе повышения квалификации педагогических кадров, а также в дальнейшей научно-исследовательской работе по проблеме.

Апробация и внедрение результатов. Результаты проекта были представлены на разных этапах работы и получили одобрение на заседаниях методического объединения и в научно-практических конференций учителей искусства учреждений образования Константиновского района (Константиновский район, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 гг), Районных педагогических образовательных чтениях (Константиновский район, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 гг.). Материалы проекта обсуждались на совещаниях педагогического коллектива Кондратовской специализированной школы I-III ступеней с углублённым изучением информатики и программирования Основное содержание результатов проектной деятельности отражено в 8 публикациях автора, размещенных на персональном сайте педагога http://vospitatel.ucoz.ua/ , являющего Победителем Всеукраинского конкурса образовательных сайтов учителей по версии издательства «Школьный мир» (Киев, 2011 г)

В ходе проектной деятельности были разработаны концепция и авторская модель мобильного обучения по предмету «Художественная культура» с использованием ИКТ на платформе персонального сайта педагога (http://vospitatel.ucoz.ua/) и информационно-художественной культуры в сельском образовательном учреждении, суть которых заключалась в научном определении параметров оптимальной модели образовательного процесса при ведущем использовании ИКТ, способствующих успешному формированию информационной образовательной среды и художественной культуры у учащихся 9-11 классов. Разработанная модель построена на философском, психологическом, дидактическом, социально-педагогическом, технологическом и информационном обосновании достижения цели обучения по предмету «Художественная культура» на основе государственного стандарта образования.

В соответствии со структурой педагогической технологии нами был определен алгоритм обучения по разработанной модели в условиях функционирования открытого Интернет-пространства, включающий: цель; диагностику развития и уровней сформированности знаний, умений и навыков учащихся по предмету художественной культуры; программу действий по реализации программы обучения; ее результат; оценку и анализ полученных результатов.

Опираясь на алгоритм, мы создали структурно-логическую схему функционирования нашей модели в образовательном пространстве сельской школы.

Целью обучения в данной модели являлось углубление знаний учащихся по предмету «Художественная культура» путем формирования навыков самостоятельной работы во время практической деятельности в модуле «Уроки художественной культуры» на персональном сайте педагога .

Опытно-экспериментальная работа по внедрению мобильного обучения художественной культуре на платформе персонального сайта педагога в образовательном процессе сельской школы

Целью проводимого нами эксперимента в рамках проекта явилась апробация разработанной концепции и модели мобильного обучения художественной культуре на платформе персонального сайта педагога в условиях сельской школы и выявление ее результативности.

На констатирующем этапе опытно-экспериментальной работы (2009—2010 гг.) изучались базовые направления процесса информатизации образования в целом, в составе творческой группы с учителями информатики создавалась Программа развития ИКТ в образовательном пространстве Кондратовской специализированной школы I-III ступеней с углублённым изучением информатики и программирования, определялись критерии и показатели уровня сформированности информационной культуры учеников, педагогов и родителей. Разрабатывая систему данных критериев, мы опирались на научные исследования И.В. Роберт, Е.С. Полат, которые выделяют основные направления формирования информационной культуры в школе: 1) развитие материальной базы информатизации; 2) формирование компьютерной грамотности; 3) формирование умений работы с информацией.

Изучение научных источников и анализ содержания данного понятия позволили выделить комплекс критериев и показателей сформированности информационной культуры. Исходя из Программы развития, анализа анкет и направлений формирования информационной культуры, были определены уровни сформированности информационной культуры учащихся и родителей: низкий уровень; средний уровень; высокий уровень.

В ходе констатирующего эксперимента среди участников проекта определялись: уровень владения, создания и использования ИКТ; первоначальная учебно-материальная база школы и учащихся, принимающих участие в проекте; уровень сформированности информационной культуры учащихся и родителей. В итоге были получены следующие результаты: низкий уровень (около 50 % учащихся, 43 % родителей); средний уровень (около 25 % учащихся, 34 % родителей); высокий уровень (25 % учащихся, 23 % родителей).

На стадии формирующего эксперимента предметом проектной явилось создание и реализация проекта мобильного обучения художественной культуре на платформе персонального сайта педагога в условиях функционирования единого информационного пространства Кондратовской специализированной школы I-III ступеней с углублённым изучением информатики и программирования (60 учеников, 2 учителя, 20 родителей).

Целью формирующего эксперимента была реализация проекта мобильного обучения художественной культуре на платформе персонального сайта педагога для повышения качества содержания учебно-воспитательного процесса на основе использования информационно-коммуникационных технологий, совершенствования информационной среды конкретной сельской школы и апробирования педагогических условий повышения информационной культуры участников эксперимента. Работа проводилась по нескольким направлениям и поэтапно.

Для активизации применения ИКТ на уроках и самостоятельной внеурочной деятельности учащихся нами был разработан и размещен в открытом Интернет-пространстве на персональном сайте учителя художественной культуры (http://vospitatel.ucoz.ua/) модульный курс «Художественная культура» для учащихся 9-11 классов.

В учебном модуле сайта использовались следующие блоки:

1.Определенная тема. Состоит из блока уроков по данной теме и контрольного теста.

2. Электронный учебно-методический комплекс. В комплекс входят не только уроки с мультимедийным обеспечением по определенной теме, но и дополнительный материал для самостоятельного изучения. Видео и - аудио материалы по теме изучения (размещены в материалах каждого урока).

3. Демонстрационная версия предстоящей работы. В блок входят видео-уроки, примеры выполнения заданий, инструкции по выполнению заданий, ссылки на литературу и интернет- ресурсы.

4. Электронный тест. Данный блок содержит комплект тестов, контрольных и самостоятельных работ, темы для творческих исследовательских работ и проектов по предмету «Художественная культура».

5. Возможность обратной связи – возможность оставить комментарий в конце каждого урока (в комментариях предусмотрена возможность выполнения домашнего задания в открытом Интернет-пространстве, форум, где можно задать вопрос учителю и получить на него ответ, электронная почта и др.)

Деятельность учителя осуществляется в следующих направлениях: ведение электронного журнала; размещение дистанционных уроков; подготовка учащихся к итоговому контролю по какой-либо теме, а также непосредственно контроль освоения знаний по теме; проведение дополнительных консультаций по темам, которые были пропущены учащимся по разным причинам; взаимодействие с учениками и родителями. Теоретический блок представляет собой квинтэссенцию накопленного опыта и методического материала и включает в себя не только цельное и компактное изложение темы, но и список используемой литературы, список интернет – ресурсов, советы, примеры выполнения заданий, тесты и самостоятельные работы, а также инструкции по работе с материалом. Данный материал находится на страницах сайта постоянно в течение всего учебного периода. При этом предполагается два способа работы учащегося: активное и ознакомительное. Ознакомительное обучение предполагает, что любой желающий может зайти на сайт, просмотреть материалы уроков, скопировать и распечатать предлагаемый материал и использовать его для дальнейшего изучения. Активное обучение строится на основе организации связи "Учитель - Ученик", выполнение предлагаемых заданий как в комментариях к уроку, так и отправке их по электронной почте учителю для проверки. Необходимо отметить, что вопросы в тестах распределяются по уровням сложности и усложняются по мере прохождения материала от блока к блоку. Тем не менее, предусмотрено дублирование некоторых вопросов с целью закрепления знаний. Свои работы учащийся либо размещает в комментариях к уроку, либо посылает учителю по электронной почте с указанием своего личного шифра, номера теста и вариантов ответов или гиперссылки на место размещения своих ответов на любом доступном для него Интернет-ресурсе. После соответствующей их обработки учителем результаты тестирования будут отмечены в электронном журнале. Темп прохождения уроков и тестов зависит от желания самого учащегося, также предусмотрена возможность "подключения" учащегося к обучению в любой период времени. В любом случае учащийся получает обработанный результат своей деятельности и сумму накопленных баллов по мере прохождения тем по предмету «Художественная культура».

Большое внимание в проекте уделено организации оперативной связи учителя и учащихся – для чего предусмотрены день и час индивидуальных он-лайн консультаций (через skype), когда в режиме реального времени каждый ученик может получить ответ на свой вопрос. Если характер вопросов показывает, что тема учащимися усваивается с трудом, учитель оперативно размещает дополнительный разъяснительный материал в теоретическом блоке сайта. Время входа-выхода, пребывания на сайте, размещенные комментарии, вопросов отслеживаются учителем путем «привязки» активности посетителей к своему электронному почтовому адресу. Такой режим работы обеспечивает оперативность обратной связи учителя и ученика и помогает учителю лучше организовать не только мобильное обучение, но и процесс усвоения учебного материала учащимися.

Таким образом, основу разработанного проекта мобильного обучения художественной культуре на платформе персонального сайта педагога составляет целенаправленная контролируемая интенсивная самостоятельная работа ученика, что позволяет достичь весомых результатов в обучении, даже если он находится за пределами школы.

Проведенный опрос учеников экспериментальной группы свидетельствовал о положительном влиянии Интернет-уроков и внеклассных мероприятий с использованием материалов, размещенных на персональном сайте педагога: 95 % школьников отметили, что уроки, размещенные на платформе персонального сайта педагога имели познавательный характер, вызвали большой интерес и позволили им открыть для себя новые факты и явления, осознать значение информационных технологий; 3 % учащихся ответили, что занятия были для них интересны; 2 % учащихся указали, что занятия не представляли для них большой познавательной ценности.

Результаты промежуточных срезов позволили сделать вывод, согласно которому группы опрошенных учащихся и родителей с уровнем высоких и средних знаний увеличивались с приблизительно одинаковой динамикой.

Таким образом, контрольное исследование развития информационной культуры в экспериментальной группе показало положительные результаты: большинство участников эксперимента имеют высокий (50,1 % учеников, 62,0 % родителей) и средний (42,7 % учеников, 35,6 % родителей) уровни развития информационно-художественной культуры и ключевых компетентностей по предмету.

Україна
В.М.Мединська, методист Черкаського міського методичного кабінету установ освіти Черкаської міської ради Черкаської області;
Т.О.Задорожня, учитель початкових класів Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №17 Черкаської міської ради Черкаської області

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ КУРСУ ЗА ВИБОРОМ «ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ, 2 КЛАС»

Робочий зошит «Основи екології» для учнів 2 класу створено відповідно до програми курсу за вибором Н.Пархоменко, Н.Стецюк, Т.Цесаренко, І.Білогубка, «Основи екології» для 2 класу.

Зміст зошита структуровано за розділами («Взаємозв'язки в довкіллі», «Повітря», «Вода», «Грунт», «Енергія», «Різноманіття живої природи», «Природні ресурси», «Населення», «Споживання та відходи», «Довкілля і розвиток суспільства») та спрямовано на формування в дітей молодшого шкільного віку основ екологічної культури, відповідального ставлення до природи через соціальну свідомість та готовність до активних дій щодо охорони довкілля, засвоєння елементарних екологічних знань та вмінь, усвідомлене використання їх у конкретних життєвих ситуаціях.

Не можна відокремити наше життя від навколишнього середовища, в якому ми живемо, а тому не можна спокійно спостерігати, як це середовище стає все більш небезпечним для всього живого. Головною причиною усіх негараздів була і є людина. Не усвідомлюючи свого місця у навколишньому середовищі, вона шкодить насамперед собі, своїм нащадкам. Тому сьогодні перед учителями стоїть завдання екологічної освіти школярів.

Початкова школа – початкова ланка формування екологічної культури, екологічного мислення, засвоєння екологічних знань. Навчання має бути активним, цікавим, раціональним, максимально наближеним до життя.

Укладаючи зошит, ми ставили собі за мету зробити його зручним у користуванні для дітей, корисним для проведення навчального процесу й таким, що сприятиме розвитку пізнавального інтересу до основ екології.

Зошит містить завдання на відтворення та закріплення знань, творчі завдання, лабораторні та практичні роботи, міні-проекти. Завдання спонукають до власних суджень, висновків, міркувань.

У навчальному матеріалі не повинно бути перенасиченості технічною інформацією, яку діти не спроможні належним чином сприйняти. Тому новий матеріал опрацьовується шляхом виконання творчих **завдань:** збери намистинки і прочитай слово; (після завдання подано тлумачення слова); із поданих слів склади речення; з'єднай стрілочками слово з його визначенням; встав пропущені слова з довідки.

А також за допомогою методу «Мозковий штурм» учні дізнаються: Чому Сонце – джерело світла і тепла? То чому калюжі бувають кольоровими? Чому ж берізки плачуть навесні? Червона книга - навіщо? Чому потрібно берегти природні ресурси?

Велика увага приділяється роботі в парах і в групах. Це відгадування загадок, з'єднати частини прислів'їв і пояснити їх, робота з деформованими реченнями, розв'язування кросвордів, складання асоціативного куща.

Оскільки для розуміння предмету «Основи екології» особливе значення має проведення нескладних дослідів , то на уроках, вивчаючи теми «Звідки беруться запахи. Значення запахів у живій природі», «Чому після дощу бувають кольорові калюжі», «Вода – джерело життя», «Склад ґрунту», діти проводять досліди і результати обговорюють.

Практичні завдання й практичні роботи виконуються як на уроках, так і вдома разом з рідними. Власна праця над доглядом рослин і тварин, вирощення і збір врожаю взимку на підвіконні, допомога зимуючим пташкам підвищують дієвість екологічного навчання й виховання молодших школярів, сприяють перетворенню знань в екологічні переконання.

Значна увага приділяється проектній технології, впровадження якої спрямоване на стимулювання інтересу учнів до нових знань, розвиток дитини шляхом вирішення проблем і застосування здобутих знань у конкретній практичній діяльності. Запропоновані такі міні – проекти: «Звідки до нас прийшов шкільний зошит», «Друзі берізки(дуба, зайчика, дятла тощо))», «Бережу тепло у школі», «Тварини моєї місцевості», «Екологічна казка про весняну берізку», «Як на підприємстві, де працює моя мама (тато), дбають про збереження довкілля», «Нове життя побутових відходів».

Програмою визначено проведення двох обов'язкових екскурсій під час вивчення теми ««Різноманіття живої природи». Заплановані екскурсії «Краса зими на шкільному подвір'ї» й «Музика весни в довкіллі».

Наприкінці кожного уроку учням пропонуються завдання, які можна виконати у вільну хвилину на уроці або вдома, й цікава інформація та пам'ятка для друзів природи. Конкретний інформаційний екологічний матеріал використаний у вигляді екологічних задач, які школярі залюбки розв'язують.

Зважаючи на вікові особливості другокласників, у зошиті використано ілюстративний матеріал.

Зошит призначено для організації роботи учнів других класів на уроках та вдома.

Україна
О.А.Орлова, старший викладач кафедри педагогіки та андрагогіки, методист з дошкільної освіти Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Житомирської області

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ДОШКІЛЬНЯТАМ – ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

Нагальною потребою XXI століття стає формування такого способу життя, який був би основою довготривалого ощадливого гармонійного розвитку людства. Науково-технічний прогрес, нові технології самі по собі не здатні подолати загрози, що постали перед людством. Потрібна нова філософія, нова політика, нові моральні імперативи – зобов'язання кожної людини і людства в цілому. Загалом, ідеться про систему цінностей, складову культурного світобачення кожної людини і суспільства в цілому, яка не залежала б від економічних сплесків чи занепадів, зміни політичної влади, у якій би захист і збереження природи, турбота про людину, її життя і дотримання її прав вважались такими ж важливими, як і саме життя.

Один із способів довести цю думку до людей – допомогти нашим дітям зрозуміти, що є межа такої бездумної експлуатації ресурсів, і що якщо почати діяти зараз, у нас ще є надія. І діяти необхідно не лише заради нашого спільного майбутнього, але і заради нашого фізичного здоров'я. Соціологи довели: якщо діти отримують знання і поради з проблем і можливостей їхнього розв'язання, вони, найімовірніше, дивитимуться в майбутнє з більшим оптимізмом, ніж діти, що мають про них неповне уявлення. Таким чином, освіта для сталого розвитку тісно пов'язана з життям молодих людей та їхнім майбутнім, а, отже, повинна стати одним з пріоритетів країни.

Освіта для сталого розвитку для дітей дошкільного віку вперше стартувала в Україні з 2014 року і розпочалась з апробації матеріалів «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» в дошкільних закладах Житомирської області. Після апробації в другому півріччі 2014 року матеріали були схвалені для використання у дошкільних навчальних закладах комісією з дошкільної педагогіки і психології Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Особливості її організації в дошкільному закладі зумовлені специфікою розвитку психічних процесів у дітей цього віку, їхнім світоглядом, проте її принципи є загальними.

До основних положень концепції сталого розвитку належать: розуміння цінності людини, яка повинна мати право на здорове і плідне життя в гармонії з природою; розглядання охорони навколишнього середовища як невід'ємного компоненту процесу розвитку, який не може розглядатись у відриві від нього, враховуючи існування безумовного орієнтиру на неперевищення гранично допустимих рівнів антропогенного впливу на екосистеми; формування у громадян культури потреб для збереження навколишнього середовища не тільки заради теперішнього, але й майбутніх поколінь, передбачаючи ефективне використання та економію ресурсів; забезпечення партнерства, спільної роботи всіх і кожного для сталого розвитку; відкритість і прозорість спільних дій в інтересах сталого розвитку; прийняття збереження здоров'я людей і забезпечення гідного рівня життя як найважливішого завдання світового співтовариства.

Основним завданням цього напряму освіти є формування у дітей моделей поведінки, звичок, стилю життя, що відповідають потребам сталого розвитку людства. Це освіта не про сталий розвиток, а для сталого розвитку. Тож діти мають не тільки ЗНАТИ, наприклад, про необхідність економити папір для збереження дерев і можливість його вторинної переробки, а й разом з дорослими БРАТИ УЧАСТЬ У ДІЯХ по його економному використанню.

Отже, реалізація в роботі дошкільного закладу ідей освіти для сталого розвитку передбачає засвоєння дітьми, а через дітей їхніми батьками та самими педагогами надзвичайно важливих навичок екологічно, економічно й соціально доцільної поведінки, без якої неможливе створення та існування суспільства стійкого благополуччя, суспільства, яке засобами комфортного існування сьогодні з любов'ю створює таке ж комфортне майбутнє для наступних поколінь.

Важливо відмітити, що складовими елементами опрацювання ідей освіти для сталого розвитку у дошкільному закладі є самопізнання, самонавчання дітей через діяльність, націлення їх на прийняття самостійних рішень у повсякденному житті, виконання дій у напрямі сталого розвитку. Ці позиції є співзвучними з орієнтирами Базового компоненту дошкільної освіти на цінності особистісного розвитку дошкільників.

Будова освітнього процесу на основі педагогіки емпауерменту вимагає принципово нової педагогічної моделі, в якій центральне місце займає мотивація дітей, надихання їх на дії, освоєння й виконання яких вимагатиме пізнавальної активності, бажання взнати більше, оволодіти знаннями, необхідними для засвоєння дій. Побудований на зазначених вище засадах освітній процес покликаний допомогти дітям не тільки уявляти своє бажане майбутнє, а й активно його наближати. Бажання й надалі піклуватися про власне довкілля та оточення виникає на основі інформації про значення власних дій та оцінку результатів. Тобто акцент робиться на рішеннях щодо власної поведінки та стилю життя, а не на проблемах, які існують поза ним.

У процесі такого навчання роль педагога змінюється. Він виступає організатором дій дітей, надихає їх, підбадьорює і скеровує їхні зусилля, спонукає до вибору способу діяльності, самостійного виконання обраних дій, обговорення їх. Педагог створює умови для безпечного і ефективного процесу навчання, запрошує взяти в ньому участь. Він повинен вміти слухати дитину, чути її, а не оцінювати її особисті зміни. Важливим чинником є і демонстрація самим педагогом моделей поведінки, орієнтованої на сталий розвиток, а також розвиток у дітей навичок критичного мислення. Використання проблемних питань спонукає їх до пошуку відповіді спільно з дорослими й однолітками за допомогою доступних їм засобів.

Мета курсу – сприяти формуванню у дошкільників мотивації до дій і моделей поведінки, орієнтованих на сталий стиль життя.

Завданнями курсу є створення умов для: формування у дітей початкових уявлень про дії та поведінку, що орієнтовані на сталий розвиток, необхідних для свідомого вибору способу власного життя; усвідомлення старшими дошкільниками необхідності збереження ресурсів Землі та особистої причетності до майбутнього суспільства і природи; розвиток у дітей звичок і моделей поведінки, що відповідають сталому розвитку бажання діяти у цьому напрямі.

Структура курсу визначається трьома основними темами (модулями), освоєння яких орієнтовно розраховано на півроку. Вивчення кожної з тем передбачає опрацювання трьох підтем, що складають її зміст. У кожній темі виділяються спеціально організовані тематичні дні з наступним закріпленням освоєних дій протягом двох тижнів.

У змісті кожної з тем викремлено ідеї, які мають бути донесені до дітей 3 мовні формули, що відбивають їх смисли, та дії, які діти опанують і автоматизують. Обов'язковим елементом вивчення кожної з тем є вступне і підсумкове невеличке самостійне дослідження дітьми власної побутової поведінки. Результати цього дослідження дозволяють дітям усвідомити зміни, що необхідні і відбуваються. Вони також дають можливість дорослим спостерігати процес змін і підтримувати позитивний зворотній зв'язок щодо особистих досягнень дитини.

Перед початком впровадження курсу «Дошкільникам – освіта для сталого розвитку» постало завдання злагодженої роботи всіх учасників освітньо-виховного процесу. Стало зрозумілим, що саме це стане міцним підґрунтям для досягнення позитивного результату. Коли ми ознайомилися зі змістом програми, то прийшли до висновку, що маємо гарну нагоду долучитися до виховання людини майбутнього, яка спроможна внести свій вклад в збереження ресурсів Землі, доброзичлива, ввічлива, щира у спілкуванні та відносинах, володіє моделями позитивної поведінки в соціумі і тим самими може змінити навколишній світ на краще. Не менш важливо, що зміст програми та робота за нею вплинули на нас, дорослих, на наше ставлення до самих себе, оточуючих нас людей, змісту нашого способу життя. В зв'язку з цим нами було **зроблено три важливих кроки, основною** метою яких було створення позитивних ефективних умов для безперервного процесу впровадження освіти для сталого розвитку в роботу дошкільного закладу та її ідей в життя дітей та дорослих:

1. Співпраця педагогів закладу (під співпрацею ми розуміємо процес, коли люди працюють разом над спільною справою і вчаться один у одного з метою вдосконалення їх кваліфікації та професійної майстерності, формування стійких професійних цінностей і поглядів) .
2. Взаємозв'язок з батьками (взаємозв'язок сприймаємо як взаємний зв'язок між двома або багатьма особами з метою обміну інформацією, знаннями, досвідом, вироблення спільних підходів та вимог у вирішенні певних завдань).
3. Взаємодія з дітьми (взаємодія, на нашу думку, - це погоджена дія між дорослими і дітьми, дітьми і дітьми з метою збагачення досвіду один одного практичними вміннями та навичками і теоретичними знаннями.

Спостерігаючи за дітьми наприкінці проходження всього курсу, зробили висновки про те, дошкільники:

- активно навчаються, шукають інформацію та знаходять шляхи їх отримання (від педагогів, батьків, дітей, з книжок, ЗМІ тощо);
- ефективно досліджують та експериментують, вдумливо аналізують і роблять висновки;
- вправляються в моделях поведінки, а головне – діють.

Україна
М.М.Пальчикова, учитель, магістр педагогіки вищої школи англійської мови Сумської гімназії №1 Сумської міської ради Сумської області

НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ПОШУКОВОМУ ЧИТАННЮ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КЕЙС-МЕТОДУ

Формування навичок і умінь читання є однією з найважливіших складових процесу навчання іноземної мови на всіх його етапах починаючи від початкового та якому формуються навички розпізнавання графічного образу літери, читання складів, слів та міні-текстів, і закінчуючи старшим, коли виникає необхідність пошукового читання (у процесі якого читач переглядає (scan) текст, шукаючи певні слова, інформацію або типові фрази) художніх та публіцистичних текстів з метою пошуку та аналізу необхідної інформації з тексту. У ідеалі читання іноземною мовою, особливо серед школярів старшого шкільного віку не повинне здійснюватися за примусу, а супроводжуватися інтересом із боку учнів, проте практика показує, що цікавість до цього різновиду мовної діяльності у школярів дуже низька.

Даний вид мовленнєвої діяльності перестав бути для школярів засобом отримання, підвищення культурного рівня або просто джерелом задоволення, а розглядається як суто навчальне завдання. Щоб читання іноземною мовою сприяло розвитку пізнавального інтересу учнів, необхідно враховувати пізнавальні потреби, вікові і індивідуально-психологічні особливості сучасних дітей, а для цього потрібно урізноманітнити навчальні матеріали: тексти й завдання до них, форми організації роботи з текстом; включити школярів в активну діяльність шляхом застосування активних методів навчання; дати їм можливість виявляти самостійність і ініціативу у навчальній діяльності.

Тексти для читання на уроках іноземної мови, а у нашому випадку англійської повинні відрізнятися цікавістю і привабливістю сюжету, бути доступними з точки зору мовних труднощів, відрізнятися актуальністю з позицій загальнолюдських цінностей, містити проблему.

У процесі оволодіння навичками читання учням потрібно здолати чимало труднощів, і тому вчителю слід втягувати їх у активну діяльність, створюючи різні ситуації мовного спілкування, де в учнів відбувається накопичення і розширення лексичного словника, як бази для успішного навчання читанню. Опитування серед учнів середнього шкільного віку 12-13 років, проведене у гімназії дало змогу з'ясувати, що переважна більшість учнів цікавиться жанром фентезі, яким написані романи про Гаррі Поттера британської авторки Джоан Роулінг , Дж.Р.Р. Толкіна«Володар Перснів» та багато інших.

Фе́ нтезі (англ. fantasy - фантазія) - літературний жанр, в якому магія та інші надприродні явища є головними елементами сюжету, теми чи місця дії. Багато історій цього жанру відбуваються у вигаданих світах, де магія є звичною справою. Як правило, від наукової фантастики і літератури жахів фентезі відрізняється відсутністю (псевдо)- наукових тем, хоча усі три жанри мають багато спільного. В популярній культурі переважає середньовічна форма жанру фентезі, особливо після всесвітнього успіху трилогії «Володар Перснів» Дж.Р.Р. Толкіна. Проте в ширшому значенні фентезійний жанр включає в себе твори багатьох письменників, художників, кінорежисерів і музикантів - починаючи від стародавніх міфів та легенд і закінчуючи сучасними творами, популярними серед широкого загалу. Також у наші дні фентезі - це жанр у живописі, кінематографі, комп'ютерних і настільних іграх.

Здійснюючи цілеспрямоване педагогічне спостереження та спілкуючись з школярами з метою виявлення їх читацьких інтересів, учителям кафедри англійської мови вдалося напрацювати методику застосування кейс-методу з метою залучення школярів до читання улюблених книжок про Гаррі Поттера англійською. Учителі кафедри вже використовують кейс-метод у навчанні англійської мови впродовж декількох років та розробили карту навчально- виховного процесу на основі кейс-методу [3]. Нагадаємо,що у перекладі з англійської кейс – це випадок. З методичної точки зору кейс є спеціально підготовленим навчальним матеріалом, що містить структурований опис ситуацій реального життя. Ключовим елементом кейс-методу є командна робота з кейсом, що максимально наближає навчання до практики. Саме це перетворює кейс-метод в особливий спосіб використання навчального матеріалу, відмінний від технологій інтерактивного, проблемного навчання, проектної діяльності.

Напрацьована нами методика навчання пошуковому читанню передбачає знайомство учнів зі змістом наступного простого неструктурованого кейсу. Відома англійська письменниця жанру фентезі Джоан Роулінг вирішила продовжити цикл романів про Гаррі Поттера, за твердженням авторки, у новому романі з'являться нові герої та персонажі, авторка пропонує своїм шанувальникам долучитися до створення власних імен для нових персонажів, а також проаналізувати варіанти перекладу власних імен у перекладах романів здійснених різними мовами.

Завдання:

1.Проаналізуйте способи перекладу напівреальних та видуманих власних імен у романі авторки Гаррі Поттер і філософський камінь здійснені І. Оранським російською мова та В. Морозова українською.

2. Подумайте про створення власних персонажів та імен.

Етапи роботи над кейсом на основі роману

Джоан Роулінг «Гаррі Поттер та філософський камінь»

Як бачимо з таблиці школярі, розділені на групи, поетапно працюють над вирішенням завдань кейсу. Вони читають методично підготовлені уривки розділів роману Джоан Роулінг Гаррі Поттер та філософський камінь[6], при цьому кожна група виконує індивідуальне дослідне завдання, так група №1 досліджує способи перекладу напівреальних власних імен, група №2 аналізує варіанти перекладу видуманих власних імен, порівнюючи російський переклад роману здійснений Оранським та Литвиновою і український В. Морозова.

Спираючись на власний досвід зазначимо, що робота над текстом побудована на основі вище наведеного кейсу сприяє розширенню словникового запасу учнів, формує навички порівняльного аналізу текстів. Крім того, змінюється сама філософія викладання англійської мови та навчання пошуковому читанню, адже, увага акцентується не на заучуванні значного обсягу інформації та простому перекладі з англійської на рідну мову, а на розвитку у школярів здібностей до аналітичного мислення, аналізу інформації, пошуку нестандартних рішень та креативності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азімов Е.Г. Словник методичних термінів (теорія і практика викладання мов) /Азімов Е.Г., Щукін А.Н. – СПб: Златоуст, 1999.
2. Бех П. О.Концепція викладання іноземних мов в Україні / Бех П. О., Биркун Л. В. //Іноземні мови. –1996. –№ 2. –С. 3-8.
3. Роулинг Дж. К. Гарри Поттер и философский камень / Дж. К. Роулинг [Пер. с англ. И.В. Оранский]. - М.: РОСПЭН-ПРЕСС, 2001. - 399 с.
4. Роулінг Дж. К. Гаррі Поттер і філософський камінь / Джоан К. Роулінг[Пер. В. Морозов]. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. – 319 с.

Україна

С.М.Пархоменко, учитель англійської мови Комунальної установи «Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №22

м. Суми Сумської області»

МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ «ФІШБОУН» ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОЛЛАБОРАТИВНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність проблеми. Інноваційна діяльність реалізується на основі використання творчого мислення особистості. Особливого значення при цьому набувають питання пошуку ефективних технологічних підходів до формування творчого мислення через активізацію творчої діяльності тих, хто навчається.

Коллаборативне (спільне) навчання (англ. - Collaborative learning) - це підхід, в рамках якого навчання побудоване на тісній взаємодії між учнями, або між учнями і викладачем. Учасники процесу отримують знання через активний спільний пошук інформації, обговорення і розуміння змісту.

Серед педагогічних технологій найбільший інтерес для навчання представляють ті технології, які орієнтовані на групову роботу учнів, навчання у співпраці, активний пізнавальний процес, роботу з різними джерелами інформації. Саме ці технології передбачають широке використання дослідницьких, проблемних методів, застосування отриманих знань у спільній або індивідуальній діяльності, розвиток не тільки самостійного критичного мислення, а й культури спілкування, уміння виконувати різні соціальні ролі у спільній діяльності. Також ці технології найбільш ефективно вирішують проблеми особистісно-орієнтованого навчання. Учні отримують реальну можливість відповідно до індивідуальних задатків, здібностей досягати певних результатів у різних галузях знань, осмислювати одержувані знання, в результаті чого їм вдається формувати власну аргументовану точку зору на багато проблем буття.

Виклад основного матеріалу. Методичний прийом, який ефективно використовувати в групах співпраці, є прийом «Фішбоун» (англ. Fishbone). Він спрямований на розвиток критичного мислення учнів. Суть даного методичного прийому - встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків між об'єктом аналізу і факторами, які впливають на нього та здійснення обґрунтованого вибору. Додатково метод дозволяє розвивати навички роботи з інформацією та вміння ставити і вирішувати проблеми.

Дослівно він перекладається з англійської мови як «Рибна кістка» або «Скелет риби». В основі «Фішбоуна» - схематична діаграма у формі риб'ячого скелета. У світі діаграма відома під ім'ям Ісікави (Ішикави) Каору (Ishikawa Kaoru) - японського професора, одного з найбільших японських теоретиків менеджменту, який і винайшов метод структурного аналізу причинно-наслідкових зв'язків. Він запропонував її у 1952 році (за іншими даними — у 1943 році), як доповнення до існуючих методик логічного аналізу та покращення якості процесів в промисловості Японії. Тому дана діаграма має декілька назв: діаграма Ісікави, діаграма «риб'ячої кістки» (англ. Fishbone Diagram), «причинно-наслідкова» діаграма (англ. Cause and Effect Diagram), діаграма «аналізу кореневих причин».

Схема «Фішбоун» являє собою графічне зображення, що дозволяє наочно продемонструвати певні причини конкретних подій, явищ, проблем і відповідні висновки або результати обговорення в процесі аналізу.

Вигляд діаграми при розгляді досліджуваної проблеми справді нагадує кістяк риби. Проблема позначається основною стрілкою. Фактори, що посилюють проблему, відображають стрілками, похиленими праворуч до основної, а ті, що нейтралізують проблему — з нахилом вліво. При поглибленні рівня аналізу до стрілок факторів можуть бути додані стрілки факторів другого порядку, які впливають на них і т. д. Ключове завдання полягає у тому, щоб мати від трьох до шести основних категорій, які охоплюють всі можливі впливи. При цьому необхідно виявляти справжні причини, а не симптоми. Коли така створювана діаграма є повною, вона відтворює досить повну картину всіх можливих основних причин визначеної проблеми.

Така діаграма надає можливість виявити ключові взаємозв'язки між різними факторами та більш достеменно зрозуміти досліджуваний процес. Діаграма сприяє визначенню головних чинників, які спричиняють найзначніший внесок до проблеми, що розглядається, та попередженню або усуненню їх дії.

Діаграми можна розташовувати як горизонтально, так і вертикально - це не має принципового значення.

Робота з діаграмою Ісікави проводиться в кілька етапів: Виявлення та збирання всіх факторів та причин, що впливають на досліджуваний результат. Групування факторів за смисловим та причинно-наслідковими блоками. Розподіл цих факторів всередині кожного блоку за значимістю. Аналіз отриманих результатів. «Відкидання» факторів, на які ми не можемо впливати. Ігнорування малозначущих і непринципових чинників.

Робота з діаграмою може проводитися всім класом учнів під керівництвом учителя, групою учнів або індивідуально. Типовим застосуванням такого методу є виконання малюнку діаграми на дошці керівником команди, який першим визначає основні проблеми і просить про допомогу у групи однодумців з метою визначення основних причин, які схематично позначено на основній кістці діаграми, та їх деталізації. Група надає пропозиції поки, в кінцевому рахунку, буде заповнена вся причинно-наслідкова діаграма. Після завершення обговорення вирішують, що є найімовірнішою кореневою причиною проблеми.

Алгоритм дій при роботі з «Фішбоун».

1.Перш ніж приступати до побудови діаграми, всі учасники повинні прийти до єдиної думки щодо формулювання проблеми. Як відомо, будь-яка проблема починається з голови. Тому розміщуємо нашу проблему в голову риби.

2.Досліджувана проблема записується із правої сторони в середині чистого аркуша паперу або на дошці й полягає в рамку, до якої ліворуч підходить основна горизонтальна стрілка — "хребет"

3.На верхніх (або лівих) «кісточках» записуються формулювання причин проблеми. Ідеально, якщо різні частини проблеми розташовані так, що найбільш важлива знаходиться в голові риби. Цей прийом дозволяє нам «розбити» загальну проблемну тему на ряд причин і аргументів.

4.Далі наносяться вторинні причини (причини рівня 2), які впливають на головні причини ("більшої кістки"), а ті, у свою чергу, є наслідком вторинних причин. Вторинні причини записуються й розташовуються у вигляді "середніх костей", що примикають до "більших". Причини рівня 3, які впливають на причини рівня 2, розташовуються у вигляді "дрібних костей", що примикають до "середніх", і т.д.

5.При аналізі повинні виявлятися й фіксуватися всі фактори, навіть ті, які здаються незначними, тому що мета схеми — відшукати найбільш правильний шлях і ефективний спосіб рішення проблеми.

6.Причини (фактори) оцінюються й ранжируються за їхньою значимістю, виділяючи особливо важливі.

7. На нижніх (або правих) кісточках записуються факти, які підтверджують, що дані причини проблеми існують. Шляхом аналізу джерел, тексту або відеофільму, учні виділяють причини і аргументи, які підтверджують їх припущення. Часто буває, що причин більше, ніж аргументів. Це відбувається тому, що припущення вже сформульовані, а інформація, що підтверджує правомірність гіпотез, поки що відсутня. І в цьому нічого поганого немає - учні звикають до усвідомлення того, що припущення без аргументів так і залишаються на лівій стороні «риби», тобто, залишаються тільки лише припущеннями.

8. Хвіст риби - висновок. Шляхом аналізу зв'язки «причини-аргументи» учні синтезують висновок, який записується в кінцевій частині малюнка.

Головне при вирішенні проблеми: знайти причинно-наслідкові зв'язки, відповісти на питання "ЧОМУ?" Задаючи при аналізі кожної причини питання "чому?", можна визначити першопричину проблеми .

Щоб навчити учнів правильно ставити запитання використовується метод каченяти — це метод розв'язання задачі через делегування її уявному помічнику. Суть методу полягає в тому, що ви ставите (чи уявляєте) на робочому столі (парті) іграшкове каченятко, і коли у вас виникає запитання, на яке важко дати відповідь — задаєте його іграшці, так неначе вона справді може відповісти. А правильне формулювання питання, як відомо, містить половину відповіді. Також вдало використовується цей метод, коли ви не можете знайти помилку у будь-якому твердженні. Тоді ви намагаєтесь пояснити каченяті кожен рядок цього твердження, і в процесі цього знаходите невідповідність.

Діаграма Ісікави має наступні переваги: дозволяє графічно відобразити взаємозв'язок досліджуваної проблеми й причин, що впливають на цю проблему; представити взаємозв'язок між причинами і зіставити їх відносну важливість; зручна й проста для застосування й розуміння учнями; дає можливість стимулювати творче мислення; дозволяє впорядкувати роботу творчої (навчальної) групи.

Цей вид схем дозволяє ефективно знаходити рішення в складних ситуаціях, виробляти нові свіжі ідеї. На такій схемі можна зафіксувати будь-яку кількість ідей, її часто використовують на етапі проведення мозкового штурму. Записи повинні бути короткими, являти собою ключові слова або фрази, що відображають суть явища. Факт надає проблемі ясності і реальних обрисів. Діаграма дозволяє в простій і доступній формі систематизувати всі можливі проблеми, виділити найістотніші і провести пошук першопричини.

Проте однією з найголовніших переваг методичного прийому «Фішбоун» є те, що варіанти вирішення проблеми можуть бути досить нестандартні і нешаблонні. Мова йде про розвиток латерального мислення учнів. Вважається, що мислення – це процес вирішення проблеми, який відбувається завдяки переробці інтелектуальної інформації. У свою чергу інтелект здебільшого визначається природними, генними можливостями людини, а знання – це інформація для розумової діяльності. Тому ще в 1967 році Едвард де Боно - британський лікар та спеціаліст із творчого мислення в книзі «Думати по-новому: використання латерального мислення» (англ. New Think: The Use of Lateral Thinking, 1967) ввів термін «латеральне мислення» (нестандартне), під яким розуміє специфічний процес обробки інформації, спрямований на зміну існуючої стереотипної моделі сприйняття навколишньої дійсності, створення нових альтернативних підходів до розв'язання проблеми. Саме латеральне мислення Едвард де Боно вважає основою креативності. Латеральне мислення відрізняється від класичного наукового (вертикального) мислення тим, що відмовляється від оцінок реалістичності пропонованих рішень проблеми. Увага натомість фокусується на інноваційності ідей, які можуть стати лише проміжною ланкою для згодом реальних та оригінальних рішень. Це мислення, завдяки якому людина у хаосі інформації знаходить слушну ідею. На думку вченого, цей тип мислення доступний усім, хто хоче знайти в будь-якій проблемній ситуації щось нове.

Учні, котрі опановують методичний прийом «Фішбоун», набувають такі компетенції як: критичне мислення; взаємодія в групах; планування і здійснення дослідницької діяльності; тлумачення прочитаного та формулювання своєї позиції, адекватне розуміння тексту; усвідомлене читання текстів вголос і про себе з отриманням необхідної інформації.

При використанні мультимедійного варіанту дуже важливо зробити таку діаграму інтерактивною. В популярному додатку PowerPoint можна підготувати анімовану діаграму Ісікави. Робота з діаграмою ефектно виглядає і на інтерактивній дошці. Проте і на звичайній дошці при використанні кольорової крейди, і на ватмані, і навіть в учнівському зошиті ця діаграма працює на 100 %.

Найбільш вдалим варіантом продовження роботи після створення діаграми «Фішбоун» є демонстрація скрайб-презентації на задану тематику. Особливо це підвищує мотивацію слабо встигаючих учнів, думка яких врахована не лише на діаграмі, а і в анімованій презентації. Існує декілька варіантів створення і показу скрайб-презентації. Якщо вчитель може спланувати і випередити відповіді учнів, то

презентацію можна створити заздалегідь і в класі показати готовий варіант. Проте учні полюбляють створювати скрайб-презентації власноруч. Тому я практикую на уроках такий варіант: якщо діаграма «Фішбоун» створюється на початку уроку, то я даю завдання групі учнів (2-3 особи) створити скрайб-презентацію протягом уроку. І в кінці уроку учні із задоволенням демонструють своє відео, яке займає лише 5 хвилин. Інший варіант – це завдання додому. При цьому учні поділяються на групи і кожна з них створює свій варіант скрайб-презентації. На наступному уроці учні самі вирішують чия презентація найбільш вдала. Цікавим моментом виступає і той варіант, коли кожна група створює на уроці свою діаграму «Фішбоун» на задану тему. Тоді презентації і показують чиї ідеї були вдалішими. Сервіси скрайбінгу, які опанували ми з учнями, це – PowToon, Wideo, Moovly.

Як відомо, людина може відтворити 10% інформації, яку вона почула; 35 % інформації, яку побачила; і 65 % інформації при взаємодії почутого і побаченого. Кожен вчитель веде боротьбу за якість знань своїх учнів. Тому ту інформацію, яку учень почув, побачив і пропустив крізь себе під час обговорення, він запам'ятає надовго. Як говорив Бенджамін Франклін: «Tell me and I forget, Teach me and I may remember, Involve me and I learn».

Протягом роботи над діаграмою «Фішбоун», а саме під час обговорення факторів та причин, що впливають на досліджуваний результат, особливо коли думки учнів зовсім протилежні, можна використати ще один метод. Це метод Уолта Діснея, який проводиться у формі рольової гри. В ній учасники розглядають поставлену задачу з трьох точок зору: творчої, реалістичної та критичної. Названа на честь американського мультиплікатора Уолта Діснея. Автором методики є Роберт Б. Ділтс. У варіанті групового застосування учасники займають позиції трьох ролей. Мрійник відіграє роль творчої людини, який пропонує різноманітні, навіть нереальні варіанти розв'язку проблеми. Реаліст пропонує як спланувати роботу і визначає які кроки потрібні для реалізації розв'язків проблеми. Критик намагається оцінити цінність ідей, знаходить помилки у запропонованому та ідентифікує слабкі місця у попередніх пропозиціях. Під час рольової гри учасники можуть циклічно змінювати свої ролі і продовжувати обговорення проблеми до тих пір, поки рішення не буде знайдено.

Ні для кого не секрет, що сучасні діти краще засвоюють інформацію візуально. Вони заручники стрімкого розвитку сучасної техніки. Тому, щоб зробити навчання дітей комфортним, необхідно частіше застосовувати методичний прийом «Фішбоун». Цей метод може застосовуватися на уроках вивчення нового матеріалу, закріплення або узагальнення та систематизації знань. Може використовуватись як при роботі з уже відомою учням інформацією, так і при аналізі текстів або відеофільмів, з якими учні знайомляться на уроці.

Найбільш ефективним цей метод виявляється при вивченні тем, де чітко простежуються причинно-наслідкові зв'язки. Так, на уроках англійської мови, учні самі виділили теми, в яких методичний прийом «Фішбоун» допоміг краще розібратися в проблемі: «Чи легко бути підлітком?», «Наша планета в небезпеці?», «Проблеми батьків і дітей», «Чому кити викидаються на берег?», «Як бути здоровим?», «Що краще: книга чи комп'ютер?» та інші.

Причини, що змушують педагогів звернутися до нового методичного прийому, це: Позитивна мотивація учнів до навчальної діяльності. Навіть слабо встигаючих учнів заворожує новизна подачі матеріалу, і вони краще його засвоюють. Підвищення якості знань. Учні здобувають навички роботи з текстом, вчаться виділяти головне і глибоко проникати в суть прочитаного, робити висновки, формулювати свою точку зору і логічно обґрунтовувати її. Комунікативна проблема. Всі учні можуть висловити свою думку, не боячись помилитися, тому що немає неправильних висловлювань, а є тільки нечіткі формулювання. Учні вчаться критично ставитися до отриманої інформації (будувати власну гіпотезу), доводити свою точку зору (підбирати, вибудовувати аргументи), творчо мислити. Матеріал надовго запам'ятовується, тому що пропущений через себе. Учні глибше вникають у суть досліджуваного питання. Це гарний спосіб самовираження.

Висновок: Спільна робота в коллаборативному середовищі - це відмінний спосіб розвитку активності учнів, зміни способу їхнього мислення, виховання соціальних і моральних навичок: здатності працювати в команді, приймати групове рішення і нести відповідальність за нього, прагнути отримати нові знання. Упровадження методичного прийому «Фішбоун» в навчальний процес підвищує ефективність коллаборативного навчання. Застосування методичного прийому повинно бути методично, інформаційно, організаційно й педагогічно обґрунтованим і забезпеченим.

Україна
О.Л.Петренко, учитель української мови та літератури Лозівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7
Лозівської міської ради Харківської області

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ СЛОВА

У кожної дитини є дар Божий. Це підтверджує мій досвід роботи. Моє завдання - допомогти цьому дарові розвинутися. Що я розумію під даром Божим? У першу чергу, високе призначення людини бути Людиною: розуміти, приймати, співчувати, допомагати, любити. Не менш важливо бути свідомою Особистістю: розвиватися, стверджуватися, вдосконалюватися. Водночас, бути творцем: творчо мислити і творити.

Розуміння цього поєднання (людина - особистість - творець) і прагнення до нього для мене є найголовнішими в педагогічній діяльності. Особливе місце у утвердженні людини як особистості займають творчі здібності дитини та їх розвиток. Я підтримую гіпотезу, котра припускає, що творчі здібності існують паралельно і незалежно від загальних і спеціальних здібностей. Творчість присутня у кожному, і творчості, як будь-якій діяльності, можна навчитися. Формування творчо мислячої, свідомої особистості - це шлях, який допоможе людині самореалізуватися і протистояти негативному впливу оточуючого середовища. Досягнення творчих успіхів є стимулом саморозвитку та самовдосконалення.

Неодноразово переконувалась у тому, що коли людина набуває здібностей творчо мислити, очищається її душа, її помисли стають благими. До того ж, людина наближається до Світу Прекрасного, в її душі немає місця негативу. Творче мислення веде до пізнання Світу, себе в ньому, саморозвитку і, в результаті, до підвищення рівня інтелекту і моралі. Така особистість здатна сама сприймати і засвоювати отримані знання, переробляти їх, застосовувати в різних ситуаціях і, головне, створювати нове, своє, яке не має аналогу. Дитину необхідно підготувати до розуміння того, що його місія - бути творцем. До цього розуміння я веду учнів, з якими працюю.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ТВОРЧОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ СТУДІЇ

Нелегко зростити гармонійну людину, таку, яка була б найбільш наближеною до суспільного ідеалу: чесною, щирою, працелюбною, творчою, цікавою, наполегливою... І коли чуємо або читаємо про своїх колишніх учнів, про їхні високі результати в житті, думаємо: «Вдалося!»

Я вважаю, що на сучасному етапі розвитку освіти велику увагу належить приділяти розвитку творчих здібностей учнів на уроках і в позаурочний час. Переконана, і про це говорять численні приклади із життя моїх випускників: у більшості з них бажання постійно розвиватися, творчо мислити не згасне на довгі роки. І це будуть чудові архітектори, лікарі, соціологи, економісти, біологи, винахідники - люди, які так потрібні нашій державі. За словами А. Дістервега, видатного німецького педагога, «кожна людина повинна бути творцем, а якщо її праця лише ремесло, тоді немає в світі тяжчого ремесла». Існує така прикарпатська легенда, у якій майстер різьбяр за кожне зроблене ним крісло вимагав платити вдвічі дорожче і пояснював це так: «Стіл і одне крісло буде мені цікаво і приємно вирізьблювати, бо я ще такого не робив. Цікаво добирати візерунок, чекати, що з того вийде, переживати. Друге крісло дається мені важче, бо я вже цю роботу знаю. Третє якось домучу, а четверте... Коли я вирізьблю такий самий візерунок на четвертому кріслі, то зненавиджу і різьбу, і себе, і все на світі».

Яким же чином сучасному вчителю можна досягти бажаних результатів у розвитку творчих здібностей дітей? Відповідь одна: засобами відосконалення уроку, використовуючи сучасні інноваційні технології, а саме: особистісно зорієнтовані технології та інтерактивне навчання.

Хоча урок був і залишається основним елементом освітнього процесу, але не менш важливою і дієвою є позакласна робота в системі особистісно зорієнтованого навчання. Для того, щоб допомогти літературно обдарованим дітям розкрити себе, і була створена 15 років тому у Лозівській загальноосвітній школі № 7 творча студія «Слово». За ці роки тут навчалося більше 100 учасників. Нині студія має молодшу (5-8 клас) і старшу (9-11 класи) підгрупи. Це діти, залюблені в слово; вони тонко відчувають усі його відтінки, прагнуть самі навчитися творити. Під час роботи в студії учні не просто слухають розповідь учителя, а постійно творчо співпрацюють із ним у діалозі, висловлюють свої думки, діляться творчими знахідками, обговорюють роботи друзів. Учитель же, виокремлюючи їх, починає відпрацьовувати. Педагог не змушує, а переконує учнів прийняти той зміст, що пропонується з позицій наукового знання. Учні не просто засвоюють готові зразки, а начебто відкривають їх, стають «творцями» цих знань. Саме таку діяльність можна назвати особистісно зорієнтованою. Під час проведення занять учитель не просто чуйний до дітей, а разом із ними здійснює спільну рівноправну діяльність щодо пошуку та добору наукового змісту знань, які підлягають засвоєнню. За таких умов знання, які необхідно засвоїти, стають особистісно значущими.

Сучасна школа повинна піклуватися насамперед про розвиток особистостей. Чи не тому ми бачимо світ у чорно-білих кольорах, що в ньому так мало людей, які мають свої думки, переконання? Як на мене, література й мова вивчаються у школі не для того, щоб через багато років людина могла розповісти всі правила, назвати біографічні дані кожного письменника. Ставлю перед собою завдання - навчити дитину жити, думати, розуміти прочитане користуватися знаннями, вільно володіти усним і писемним мовленням. Відомо: література - відображення життя. То ж маю надію, що уроки літератури, заняття у літературній студії стануть у пригоді кожній дитині протягом життя.

Борюся за те, щоб кожен учень усвідомив: мова не просто засіб спілкування, а генетичний код, і порушення цього коду породжує хаос у душі, розриває генетичний зв'язок між поколіннями. Слід піклуватися про духовний розвиток молодої людини, про формування національної та громадянської самосвідомості особистості, бо, за словами Аристотеля, якщо ми забуваємо про необхідність розвитку почуттів, то йдемо назад, а не вперед.

Безперечно, розвитку творчих здібностей учнів у процесі вивчення української мови й літератури значною мірою сприяють уроки зв'язного мовлення. Вони є своєрідною майстернею, де учні проходять шлях від здобуття знань, умінь і навичок з розвитку зв'язного мовлення до написання текстів різних типів і стилів, замість, відгуків, власних оригінальних творів. Намагаюся сміливіше впроваджувати у практику власні творчі учнівські роботи. За законами психології результатом власної творчості має бути щось принципово нове, оригінальне (суб'єктивно чи об'єктивно). Суб'єктивно нове є новим для певної особистості, оскільки учні відкривають для себе істини вже відомі іншим. Це підготовча ланка формування в учнів уміння навчатися творчо. Об'єктивно новим є абсолютно нова цінність, якої раніше в людському соціумі не існувало. Саме такими оригінальними результатами пізнання учнів є байки, етюди, образки, новели, статті. Зважаючи на зміст літературної освіти в 10-11 класах, рекомендую учням писати такі невеличкі епічні твори, як новела, усмішка, есе та твори на основі асоціацій. Так, новелу найдоцільніше писати після вивчення творчості В. Стефаника і М. Коцюбинського. Новели ці, незвичні, особливі, шемливі, проходять через серця старшокласників. Перед написанням новели задля актуалізації знань і вмінь школярів можна скористатися пам'яткою.

Як писати новелу. Якщо ти вирішив написати новелу, не забудь, що цей епічний твір відрізняється від оповідання напруженістю сюжету та несподіваністю розв'язки. Подумки уяви подію, яку береш за основу сюжету свого твору. Подумай, як цікавіше можна про неї розповісти.

Прочитай свою новелу ти перекажи її про себе. Оціни свій доробок: чи оповідь логічна, послідовна, яскрава; якою є мова твору; що в ньому можна поліпшити. Зверни уваги на композицію новели: добре, коли вона оригінальна. Якщо ти не розгубився від висловлених настанов і можеш упоратися з ними, пиши новелу. Якщо попередні настанови тобі заважають, пиши твір, як тобі подобається. Очевидно, ти маєш власний стиль у письменстві, а твій талант - яскравий, самобутній, неповторний! Твори!

Допомогти написати усмішку може також спеціально пам'ятка.

Як писати усмішку. Коли в повсякденному житті навколо тебе багато негараздів, краще посмійся з них. Пам'ятай, що говорив великий сміхотворець Остап Вишня: «Ніколи не сміявся без любові». Тому твоє завдання - не принижувати людину, а змусити «пекти раки», сміючись із себе. Зверни увагу на художні засоби та подумай, чи надають вони комічності твоєму творові. Написавши усмішку, перегляньї її через деякий час, виправ неточності, стилістичні огріхи. Смійся не лише сьогодні, а завжди, керуючись принципом П'єра Бомарше: «Я поспішаю посміятися з усього, бо інакше мені доведеться плакати».

Зазначу, використання пам'яток під час написання учнями оригінальних літературних творів не обов'язкове, оскільки це може скувати творчу уяву і фантазію автора.

Які умови є оптимальними для розвитку творчих здібностей учнів, реалізації їхнього творчого потенціалу? Що дає можливість школяреві самовиявитися, самореалізуватися, самоствердитися? На думку вітчизняних і зарубіжних психологів та дидактиків, здатність до творчості не є явищем, властивим одиницям. Кожна особистість творчо обдарована. Однак лише у творчій діяльності індивід може здійснитися, розкритися. Тому пропонувати виконувати завдання творчого характеру треба всім учням, незважаючи на рівень їхньої навченості. Доктор педагогічних наук Г. Токмань також вважає, що «спонукання до літературної творчості плідне в будь-якому разі: мала вірогідність того, що саме з цього учня виросте митець, але розвиток образного мислення і творчої уяви естетично збагатить будь-яку дитину».

Здібності, нахили учня до творення можна розвинути, сформувати, перетворити в постійне бажання творити. Спрямовуючи розвиток творчих здібностей учнів, дотримуюся принципів наступності й системності, враховую вікові особливості дітей. Завдання вчителя — управляти процесами творчого пошуку, ідучи від простого до складного, створюючи ситуації, що сприяють творчій активності, розвивати його уяву, асоціативне мислення, здатність постійно вдосконалюватися, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання. Інтерес до творчості зростає, якщо учні бачитимуть реальний результат власних пошуків і зусиль. Отож, потрібно об'єктивно оцінювати їхню діяльність, навіть незначні досягнення учнів слід помічати, аналізувати. Однією з визначальних умов розв'язання досліджуваної проблеми є організація творчого пошуку. Для творчого процесу потрібні такі передумови: постійний творчий пошук учителя в навчально-виховному процесі, сприятливий мікроклімат в колективі учнів, творче натхнення.

«Люблю! Досліджую! Творю!» — саме цей вислів я поклала до свого рюкзака, вирушаючи таким складним і разом із тим цікавим, захоплюючим учительським шляхом. Він завжди буде тернистим, а сьогодні, у період становлення української державності, особливо.

Завжди намагаюся створювати умови для реалізації творчого потенціалу дитини. Як аксіому приймаю твердження, що кожна дитина талановита, і діти потребують лише педагогічної підтримки з боку вчителя.

Використання в процесі співпраці з учнями інтерактивних форм викладання (розповідь від імені героя; інтерв'ю з місця події; журналістське розслідування; постановка й розв'язання проблеми; рольова гра тощо) розвивають учня, його здатність мислити, аналізувати, виробляти власні естетичні судження, адаптуватися до мінливих умов сучасної дійсності.

Розповідаючи біографію письменника, оцінюю його діяльність із історичної точки зору. Це спонукатиме учнів у майбутній суспільній діяльності прогнозувати власну громадську позицію. Знайомство з біографією письменника проводжу у формі рольової гри «Інтерв'ю з письменником». Група учнів складає цікаві запитання, прогнозує варіанти відповідей. Учень від першої особи відповідає на запитання «журналіста». Цікавою є гра «Прес-конференція з письменником». Інтерактивна методика іноді сприймається як гра. Насправді це система формування практичних навичок, навчання вміло застосовувати здобуті знання.

Після вивчення вірша Леоніда Кисельова «Земля така гаряча» пропоную дітям написати твір у формі звертання до людей. Диференціюючи завдання, даю ще одну тему - промову на захист природи, у якій учні використовують знання, набуті на уроках географії, біології, з преси, додаткової літератури.

Гра - найулюбленіший прийом для учнів. Вона дозволяє використовувати методи дієвого аналізу за методикою К. Станіславського «Спробувати відчути себе на місці героя». Надзвичайно цікавою для розвитку особистості, спрямованою на розвиток інтересів до вибору професії є рольова гра - написання кіносценарію. Уперше з цим видом роботи знайомлю дітей молодшої групи студії при вивченні поезії Л. Костенко «Кольорові миші». Спочатку виділяємо окремі сцени, «уявляємо» їх на екрані, описуємо словами події, дотримуючись сюжету твору.

Другий етап - діти об'єднуються в групи, які переставляють епізоди місцями, щоб фільм був виразнішим і цікавішим, аргументуючи свій вибір.

Третій етап - обговорення: чий проект найцікавіший.

Скільки груп, стільки й проектів.

Робота захоплює, викликає цікавість, діти радіють зі своїх результатів.

При вивченні творів пропоную учням намалювати ілюстрації до них. Потім проводжу виставку учнівських робіт. Намагаюся в кожній роботі знайти зернинку, похвалити майстерність виконавця. Зібрано цікавий альбом дитячих малюнків до народних казок і казки І. Франка «Фарбований Лис». Така форма роботи дає змогу учням фантазувати, знаходити різні варіанти, обговорювати їх, дискутувати, спільно шукати рішення, тобто розвиває вміння застосовувати здобуті знання на практиці: добирати факти, художні деталі. А ще може бути така завдання: «Уявіть себе лелекою з вірша Василя Голобородька «Біла лелека: птах, який має чорний знак на біломУ». Що ви побачите з висоти польоту?».

Ефективною формою персоналізації навчального процесу зарекомендували себе інсценізації літературних текстів. Вони дають змогу поєднувати різні види дитячої творчості, сприяють більш повному розкриттю індивідуальності учня, збагачують гаму його почуттів, внутрішній емоційний досвід.

Перелічені інноваційні форми роботи залучають дітей до творчої діяльності, розвивають учня, його здатність мислити, аналізувати, готують до розв'язання пізнавальних і життєвих проблем, дають змогу адаптуватися до мінливих умов сучасності.

Україна
Т.В.Радченко, учитель хімії та обслуговуючої праці Кременчуцького ліцею № 11 Полтавської області

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ «ТЕХНОЛОГІЯ ВИШИВАННЯ РУШНИКІВ» ВАРІАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОГРАМИ ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ» З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПРОЕКТУВАННЯ ДІАГРАМ

Реформування української системи освіти відбувається у відповідності до світових тенденцій, які встановлюють пріоритет творчого розвитку, критичного мислення особистості над традиційним заучуванням знань і вмінь. Відповідно до цього змінюються традиційні підходи до змісту освіти, і зокрема, в трудовому навчанні учнів.

Сучасне викладання вже неможливе без застосування інформаційних технологій, так як це залучає учнів більшою мірою, ніж звичайний урок, допомагає вивільнити час для практики, робить урок яскравим, наочним, незвичайним. Сьогодні у всьому світі йде інтенсивний пошук нових форм навчання на основі комп'ютерних технологій, розробляються програмні засоби навчального призначення.

Пропоную до розгляду методику вивчення теми «Технологія вишивання весільних рушників» з використанням комп'ютерної програми для створення діаграм, яка була розроблена японським програмістом Кейджи Ікута.

Інноваційність вивчення теми з застосуванням даного програмного забезпечення полягає у тому, що, по-перше, поглиблюється синтез проектно-дослідницької діяльності з можливостями сучасних комп'ютерних технологій. По-друге, крім звичайних цілей уроку, з'являється ще і технологічна мета: навчання новому методу діяльності, використанню конкретної комп'ютерної програми. Третьою особливістю є те, що перенаправляються потоки інформації на уроці – діалог вчителя з учнем відбувається через комп'ютер, який виступає в ролі третього компоненту навчання, індивідуального для кожного учня.

Практичне значення. Одним з результатів вивчення прикладних мистецтв у школі, є здатність поставляти на ринок товарів унікальний продукт, а також можливість познайомитися з професіями вишивальниці, дизайнера, художника –модельєра і т.і. Я сподіваюсь, що оволодіння новими прогресивними знаннями та вміннями не тільки збагатить дітей духовно і практично, а й підготує до конкуренції на ринку праці і професій.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «КГ-ДІАГРАМИ ДЛЯ ВИШИВКИ ХРЕСТИКОМ»

КГ-Діаграма для вишивки хрестом була розроблена як програмне забезпечення для створення геометричних візерунків. Щоб створити схему для вишивки хрестиком потрібен спеціальний механізм, який дасть можливість відобразити певні знаки в пікселях.

Ця програма не може похвалитися великою кількістю додаткових функцій, але вона неймовірно проста у використанні. Є кілька інструментів для малювання, які дозволяють дуже легко створити візерунок, а також, непогана палітра, яка містить близько двохсот кольорів і відтінків. Також передбачена можливість надрукувати створені шаблони.

1.1.Авторське право на програмне забезпечення [5]

Copyright (C) 2000-2014 Кейджі Ікута. Всі права захищені.

Авторські права на програмне забезпечення "KG-Діаграма для вишивки хрестиком", "KG-Діаграма для вишивки хрестиком LE", і "KG-Діаграма для перегляду вишивки хрестиком" належать автору, Кейджі Ікута.

Під час використання цих програм, немає необхідності в реєстрації або здійсненні оплати автору.

ОБМЕЖЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: автор не несе відповідальності за будь-які збитки, що виникають під час використання даного програмного забезпечення.

1.2.Системні вимоги [5]

MC-Windows Vista / 7/8 - Англійська / Японська

1024×768 або вище і True Color відеокарта та монітор.

1.3.Функціональні можливості програми

Усі інструменти для малювання, функції і палітра доступні у безкоштовній версії "KG-Діаграми для вишивки хрестиком". Вікно програми (рис.1.3.1.), головне меню і панелі інструментів (див. табл. 1.3.1) виглядають так, як у Paint Microsoft або в аналогічних графічних редакторах. Тобто, час, затрачений на сприйняття інтерфейсу програми займає всього кілька секунд, навіть для початківців.

«КГ-діаграма для вишивки хрестом» є дійсно ефективним інструментом, який надає допомогу під час створення геометричних візерунків, а зрозумілі налаштування і простота у використанні роблять її доступною, навіть тим, хто не дуже впевнено почувається з комп'ютером.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

2.1. Методичні рекомендації до проведення уроків за програмою варіативного модуля «Технологія вишивання весільних рушників»

Учні 10 та 11-х класів, незалежно від профілю навчання (крім технологічного) освоюють навчальний предмет «Технології» (трудове навчання) за навчальною програмою «Технології. 10–11 класи» авт.: А. І. Терещук та інші. Затверджено Міністерством освіти і науки України (наказ від 22. 02. 2008 № 122) [4].

Програма має модульну структуру і складається з двох частин – інваріантної та варіативної. Основою інваріантної складової є базовий модуль «Проектні технології у перетворюючій діяльності людини». На вивчення базового модуля у 10–11-х класах відводиться по 12 годин.

Вивчення другої (варіативної) частини програми передбачається в обсязі 20 годин (один варіативний модуль). Варіативні модулі мають засвоюватися старшокласниками через проектну діяльність, результатом якої є творчий проект. Одним із дозволених до вивчення згідно переліку [1] є модуль «Технологія вишивання весільних рушників».

Навчальною програмою [4] передбачено ознайомлення учнів як з теорією вишивання весільних рушників, так і з технологією їх виготовлення. Виготовлення весільних рушників відповідно до структури програми здійснюється через проектно-технологічну діяльність учнів, практичним результатом якої має стати проект, що складається з портфоліо і виготовленого виробу.

Робота над творчим проектом складається з декількох етапів, під час опрацювання яких синтезується проектно-дослідницька діяльність і можливості сучасних комп'ютерних технологій.

2.2.Етапи виконання творчого проекту

Перший етап (організаційно-підготовчий) полягає в ознайомленні учнів з планом роботи. Формулюється мета проектної діяльності, оголошуються вимоги до оформлення та критерії оцінювання. Потім можна розподілити клас на кілька груп, тоді за одним комп'ютером працює не один учень, а група з двох або трьох учнів. За кожною групою буде закріплений конкретний комп'ютер, і вже на першому занятті, на своїх ПК групи створюють електронні папки для подальшої роботи.

Навчальні заняття першого етапу розпочинаються з того, що учням пропонується провести пошукову роботу в мережі Інтернет. Старшокласникам відомо, що у процесі соціально-економічного і культурного розвитку на Україні сформувалися локальні особливості народної вишивки кожного етнографічного регіону — Полісся, Поділля, Півдня України, Кар¯пат, Слобожанщини, Середньої Наддніпрянщини і це проявилось у характерних орнаментальних мотивах і композиціях, усталеній колірній гамі і специфічних техніках виконання. На дослідження локальних особливостей вишивки кожного регіону відводиться окремий урок.

Під час другої частини заняття перед учнями ставиться завдання створити власні ескізи кількох елементів вишивки за допомогою комп'ютерної програми «КГ-Діаграма для вишивки хрестиком». В кінці уроку оформлені матеріали представляються до загального розгляду, зберігаються у загальнодоступному місці, і, таким чином, формується спільна база із короткої характеристики кожного символу і варіантів його зображення (Додаток В).

Наступний етап розробки творчого проекту (конструкторський) полягає у створенні композиції власного рушника шляхом компонування виготовлених на попередніх уроках зразків. Учні можуть розробити ескіз в електронному вигляді, комбінуючи символи у будь-якому текстовому або графічному редакторі або, за баженням, можна роздрукувати картки з символами і створити колаж.

Після обговорення традиційний рекомендацій, яких дотримувалися під час вишивання весільних рушників і демонстрації різних варіантів оформлення виробів здійснюється підбір інструментів та матеріалів.

На третьому етапі (технологічному) відбувається виготовлення виробу.

Четвертий етап роботи над проектом (заключний) включає в себе пошук необхідних матеріалів та підготовку захисту проекту. Вдома чи на уроці учні шукають додатковий матеріал по темі свого дослідження в Інтернеті, потім створюють та оформляють мультимедійні презентації в програмі Microsoft PowerPoint, або буклети в Microsoft Publisher.

ВИСНОВКИ. Головне в інноваційному навчанні – це розвиток особистості на основі освіти та самоосвіти. Інноваційна освіта включає в себе особистісний підхід, творче начало, професіоналізм, синтез двох культур (технічної та гуманітарної), використання новітніх інформаційних технологій. Завданням вчителя є створення такого навчального середовища, яке спонукатиме учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх для розв'язання поставлених проблем, користуватися дослідницькими прийомами, вдосконалювати творчі та практичні здібності, які потрібні для знаходження нових рішень, сприятиме формуванню комунікативних звичок.

Проектно-технологічний спосіб організації навчання сам по собі направлений на те, щоб перетворити учня з пасивного учасника навчального процесу в активного його дослідника. І чим вищий ступінь наочності на уроці, тим більшою буде міра зацікавленості і активності учнів.

Результати анкетування і відповіді учнів в процесі бесіди, дозволяють зробити висновок, що використання нетрадиційного для учнів способу обробки інформації ¾ комп'ютерної програми для створення діаграм, ¾ викликає позитивну реакцію, забезпечує більш високий рівень засвоєння матеріалу, у тому числі внаслідок підвищення рівня індивідуалізації навчання.

Як наслідок, відбувається оптимізація проектної діяльності учнів, з'являється можливість сформувати комп'ютерний банк для проектів: теоретичні відомості та стандартизовані зразки символів (Додаток В).

Дослідження народної вишивки, як культурного явища, що відображає світогляд, художню творчість та історичний розвиток українського народу є невід'ємним у структурі навчальних програм з трудового навчання (предмету технології) і тому напрацьований матеріал пропонується до використання учнівською аудиторією та викладачами загальноосвітніх навчальних закладів з метою формування в учнів здатності розвивати надбання рідної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боринець Н. І. Трудове навчання : Збірник варіативних модулів : Технології. 10–11 класи // Упоряд. Л. Рак. – К. : Шк. світ, 2011. – 120 с.
2. Терещук А.І., Боринець Н.І., Дятленко С.М., Сидоренко В.К., Терещук Г.В., Ходзицька І.Ю. // Навчальна програма. — Рівень стандарту, академічний рівень. Варіативні модулі. — Камянець-Подільський: Аксіома, 2010. — 140 с.

Україна
Л.В.Редька, директор Золотоніського районного будинку дитячої та юнацької творчості Золотоніської районної ради Черкаської області

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗОЛОТОНІСЬКОГО РАЙОННОГО БУДИНКУ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА

Мета: розробка та впровадження моделі діяльності позашкільного закладу в контексті розвитку сільського мікропідприємництва.

Безпосередні цілі та завдання: 1. Створити в с. Гельмязів на базі Золотоніського районного будинку дитячої та юнацької творчості, спираючись на місцеву історичну та культурну спадщину, мікропідприємство «Етнокультурний центр «Оселя фантазії»», яке пропонуватиме створення та розвиток нових форм туризму та відпочинку, що спиратимуться на емоції та відчуття. 2. Разом з громадою села, спираючись на польський досвід, розробити концепцію с. Гельмязів як тематичного. 3. Розробити, підготувати та просувати місцеві туристичні маршрути, що матимуть власні програми та польові гри. 4. Надати місцевим вчителям та організаторам туризму рекламної продукції, що інформує про можливість організації інноваційних, інтерактивних шкільних екскурсій до тематичного села. 5. За допомогою шкільних інтерактивних екскурсій створити власний товарний бренд.

Актуальність інновації. Останнім часом в наукових колах спостерігається значне зацікавлення дослідженням локальної, або ж регіональної історії. Великої популярності набуває історичне краєзнавство, як галузь наукового знання. Це пояснюється багатьма причинами серед яких не останню роль грає процес глобалізації, та дискусії і занепокоєння, які викликає цей процес. Поняття «локус» (місце, місцезнаходження, місцевий центр) позначає місце перетину пов'язаних між собою місць, з власними культурними традиціями, з яких складається регіон. Сьогодні на зміну «Європі національних держав» усе більш наполегливо приходить «Європа регіонів». Зазнала значної трансформації соціальна реальність, змінились моделі її відображення, відбулись суттєві зміни в стратегіях дослідження цієї реальності.

Постало нове наукове завдання - на основі вивчення окремого регіону, доводячи його унікальність, створити цілісну картину історичного процесу не тільки в Україні, а у перспективі і всесвітньої історії.

Такий метод історичного пізнання має особливе проблемне поле, дослідити яке повною мірою можуть лише представники й безпосередні учасники процесу побудови й розвитку конкретного локусу. Саме «аматори» подорожуючи, відпочиваючи, здатні відтворити ту сітку координат, через яку жителі конкретної місцевості, регіону бачили світ, жили, творили історію, адже їхнє сприйняття незаангажоване давно доведеними теоріями про минувшину, вони без зайвої обережності можуть заперечити авторитетні постулати, що нерідко виявляються помилковими та заважають істинному науковому прогресу.

Практичне значення інновації. На сьогодні існує безліч пропозицій щодо того, як і де дітям і дорослим, мешканцям як великих і малих міст так і жителям села провести вільний час. Найчастіше вони зводяться до того, щоб зібрати певний капітал і відвідати раз чи два на рік великі мегаполіси, або ж місцевий зоопарк чи парк атракціонів. Безумовно, такий відпочинок вартий уваги. Проте, жителям як великого міста, так і маленького села, варто оглянутися навколо і побачити свій населений пункт як такий, що може привабити відвідувачів ззовні.

Так, наприклад, с. Гельмязів. Краєзнавці відзначають його як стародавнє місто, яке 2013 року відзначило 400 років від дня першого документального згадування, але насправді тут люди постійно жили ще у часи Київської Руси. Назва його дивує незвичним звучання, а справжнє значення її – просто інтригує. Історики стверджують, що Гельмязів – це пристосоване до української вимови татарське слово „елемаз", тобто – алмаз. Якщо ще взяти до уваги, що місто Золотоноша в 30 км. від Гельмязова, районний центр, куди входить село, та річка Золотоношка отримали свою назву від частих випадків знаходження тут золота, то можемо робити висновок: тут ховаються численні невідкриті скарби! А сам Гельмязів, здається за крок до повернення свого колишнього авторитету. Бо ж до 1962 року він був районним центром і навіть мав авіасполучення з Черкасами. А ще раніше – це було місце великих ярмарків та ремісничий центр, який забезпечував хліборобів великої округи інструментами, текстилем та іншими необхідними в селянському побуті та виробництві речами. І от Гельмязів може стати центром об'єднаної громади, яка зустрічатиме гостей Черкащини з боку Києва, яка буде перехрестям шляхів до Канева і Чигирина, до найбільших історичних і природних цікавинок Черкащини.

Соціально-економічні обставини склалися так, що Золотоніський РБДЮТ знаходиться територіально в с. Гельмязів і основні педагогічні працівники, по суті, обслуговують мікрорайон Гельмязівської сільської ради. Наш позашкільний навчальний заклад фінансується за залишковим принципом, як і всі позашкільні заклади. Тому, для розвитку сучасних напрямків позашкільної освіти, фінансів ніколи не вистачає. На наш погляд, є два шляхи вирішення питання: можна сидіти на місці і чекати, доки державна визнає пріоритетними завданнями питання позашкілля. А можна шукати додаткові джерела фінансування, іти назустріч сучасним економічним пропозиціям і активно брати участь у розвитку сільського мікропідприємництва. Тобто розробити такий собі невеличкий бізнес-проект, основам якого ми з групою сільських лідерів та експертів із ряду сіл Черкаської області, учасниками польсько-українського проекту «Сільське мікропідприємництво в Україні», навчалися під час подорожі Західно-Поморським воєводством, що у Польщі. Повернувшись в Україну, Івківці, Боровиця, Гельмязів, Головківка, Грушківка, Коржова, Леськи, Лузанівка, Межиріч, Охматів, Пугачівка, Сорокотяга, Суботів, Хмільна взялися творити свої бізнесові проекти.

«Ці невеличкі бізнес проекти – можливість отримувати й моральне, й матеріальне задоволення. Вони захоплюють не тільки дітей, а й дорослих, адже тут можна бути безпосереднім учасником. Це коли економіка матеріального виробництва переходить до економіки знань: в процесі учасники заходу дізнаються, як продукт створюється, долучаються до цього процесу безпосередньо й самі. Це надихає, захоплює, тож неодмінно матиме попит і успіх», справедливо зауважує Олена Бородіна, доктор економічних наук, член-кореспондент Національних Академії наук України, завідувач відділу економіки та політики аграрних перетворень Інституту економіки та прогнозування Національної Академії наук України

Етапи впровадження інновації:

1.Участь у 2015 р. в польсько-українському проекті «Сільське мікропідприємництво в Україні»**, в ході якого:** взяти участь у навчальному візиті до Польщі (травень 17-23); представити начерки сценарного плану першого заходу на майстерні для сільських лідерів в м. Канів (29-30 травня); взяти участь у другій майстерні для сільських лідерів в м. Чигирин, набути практичного досвіду в організації туристичної пропозиції на прикладі «Зерноленду» в с. Івківці.(29-30 липня); провести інтерактивні заходи в с. Гельмязів «Незвичайні пригоди на дні колишнього моря» (кінець серпня – вересень) та запросити на нього групи дітей та педагогів із сіл Золотоніського району та міста Золотоноша; представити власний туристичний продукту на «Ярмарці нових туристичних пропозицій» в м. Черкаси (4 грудня).

2. Створення мікропідприємства «Етнокультурний центр «Оселя фантазії» на базі Золотоніського РБДЮТ.

3. На основі уже набутого досвіду в ході участі в проекті «Сприяння сільському мікропідприємництву» розробити та апробувати навчально-пізнавальну інтерактивну гру для дитячих організацій, що діють в загальноосвітніх школах району.

Очікувані результати: 1. Зросте інтерес у місцевих жителів, які є керівниками гуртків, до створення товарного бренду, який стане серйозною підтримкою в економічному розвитку закладу. 2. Буде розроблено нову туристичну пропозицію в с. Гельмязів (серпень-грудень 2015 р.). 3. Зросте педагогічна майстерність педагогічних працівників. 4. З'являться нові можливості для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів: поглиблення вивчення предметів, зокрема суспільно-гуманітарного циклу. Формуванню міжпредметних зв'язків будуть сприяти емоції та відчуття, отримані під час інтерактивних екскурсій. 5. З'явиться можливість інтеграції учнівських колективів в сільську громаду. 6. Створиться новий різновид навчального інструменту із застосуванням прийомів неформальної освіти та простір для інноваційної діяльності педагогів. 7. Будинок творчості набуде тіснішого зв'язку з громадою села Гельмязів, стаючи осередком активізації суспільного життя та розвитку громади. А це є шансом на підвищення суспільного значення самого закладу, його педагогічного колективу.

Умови розвитку педагогічної інновації: 1. Соціально-педагогічні. 2. Організаційно-педагогічні. 3. Психолого-педагогічні

Соціально-педагогічні умови реалізуються шляхом розвитку творчого потенціалу учасників через залучення їх до інноваційної діяльності та вироблення у них потреби економічного мислення.

Організаційно-педагогічні умови реалізуються через пропагування та розповсюдження продуктів інноваційної діяльності РБДЮТ, зокрема діяльності мікропідприємства «Етнокультурний центр «Оселя фантазії»» на районних та обласних семінарах, через організацію екскурсійної діяльності, творчих майстернях для педагогічних працівників і не тільки, в ЗМІ, через мережу Інтернет.

Психолого-педагогічні умови реалізуються через систематичне ознайомлення педагогічних працівників Золотоніського РБДЮТ з теоретичними та практичними умовами створення та функціонування «Оселі фантазії».

Актуальні завдання Золотоніського РБДЮТ щодо розвитку даної педагогічної інновації: 1. Формування команди однодумців. 2. Продовження співпраці з Черкаською експертною групою МГО "Інститут демократії і мені Пилипа Орлика", мережею сіл Черкаської області, які беруть участь у проекті «Сільське мікропідприємництво в Україні». 3. Забезпечення соціально-педагогічних умов щодо мотивації педагогів до створення мікропідприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верменич Я.В. Локальна історія як науковий напрям: традиції й інновації / наук. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України, Сектор теоретико-методологічних проблем історичної регіоналістики. – К. : Інститут історії України, 2012. – 284 с.

Україна
О.О.Рибалко, викладач Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу ім. І. Я. Франка Чернігівської області

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Посібник призначений для використання студентами вищих педагогічних навчальних закладів та вчителів початкових класів під час проведення уроків математики в початковій школі. Електронний посібник покликаний сприяти кращому засвоєнню учнями початкових класів табличних випадків додавання і віднімання чисел у межах 10.

Електронний навчальний посібник створено в програмі Adobe Flash CS3 Professional. Даний програмний засіб створений за підручниками: М. В. Богдановича, Г. П. Лишенко. Математика. 1 клас (2012 р.) та Ф. М. Ривкінд, Л. В. Оляницької, Математика 1 клас (2012 р.).

Складається з титульної електронної сторінки та електронних таблиць.

На титульній електронній сторінці таблиці є перелік електронних таблиць, які може використовувати педагог, натиснувши лівою кнопкою миші на відповідному написі. У нижній частині таблиці розташовані зображення зі знаками запитання. При наведенні миші на кожен з них з`являється підказка, яку інформацію можна отримати, якщо натиснути лівою кнопкою миші на цей знак. Користувач може познайомитись з інструкцією, дізнатись про використані ресурси та авторів даного ресурсу (рис. 1).

Вчителю обов`язково слід ознайомитись з інструкцією. Адже на цій електронній сторінці детально описано, як слід користуватись даним ресурсом.

За бажанням можна ознайомитись з використаними ресурсами та дізнатись, хто працював над даним ресурсом. Щоб перейти від цих електронних сторінок до титульної, потрібно натиснути на кнопці синього кольору, розташованій у нижньому правому кутку

Обравши один з написів, учень переходить до вивчення відповідної таблиці додавання та віднімання. Для прикладу оберемо тему «Таблиця додавання і віднімання числа 1». Відкривається таблиця, яка нічим не відрізняється від класичної. Але внизу та вгорі електронної сторінки розташовані кнопки жовтого кольору. З їх допомогою можна зробити всі записи невидимими. Крім того, внизу сторінки розташовані кнопки синього, червоного та зеленого кольорів. Це кнопки навігації. З їх допомогою можна перейти до наступної електронної сторінки (кнопка зеленого кольору), попередньої (кнопка червоного кольору), титульної електронної сторінки (кнопка синього кольору).

Натискаючи на зображенні кожного з м`ячів оранжевого кольору, розташованих на рисунку справа (по одному в кожному рядку), вони зникають. Якщо ж натиснути на їх зображенні ще раз, вони знову з`являються. Завдяки цим особливостям учитель має більше можливостей під час роботи з наочністю.

Для того, щоб учитель міг закрити всі записи, передбачені кнопки жовтого кольору, розташовані внизу електронної сторінки. За допомогою цих кнопок педагог може закрити всі записи та працювати, відкриваючи поступово наочність та приклади. Натискаючи на прямокутні зображення, учитель поступово «відкриває» записи, слідкуючи за відповідями учнів. Перевага інтерактивної таблиці над класичною в тому, що вчитель має набагато більше можливостей для спілкування з учнями.

Методика роботи над складанням таблиці віднімання дещо інша. Вчитель поступово «забирає» по одному м`ячу з кожного рядка, а молодші школярі складають відповідні приклади на віднімання числа 1.

За методикою, описаною вище, можна проводити роботу на етапі вивчення нового матеріалу. А на етапі закріплення наочність не потрібно використовувати. Вчитель може поступово відкривати завдання, а учні відповідають на поставлені запитання (рис.8).

Можна ознайомитись із зображеннями електронних сторінок таблиць додавання і віднімання чисел 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. У цих електронних таблицях можна зробити зображення видимими або невидимими, розташовані справа на рисунку. Вони розташовані по 2 (таблиця додавання і віднімання числа 2), по 3 (таблиця додавання і віднімання числа 3) і т. д.

Компактне розміщення матеріалу дозволяє привести таблиці у відповідність з вимогами ергономіки й естетики, даний програмний засіб полегшує сприйняття матеріалу, який вивчається, сприяє його розумінню й запам'ятовуванню, стимулюючи пізнавальну активність молодших школярів.

Інтерактивні таблиці - електронний освітній засіб нового типу, який забезпечує високий рівень задіювання інформаційних каналів сприйняття наочності навчального процесу. В цифрових освітніх ресурсах цього типу інформація пред'являється не відразу, вона «розвертається» залежно від управляючих дій користувача. Новизна досвіду використовування полягає в комплексному підході до застосування мультимедійних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданович М. В. Математика. 1 клас /М. В. Богданович, Г.П. Лишенко.// –К.: Генеза. 2012. – 160 с.
2. Ривкінд Ф. М. Математика. 1 клас /Ф. М. Ривкінд, Л. В. Оляницька. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 144 с.
3. Мук Коллін. Action Script 3.0 для Flash / Коллин Мук // - П: Пітер, 2009. – 987 с.
4. Олефіренко Н. В. Проблема підготовки вчителя початкової школи до проектування електронних дидактичних ресурсів / Н. В. Олефіренко // Освітні технології і суспільство . – 2014. – № 1 (17). –С. 577 - 589.
5. Рибалко О. О. Створення презентації до уроку математики у програмі Adobe Flash CS3 Professional // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Вип. 60. – Серія: Педагогічні науки. – 2009. – С.226-232.

Україна
О.В.Сімчук, вихователь зображувального мистецтва Житомирського центру розвитку дитини №5 «Пізнайко» Житомирської області

ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ЛІПЛЕННЯ) З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ (МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ)

Проблема розвитку творчості дитини набуває в наш час особливого значення. Як сформувати творчу, інтелектуально розвинену особистість? Для успішного вирішення цієї проблеми велике значення має розвиток творчих здібностей, дитячої активності та самостійності. Сьогодення вносить свої корективи у розвиток творчих здібностей дошкільників. Сучасні діти вимагають від вихователя бути більш вимогливим до себе у підборі методів і прийомів для організації навчально-виховного процесу.

Заглянути за завісу створення мультфільмів, які так люблять дивитися дошкільнята, а ще бути їх авторами – основний зацікавлюючий та стимулюючий момент роботи дітей в нашому творчому гуртку. Творчість, звичайно, зумовлює всі дії дитини, оригінальної у спілкуванні, іграх, малюнках, розповідях. На жаль, розвиток творчих здібностей у дітей часто стає випадковим і здебільшого залишається на низькому рівні. Проте не треба забувати, що всі діти наділені здібностями, а тому потрібно їх виявляти і максимально розвивати [1, с. 16]. Шостий рік життя дитини – період творчого розквіту. В цьому віці уява дітей набуває творчого характеру, дитина розрізняє уявне і вигадане, фантастичне і реальне, здатна передбачати майбутнє, може уявити кінцевий результат власної діяльності. Тому важливо сформувати в дитини інтерес до зображувального мистецтва (ліплення), захопити процесом творчості [2, с. 24]. Метод мультиплікації сприяє розвитку творчої особистості, задовольняє потреби в реалізації здібностей дітей, надає можливість створити продукт праці, отримати нові знання, створює нові схеми поведінки, робить власні «відкриття». Створення пластилінових мультфільмів дітьми сприяє розвитку почуттів, розвиває емоційну сферу, примушує співчувати персонажам. Дітям надзвичайно подобається ліпити і знаходити застосування своїм виробам, гратися з ними, адже гра – провідний вид діяльності дошкільника.

Дослідники стверджують, що мистецтво є сильним засобом для розвитку інтелектуальної, творчої і емоційно-вольової сфери дошкільників. Саме ліплення має велике значення для навчання та виховання дітей дошкільного віку. Воно сприяє розвитку зорових умінь та навиків, необхідних для успішного навчання в школі. Як і інші види зображувальної діяльності, ліплення формує естетичні смаки, розвиває почуття прекрасного [3, с.3].

Основною метою статті є доведення того факту, що розвитку творчих здібностей засобами зображувальної діяльності (ліплення) дітей старшого дошкільного віку сприяє використання інноваційних методів (мультиплікації). Під час занять розвиваються просторове уявлення, діти ознайомлюються з різноманітними формами, виявляють творчу активність. Важливим є спонукання дітей до вдосконалення своїх виробів, створення власних способів їх реконструкції. Розвиток інтелекту, як стверджують психологи, тісно пов'язаний з розвитком дрібної моторики рук.

Ліплення сприяє концентрації уваги, розвиває конструктивне мислення, творчу уяву, художній смак [4, с. 36]. У будь-якій продуктивній діяльності існує два взаємопов'язаних процеси: відтворення і творчість. Процес ліплення стимулює і розвиває пам'ять, оскільки дитина для того, щоб зробити фігурку, повинна запам'ятати послідовність її виготовлення, прийоми і способи виконання. На заняттях гуртка здійснюється розвиток дитячої творчості, образного мислення, фантазії. Вміння і навички дітей збагачуються зображувальними та технічними уміннями, узгоджується робота руки й ока, вдосконалюються уміння передавати форму у двох і трьох вимірах. Створюється інтерес до ліплення, як виду образотворчого мистецтва. І головне - отримуємо продукту діяльності – мультиплікаційні фільми. І найбільша, на нашу думку, користь - це творче втілення всіх дитячих задумів, це розвиток уяви. Залишається лише додати, що такі заняття допомагають розвинути творчість, оригінальність, невпевненість особистості дитини, а це є одним з головних завдань виховання та навчання в дитячому садку.

Метою роботи гуртка є: познайомити дітей із технологією створення пластилінових мультфільмів, дати поняття про професію мультиплікатора, актора, що озвучує мультфільми, оператора, монтажера, вдосконалювати способи ліплення: конструктивний, комбінований, пластичний або скульптурний та техніки ліплення: техніка наліпу, за допомогою затирання пластиліну, викладання з кульок чи тоненьких пластилінових мотузок (техніка гобелену), передавати у ліпленні силуети тварин та людей у русі, деталізувати їх (ніс, рот на обличчі людей, пір'я у птахів та шерсть у тварин), передавати основний характер форми, будови предмета з дотриманням пропорцій, формувати у дітей особистісну емоційну позицію до творів художньо-творчої діяльності, відображати характерність персонажів, їх настрій, душевний стан через міміку, виразну позу, дрібні деталі оздоблення. Розвивати акторську майстерність, зв'язне мовлення дітей, збагачувати словниковий запас, комунікативні навички, сприяти пізнанню дитини форми предмета, його величини, будови, кольору, розвитку дрібної моторики руки, уміння розуміти прекрасне в усьому його різноманітті, просторове мислення, уяву, творчі здібності, фантазію, креативність, ініціативність, спостережливість та естетичне сприйняття, вміння створювати неповторні та оригінальні образи. Виховувати працьовитість, самостійність, охайність, вміння доводити роботу до кінця, радіти результатам праці, працювати колективно.

Перед собою ми ставимо такі завдання: 1. Розвиток естетичного сприйняття художніх образів і предметів навколишнього світу як естетичних об`єктів. 2. Створення умов для вільного експериментування з художніми матеріалами й інструментами. 3. Ампліфікація (збагачення) індивідуального художньо – естетичного досвіду. 4. Розвиток художньо – творчих здібностей у продуктивних видах дитячої діяльності. 5. Виховання художнього смаку й почуття гармонії. 6. Створення умов для багатоаспектної й захоплюючої активності дітей у художньо – естетичному опануванні навколишнього світу. 7. Розвивати взаємозв'язок естетичного і художнього сприйняття в творчої діяльності дітей. 8. Розвивати дрібну моторику, окомір. 9. Виховувати посидючість, акуратність, бажання доводити почату справу до кінця. 10.Створення інтересу до зображувальної діяльності (ліплення) через використання прийомів мультиплікації; 11. Ознайомити дітей з елементарним алгоритмом створення мультфільмів.

Одною з основних умов розвитку творчої особистості дошкільника є широкий підхід до вирішення проблеми: творчість - стиль життя. Одною з пріоритетних умов розвитку дитячої творчості є забезпечення ефективної мотивації. Особливу увагу треба звернути на щирість, як головну умову, якою треба забезпечити дитячу творчість. Ще одна умова розвитку творчості дітей - це комплексне і системне використання методів і прийомів, провідне значення серед яких мають попередні спостереження, створення проблемних ситуацій, стимулювання пошукової діяльності. Облік індивідуальних особливостей дитини -

одна з основних умов розвитку творчості в процесі навчання. Названі умови розвитку дитячої творчості прекрасно створюються в процесі занять гуртка. Важливою умовою розвитку творчості дитини є створення обстановки, випереджаючої розвиток дітей. Необхідно, наскільки це можливо, заздалегідь оточити дитину таким середовищем і такою системою відносин, які стимулювали б його найрізноманітнішу творчу діяльність і поволі розвивали б в ньому саме те, що у відповідний момент здатне найбільш ефективно розвиватися. Ще одна умова успішного розвитку творчості полягає в наданні дитині великої свободи у виборі діяльності, у чергуванні справ, в тривалості занять однією справою, у виборі способів і т.д. Тоді бажання дитини, її інтерес, емоційний підйом послужать надійною, гарантією того, що вже більше напруження розуму не призведе до перевтоми, і піде дитині на користь. Виховання творчості дітей буде ефективним лише в тому випадку, якщо воно буде являти собою цілеспрямований процес, в ході якого вирішується ряд приватних педагогічних завдань, спрямованих на досягнення кінцевої мети [1, с. 36]. На допомогу всьому вищесказаному приходить використання у роботі з дітьми сучасних технологій. Щоб відповідати вимогам сучасної дошкільної освіти, зацікавити дітей, заохотити їх у досягненні кінцевого результату ми в своїй роботі застосовуємо технічні засоби навчання. Використання диктофона, фотоапарата, комп'ютера дозволяє зробити заняття емоційно забарвленими, привабливими, викликає у дитини живий інтерес, є прекрасним наочним посібником і демонстраційним матеріалом, що сприяє хорошій результативності заняття.

Виділяємо кілька основних етапів роботи з дітьми в гуртку з ліплення, на основі яких в подальшому буде створено алгоритм по створенню мультфільму. Найперше, що потрібно зробити – це підібрати художній твір для майбутнього мультфільму. Потім іде попередня робота над твором, що містить в собі обов'язково ознайомлення з художнім твором, різні рухливі та хороводні ігри, дидактичні та настільні ігри, інсценізації твору, різні види театрів (пальчиковий, ляльковий, тіньовий тощо), розгляд картин та бесіди за їх змістом, перегляд діафільмів та презентацій, складання описових розповідей відповідно змісту твору, спостереження та ін. Всі ці види роботи допомагають дітям краще зрозуміти образи героїв, їх характер та поведінку.

Наступним етапом роботи є безпосередньо створення ліпних образів головних героїв, персонажів та декорацій, застосовуючи способи і прийоми ліплення, як стандартні, відповідно методики проведення занять з ліплення, так і нестандартні прийоми ліплення. Діти шостого року життя володіють різними способами передачі образів, вміють планувати свої дії, передбачати майбутній результат. Ліплення дає дивовижну можливість моделювати світ і своє уявлення про нього в просторі. Техніка ліплення багата і різноманітна, але при цьому доступна навіть маленьким дітям. Дитина не тільки бачить те, що створила, а й переживає, бере в руки і в міру необхідності змінює образи. Основним інструментом в ліпленні є руки, отже, рівень уміння залежить від володіння власними руками. У ліпленні масштаб виробів не заданий форматом аркуша, як у малюванні та аплікації або розміром кубиків, як в конструюванні. Він залежить кожного разу тільки від задуму дитини, від її вмілості та індивідуальних особливостей.

Підготовчий етап завершено і починається найцікавіше – створення знімального майданчику, де діти набувають елементарних умінь постановників мультфільму. Режисерська гра має величезне значення для розвитку дитини, зокрема розвитку її уяви, мислення, діалогічно-монологічного мовлення. У цій грі діти мають можливість самостійно відтворювати сюжет художнього твору, пересувати ліпні фігурки, змінювати форму окремих деталей відповідно змісту твору, тобто здійснювати постановку мультфільму та виконувати всі ігрові ролі. Завдання вихователя допомогти дітям у цьому. За допомогою фотоапарата вихователь робить потрібну кількість кадрів майбутнього мультфільму у певній послідовності.

Не менш важливим є етап озвучування мультфільму. Діти вдосконалюють свої акторські вміння і навички, вчаться вправно володіти голосом, емоційно передають зміст художнього твору, вчаться регулювати силу голосу, використовують розповідну, питальну та окличну інтонацію, правильно ставлять наголос, як у словах, так і у фразах та реченнях. Одним словом діти опиняються у «студії звукозапису», де вчаться не перебивати однолітків, співпрацювати у команді.

Останнім етапом роботи над мультфільмом є робота вихователя з комп'ютером у певних програмах (див. алгоритм створення мультфільму), кінцевим результатом якої і є мультфільм, перегляд якого приносить вихованцям масу задоволення від виконаної роботи.

Виходячи з вище сказаного створюємо алгоритм по створенню пластилінового мультфільму: 1.Попередня робота. Ознайомлення з твором. 2 Ліплення персонажів мультфільму. 3 Виготовлення декорацій. 4.Фотографування кадрів для мультфільму разом з дітьми. 5. Робота з дітьми над текстом. 6. Озвучення мультфільму (диктофон). 7. Монтування мультфільму. (комп'ютерні програми: ФотоШоу; Wave Editor; Soni Vegas). 8. Кінцевий продукт - мультфільм.

Нами була розроблена система планування роботи гуртка, що включає в себе «Перспективний план-сітку роботи гуртка з ліплення «Маленькі мультиплікатори» дітей 6-го року життя з використанням методів мультиплікації» із зазначенням термінів, тематики відповідно лексичних тем та способів виконання об'ємної форми та площинного зображення персонажів та декорацій відповідно методики та програмових завдань; календарно-тематичне планування роботи гуртка з програмовими завданнями відповідно програми «Українське дошкілля», також розроблений взаємозв'язок роботи керівника гуртка та вихователя, попередня робота над зазначеною темою, методи і прийоми роботи вихователя з дітьми на заняттях; алгоритм роботи над створенням пластилінового мультфільму; добірка художніх творів до мультиплікаційних фільмів.

Як результат роботи гуртка «Маленькі мультиплікатори», пропонуємо диск з мультиплікаційними фільмами: «Ходить гарбуз по городу», «Колосок», «Колискова», «Снігуронька», «Щедрик, щедрик, щедрівочка», «Зимівля звірів», «Легкий хліб»

Часом досить побачити щасливе личко дитини, її захват від створеного ним образу, і ти розумієш, як багато зміг ти зробити для нього. Найкращою нагородою для педагога служать досягнення його вихованців. І найчастіше, можна бачити, наскільки важливо для дитини бути правильно зрозумілим, побачити захоплене обличчя вихователя, від позитивної оцінки своєї діяльності. Такий позитивний настрій благотворно впливає на емоційний розвиток дитини. Ну а позитивні емоції запорука забезпечення творчого інтересу, досягнення поставлених цілей і завдань. Заняття у гуртку з ліплення дозволяють створити сприятливе соціальне і предметне середовище, які сприятимуть розвитку емоційного світу дитини і підштовхуватимуть його до різноманітної творчої діяльності. На заняттях з ліплення можна використовувати різноманітний матеріал (глину, пластилін, тісто, пісок, сніг). Вони розвивають спостережливість у дітей, їх чуттєвий світ, розширюють кругозір і збагачують практичний досвід спілкування з навколишнім світом, наповнюють сприйняття і уяву таїнствами і загадками. Способи виконання ліплення дозволяють дитині придбати знання не тільки в області даного предмета, а й знання про побутове оточення, набути навичок з самообслуговування і взаємодопомоги. Діти починають розуміти, що всі предмети можуть використовуватися не тільки за прямим призначенням. З'являється поняття варіативності. Складання ліпних композицій при створенні пластилінового мультфільму є цікавою, таємничою, казковою діяльністю, яка дуже багата за різноманітністю багатоваріантністю в техніці виконання. Вона здатна захопити і активізувати дітей. Таким чином, ліплення є засобом формування і розвитку творчості у дітей старшого дошкільного віку. Воно розвиває власну активність, самоконтроль, допитливість, комунікативність, оригінальність мислення, наполегливість, працездатність, позитивну я-концепцію, а також розвиває почуття ритму, кольору, форми, композиції, словом все те, що необхідно творчій людині. Ліплення доступне дошкільнятам - це спосіб дитячого самовираження. Дитина висловлює своє ставлення до того, що її оточує і розповідає про те, що вона відчуває. Система занять гуртка з ліплення забезпечує систематичне звернення до емоційної сфери дитини - усвідомлення нею власних почуттів. Сучасне суспільство зацікавлене в тому, щоб виховати дитину як гармонійно розвинену в усіх відношеннях, а головне творчу особистість. Дитина - це втілення фантазії, творчості та уяви, і педагог є його наставником у формуванні її творчості.

Використання методу мультиплікації передбачає обов'язкове застосування технічних засобів у роботі гуртка для досягнення поставленої мети, тому можна зробити наступні висновки, що використання технічних засобів: сприяє підвищенню професійного рівня педагогів, спонукає їх шукати нові нетрадиційні форми і методи навчання, проявляти творчі здібності;сприяє підвищенню інтересу дітей до навчання, активізує пізнавальну діяльність, підвищує якість засвоєння програмного матеріалу дітьми; сприяє підвищенню рівня педагогічної компетентності батьків, інформованості їх про напрями діяльності дошкільного закладу та результатах конкретної дитини; впровадження інноваційних технологій в освітній процес ДНЗ дозволяє робити заняття привабливими, сучасними; комп'ютерні технології допомагають закріплювати знання, вміння, навички дітей, розв'язувати пізнавальні та творчі завдання; використання технічних засобів у навчанні не тільки збільшує швидкість передачі інформації дітям та підвищує рівень її засвоєння, а й сприяє розвитку таких процесів як увага, пам'ять, мислення, уява, мовлення, розвиває почуття кольору, композиції, бере участь у інтелектуальному, емоційному та моральному розвитку дітей.

Використання інформаційно-комунікативних технологій у дошкільному навчальному закладі є збагачувальним і перетворювальним фактором, який є одним із шляхів оновлення змісту освіти згідно сучасним вимогам. Ми розуміємо, якщо сьогодні ми навчимо дитину свідомому, корисному користуванню інформаційними технологіями, то завтра отримаємо певний результат – високі інтелектуальні показники наших дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Художня творчість і дитина / Під ред. Н.А. Ветлугіної. – М.: Педагогіка, 1972. – 156с.
2. Комарова Т. С. Діти у світі творчості / Т.С.Комарова. – М.: Мнемозина, 1995. – 158с.
3. Халезова Н. Б.Ліплення в дитячому садку/ Халезова Н. Б., Курочкіна Н. А., Пантюхина Г. В. – М.: Просвіта, 1986. – 142с.
4. Григор'єва Г. Г. Розвиток дошкільника в образотворчій діяльності/ Г.Г.Григор'єва. – М.: Академія, 2000 . – 344с.
5. Використання мультимедійних технологій у процесі навчання // Завуч. - 2007. - № 3 . – С. 10-11.

Україна
Н.А.Соколовська, учитель англійської мови Житомирської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №21
Житомирської міської ради Житомирської області

ТЕХНОЛОГІЯ WEB-КВЕСТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Фахова компетентність сучасного вчителя передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути в постійному творчому пошуку. Вона є не лише сумою теоретичних знань та вміння їх репродукувати у певному обсязі згідно з чинними вимогами, а, насамперед, розвитком практичних навичок в інформаційно-комунікаційному суспільстві. Такі якості не видаються додатком до диплому про педагогічну освіту, а формуються у щоденній учительській праці. Ми розуміємо, що бути гарним професіоналом - означає бути в постійному пошуку, зростанні, розвитку.

У даний час вже існує покоління школярів, для яких більш звичним є сприйняття аудіовізуальної інформації, ніж друкованої. Треба визнати, що що ситуацію не можна повернути назад: телебачення, відео, комп'ютер, Інтернет та інші телекомунікаційні мережі невблаганно змінюють аудиторію, поступово перетворюючи «читачів» більшою мірою у «глядачів». Знання того, як функціонують медіа, як ми взаємодіємо з ними і як ми можемо використовувати їх із максимальною користю, стають необхідним компонентом життєвої компетентності сучасної людини. На жаль, учні часто використовують інформаційні Інтернет-ресурси у способи, що не сприяють їх навчальному розвитку, наприклад, неосмислено копіюючи готові реферати. Така діяльність не стає реальною базою для формування медіа компетентності особистості. Пасивне сприймання будь-якої інформації може привести до споживчого відношення до медіа, плагіату текстів робіт, чужих ідей, зрештою - до стереотипного мислення і спотвореного світогляду. У протилежність такого роду підходам, термін «медіаосвіта» (media education) визначається як навчання, спрямоване на розвиток медіа компетентності, що розуміється як критичне і вдумливе відношення до медіа з метою виховання відповідальних громадян, здатних висловити власні думки на основі отриманої інформації. Це дає їм можливість використовувати необхідну інформацію, аналізувати її, ідентифікувати економічні, політичні, соціальні і культурні інтереси, які з нею пов'язані. З того, наскільки ефективно учень використовує інформацію, яку отримує в електронному форматі можна говорити про його інформаційну грамотність, або іншими словами, медіа компетентність.[1]

Серед різноманіття Інтернет–технологій, які вчать учнів знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу й вирішувати поставлені завдання цікавим є метод Web–квестів. У 1995 році в Сан Дієго Берні Доджем (див. рис. 1) і Томом Марчем була розроблена концепція Web-квестів, тобто квестів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій і мережі Інтернет. Web-квест визначається Берні Доджем як «орієнтовна діяльність, де практично вся інформація береться з мережі Інтернет». У концепції Б. Доджа [Dodge, 1997] і Т. Марча [March, 1998] визначено, що квести призначені для розвитку в учнів і вчителів уміння аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію.[6]

Сьогодні в різних сферах діяльності відчувається брак фахівців, здатних самостійно і в команді вирішувати проблеми, що виникають і робити це за допомогою Інтернету. Тому важливою є підготовка вчителів іноземної мови до організації роботи учнів у такому варіанті проектної діяльності, як Web-квест. Це урізноманітнить навчальний процес, зробить його живим і цікавим, а отриманий досвід принесе свої результати в майбутньому, бо при роботі над цим проектом **розвивається низка вмінь:** використання ІТ для вирішення професійних завдань (в т.ч. для пошуку необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, веб-сайтів, флеш-роликів, баз даних і так далі); самонавчання і самоорганізація; робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль); вміння знаходити декілька способів вирішення проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір; навички публічних виступів (за умови проведення передзахисту і захисту проектів з виступами авторів, запитаннями, дискусіями)

Доцільність використання Web-квестів зумовлена певними факторами: 1. Web-квест - розвиває критичне і творче мислення, переводячи увагу учня з теоретичного в практичний аспект. 2. Web-квест – передбачає рольові ігри, які є доцільними на кожному етапі навчання. Граючи роль, учні вчаться дивитися на проблему з різних точок зору. 3. Заважаючи на свій проблемний характер Web-квест дозволяє учням робити відкриття, а не просто засвоювати інформацію. Він вчить досліджувати проблему глибше, і таким чином є ідеальним для учнів будь-якого рівня володіння мовою. 4. Він передбачає навчання в команді, підвищує впевненість у своїх силах, будить інтерес і підвищує самооцінку учнів. Це сприяє формуванню комунікативної компетенції.[1]

Розглянемо поняття «Web-квесту» детальніше. Найчастіше цей метод визначають як проект з використанням Інтернет-ресурсів. Проте його основна риса полягає в тому, що список Web-сайтів, які відповідають тематиці проекту і рівню знань, подаються учням у його змісті. Процес створення Web–квестів не завжди лінійний, але він відрізняється сталою структурою. **Вона містить такі ключові елементи:** 1. Вступ. 2. Завдання. 3. Процесуальна частина та ресурси. 4. Оцінювання. 5. Висновок. 6. Сторінка вчителя [3].

1. Вступ - короткий опис теми Web-квесту. Мета цього розділу представити учням Web-квест, зацікавити їх. Вступ містить ситуацію запропоновану учням. Тут можуть бути описані головні ролі учасників або сценарій квесту, попередній план роботи, огляд всього квесту, початкові вимоги до умінь і навичок учнів.

2. Завдання містить формулювання проблеми і вимоги до кінцевого результату роботи. Воно може подаватись у вигляді серії запитань, на які потрібно знайти відповіді; проблеми, яку потрібно вирішити; позиції, яка має бути захищена; будь-якої іншої діяльності, спрямованої на досягнення результатів роботи.

Це найбільш важлива частина Web-квесту, адже завдання спрямовують учнів на те, що конкретно треба буде робити. Вони можуть містити загадку. Якщо оточити ореолом таємничості завдання з історії, археології, мистецтв і поєднати їх з іноземною мовою, то така рольова гра стане цікавішою та набуде соціокультурної спрямованості. Берні Додж та Том Марч виділяють **12 різновидів завдань:**

1. Переказ – демонстрація розуміння теми, на основі подання матеріалів з різних джерел в новому форматі: створення презентації, плаката, оповідання.
2. Планування та проектування – розробка плану або проекту, на основі заданих умов.
3. Самопізнання – будь-які аспекти дослідження особистості.
4. Компіляція – трансформація формату інформації, отриманої з різних джерел: створення книги кулінарних рецептів, віртуальної виставки, капсули часу, капсули культури.
5. Творче завдання – творча робота в певному жанрі – створення п'єси, віршу, пісні, відеоролика.
6. Аналітична задача – пошук і систематизація інформації.
7. Детектив, головоломка, таємнича історія – висновки на основі суперечливих фактів.
8. Досягнення консенсусу – винесення рішення з гострої проблеми.
9. Оцінка – обґрунтування певної точки зору.
10. Журналістське розслідування – об'єктивний виклад інформації (поділ думок та фактів).
11. Переконання – схиляння на свій бік опонентів або нейтрально налаштованих осіб.
12. Наукові дослідження – вивчення різних явищ, відкриттів, фактів на основі унікальних он-лайн джерел.[6]

Завдання Web-квесту можна вважати правильно сформульованим, якщо воно не вчить фактичних знань; вимагає від учнів відповідного рівня володіння мовою для роботи з автентичними ресурсами Інтернету; спрямоване на розвиток навичок аналітичного і творчого мислення; спонукає до творчості; містить проблему з кількома можливими шляхами рішення.

3. Процесуальна частина та ресурси пропонує опис послідовності дій, ролей і ресурсів, необхідних для виконання завдання (посилання на Інтернет-ресурси і будь-які інші джерела інформації), а також допоміжні матеріали (приклади, шаблони, таблиці, бланки, інструкції і тому подібне), які дозволяють ефективніше організувати роботу над Web-квестом.

У цьому розділі містяться інструкції, як саме учні виконуватимуть завдання. Далі йде знайомство з порядком роботи. Тут уточнюється мета і завдання Web-квесту, розподіляються ролі в команді (якщо дослідження групове), планується діяльність групи. Що стосується ресурсів, то у Web-квести можуть використовуватись сторінки Інтернету, бібліотечні ресурси, консультації електронною поштою.

4. Оцінювання.

Завдання цього розділу - чітко описати критерії і параметри оцінювання виконання Web - квесту. Вони залежать від типу навчальних завдань, які вирішуються у Web-квесті.

5. Висновок – це короткий опис того, чому зможуть навчитися учні, виконавши даний Web-квест.

Цей розділ підводить підсумки дослідження та іноді пропонує шляхи подальшої самостійної роботи.

6. Сторінка вчителя містить інформацію технічного характеру, що допомагає вчителям легше зорієнтуватись, для кого розроблений даний Web-квест і які цілі він переслідує. [2]

Зараз в мережі Інтернет існують спеціальні сайти для створення Web-квестів, на яких можна знайти шаблони і детальну інструкцію по їх створенню (прикладами найбільш популярних англо-мовних сайтів для створення Web–квестів можуть бути: http:// questgarden.com/, http:// jimdo.com/, http:// zunal.com).

Слід зазначити, що Web–квест може бути оформлений як на паперовому носієві, так і в електронному форматі.

Використання Web-квестів у класі передбачає наступні етапи:

1. Початковий етап (командний)

На першому етапі вчитель проводить підготовчу роботу, знайомить учнів з темою, формулює проблему. Теми підбираються так, щоб при роботі над ними школяр поглибив свої знання з предмету, або придбав нові. Теми мають бути цікавими і корисними для дітей, щоб учні могли вибрати собі справу до душі і працювати, усвідомлюючи необхідність вирішення поставленої проблеми. Одну і ту ж тему можуть вибрати декілька учнів, тим цікавіше буде обговорення результатів, оскільки роботи можуть висвітлювати її з різних точок зору. Учні знайомляться з основними поняттями з обраної теми, матеріалами аналогічних проектів. Розподіляються ролі в команді: по 1-4 людини на 1 роль. Усі члени команди повинні допомагати один одному і навчати роботі з комп'ютерними програмами.

2. Рольовий етап (виконання завдання)

На етапі виконання завдання формуються дослідницькі навички учнів. При пошуці відповідей на поставлені запитання серед великої кількості наукової інформації розвивається критичне мислення, уміння порівнювати і аналізувати, класифікувати об'єкти і явища, мислити абстрактно.

Індивідуальна робота в команді спрямована на загальний результат. Учасники виконують завдання відповідно до обраних ролей. Оскільки мета роботи - не змагання, то в процесі роботи над Web–квестом відбувається взаємне навчання членів команди умінь роботи з комп'ютерними програмами і Інтернетом. Команда спільно підводить підсумки виконання кожного завдання, учасники обмінюються матеріалами для досягнення загальної мети – створення презентації результатів виконання проекту.

3. Етап оформлення результатів діяльності.

На етапі оформлення результатів діяльності відбувається осмислення проведеного дослідження. Робота передбачає відбір найсуттєвішої інформації та надання її у вигляді web–сайту, html–сторіночки, слайд-шоу, буклету, анімації, постеру або фоторепортажу. На цьому етапі дуже важлива роль вчителя як консультанта.

4. Завершальний етап.

Команда працює спільно, під керівництвом педагога, відчуває свою відповідальність за опубліковані в Інтернеті результати дослідження. За результатами дослідження проблеми формулюються висновки і пропозиції. Проводиться конкурс виконаних робіт, де оцінюються розуміння завдання, достовірність використаної інформації, її відношення до заданої теми, критичний аналіз, логічність, структурованість інформації, визначеність позицій, підходи до вирішення проблеми, індивідуальність, професіоналізм подання.

Розміщення Web-квестів у мережі дозволяє значно підвищити мотивацію на досягнення найкращих навчальних результатів учнів.

Обговорення результатів роботи над Web–квестами можна провести у вигляді конференції, щоб учні мали можливість показати свою працю, усвідомивши значущість виконаної роботи. Команда висуває людину, яка захищатиме проект. Вчитель може порекомендувати виступити учневі, чий внесок у роботу мінімальний через якісь причини (це може бути відсутність вдома комп'ютера або виходу в Інтернет, невпевнена робота в html або графічних редакторах, слабке логічне й аналітичне мислення). Такий учень, усвідомлюючи відповідальність перед усією командою, докладе максимум зусиль, аби вивчити матеріал, розумітися на проблемі, гідно уявляти проект, і, тим самим, отримає хоч малий, але приріст своїх комунікативних компетенцій.

В оцінці результатів беруть участь як вчителі, так і учні шляхом обговорення чи інтерактивного голосування. На цьому етапі закладаються такі риси особистості як відповідальність за виконану роботу, самокритичність, взаємопідтримка й уміння виступати перед аудиторією. У завершенні роботи над проектом, після підведення підсумків, важливо використовувати стимулювання високих результатів засобами оцінок, сертифікатів, заохочувальних слів тощо.

Сценарії організації проектної діяльності учнів на основі Web–квесту може мати таку структуру:

1. Спочатку весь клас на заняттях знайомиться із загальними положеннями з теми, що вивчається, тим самим занурюється в проблему майбутнього проекту.

2. Потім учні діляться на групи, і кожній групі дістається один певний аспект теми для вивчення й обговорення в групі на уроках і в позаурочний час. Вчителеві необхідно підібрати ресурси мережі Інтернет для кожної групи відповідно до аспекту теми, що вивчається.

3. Після вивчення, обговорення і повного розуміння конкретної проблеми в кожній первинній групі учні перегруповуються так, щоб у новоутворених групах було по одному представникові з кожної первинної групи.

4. У процесі обговорення всі учні дізнаються один від одного вже всі аспекти обговорюваної проблеми. При такому обговоренні учні повинні висловлювати свою власну думку, робити висновки, прогнозувати подальший можливий хід дії (якщо це можливо).

5. У ході вирішення Web–квесту через вивчення матеріалу і його обговорення учні повинні відповісти на одне загальне питання дискусійного характеру.

Робота з Web–квестами може бути запропонована як домашнє завдання для учнів, які цікавляться предметом, її можна провести в класі за наявності спарених уроків. Добрий результат дає даний вид діяльності при підготовці до олімпіад, оскільки розширює кругозір і ерудицію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева М. В. Технологии веб-квест в формировании коммуникативной и социокультурной компетенции // Информационно-коммуникационные технологии в обучении иностранным языкам. Тезисы докладов I Международной научно-практической конференции. – М., 2004.
2. Быховский Я. С. Образовательные веб-квесты /Я.С. Быховский// Материалы международной конференции "Информационные технологии в образовании. ИТО - 99". -[Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://ito.bitpro.ru/1999.
3. Николаева Н. В. Образовательные квест-проекты как метод и средство развития навыков информационной деятельности учащихся / Н.В.Николаева //Вопросы Интернет-образования. – 2002. – № 7.-[Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://vio.fio.ru/vio_07
4. Романцова Ю.В. Веб-квест как способ активизации учебной деятельности учащихся / Ю.В. Романцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://festival.1september.ru/articles
5. Ільченко О. В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/
6. Dodge B. Some Thoughts About WebQuests. 1995-1997. - http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html
7. March T., Criteria for assessing best WebQuests. 2002-2003 http://www.bestwebquests.com/bwq/matrix.asp
8. March T. Web-Quests for Learning. 1998. – http://www.ozline.com/webquests/intro.html

Україна
І.І.Стецюк, учитель-дефектолог дошкільного навчального закладу №15 «Ромашка» м. Бердичева Житомирської області;
О. П.Ковальська, учитель-дефектолог дошкільного навчального закладу №15 «Ромашка» м. Бердичева Житомирської області

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ НАОЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Питання використання методу наочного моделювання у роботі з дошкільниками піднімається багатьма науковцями, педагогами-практиками. Сфера його використання багатогранна, але, як показує досвід, особливого значення даний метод набуває в роботі з дітьми із мовленнєвими порушеннями.

Найбільш чисельнішою є група дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Той об'єм труднощів в навчанні, що виникає у дошкільників із ЗНМ, та кількість корекційних завдань, що необхідно вирішити, вимагають від фахівців оптимізації відновлювального процесу новими, дієвими та багатофункціональними методами роботи. Саме досвід використання одного з таких методів – методу наочного моделювання – представлений в цій роботі.

Авторами запропонована система введення методу наочного моделювання в корекційний процес з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення, починаючи з першого рівня мовленнєвого розвитку. Розкриваються можливості використання наочних моделей під час корекції всіх сторін мовленнєвої діяльності (лексика, граматика, зв'язне мовлення, звукова культура мовлення, грамота).

Низка дидактичних вправ, зразки схем, моделей, демонстраційного матеріалу, конспекти групових та індивідуальних занять розроблені з урахуванням **таких дидактичних завдань наочного моделювання:** поступове знайомство з графічним способом надання інформації; розвиток вміння дешифровки моделей; формування навичок самостійного моделювання.

Завдання та вправи, запропоновані в цій роботі, мають інтегрований характер і впливають на розвиток психічних функцій дошкільників із ЗНМ.

Підготовлені матеріали мають чітку сенсорно-розвивальну спрямованість, враховують освітні та корекційні потреби, особливості і пізнавальні можливості дітей із загальним недорозвиненням мовлення, відповідають вимогам систематичності, наступності та доступності даного матеріалу.

Даний метод апробувався у роботі з дітьми із затримкою психічного розвитку з недорозвитком мовлення на базі дошкільного навчального закладу (ясла-садок) комбінованого типу № 15 «Ромашка» м. Бердичева Житомирської області. У закладі функціонують 2 групи спеціального призначення для дітей із затримкою психічного розвитку, де створені всі умови для реалізації методу наочного моделювання під час корекційної роботи з дітьми.

Велика кількість корекційних завдань вимагає від логопедів та педагогів, які працюють з дітьми з системним недорозвиненням мовлення, залучення різноманітних педагогічних технологій, пошуків доцільних методів та прийомів впливу. Важливо, щоб ці засоби корекційного спрямування були не тільки дієвими та продуктивними, а й багатофункціональними, тобто такими, що можуть вирішити декілька завдань, впливатимуть не тільки на мовлення, а й на пізнавальну сферу дітей-логопатів. Причому необхідно враховувати ступінь доступності даних методів для розуміння дітьми з проблемами в розвитку та можливість зацікавити малят або обіграти те чи інше корекційне завдання.

Перспективним напрямом вдосконалення процесу корекційно-розвивального навчання дітей дошкільного віку із ЗНМ є використання наочного моделювання. Використовуючи цей метод, педагог і дитина зображують предмети, явища, дії, поняття, епізоди тексту з допомогою спрощених схематичних зображень, символів, знаків. Схематизований образ відображає найбільш істотні зв'язки і властивості предметів. Наочне моделювання успішно використовується в якості методу повідомлення дітям різноманітних знань, а також засобу розвитку їх розумових і мовленнєвих здібностей. В основі методу лежить використання замінника (моделі), в ролі якого можуть виступати схеми, креслення, плани, умовні позначення, стилізовані і силуетні зображення, піктограми, інші предмети.

Один з провідних фахівців в галузі виховання дошкільників М.М.Поддьяков справедливо підкреслює, що на сучасному етапі треба давати дітям ключ до пізнання дійсності, а не прагнути до накопичення суми знань. У дошкільній педагогіці інструментом пізнання якраз може стати модель. Вона дозволяє дитині зорово уявити абстрактні поняття (звук, слово, текст), навчитися працювати з ними. Це особливо важливо для дошкільників з проблемами розвитку, оскільки розумові завдання в них вирішуються переважно зовнішніми засобами, наочний матеріал засвоюється краще за вербальний.

Отже, необхідність використання наочного моделювання в роботі з дітьми з ЗНМ полягає в тому, що: По-перше, дитина дошкільного віку дуже пластична і легко навчається, але для більшості дітей з порушеннями мовлення характерною є швидка стомлюваність і втрата інтересу до заняття. Використання наочного моделювання викликає інтерес і допомагає вирішити цю проблему. По-друге, використання символічної аналогії полегшує і прискорює процес запам'ятовування і засвоєння матеріалу. По-третє, застосовуючи графічну аналогію, ми вчимо дітей бачити головне, систематизувати отримані знання.

Метод моделювання вперше був розроблений педагогами і психологами Д. Б. Ельконіним, Л. А. Венгер, Н.О.Ветлугіною, М.М.Поддьяковим. Полягав він у тому, що мислення дитини розвивають з допомогою спеціальних схем, моделей, які в наочній і доступній для неї формі відтворюють приховані властивості та зв'язки того чи іншого об'єкта.

У ході використання прийому наочного моделювання діти знайомляться з графічним способом надання інформації - моделлю. Умовними замінниками (елементами моделі) **можуть виступати символи всілякого характеру:** геометричні фігури; символічні зображення предметів (умовні позначення, силуети, контури, піктограми); плани і умовні позначення, використовувані в них і багато інших. Формування навичок наочного моделювання відбувається в певній послідовності з постійним підвищенням частки самостійної участі дітей.

Передумовою оволодіння дитиною схематичною моделлю є вміння співставляти ілюстрацію з реальним предметом. Саме ілюстрація виступає замінником предмета на підготовчому етапі. Далі відбувається знайомство з умовно-реальним зображенням предмета, коли в ньому зберігаються ще деталі та яскраві ознаки, але вони представлені вже схематично. І лише після засвоєння цього матеріалу дитині пропонують зображення з високим ступенем узагальнення і абстрагування.

Отже, під час розвитку навичок наочного моделювання вирішуються **такі дидактичні завдання:** знайомство із графічним способом уявлення інформації; розвиток уміння дешифрування моделі; формування навички самостійного моделювання.

На використанні наочних моделей засновано багато методів дошкільного навчання.

У корекційно-розвиваючій роботі з дітьми із ЗНМ ми також використовуємо наочні моделі, які допомагають цілеспрямовано розвивати мовлення дітей, збагачувати їхній активний словник, закріплювати навички словотворення, формувати і удосконалювати уміння використовувати в мовленні різні конструкції речень, описувати предмети, складати розповіді.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ. ЗВУКОВА КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Уперше, де ми починаємо використовувати моделі – це артикуляційна гімнастика. При корекції звуковимови практикуємо образну назву артикуляційних вправ і співвіднесення їх з картинками - символами. Це дозволяє дітям легше запам'ятовувати артикуляційні комплекси, вносить до заняття ігровий момент і пробуджує інтерес до виконання завдання. У роботі з дітьми із ЗНМ спочатку використовуємо іграшки або яскраві барвисті картинки, пізніше можна застосовувати більш схематичні зображення. Практикуємо використання моделі акустико-артикуляційного укладу звуків у вигляді схем та графічних зображень. У корекційній роботі широко використовуються зорові символи голосних і приголосних звуків. При виборі умовних позначень для голосних основною ознакою стало положення губ при артикуляції конкретного звуку.

Завдяки використанню такої символіки можна уначнити різноманітні вправи на підготовчому етапі корекції **складової структури слова:** Промовляння 2-3 однакових голосних звуків. Промовляння 2-3 різних голосних звуків.

Важливим моментом є те, що дитина невимушено може перейти від відображеного до самостійного промовляння запропонованих звукосполучень. У кожного логопеда в арсеналі є символи для позначення постановочних звуків. Але у роботі з дітьми із ЗНМ часто приходиться навчати вимові й інших звуків. Для того, щоб полегшити цю роботу, використовуємо наступні символи звуків. Кожен звук

асоціюється з якимось об'єктом. Спочатку пропонуємо дітям реальні зображення, потім поступово переходимо на більш схематичні. Поєднання символів, що позначають голосні та приголосні звуки, допомагає покращити, урізноманітнити процес формування звуковимови, зробити його доступним, зрозумілим та цікавим.

З досвіду роботи можна відмітити те, що навіть діти із системним недорозвиненням мовлення, поєднаним з порушеннями пізнавальної діяльності швидко запам'ятовують дану символіку. Це дає змогу відпрацювати звуки раннього онтогенезу в складах, змоделювати з них прості слова та сформувати первинні навички комунікації дітей із складними діагнозами.

Для автоматизації постановочних звуків використовуємо різноманітні символічні «звукові доріжки». Даний вид вправ є багатофункціональним: під час вимови звуків і складів можна розвивати дрібну моторику пальців рук, координацію рухів рук та очей, різні види уваги та її властивості (концентрацію, розподіл, об'єм), формує самоконтроль за мовленням та діями. Крокуючи пальчиками по «звукових доріжках» дитина вчиться регулювати темп, висоту та силу голосу, створювати заданий ритмічний малюнок (протяжно коротко, голосно – тихо, поєднувати автоматизацію, звуку з вправами на координацію рухів рук та очей).

При ЗНМ етап автоматизації звуків затягується, дитині довго не вдається правильно вимовляти поставлений звук в складах і словах, не кажучи вже про фразу. Багаторазове повторення одного і того ж мовленнєвого матеріалу стомлює дитину. Ми часто зустрічаємося з необхідністю урізноманітнити прийоми своєї роботи, щоб утримувати увагу дітей в процесі заняття. На етапі автоматизації звуків також доречно використовувати наочне моделювання.

Дуже зручно автоматизувати звуки з використанням мнемодоріжок. Прийом символізування - це найбільш коротка дорога до формування процесу запам'ятовування і точної передачі інформації, що вимагає дослівного повторення, наприклад в чистомовках, скоромовках, віршах. Суть полягає в тому, що на кожне слово або маленьке словосполучення придумується картинка (зображення); таким чином, весь вірш замальовується схематично. Після цього дитина по пам'яті, використовуючи графічне зображення, відтворює вірш повністю. На початковому етапі дорослий пропонує готовий план-схему, а по мірі навчання дитина також активно включається в процес створення своєї схеми. Поступово пам'ять дошкільників зміцнюється, їхнє образне мислення розвивається, вони запам'ятовують тексти набагато краще, більші за об'ємом, легше та емоційніше. Розучування стає для дошкільників справою веселою, емоційною і при цьому зміст тексту – відчутним, видимим, таким, що можна уявити. Адже одне з правил зміцнення пам'яті і мови свідчить: «Коли учиш, записуй, малюй схеми, кресли графіки».

ЛЕКСИКА

При вивченні лексики також доречно використовувати різні опорні картинки, які дозволяють дітям краще і швидше запам'ятати ті або інші поняття. Відповідно, робота в даному напрямку проводиться з поступовим ускладненням: спочатку використовуються моделі для відпрацювання вживання одного з прикметників. Потім дитина вправляється доборі різних прикметників до одного іменника. Особливу увагу слід приділити символічному зображенню дієслів. Перш ніж приступити до ігор, необхідно познайомити дітей з символами, які у багатьох випадках можуть позначати 2-3 слова (рука – чіпати, брати, тримати; кран – мити, прати, полоскати, поливати). Далі складаємо речення.

На початкових етапах ми вчимо дітей складати речення за аналогією і готовою схемою. Далі даємо можливість дітям моделювати речення самостійно. Важка категорія «прийменники», яку з труднощами засвоюють діти дошкільного віку, а з порушеннями мовлення – і поготів. Символічні зображення прийменників полегшують цей процес, особливо при складанні речень. Спочатку використовуються речення однотипні з однаковим початком та різним закінченням, щоб відпрацювати вживання кожного прийменника окремо. Коли дитина вже достатньо орієнтується у відповідних схематичних зображеннях, доцільно урізноманітнювати типи та схеми речень.

ГРАМАТИКА

Засвоєнню навичок словотворення допомагають всілякі піктограми. Вони дозволяють відпрацьовувати наступні словотворчі моделі: зменшувально-пестливі суфікси, утворення однини та множини, утворення присвійних прикметників, узгодження числівника з іменником та ін. Робота з піктограмами сприяє розвитку у дитини відчуття системної будови мови. Пропонуючи дітям будь-яку лексико-граматичну вправу, показую відповідну піктограму, вони вже знають, які слова їм слід придумати чи утворити. Цікавими прийомами обігравання даних символів є кубик, який можна підкидати та обирати відповідну лексико-граматичну категорію або чоловічок «Лексик», який підкаже як потрібно змінити слово або утворити нове. Позитивним моментом у використанні піктограм, на наш погляд, є те, що мова педагога зводиться до мінімуму – він показує піктограму, а дитина утворює потрібне слово. Піктограми можна змінити, доповнити, все залежить від творчості педагога.

ЕЛЕМЕНТИ ГРАМОТИ

На основі використання наочних моделей засновано багато методів дошкільного навчання, наприклад, метод навчання дошкільників грамоті, розроблений Д.Б. Ельконіним та Л.Є. Журовою, передбачає побудову і використання наочної моделі (схеми) звукового складу слова. Даний метод використовується в різних модифікаціях - як при навчанні дошкільників, що нормально розвиваються, так і дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Схеми і моделі різних структур (склади, слова, речення, тексти) поступово привчають дітей до спостереження за мовою. Схематизація і моделювання допомагають дитині побачити, скільки і яких звуків в слові, послідовність їх розташування, зв'язок слів в реченні і тексті. Це розвиває інтерес до слів, звуків мови, спілкування. Під час використання різних схем міняється характер діяльності дітей: вони мають можливість не лише чути свою або звернену до них мову, але і бачити її елементи. Дитина опановує операції аналізу і синтезу на наочно представленому матеріалі.

«МАЛЮЄМО» СЛОВА

Діти вчаться з допомогою фішок викладати складову схему слів. Дошкільникам пропонується прослухати слова й викласти стільки фішок, скільки раз вони плеснуть. Діти вчаться ділити слова на склади. Дошкільникам пропонується розставити картинки у відповідні будиночки. В будиночок з одним вікном - картинки, у назвах яких 1 склад, з двома вікнами - у яких два склади, і з трьома вікнами - які мають 3 склади.

ЗНАЙДИ СВОЄ МІСЦЕ

Діти вчаться виділяти ударний звук, склад і співвідносити слово зі схемою. Спочатку дане завдання проводиться як навчальна вправа, потім – як гра.

РОЗСЕЛИ КАРТИНКИ В БУДИНОЧКИ

Діти вчаться виділяти перший, останній звуки в слові й співвідносити їх зі схемою. Дошкільникам пропонується назвати, що зображено на картинках і визначити, де "живе" заданий звук у слові, та також - у який будинок "оселити" картинку.

МОЛОТОК - ПІР'ЇНКА

Діти вчаться розрізняти тверді й м'які приголосні звуки й співвідносити картинки із символами (молотком та пір'їнкою) на перфокарті. Дошкільникам пропонується назвати картинки й сказати, які з них починаються зі "старшого братика" (твердого звуку). Їх з'єднують із молотком. Ті, які починаються з "молодшого братика" (м'якого звуку), з'єднують з пір'їнкою.

ЗАСВОЄННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ

Процес засвоєння елементарних граматичних правил - дуже важкий і тривалий, тому унаочнення будь-яких абстрактних понять допомагає дітям їх усвідомити. Наприклад, я своїм дітям пропоную таку модель, за якою вони легко дають характеристику голосним і приголосним звукам:

- В українській мові є 6 голосних звуків: А,Е,И,О,У,І.
- Голосні звуки промовляються голосно, їх можна проспівати, тому їх називають голосними.
- Під час промовляння цих звуків губи округлі , ніяких перешкод не виникає.
- Голосні звуки позначаються чорним кружечком.
- Приголосні звуки вимовляються з перешкодами (зуби , губи, язик,горло).
- Приголосні звуки завжди стоять біля голосних, тому їх називають приголосними.
- Позначають приголосні звуки чорною рискою, бо на риску схожі губи, коли промовляємо ці звуки

Немало труднощів виникає у дітей при виконанні повного звукового аналізу слів. Характеристика заданого звуку (приголосний, твердий) – це поняття абстрактні, набір слів який не так просто запам'ятати. Та схема звукового аналізу, яка використовується на кожному занятті, допомагає дітям послідовно та логічно моделювати план мовного висловлювання.

На продуктивність засвоєння граматичного категоріального апарату впливає багаторазове систематичне повторення сталих правил. У цьому нам допомагають схеми, які діти повторюють на кожному занятті з **підготовки до навчання грамоти в міру їх засвоєння:** говорити вміє тільки людина; мовлення людини звучить, бо воно складається зі звуків; звуки є голосні та приголосні. Приголосні звуки можна поділити на тверді та м'які; зі звуків можна скласти слова. В словах звуки стоять порядку; слова можна поділити на частинки – склади. Якщо в слові один склад – воно коротке, якщо багато – довге; зі слів можна скласти речення. В реченні про щось або когось розповідається. В реченні є початок і кінець. В кінці речення ставиться крапка.

ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ

Широкого використання метод наочного моделювання отримав в роботі над зв'язним мовленням. Початковим етапом є формування вміння складати різні типи речень, від простих до складних. Поступово діти запам'ятовують опорні картинки і складають невеликі розповіді, описи. У середніх і старших групах при складанні описової розповіді можна використовувати таблиці зі схематичними зображеннями. Діти запам'ятовують послідовність розповіді. Такі схеми складаються окремо для кожної лексичної теми і в її рамках є універсальними для будь-якого предмету. Слід зазначити, що старшим дошкільникам із ЗНМ сповна доступна робота за даними схемами, проте практика показала, що дітям даної категорії потрібно більше часу для знайомства і запам'ятовування кожної окремої схеми. Надалі діти самостійно складають розповіді, використовуючи опорні картинки. Під час формування у дітей навички складання описової розповіді повинна проводитися попередня робота по накопиченню словника, що включає в себе обігрування кожної частини схеми.

Моделювання може бути використане в роботі над усіма видами зв'язного висловлювання: переказ; складання розповідей за картиною й серією картин; описова розповідь; творча розповідь.

На цьому етапі метод наочного моделювання сприяє: засвоєнню принципу заміщення (уміння позначати персонажів і атрибути художнього твору замінниками), передачі подій з допомогою замінників; оволодінню вмінням виділяти значимі для розвитку сюжету фрагменти картини, визначати взаємозв'язок між ними й поєднувати їх в один сюжет; формуванню вміння створювати особливий задум і розгортати його в повну розповідь із різними деталями й подіями; навчанню складати розповіді-описи за малюнком пейзажної картини.

Наочна модель висловлювання виступає в ролі плану, що забезпечує зв'язність і послідовність розповідей дитини. Переказ – найлегший вид монологічного мовлення, оскільки він дотримується авторської позиції твору, в ньому використовується готовий авторський сюжет і готові мовні форми і прийоми. Це, в якійсь мірі, відображене мовлення з деякою часткою самостійності. Картинно-графічний план виступає тут як засіб мнемотехніки (мнемотехніка, або мнеміка – система різних прийомів, що полегшують запам'ятовування і що збільшують об'єм пам'яті шляхом утворення додаткових асоціацій).

З допомогою картинно-графічного плану, представленого як у вигляді піктограм, так і у вигляді наочних картинок, діти вчать і складають загадки. Для формування досвіду складання розповіді-опису і розповіді по певній сюжетній лінії використовуються моделі, що включають опорні стилізовані картинки, що відповідають основним частинам розповіді. В оповіданні модель являє собою схему встановлення способів зв'язку між реченнями і між структурними частинами зв'язного висловлювання. Таким чином, застосовуються три основні види моделей оповідання, що відображають різні **способи зв'язку фраз:** Ланцюжковий зв'язок (речення «з'єднуються» між собою, одне випливає з іншого). Паралельний зв'язок (речення зіставляються або протиставляються одне одному). Променевий зв'язок (називається об'єкт і кожне речення розкриває один з його ознак). Для дітей із ЗНМ надаємо перевагу розповідями ланцюжкової та променевої структури.

Казка грає особливу роль в житті дитини. Через казку діти знайомляться з навколишнім світом, навчаються правильній звуковимові, виконують різні ігрові завдання, що сприяють інтелектуальному розвитку. Дитина співпереживає героям, розділяє їх почуття, живе разом з ними в світі казки. Особливе місце в роботі з дітьми по казці відводиться мнемотаблицям. Після засвоєння послідовності подій у казці доречно розрізати картинки, нехай дитина розповідає казку самостійно викладаючи картинки одна за одною.

Формуючи у дітей діалогічне мовлення, ми також використовуємо наочні моделі. З допомогою простого схематичного плану діти навчаються самостійно та послідовно **вести діалог:** привітатись; назвати своє ім'я та запитати ім'я співрозмовника; назвати вік, місце проживання; повідомити про улюблене заняття; як допомагають вдома; як люблять проводити час із друзями; попрощатись з фразою «Приємно було познайомитись».

Висновки. Метод наочного моделювання впроваджується нами в роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення впродовж 7 років.

Використовуючи його на корекційних заняттях, ми вчимо дітей: здобувати інформацію, проводити дослідження, робити порівняння, складати чіткий внутрішній план розумових дій, мовленнєвого висловлювання; формулювати і висловлювати думки, робити висновки.

Отже, можна зробити висновок, що, аналізуючи новий матеріал і графічно його позначаючи, дитина (під керівництвом дорослих) вчиться самостійності, посидючості, зорово сприймає план своїх дій. У неї підвищується почуття зацікавленості і відповідальності, з'являється задоволеність результатами своєї праці, удосконалюються такі психічні процеси, як пам'ять, увага, мислення, що позитивно позначається на результативності корекційної роботи.

Використання наочного моделювання в системі корекційної роботи дає позитивний результат, що підтверджується даними діагности рівня мовленнєвого розвитку дітей.

Зі всього вище сказаного можна зробити висновок про те, метод наочного моделювання можна і потрібно використовувати в системі як корекційної роботи з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку, так і в роботі з дітьми масових груп дитячого садка і початкової школи.

Україна
В.П.Столярова, учитель фізичної культури Старобільської гімназії Старобільської районної ради Луганської області

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗМАГАЛЬНО-ІГРОВИХ МЕТОДІВ У ПІДГОТОВЧІЙ ЧАСТИНІ УРОКУ

Одноманітність проведення загально - розвивальних вправ у підготовчій частині уроку не викликає в учнів бажання до їхнього виконання. Запропонована мною змагально-ігрова форма проведення підготовчої частини уроку сприяє позбавленню цього недоліку, активізуючи учнів до виконання вправ, створює позитивний емоційний настрій, підвищуючи інтерес учнів до уроку. Універсальність її полягає в тому, що вона може використовуватися у спортивній залі та на спортивному майданчику, зручно регулювати навантаження, не вимагає тривалої підготовки, проводиться без інвентарю або використовується той інвентар, що є в кожній школі, ефективна та цікава для учнів усіх вікових груп та не має часу давності. У цьому її велика цінність.

Мета мого творчого проекту: надати допомогу учителям та викладачам навчальних закладів, студентам факультету фізичного виховання у різноманітності використання змагально-ігрових методів з метою підвищення інтересу учнівської молоді до фізичної культури.

Задача: зробити урок фізичної культури цікавим та бажаним для учнів шляхом урізноманітнення рухової діяльності, заряджения їх бадьорістю та енергією. Мій творчий досвід було розглянуто: на Міжнародних науково - практичних семінарах для науковців, директорів шкіл, методистів та вчителів фізичної культури (м. Луганськ, 2010, 2013 р.р.), на методичних об'єднаннях учителів фізичної культури та молодших класів Старобільського району. Створена мною методика мала великий інтерес й підтримку. Мною розроблено понад 50 різних ігор із змагальними завданнями, які можна використовувати під час виконання загальнорозвиваючих вправ.

Різні рухи та дії під час виконання ігрових завдань позитивно впливають на серцево-судинну, дихальну, м'язову та нервову системи організму. Цінність змагально-ігрових дій у тому,що вони сприяють розвитку життєво необхідним руховим якостям: спритності, швидкості, витривалості, сили. Запропоновані ігрові завдання поєднують розумову та фізичну діяльність, що надає можливість(завдяки змаганню) розвивати швидкісну реакцію мислення та руху, а поєднання слухових та зорових сигналів створюють умови для складних мислячих дій, які впливають на весь розумово моральний склад учнів. Позитивний настрій, створений грою – змаганням, добре впливає на самопочуття та поведінку школярів. Учасники ігрових дій збагачуються новими відчуттями, уявленнями, що сприяють розвитку здібностей, які мають велике значення у повсякденних життєвих діях. Змагальний характер ігрових завдань стимулює до активності, рішучості, наполегливості, сміливості. Колективні змагання розвивають почуття товариства, звичку критично ставитися до своїх дій та оцінювати інших, сприяють естетичному вихованню учнів. Змагально-ігрові методи надають можливість удосконалювати координаційні, економні та погоджувальні дії, розвити навички спритно та швидко

входити у необхідний темп і ритм роботи, доцільно спритно та швидко виконувати різноманітні рухові завдання. Застосування слухових та зорових сигналів розвивають увагу та пам'ять, які необхідні людині у повсякденному житті.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ІГОР. Перед добиранням ігрових завдань необхідно врахувати завдання уроку, вікові особливості, фізичну підготовленість, кількість учнів і умови проведення. Якщо урок відбувається на спортивному майданчику, то ігрові завдання добираються з урахуванням погодних умов: у прохолодну погоду використовуються завдання, що виконуються всіма учнями класу одночасно, у спекотну — краще використати завдання з потоковим способом виконання. Для молодшого шкільного віку на підготовчу частину уроку обирається 1- 2 ігрові завдання, для середнього — 3- 4, для старшого — 3- 6.

ПІДГОТОВКА МІСЦЯ ЗАНЯТТЯ ТА ІНВЕНТАРЯ. Під час підготовки слід прагнути до того, щоб поверхня спортивного майданчика була рівною та очищеною від камінчиків. Тимчасову розмітку роблять для кожного заняття окремо, для чого використовують крейду, прапорці, набивні м'ячі, кеглі та ін. Щоб уникнути травм, лінії меж ігрового майданчика позначаються на відстані не менше ніж 1,5 - 2 м від стін та обладнання.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ. Перед поясненням завдань необхідно розташувати учнів таким чином, щоб кожний із них чув і бачив учителя. Найкраще розставити команди або гравців одразу на місце, де відбуватимуться ігрові дії. Під час пояснення учні не повинні стояти обличчям проти сонця або інших джерел освітлення — це погіршує видимість, демонстрації та розсіює увагу учнів. Для кращого засвоєння завдань рекомендується пояснення супроводжувати демонстрацією. Необхідно переконатися, що учні зрозуміли ігрове завдання, для управління гравцями називаються або демонструються умовні сигнали.

Змагально-ігрова форма проведення розминки припускає поєднання учнів у команди. Для цього можна використати: розрахунок (учні шикуються в одну шеренгу, розраховуються на таку кількість номерів, скільки необхідно команд. Витрати часу є мінімальними, але не завжди формуються рівні за силами команди); поєднання у команди вчителем (застосовується тоді, коли вчитель добре знає колектив і можливості кожного учня, що дозволяє швидко та ефективно поєднати учнів у команди); обирання гравців капітанами (учитель визначає капітанів команд, які послідовно обирають гравців у свої команди, цим ураховуються уподобання учнів і зміцнюються товариські стосунки у колективі); перешикування (учні перешиковуються у русі з колони по одному в колони по двоє, троє, четверо, де кожна з колон являє собою команду. Цей спосіб зручний тому, що не вимагає багато часу).

Капітанів обирають самі гравці або призначає вчитель із тих, хто найбільше підготовлений, дисциплінований і авторитетний. Іноді, з метою виховання позитивних рис характеру, навпаки, капітаном призначається пасивний або нестриманий учень.

Для чіткої та швидкої організації важливо призначити помічників серед звільнених від занять учнів для підрахунку очок і суддівства. Якщо такі відсутні, то підраховують очки капітани, а суддею є вчитель. Кількість помічників і суддів залежить від кількості команд. Крім того помічники розкладають і прибирають інвентар.

Навантаження регулюється кількістю ігрових завдань, кількістю повторень вправ, способами виконання, довжиною дистанції, кількістю перешкод, вагою на¬бивних м'ячів, тривалістю пауз відпочинку між завданнями.

Після виконання кожного ігрового завдання необхідно повідомити команди та окремих гравців про помилки, що оцінюються штрафними очками. Командні місця в кожному завданні визначаються за швидкістю виконання, якщо немає штрафних очок. Якщо такі є, то перевага надається команді, у якої їх менше. Спосіб отримання командами очок обумовлюється заздалегідь. Наприкінці уроку слід підбивати остаточний підсумок за найменшою сумою місць, що посіли команди.

ІГРОВІ ЗАВДАННЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ВПРАВ У РУСІ

1.«Сіно, озеро, стежка».

Підготовка. Якщо гра проводиться у залі, то використовується розмітка баскетбольного майданчика, якщо на дворі — необхідно накреслити середню лінію, на відстані 5 м по обидві сторони від неї — два кола. Учні поєднуються у дві команди.

Завдання. Учні біжать по колу у колону по одному. Якщо пролунає команда «Сіно», то кожна команда якнайшвидше біжить на бік свого майданчика, стає у коло баскетбольної розмітки з піднятими руками та зображує стіг сіна. Команда, яка виконала завдання швидше, отримує одне очко. Згодом команди поновлюють біг. Якщо пролунає команда «Озеро», то гравцям необхідно утворити коло спиною до центра та взятися за руки. Якщо пролунає команда «Стежка», то гравці повинні присісти, поклавши руки на плечі партнерові, який сидить попереду, а той, хто очолює колону, повинен присісти у центрі кола на своїй половині.

Правила. Команди повинні виконувати завдання тільки на своїй половині майданчика. Команда-переможниця визначається за найбільшою сумою очок.

2.«Не будь останнім».

Завдання. Учні рухаються в колону по одному різними видами ходьби та бігу. За зоровим або слуховим сигналом учасникам необхідно відірвати ноги від підлоги, повиснувши на перекладині, ставши на лаву або гімнастичну стінку. Кожний учасник намагається бути не останнім у виконанні завдання. Учитель визначає, хто останнім з учнів відірвав ноги від підлоги (можна окремо – серед дівчат і. серед хлопців).

Правила. Не дозволяється сідати на підлогу, піднявши ноги вгору. Перемагають гравці, які жодного разу не були останніми.

3.«Збирання певних предметів»

Підготовка. Для гри використовується волейбольний майданчик. Учні поєднуються у дві команди. Предмети (прапорці, кеглі, м'ячики) довільно розкладаються на полі.

Завдання. Учні біжать у колоні по одному. Якщо вчитель підвів руку вгору – учні збирають тільки прапорці, якщо поставив руки на пояс – кеглі, якщо руки в сторони – м'ячики.

Правила. Після свистка вчителя збирання предметів заборонено. Не можна забирати в суперників зібрані предмети. Після кожного збирання команди підраховують кількість зібраних предметів. Якщо гра проводиться в індивідуальному заліку, то перемагає гравець, який найбільше зібрав предметів.

ІГРОВІ ЗАВДАННЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ВПРАВ НА МІСЦІ

4.«Зміна! Стій! Завершити!».

Підготовка. На відстані 7–10 м накреслити дві паралельні лінії. Дві команди розташовуються на лініях обличчям одна до одної.

Завдання. За командою «Зміна!» гравці повинні набути упор лежачи, руки на лінії, ногами у бік суперників. За командою «Завершити!» шеренги повинні помінятися місцями. За командою «Стій!» – присісти, узявшись за руки, обличчям до суперника. Команда, яка виконує завдання першою, отримує очко.

Варіанти. Шикування команд таке саме, але завдання даються зоровим сигналом (кистями). Якщо рука вчителя піднята вгору, кисть стиснуто в кулак – учасники повинні повернутися праворуч і покласти руки на плечі гравців, які стоять попереду. Якщо вчитель демонструє відкриту кисть (у вигляді цифри «п'ять») – набути упор лежачи позаду, ногами до суперників. Якщо вчитель демонструє один палець, що піднятий угору – сісти спиною до суперників, ноги нарізно, руки за голову. Виграє команда, яка набрала більше очок.

5.«День і ніч».

Підготовка. У центрі майданчика на відстані 2 м накреслити дві паралельні лінії. За кожною з них на відстані 8м накреслити ще дві лінії, за якими розташовується «будинок» кожної команди. Учні утворюють дві команди – «День» і «Ніч», які шикуються на лініях у центрі майданчика.

Завдання. Коли вчитель промовляє: «Ніч!», команда «Ніч» повинна втекти в «будинок» за свою лінію, а команда «День» намагається наздогнати та заквацати якнайбільше гравців суперників, після чого команди повертаються у центр майданчика та підраховують кількість гравців, яких наздогнали. Якщо лунає: «День!», то команда «День» тікає, а команда «Ніч» доганяє. Капітани команд ведуть облік гравців, яких наздогнали.

Правила. Торкання гравця за лінією «будинку» не зараховується. Не дозволяється штовхати гравця або утримувати його за речі. Гравці, яких заквацали, зобов'язані зупинятися. Якщо одна нога гравця опинилася за лінією «будинку» і його заквацали, то він уважається заквацаним. Якщо кілька гравців заквацали одного, то команді зараховується за нього одне очко. Місця команд визначаються по найбільшій сумі заквацаних гравців.

6. «Складна перетяжка».

Інвентар: канат для перетягування; дві гімнастичні палиці.

Підготовка. Середина канату позначена червоною стрічкою. Накреслити середню лінію та на відстані 1 м від неї по обох сторонах — контрольні лінії, за які необхідно перетягнути центр канату. Учасники поєднуються у чотири команди (дві команди дівчат і дві хлопців), які розташовуються навпроти одна одної на відстані 8—9 м від середньої лінії. Кожна з команд розраховується по порядку, гравці запам'ятовують свій номер. На середній лінії знаходиться канат, на відстані 2-3 м від нього по обох сторонах — гімнастичні палиці (одна для команди дівчат, друга — хлопців).

Завдання. Якщо вчитель називає число, то перша цифра в ньому означає номер гравця команд хлопців, а друга — номер гравця дівчат. Викликані гравці біжать до своїх гімнастичних палиць і намагаються, захопивши їх, перетягнути за свою контрольну лінію. Якщо вчитель піднімає руку, команди хлопців біжать до канату та виконують перетягування, якщо піднімає руку . вперед, то завдання виконують дівчата.

Правила. Якщо суперник не встиг захопити палицю або канат, то гравці, які прибігли першими, виносять палицю або центр канату за контрольну лінію. Заборонено різко випускати з рук предмети. Виграють команди, які мають більше перемог.

7.«Біг по колу».

Підготовка. Учням присвоюють 1, 2, 3 номери (1 номерами стають учні з відмінною швидкісною підготовкою, 2 — середньою, 3 — слабкою). Учні шикуються у кола, хлопці утворюють своє коло, дівчата — своє. Відстань між колами — не менше ніж 3 м. У колах гравці однакових номерів не повинні стояти поруч. Якщо учнів невелика кількість, то можна утворити одне коло, розподіляючись так: 1, 2, 3 — хлопці, 4, 5, 6 — дівчата.

Завдання. Гравці названого вчителем номера біжать по колу за рухом годинникової стрілки, намагаючись швидше ніж суперники повернутися на своє місце. Завершивши біг, гравець піднімає руку.

Правила. Забороняється пробігати між гравцями та через коло Виграють гравці, які мають більше перемог.

8.«Три, тринадцять, тридцять».

Інвентар: три гімнастичні лави.

Підготовка. Учасники поєднуються у три команди, які шикуються в колони на відстані 3 м одна від одної. Праворуч від команд розташовуються лави.

Завдання. Якщо вчитель промовляє: «Три!», то команди повинні сісти на лаву пліч-о-пліч, ноги прямі, руки на колінах, обличчям у визначену сторону. Якщо вчитель промовляє: «Тринадцять!», то команди набувають упор лежачи, ноги на лаві (заздалегідь обумовлюється напрямок виконання). Якщо вчитель промовляє: «Тридцять!», то команди, рухаючись за першим гравцем у колоні, тричі оббігають свою лаву.

Правила. Оббігаючи лаву, не дозволяється через неї стрибати. Місця команд визначаються за найменшою сумою зайнятих місць.

9.«Обруч, палиця, м'яч».

Інвентар: три обручі; три набивні м'ячі; три гімнастичні палиці.

Підготовка. Учасники поєднуються у три команди, кожна з яких розраховується по порядку та шикується на лінії старту в колону по одному. На відстані 3 м від команд знаходяться обручі, в яких розкладено гімнастичні палиці та набивні м'ячі.

Завдання. Якщо вчитель поставив руки на пояс, то гравці стають на лаву, поклавши руки на плечі гравця, який стоїть попереду, а перший у колоні гравець — на пояс. Якщо вчитель поставив руки до плечей, то гравці повертаються обличчям до лав і виконують на лаві упор присівши. Якщо вчитель захопив руками потилицю, то гравці оббігають свою лаву і повертаються у вихідне положення.

Правила. Оббігаючи лаву, не дозволяється через неї стрибати. Місця команд визначаються за найменшою сумою зайнятих місць.

ВИСНОВКИ. Практика використання змагально-ігрових методів у підготовчій частині уроку має високий позитивний вплив на нервову систему учнів, на гарний емоційний фон на уроці, на значне покращення пам'яті та уваги, що є необхідним для вивчання інших предметів. Ця методика стимулює активність учнів, підвищує інтерес до уроку фізичної культури та бажання займатися фізичними вправами і спортом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ашмарин Б.А. Теория и методика физического воспитания / Б.А.Ашмарин. – М.: Просвещение, 1991. – 46с.
3. Вільчковський Е.С.Рухливі ігри в школі / Е.С. Вільчковський. – К.: Радянська школ, 1971. – 123с.
4. Гужаловский А.А.Основы теории и методики физической культуры / А.А. Гужаловский. – М.: Физкультура и спорт, 1986. – 56с.
5. Коротков И.М. Подвижные игры в занятиях спортом / И.М. Коротков. – М. : Физкультура и спорт, 1971.

Україна

Г.Ф.Сударева, старший викладач Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

В.М.Депутат, учитель хімії Сумської гімназії №1 Сумської міської ради Сумської області

ЗОШИТ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З ХІМІЇ: РЕАЛІЗАЦІЯ ВИМОГ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що в Україні має забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення його змісту та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень.

У новому Державному стандарті загальної середньої освіти [1] визначено кроки, які, за умови їх практичного втілення, можуть сприятливо вплинути на оновлення змісту та організації шкільної освіти.

Це :

1. Модернізація змісту освіти.
2. Переорієнтація освіти зі знаннєвої парадигми на діяльнісну.

Зазначені трансформації в освітній галузі досягатимуться запровадженням у навчально-виховний процес закладів освіти особистісно-зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів. Навчання з хімії за програмою, укладеною відповідно до нового Державного стандарту [2], почнеться у 2015-2016 навчальному році у 7 класі.

Авторський навчальний посібник «Зошит для практичних робіт з хімії, 7 клас» створений з метою реалізації експериментальної частини навчальної програми з хімії у відповідності із завданнями, виголошеними у нових стандартах. Підготовлений до друку посібник пройшов експертизу і схвалений для використання комісією з хімії Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 26.06.2015).

Інноваційним у посібнику «Зошит для практичних робіт з хімії, 7 клас» є: зміст опису практичних робіт, спрямований на реалізацію особистісно орієнтованого, діяльнісного і компетентнісного підходів; гуманізацію і соціалізацію шкільної хімічної освіти; розвиток творчих здібностей і дослідницьких навичок учнів; структура опису практичних робіт, яку складають, крім традиційних для таких посібників структурних елементів, інноваційні, **а саме:** 1) тестова перевірка готовності учнів до виконання практичної роботи у формі, наближеної до тестів ЗНО; 2) правила безпеки у знаковій формі; 3) орієнтований на рефлексію з набуття нових знань та вмінь компонент «Чому я навчився на практичній роботі?»; 4) розвивальний компонент – «До вашого Портфолію»;

Зміст завдань складової зошиту «До вашого Портфолію», спрямований не тільки на розширення хімічного колообрію учнів, але й **орієнтований на:** 1) застосування хімічних знань у повсякденному житті та оточуючому середовищі; 2) прояв творчих здібностей, 3) розвиток інформаційної компетентності;

Система прийомів, що забезпечують зручність користування зошитом, **а саме:** 1) постійна послідовність структурних складових опису практичних робіт з їх позначенням певними символами; 2) акцентування уваги на діяльнісному контенті інструкції виділенням курсивом дієслів, відповідних діям учнів; виокремленням двох частин на листі зошиту для інструкції та опису спостережень і відповідей на запитання; використанням малюнків; 3) надання рекомендацій щодо формулювання висновків, навчальних досягнень за результатами практичної роботи.

При створенні навчального посібника було визначено основні завдання щодо запровадження особистісно-зорієнтованого, діяльнісного і компетентнісного підходів у навчанні з хімії, а саме: вироблення системи конструктивних засад з організації самостійного та усвідомленого виконання учнівського експерименту; посилення мотивації, формування в учнів позитивного ставлення до навчання, почуття обов'язку й відповідальності; спрямованість на формування та розвиток ключових та предметних компетентностей учнів; забезпечення розвитку рефлексивних навичок учнів як основи їх здатності до самовдосконалення; посилення зв'язку лабораторної практики з життям, навколишнім світом; оптимізація керівної ролі вчителя під час учнівського експерименту на практичному занятті.

У відповідності до зазначених завдань був розроблений алгоритм виконання низки навчальних дій учнів під час практичного заняття, в якому реалізуються діяльнісний підхід, принципи послідовності, наочності, наукової організації праці. Алгоритм дій, у свою чергу, визначив структуру зошита, забезпечену постійними структурними елементами: тема, мета, реактиви й обладнання, тестовий контроль «Перевірте свої знання», правила безпеки у знаковій формі, хід роботи, висновки, рефлексійне запитання «Чому я навчився на практичній роботі?», «Наведіть порядок на робочому місці», «Оцінка», «До вашого Портфоліо».

Зрозуміла мета практичної роботи, обов'язковий тестовий контроль і відповіді на запитання по ходу експерименту викликають мотивацію, стійку увагу та інтерес учнів до практичної роботи.

Загальноприйняті і подані у вигляді умовних знаків правила безпеки сприяють їх запам'ятовуванню, необхідному для створення безпечних умов життєдіяльності людини і застереження від нещасних випадків у майбутній професії та повсякденному житті.

Програмою шкільної хімії передбачено практичні роботи трьох типів: за інструкцією, розв'язування експериментальних і розв'язування розрахунково-експериментальних задач. У сьомому класі учні вчаться виконувати практичні роботи за інструкцією. Такі практичні роботи спрямовані не тільки на досягнення навчальної мети, а також на формування таких організаційно-виконавчих компетенцій, як обов'язкове і точне дотримання інструкції, правил безпеки та поводження з обладнанням і реактивами; розвиток спостережливості, вмінь застосовувати теоретичні знання для пояснення хімічних явищ, встановлення генетичних зв'язків між речовинами.

Тому інструкція до практичних робіт містить докладний і чіткий опис послідовних дій учнів. Відсутність необхідності переписувати її надає можливість виконавцям зосередити увагу на експерименті, усвідомленні спостережень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків, відповідях на запитання.

Отже, головні закономірності засвоєння знань, набуття вмінь, навичок у процесі самостійної роботи учнів під час практичної роботи за допомогою зошиту з друкованою основою формуються поступово і послідовно підкріплюються різноманітними прийомами, доповнюються новими завданнями розвитку особистості учня. Досвід використання Зошитів свідчить про те, що хімічний експеримент за їх допомогою активно включається у розвиток учня як суб'єкта навчальної діяльності, посилює навчаючу функцію практичних занять, підвищує його ефективність і рівень засвоєння навчального матеріалу. Зошит для практичних робіт є дієвим засобом запровадження ідей, закладених у Державному стандарті освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/ laws/show/1392-2011-п

2. Хімія. 7-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів ІІ ступеня[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://himia-life.io.ua/s938017/ programa_z_himie_7-9_ klasi_za_novim _derjstandartom

Україна

М.Д.Тарасюк, учитель інформатики Житомирської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №17 Житомирської міської ради Житомирської області

ВЧИМОСЯ ПРОГРАМУВАТИ ГРАЮЧИСЬ

Метою досліджень є створення ігрової методики за допомогою лего роботів Mindstorm для використання в навчальному процесі вчителями інформатики в 2-4 класах.

Об'єкт досліджень – ігровий метод програмування в навчальній сфері.

Предмет досліджень – процес навчання учнів других та четвертих класів програмуванню на уроках інформатики за допомогою ігрових програмованих комплексів.

Методи досліджень: методи аналізу, метод демонстрацій, експеримент.

Висновки: У ході досліджень створено Інтернет-ресурс для використання в 2-4-их класах. **Всі поставлені цілі були досягнуті:**

1.Досліджено роботу віртуальної школи Code Club UA. Хочемо зазначити, що це перша школа саме для маленьких діток. Більшість українських ІТ компаній створюють школи з програмування для більш старших дітей, які є майже випускниками. Не кожен ще може туди потрапити. В таких школах, як Code Club UA може навчатись будь-яка дитина причому починаючи з 9 років.

2.Розроблено власний Інтернет-ресурс як методичний посібник для проведення занять з інформатики в 2-4-их класах по роботі з роботом моделі Lego Mindstorms RCX. Інтернет-ресурс – двомовний, може використовуватись навчальними закладами з українською та російською мовами навчання.

3.Проведено експериментальну роботу з впровадження в навчальний процес розробленого інструменту на базі загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №17 м. Житомира. Результати досліджень доповідались на методичному об'єднанні вчителів кафедри природничих наук школи. Протягом першого семестру 2014-2015 н.р. проходила робота з навчальними ігровими модулями в 2-А, 2-Б, 2-В, 3-А, 3-Б класах.

Розроблено локальний мережевий продукт, який містить узагальнений та систематизований теоретичний матеріал з інформатики для учнів 2-4-их класів, а також враховує вікові особливості учнів і дозволяє в ігровій формі закріпловати отримані знання та набувати певні навички роботи з комп'ютером. Вбудована тестова панель дає змогу перевірити рівень знань дитини. Але ми не акцентуємо на теорії увагу, нас цікавить більше практичний навик дитини.

Вміння писати код розвиває здатність критично мислити і швидко знаходити вирішення будь-якої проблеми, пов'язаної, в першу чергу, з точними та природничими науками і технологіями. Тому ми і пропонуємо такий метод роботи для наших молодших учнів.

Ми живемо в XXI столітті. Раніше його описували письменники-фантасти якось по особливому - це був вік технологій. Що сьогодні ми спостерігаємо? Технології оточують нас скрізь і вони не стоять на місці. Робота з електронікою, яка потребує програмування дуже сьогодні актуальна. Але виникають певні труднощі по підготовці спеціалістів та професіоналів. Навчальні програми та Державні стандарти постійно змінюються і тому виникають прогалини по вивченню тих чи інших тем. Початкова школа починає вивчати алгоритми вже з другого класу, а по закінченню четвертого вони вже мають уявлення про складання простих програм в програмі Scratch. Вміння писати програми для комп'ютера – важлива навичка для тих, хто живе у цифрову епоху. Недостатньо просто користуватися технологіями – слід розуміти, як вони працюють.

1.1.Волонтерський проект Code Club Ua.

Code Club було створено у Великій Британії веб-дизайнером Клер Саткліф і програмістом Ліндою Сандійк у квітні 2012 року. Тепер Code Club існує вже у 25 країнах світу, від США і Бразилії до Австралії і Нової Зеландії. Code Club – це веселі і креативні заняття. Для нас дуже важливо, аби діти отримували задоволення від перебування у Code Club і не сприймали його як ще один шкільний урок. Під час роботи над проектами вони повинні відчути себе господарями за комп'ютером і зрозуміти, що це вони керують ним, а не навпаки. Інші переваги Code Club, такі як розуміння логіки комп'ютерних програм чи накопичення досвіду у кодуванні, є другорядними у порівнянні з двома вказаними вище. Ми прагнемо, аби діти набували знань з практичного досвіду під час створення проектів, а не завдяки вивченню дидактичного матеріалу [2].

Програму клубу можна подивившись у відповідному додатку (Див. Додаток А). В Житомирі почали працювати одразу три групи Code Club UA на базі місцевої філії компанії Інфопульс. Організували їх співробітники – в першу чергу, для власних дітей, яких розбили на три групи за віком, вирішивши опробувати програми і на малечі, і на підлітках, – адже навчити хочеться всіх! От вам і відповідь на часто озвучуване запитання, чи можна вчити за програмами Code Club старших чи молодших дітей: можна – але виникають деякі складнощі.

Ось розповідь організатора, Марії Таран: «Ми розпочали заняття з дітьми. Вже було проведено 4 заняття. Маємо три групи. І вже відчутно, що для кожного віку є свої тонкощі. Старша група – 11-13 років. З ними цікаво і простіше опрацьовувати завдання. Але перехідний вік дає про себе знати: виникають запитання навіщо це все взагалі їм потрібно, чому вони повинні створювати такі "дитячі" ігри. Найменша група – 6-7 років. З ними складніше, тому що не всі ще вміють навіть читати, або тільки вчаться. Дуже добре, що з деякими малюками сидять батьки, допомагають, зачитують вголос назви команд.»

1.2.Навчання за методикою Ігоря Шахат-Саркісова. Ігор є програмістом з Донецька, який тимчасово працює в Дніпропетровську і є діючим вчителем в школі Code Club UA. Його метод навчання полягає в тому, щоб навчити дитину програмувати, треба використати програмованих Lego роботів Mindstorms EV3. Для цього необхідно скласти робота, а потім за допомогою комп'ютера скласти програму для дій цього автоматизованого пристрою. В результаті ми отримуємо діючу машину. Вивчення всього курсу складається з 9 on-line уроків, де чітко пояснюється за якою схемою складається робот, як виконується програмування робота. З перших занять дітям не дають можливість працювати з роботом. Спочатку дають творчі роботи (Див. Додаток Б). Після творчих занять учні починають розбирати основні елементи конструктора та складати за схемами основні частини. Процес програмування робота для виконання певних дій заключається в тому, що є спеціальна середа для складання коду, який і буде алгоритмом дій виконавцю. В нашому випадку це буде робот Lego. Як здійснюється весь процес можна подивитись в додатку (Див. Додаток В).

Підведемо невеликий підсумок. Ідея навчання програмуванню через конструювання та роботу з програмуванням робота це дуже позитивно, але для вчителів загальноосвітніх закладів дуже складно. Сам код для програмованого модуля робота останнього покоління складний і не схожий на той що вивчається за програмою Scratch. Тому ми знайшли вихід і пропонуємо наш варіант.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВЧИТЕЛЯ – НОВИЙ ПІДХІД. Виходячи із досвіду наших попередників ми вирішили представити бюджетний варіант для ігрового методу навчання програмуванню. Вчитель не може відходити від навчальної програми і тому основою повинна бути алгоритмічна мова, яка вивчається на основі програми Scratch. Ми вирішили поєднати ідею Ігоря та внести свої корективи. Ми створили власний сайт для дітей по роботі з Lego роботами, але за основу вибрали самий бюджетний варіант – робот Lego Mindstorms RCX.

2.1. Модель мережевого навчання учнів 2-4-их класів програмуванню за допомогою програмного засобу Mindstorms.

Оскільки ми розробили сайт, а також його представили у вигляді програми нам було легше пояснювати учням і систему HTML для старшої групи, і навчати молодшу за допомогою нашого інформаційного сайту програмуванню. В школі навчання здійснювалось за допомогою серверу. На шкільному сервері ми розмістили навчальний модуль і діти мали доступ до нього в локальній мережі. Перш ніж займатись складанням робота вони повинні були пройти в ігровій формі певні етапи. Нагадаймо що за програмою вивчення теми «Алгоритми і виконавці» у 2 класі відводиться 4 години, у 3 класі відводиться 5 годин, а у 4 класі 8 годин. Саме на 4 клас і припадає робота із складанням програм для робота. Тоді питання, що робити 2 та 3 класи? В цей вік діти активно вдома разом з батьками складають конструктори, тому доцільно знайомити дітей з програмою Scratch і її можливостями оглядово, ввести поняття алгоритм і виконавець. Ми для цієї вікової групи запропонували ігрові модулі, що вже пройшли у нас апробацію минулого року.

Після того коли учні ознайомились із можливостями програмування для роботів та їх конструювання, можна розпочинати складання алгоритмів на основі алгоритмічної мови Scratch. В програмування для нашого робота Lego ці блоки програмового коду майже однакові. Тому ми в четвертому класі можемо складати вже повноцінні проекти за допомогою програми Scratch. Єдиний мінус складання програми для робота це є англійська мова. Тому гарним виходом із ситуації є коробка від комплекту. Люди які не знають іноземної мови за допомогою програм зразків легко можуть зрозуміти як працюють комбінації коду і через декілька занять створити свою програму. Фактично модуль для програмування такого простого робота, що ми пропонуємо і являється Scratch. Тільки трошки змінений інтерфейс.

Кінцевим результатом в 4 класі є написання простих програм в програмі Scratch та складання простих програм для робота. Таким чином ми не просто вчимо дітей програмувати через гру, а й розвиваємо інтерес до вивчення інформатики. Для більшої роботи над таким навчальним проектом треба виділяти додаткові години. Для прикладу наведемо наш Житомирський ліцей №25 ім. М.О.Щорса. На додаткових заняттях діти можуть працювати з новими версіями роботів та опановувати більш складні мови програмування.

Отже, можемо сказати, що для дітей це нова форма роботи, яка потребує постійного вдосконалення своїх навиків та набуття нових знань.

РОЗДІЛ 3. ДОСВІД ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Україна

О.К.Безсонова, завідувач Комунального дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 67 «Сонячний» загального розвитку Краматорської міської ради Донецької області

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДИТЯЧОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЯК ЗАСІБ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Розвиток демократичної держави та становлення громадянського суспільства в Україні вимагають адекватних змін у навчально-виховному процесі. Сьогодні українська освіта переживає складні та відповідальні часи, пов'язані з інтеграцією у світовий та європейський освітній простір. Українській державі, сучасному суспільству потрібні свідомі, компетентні, поінформовані громадяни, які спроможні приймати самостійні рішення і нести відповідальність за власні вчинки. Саме сьогодні, в умовах економічних та суспільно-політичних перетворень, зміцнення української державності необхідно формувати у дошкільників мотивацію та компетентність щодо майбутньої активної участі у громадському житті.

1.Громадянське виховання: поняття, мета,зміст.

Завданням сьогоднішньої педагогічної теорії і практики є оновлення, відродження процесу громадянського виховання, наповнення цього процесу новим змістом, а життєдіяльність дошкільників - новими потребами, оскільки ціннісні громадянські орієнтації не є узагальненими поняттями, а обов'язково співвідносяться з психофізичними характеристиками особистості.

Громадянське виховання – це процес формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що дає людині можливість відчувати себе морально, соціально, політично, юридично дієздатною та захищеною. Головна мета громадянського виховання, за твердженням академіка НАПН України О. Сухомлинської, полягає у підготовці дітей до життя у громадянському демократичному суспільстві, у взаємопов'язаному світі; визнання та прийняття цінностей, що виступають головними, визначальними для даного суспільства.

"Громадянськість - це спрямованість на користь суспільства, підпорядкування особистих інтересів громадянським, служіння Батьківщині; користування правилами і виконання обов'язків, встановлених законами держави" (Політичний словник). Зважаючи на багатогранність цього поняття і процесу, В.О. Сухомлинська виокремлював такі компоненти його як громадянське бачення світу, моральність і атеїзм, ідейну переконаність, взаємодію людини і колективу, моральну стійкість, громадянську гідність. Розглядаючи компоненти громадянськості як комплексної якості людини, О. В. Киричук **обгрунтовує такі її показники:**

- базові життєві цінності: а) істина (у пізнанні), користь і доцільність (у праці), любов (у спілкуванні); б) добро (у ціннісно-орієнтаційній за змістом) та спільній (за формою) діяльності; в)творчість (у загальній життєдіяльності); типи самовизначення особистості (прагматичне, моральне, самоактуалізація); характер смислоутворюючих мотивів (саморегуляція, самовираження, моральна саморегуляція, гармонізація свого життя); духовні цінності та життєві настанови людини (віра, надія, любов).

2.Психологічні засади формування громадянської активності.

За твердженням О. В. Киричука, у всякій дії необхідно бачити результат. У громадянському вихованні таким результатом є активна громадянська позиція особистості, що виявляється у соціально-комунікативній, громадсько-корисній та суспільно-політичній активності, а також в активності, спрямованій на самопізнання, самооцінку, самовдосконалення. Основними складниками її є емоції та почуття; той чи інший рівень самосвідомості; особисті, сімейні, громадянські, національні та абсолютні цінності; соціальні вміння та навички. Виходячи з того, що людина може вибирати власну поведінку, громадянську чи анти

громадянську, доцільно враховувати той факт, що цей вибір буде цілком добровільним. І досить часто вона вибирає не те, що доцільне і варте вибору саме собою, а те, що гідне її власної уваги. Зважаючи на це, доцільно вести мову про те, що прояв громадянськості, громадянської поведінки є результатом сформованих норм, звичок, поведінки.

Резюмуємо. Активна громадянська позиція – це антипод байдужості і відстороненості. Людина, яка володіє означеною якістю, цікавиться всім, що відбувається в країні і в світі, бере живу участь у будь-яких начинаннях, хоче внести певний внесок у навколишнє його дійсність.

3.Волонтерство в дошкільному навчальному закладі: мета, зміст і форми організації.

Громадянська активність складається з декількох компонентів: мотиваційного, когнітивного, поведінкового, емоційно-ціннісного. І тому тільки через занятійну форму роботи (когнітивний компонент) не можливо сформувати громадянську активність. Ми пропонуємо формувати громадянську активність у дошкільників через залучення їх до волонтерської діяльності дорослих. Волонтерський рух – це добровільна, доброчинна, неприбуткова та вмотивована діяльність, яка має суспільно корисний характер.

Волонтери – хто вони? Волонтер (від лат. „voluntarius" – воля, бажання, від англ. „voluntary" – добровільний, доброволець, йти добровільно) – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим.

У Загальній декларації про волонтерську діяльність, останній варіант якої був прийнятий на XVI Всесвітній конференції добровольців у 2001 році в Амстердамі (Нідерланди), визначено такі принципи діяльності добровольців: поважання гідності і культури всіх людей; надання допомоги, безкоштовних послуг особисто або організовано в дусі партнерства і братерства; визнання рівної важливості особистих і колективних потреб, сприяння їх колективному забезпеченню; перетворення волонтерства на елемент набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулюючи при цьому ініціативу і творчість людей, надаючи кожному можливість бути творцем, а не користувачем, спостерігачем.

Волонтерська діяльність здійснюється за такими напрямками: надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, багатодітних, осіб, що потребують соціальної реабілітації; надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок соціальних конфліктів, біженцям; надання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів; проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури; сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів; надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру.

Учасниками виховної роботи в ДНЗ є батьки, педагоги і залучаються до цього діти. Ми розглядаємо волонтерство не лише як спосіб активної участі в житті міста і країни, а й як могутній чинник об'єднання всіх учасників освітнього процесу заради наших дітей – майбутнього. Т.ч. ми розглядаємо участь дітей у волонтерському русі як засіб і спосіб формування в них громадянськості.

В основу роботи були покладені такі принципи педагогіки емпауерменту: 1) створення умов для формування у дитини впевненості у власних силах і можливостях та відповідальності за результати навчання; 2) прийняття нею рішень щодо власного стилю життя та їх виконання; 3) забезпечення психологічного комфорту дітей під час занять як за допомогою спеціальних прийомів, так і через доступність змісту (за принципом вибору кожною дитиною тих кроків, які вона хоче і може здійснити); 4) створення умов для появи у дітей ентузіазму і почуття задоволення від результатів групової й індивідуальної роботи, виконання дій і вироблення звичок поведінки, орієнтованих на сталий розвиток.

Філософія діяльності дитячого садка як громадянсько активного суб'єкта ґрунтується на наступних принципах: участь у справах громади, що стосуються загального добра; дитячий садок не може існувати окремо від потреб громади, а стає ініціатором розвитку її сьогодні і в майбутньому; найдорожча цінність – людина, найбільше багатство – багатство людських стосунків, найвища краса – краса людських взаємин; аксіома партнерських відносин: ми не просимо, а пропонуємо співпрацю.

Волонтерська діяльність нашого дитячого садка охоплювала декілька напрямків: «Милосердя», « За здоровий спосіб життя», «Ми діти твої, Земле!», «Наша країна -Україна!».

Реалізація проекту «Милосердя».

Ідея: ми надаємо допомогу тим, хто її потребує, без користі для себе. Ми реально діємо!

Мета: прищеплення у дітей загальнолюдських цінностей: доброти, співчуття, поваги, толерантності, готовності прийти на допомогу; сприяння у вирішенні термінових проблемних ситуацій щодо психологічної та моральної допомоги хворим дітям , ветеранам війни.

Залучення спонсорської, шефської допомоги на підтримку дітей – сиріт, переселенців та інвалідів здійснюється через організацію та проведення відкритих соціальних акцій для громадськості міста або мікрорайону «Чужих дітей не буває». Діти приймали активну участь у підготовці святкових номерів, які носять проблемний характер: розігрували сценки проблемного характеру, наприклад,«Ми разом», діти разом з дорослими готували яскраві, сучасні, громадські флеш-моби, що дають можливість об'єднатися у вирішенні важливих питань. Виставки дитячих поробок та малюнків на тему акції сприяли повному висвітленню проблеми,та надавали можливість замислитися дорослим над тим, що турбує їх дітей. Таким чином,надання волонтерської допомоги дитячим садком можливо саме тим,що дитячий садок та його працівники вміють робити дуже добре: проведення тренінгів для дорослих та дітей на тему добра та милосердя, організація концертів, свят та консультаційна допомога людям, які опинились у складних життєвих умовах. Коротко схарактеризуємо основні форми прояву громадянської активності.

Ярмарки благодійності. У приміщенні дитячого садка відбулися ярмарки благодійності за участі дітей та їхніх батьків. Широкий вибір поробок, зроблених руками дітей, пропонували щедрим покупцям. Виручені кошти пішли на допомогу хворим дітям.

Акція «Подаруй іграшку» діти з великим задоволенням принесли свої улюблені іграшки, які передали у дитячий будинок. Ми вчимося бути милосердними , щоб оточуючі відчували любов, тепло наших сердець.

Акція «Біла квітка» співробітники дитячого саду спільно з батьками та дітьми виготовляли білі квіти з різних матеріалів для дітей з онкологічними захворюваннями.

Акція «Крупинка» працівниками та батьками нашого дитячого садка були зібрані крупи для сімей-переселенців.

Гаряча телефонна **лінія «Надія»** спеціалісти дитячого садка надавали консультативну допомогу з педагогічних та психологічних питань.

Наступний напрямок у роботі – організація руху «За здоровий спосіб життя».

Ідея: сучасні люди ведуть малорухливий спосіб життя,, що призводить до виникнення проблем зі здоров'ям необхідно самому турбуватися про своє здоров я та не забувати про людей, які потребують допомоги: інвалідів, та людей,які хворіють важкими хворобами.

Мета: пропаганда, реклама здорового способу життя, занять спортом, актуалізувати відчуття важливості здоров'я, розуміння складності його досягнення та збереження..

Провели марафон «За здоровий спосіб життя», який тривав протягом місяця під девізом «Швидше, вище, сильніше». Під час якого провели змагання серед дітей та команд батьків за різними видами спорту, діти дуже сильно вболівали за своїх батьків,а батькам була надана нагода проявити себе, відчути задоволення від командної боротьби та перемоги. І звичайно привід для гордості та наслідування дітьми.

Флеш-моби – це заздалегідь спланована масова акція, в якій велика група людей (моббери) раптово з'являються в громадському місці, протягом декількох хвилин люди з серйозним виглядом виконують заздалегідь обумовлені дії (наприклад танцювального характеру, або проблемного – сеанс - одночасного читання книг,або демонстраційні показові спортивні вправи-віджимання від полу або стрибки через скакалку,або демонстраційна відмова від шкідливих продуктів харчування) і потім одночасно швидко розходяться в різні сторони, як ні в чому не бувало. Психологічний принцип Флеш-мобу полягає в тому, що мобери створюють абсурдну ситуацію, а ведуть себе в ній, ніби для них це цілком нормально і природно.

Девізом для проведення флешмобу може бути: Ми за здоровий спосіб життя!А з чого починається здоров'я?З добрих справ!З гарного настрою!З правильного харчування!З солодкого сну!З плодів наполегливої праці!А ще з посмішок, радості і любові!Флеш-моб — це вистава, розрахована на випадкових глядачів (можна організувати біля супермаркетів,або під час масових акцій),у яких виникають неоднозначні почуття: подив, інтерес і навіть відчуття власного божевілля. А головне - прагнення дізнатися, ЩО Ж це насправді таке?

Акція «Заборонні знаки або що не можна робити при дітях» Під час проведення цієї акції вихователі разом з дітьми виготовили листівки про заборонені дії: куріння,насильство,вживання алкоголю. Діти роздавали їх своїм батькам, а також перехожим,пояснюючи при цьому шкідливі наслідки від таких дій.

Одним із важливих напрямків роботи є «Ми діти твої, Земле!».

Ідея: розвиток людства призвело до виникнення і загострення глобальних проблем, до екологічної кризи. Істинно прогресивний, поступальний розвиток суспільства можливо тільки в гармонії з природою за умови вирішення екологічних проблем.

Мета: виховання дбайливого ставлення до навколишнього середовища,формування соціально – активної позиції дітей.

Акція «День Землі» головна мета заходу привернути увагу дорослих до проблем глобального характеру-проблем планети Земля,якщо ми зараз будемо нещадно користуватися її дарами, як будуть жити наші діти у майбутньому? На акцію запросили батьків дітей, а також мешканців мікрорайону. День розпочався ярмарком у дворі садочка—діти продавали виготовлені спільно з батьками наробки з вторинної сировини. Крім того, усі охочі мали змогу виміняти оригінальні вироби на принесену макулатуру. Вихователі влаштували для дітей цікаві ігри — «Сміттєбол» та «Сортування відходів» — щоб привернути увагу перехожих до проблем сміття у місті. "Кульмінацією свята стало дефіле дівчаток, які продемонстрували моделі одягу з вторинного матеріалу — «Мода з утиль». Сукні створили з сміттєвих пакетів, пакувального паперу, використаного ватману та утеплювача. На завершення акції влаштували флеш-моб за участі дітей та вихователів під назвою «Світить сонечко для всіх!". Агітплакати, які були розміщені на вході до дитячого садка, закликали: «Зупинись! Поглянь навколо і зроби корисну справу: посади дерево , прибери сміття, пофарбуй дитячий майданчик!» , «Створіть добро» , «Думай добре, роби добре – і буде добро».

Акція «Зустріч птахів»22 березня за народним календарем день Жайворонку. За повір'ями, у цей день прилітають сорок перших птахів і приносять на своїх крилах весну, і перша з них – жайворонок чи кулик.

Під час розваги діти ознайомилися з історію свята, яка сягає своїм корінням глибокої давнини, пограли у веселі музичні ігри. Найцікавішим було самостійне виготовлення із справжнього тіста традиційних жайворонків. Повара ж дитячого садочку допомогли перетворити їх на справжній кулінарний шедевр. Наприкінці свята було вирішено побудувати для птахів нове місто під звучною назвою Птахоград. Разом з батьками діти висадили маленькі деревця та прикрасили їх огорожу яскравими різнокольоровими стрічками.

Найбільш актуальним стає напрямок «Наша країна— Україна!».

Ідея: усвідомлюючи й оцінюючи себе як носія національних цінностей (як духовних, так і матеріальних) людина, виходячи із притаманних їй домагань у ситуації, що дає можливість самостійного вибору, здійснює саме той вибір, котрий найбільше відповідає її домаганням у сфері етнічних, національних цінностей.

Мета: виховання громадянина-патріота, відповідального, відданого своїй країні.

Це, передусім, втілюється у самовідданій любові до рідної землі, її народу, Батьківщини. Особистість, яка є патріотом, уболіває за долю Вітчизни, переживає дієву потребу віддавати всі свої сили служінню співвітчизникам, своїй нації. Почуття відповідальності за сучасне й майбутнє нації, держави є для неї реальним виявом громадського обов'язку. Із пошаною ставиться до видатних людей, національних героїв, які жертовно служили своєму народові, збагачували його культуру, науку, примножували внесок Вітчизни у скарбницю світової цивілізації. Не буде перебільшенням, якщо сказати, що серед громадянських цінностей чи не найважливіше значення має усвідомлення особистістю виняткової ролі у житті людини, суспільства, держави мови, у якій на генетичному рівні втілюється ментальність народу, його поступ, сподівання, віра та воля. Байдуже, тим паче зневажливе ставлення до мови чисельно навіть найменших етносів, націй має кваліфікуватися завжди однозначно: як прояв невігластва, соціальної некомпетентності, антигуманності.

Під час діяльності було проведено дослідження з даного напрямку на початку роботи та в кінці року. За результатами дослідження ми виявили,що волонтерська робота допомагає людям стати упевненими у своїх силах, здібностях, опанувати нові навички та встановити нові соціальні зв'язки. Також волонтерство дає змогу людині знайти себе та привнести у своє життя ті цінності та звички, які дозволять їй мати здорове, продуктивне й насичене життя.

Аналізуючи систему нашої роботи з громадянського виховання та її значимість,ми зробили певні висновки: виховати громадянина – означає: передати досвід попередніх поколінь у суспільному житті, щоденним прикладом та вчинками формувати в учнів самосвідомість та само дисциплінованість, розвивати правову культуру, виховувати патріотизм - любові до свого народу, до Батьківщини, до її національних героїв та історичного минулого, навчити його жити в суспільстві, в громаді, успішно співіснувати в гармонії з іншими людьми.

Україна
С.В.Бондаренко, методист Васильківського районного методичного кабінету Дніпропетровської області;
А.І.Ілющенко, методист Васильківського районного методичного кабінету Дніпропетровської області

ІННОВАЦІЇ У ЗМІСТІ, ФОРМАХ І МЕТОДАХ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на людину, її духовну культуру й відзначають основні напрямки виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу.

Сьогодні гостро постає необхідність розв'язання на державному рівні найгостріших проблем, пов'язаних з вихованням патріотизму та формуванням національної свідомості підростаючого покоління як основи консолідації суспільства і зміцнення держави. Тому патріотичне виховання молоді сьогодні є одним з найголовніших пріоритетів гуманітарної політики в Україні, важливою складовою національної безпеки.

Метою військово-патріотичного виховання є формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до її героїчного минулого, готовності стати на захист її рубежів.

Для виконання цих завдань у Васильківському районі було створено цільову комплексну програму військово-патріотичного виховання школярів.

Інновації у змісті військово-патріотичного виховання реалізуються за цільовим програмно-проектним принципом через впровадження проектів «ПАТРІОТ», «ЗАХИСНИК» і «ЮНА СІЧ».

ПРОЕКТ «ПАТРІОТ»

Мета проекту: активізація патріотичного виховання підростаючого покоління на прикладах подвигів старших поколінь

Завдання проекту: 1.Вивчення героїчних і трагічних сторінок історії України. 2.Увічнення бойових подвигів захисників Батьківщини та вшанування людей,які працювали в тилу в роки боротьби з нацизмом. 3.Вшанування учасників бойових дій на території інших держав. 4.Сприяння подальшому розвитку краєзнавчого руху серед учнівської молоді. 5.Удосконалення пошукової та просвітницької роботи засобами музейної педагогіки. 6.Активізація волонтерського руху серед учнівської молоді. 7.Організація співпраці з державними і громадськими організаціями району. 8.Патріотичне виховання у системі гурткової роботи.

Очікувані результати: Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, поваги до культурного та історичного минулого. Створення в загальноосвітніх навчальних закладах комплексної системи патріотичного виховання. Організація співпраці з органами місцевого самоврядування, державними і громадськими організаціями, батьками щодо виховання у молоді високої соціальної активності, громадянської відповідальності, духовності, любові до Батьківщини, здатності стати на захист її інтересів.

ПРОЕКТ «ЮНА СІЧ»

Мета проекту: підвищення рівня національно-патріотичного виховання учнівської молоді в дусі українського козацького лицарства,відданості українському народу і Батьківщині,залучення до участі в спортивній, туристсько-краєзнавчій та культурно-просвітницькій роботі, збереження і пропаганда історичної та культурної спадщини українського народу.

Завдання проекту: 1.Створення сприятливих умов для розвитку козацтва в ЗНЗ району. 2.Збереження та пропагування історико-культурної спадщини Українського козацтва. 3. Збереження пам'яток історії, пов'язаної з Українським козацтвом. 4. Вшанування традицій та історії Українського козацтва.

Очікувані результати: створити умови для формування в учнівської молоді ідеалів козацтва,високих духовних,моральних та національно-патріотичних якостей; зберігати й поширювати козацькі та народні традиції у нашому краї,зміцнювати зв'язок поколінь; зберегти історико-культурну спадщину козацької доби; сприяти підвищенню в учнівської молоді рівня національної свідомості та поваги до історії України.

ПРОЕКТ « ЗАХИСНИК»

Завдання проекту: підвищити професіоналізм педагогів з питань військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки учнівської молоді; упровадити в діяльність установ та закладів освіти району, педагогів інноваційні форми, методи та засоби організації виховної роботи; посилити формування у молодіжному середовищі світоглядних ідеалів та цінностей, патріотичних переконань щодо відданості та вірності Українському народові, готовності до оборони України, забезпечення захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості.

Очікувані результати. Реалізація проекту дозволить всебічно забезпечити заходи допризовної підготовки, підвищити якість військово-патріотичного виховання молоді на основі українських національно-історичних традицій, сформувати в свідомості учнів необхідність захисту держави, удосконалити роботу з вивчення морально-психологічних якостей призовників, які придатні до проходження військової служби у Збройних Силах.

Для реалізації вищезазначених проектів застосовуються такі інноваційні форми військово-патріотичного виховання:

• інформаційно-масові (Клуби цікавих зустрічей, інтелектуальні клуби, вебінари, центри соціально-психологічної підготовки);

• діяльнісно-практичні (театральні фестивалі, фестивалі козацької та військової пісні, акції, реконструкції бойових дій, веб-квести, проекти, створення банків даних, медіа посібників, відеороликів, трейлерів, сайтів, блогів);

• інтегративні (волонтерські загони, козацькі коші та рої, шкільні кіноклуби, військово-патріотичні клуби, мережеві спільноти);

• наочні (3Д-екскурсії по шкільних музеях, кімнатах, залах бойової і трудової слави).

Інноваційні методи військово-патріотичного виховання: проектна діяльність, ситуаційно-рольові ігри, соціально-психологічні тренінги, екскурсійний метод, ігри-реконструкції.

Для виконання програми «Військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді Васильківщини» було створено координаційну раду, до складу якої ввійшли методисти РМК, вчителі історії, предмету «Захист Вітчизни», ветерани Великої Вітчизняної війни, воїни-інтернаціоналісти, представники виконавчої влади та учнівського самоврядування.

Рада координує роботу закладів освіти за напрямками: правове, національне, екологічне, військово-патріотичне, естетичне, трудове та превентивне виховання.

Правове виховання ставить на межі виховання правової культури, поваги до Конституції і Законів України, державної символіки, Герба, Прапора, Гімну України та історичних свідчень З цією метою проводяться виховні години: «Символи моєї держави», «Конституція - основний закон України», круглі столи «Декларація прав людини: її дотримання в Україні», брейн-ринг «Права і обов'язки громадян».

Національне виховання - формування культури оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації. Проводимо мовні турніри, олімпіади, конкурси, залучаємо дітей до участі в інтерактивних конкурсах та іграх з мовознавства («Патріот», «Сонях»).

Велике значення надаємо формуванню в учнів духовних цінностей українського патріота, почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини. З цією метою широко залучаємо учнівську молодь до участі у Всеукраїнських акціях та експедиціях «Моя Батьківщина - Україна», «Шляхами подвигу і слави», «Історія міст і сіл України», «Пам'ятати. Відродити. Зберегти», «Людяність у нелюдяний час». З метою відновлення і вшанування національної пам'яті в закладах освіти та на районному рівні проводимо відзначення та вшанування пам'ятних дат, організовуємо екскурсії по історичних та пам'ятних місцях України, рідного краю.

Військово-патріотичне виховання спрямоване на утвердження в свідомості учнівської молоді об'єктивної оцінки ролі українського війська в історії України, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, війська Української народної республіки, січових стрільців,Української повстанської армії до часів незалежності.

В цьому напрямку проходять тематичні виховні заходи, конкурси учнівської творчості, виставки.

Крім того набувають поширення такі форми роботи, як: зустрічі з працівниками військкомату; зустрічі з випускниками навчальних закладів, які проходили або проходять службу в Збройних Силах України; залучення учнів до участі у проведенні військових ритуалів; проведення місячників оборонно-масової роботи.

Велика увага приділяється пошуковій та волонтерській діяльності. За роки роботи над проектом в закладах освіти було створено 39 волонтерських та 43 пошукових загони, діяльність яких координують районні клуби «Пошук» та «Волонтер».

Пошукові загони спрямовують свою роботу на дослідження та вивчення сторінок української історії, виявлення нових імен, поповнення новими експонатами шкільних музеїв та музейних кімнат, налагодження зв'язків з видатними земляками та їх родичами. Юні пошуковці активно працюють над проектами «Люди-краса твоя ,Васильківщино», «Нашого цвіту по всьому цвіту», «Герої-земляки», «Листи з фронту», «Служить в армії солдат», «Діти війни», «Солдатські вдови». За підсумками роботи над проектами проводимо учнівські районні конференції, круглі столи, творчі звіти.

Завдяки пошуковцям було створено районний банк даних «Ветеран», в якому зібрані дані на учасників Великої вітчизняної війни, ветеранів, солдатських вдів, дітей війни. Було відновлено листування пошуковців Васильківського НВК №3 з родичами героїв-захисників району Жори Кудзоєва з Південної Осетії, які змінили місце проживання. Учні та педагоги Дебальцівського НВК віднайшли брата Нінела Хоменка, який загинув, захищаючи село. Тривалий час велось листування з матір'ю героя, після її смерті зв'язок обірвався. Минулого року пошуковці віднайшли брата Нінела Хоменка Михайла, який проживає в Одесі, і відновили листування. Працюючи в рамках проекту «Нашого цвіту по всьому світу», пошуковці зібрали дані про воїнів, які виконували інтернаціональний обов'язок на території інших держав. Завдячуючи цій роботі, в районі було створено банк даних «Інтернаціоналіст». Крім того, пошукові загони провели велику роботу щодо інвентаризації пам'ятних знаків часів Великої Вітчизняної війни. Разом з виконавчими комітетами селищних та сільських рад закріпили пам'ятні знаки за навчальними закладами.

Широкий спектр діяльності і у юних волонтерів. Вони активно працюють в рамках **акції «Ветеран живе поруч», «Ветеранське подвір»я», «Допомога ветерану», «Лист ветерану».** Діти допомагають ветеранам у ведении господарства, закупівлі продуктів харчування, ліків, впорядкуванні садиб тощо. Юні волонтери дбайливо доглядають за пам'ятними знаками часів Великої Вітчизняної війни, тісно співпрацюють з районною радою ветеранів. Впродовж трьох останніх років з ініціативи Ради ветеранів району проводився районний конкурс «Кращий волонтерський загін».

Важливе місце у формуванні патріота своєї землі, здатного стати на захист її цілісності, відводимо інформаційно-просвітницьким заходам. Це години спілкування, уроки мужності, зустрічі з ветеранами, усні журнали, круглі столи, фестивалі, конкурси, літературно-музичні композиції тощо.

До Дня перемоги та Дня визволення району від фашистських загарбників силами учнів району влаштовуємо творчі виставки «Солдатам Перемоги» та святкові концерти «Салют Перемоги». Кращі учні несуть почесну варту разом з ветеранами біля пам'ятників та обелісків воїнам визволителям. Вже стало традицією покладання учнями вінків Пам'яті та гірлянд Слави, які вони виготовляють власноруч, до підніжжя пам'ятників .

Щороку, в травні, проводимо районний фестиваль солдатської пісні «Пісні обпалені війною», в якому разом з учнями бере участь районний хор ветеранів.

Учні району тісно співпрацюють з громадськими організаціями ветеранів ВВв, воїнів-інтернаціоналістів, районним жіночим клубом «Берегиня». З числа учнів утворено групи екскурсоводів для районного історико-краєзнавчого музею.

Однією з ефективних форм роботи, яка запроваджується в навчальних закладах району, є музейна педагогіка. Ініціатором оновлення і заснування музеїв та музейних кімнат в закладах освіти стала районна рада ветеранів, яка до 70-річчя визволення Васильківщини від фашистських загарбників оголосила районний конкурс музеїв та музейних кімнат. Як результат, було оновлено і створено в закладах освіти району 11 кімнат, 2 зали бойової та трудової слави, 10 шкільних музеїв. До наповнення кімнат,залів та музеїв залучились не лише учнівські та педагогічні колективи, а й батьки, представники громадськості.

Робота в цьому напрямку дає можливість не лише побачити, почути, зрозуміти, а й зануритись в минуле свого народу, відчути повагу до духовної та історичної спадщини українців, мешканців свого села, взяти на себе відповідальність за минуле перед майбутнім. На сайтах ЗНЗ створено віртуальні 3Д-подорожі по музеям і музейним кімнатам.

Значне місце в військово-патріотичному вихованні учнівської молоді відводимо організації тематичних екскурсій та походів «Стежками Великої Перемоги». Учні району побували в м. Харкові, Києві, Запоріжжі,Краснодоні та ін. За результатами екскурсій готують звіти, з якими виступають на засіданнях гуртків, клубів.

Широко залучаємо наших вихованців до творчих конкурсів на військову тематику. Щороку маємо призові місця в обласному конкурсі літературних творів «Розповім про подвиг». Традиційно проводимо конкурс поезії «Ми пам'ятаємо твій подвиг,солдате», конкурс творів «З попелу забуття», конкурс малюнка «Ви мирне небо зберегли для нас».

Тісно співпрацюємо з редакцією районної газети «Васильківський вісник», на сторінках якої систематично друкуються кращі прозові та поетичні твори наших вихованців. На місцевій телестудії «Електа» учні разом з вчителями проводять майстер-класи з виготовлення сувенірів та вітальних листівок для ветеранів.

Учні та педагоги широко використовують можливості інформаційно-комунікаційних технологій. За підсумками пошукової роботи створюються мультимедійні презентації, відеоролики, медіа посібники, які використовуються при проведенні різноманітних заходів, розміщуються на сайтах ЗНЗ.

На виконання «Програми розвитку Українського козацтва в Дніпропетровській області на 2008-2014роки» та з метою підвищення рівня національно-патріотичного виховання учнівської молоді в дусі українського козацького лицарства, відданості українському народу і Батьківщині, залученню до участі в спортивній, туристсько-краєзнавчій та культурно - просвітницькій роботі, збереження і пропаганди історичної й культурної спадщини українського народу членами районної ради патріотичного виховання було розроблено проект «Юна Січ».

Поштовхом до роботи над проектом було створення Васильківської районної громадської організації окремого козацького коша, яку очолив генерал-хоружий Станіслав Воротниченко, знана й шанована в районі людина. Сьогодні в районі діє 17 козацьких сотень, в кожній з яких нараховується від 10 до 50 козаків. Отаманами козацьких сотень обрані авторитетні люди району: сільські та селищні голови, відставні військові, керівники підрозділів РДА тощо.

Посяту в козаки з присвоєнням козацького звання прийняли директори навчальних закладів та начальник відділу освіти.

З перших днів заснування Васильківського окремого козацького коша козаки брали активну участь у вихованні підростаючого покоління. Вони часті гості в навчальних закладах. Без них не проходили уроки патріотизму, спортивні змагання, районні турніри та фестивалі.

На сьогодні в кожному навчальному закладі діє «Юна Січ», яка має власний статут, живе за законами Козацької честі. Організація має свою структуру: всі члени об'єднані у рої, рій очолює ройовий, рої об'єднуються в сотні, на чолі кожної сотні стоїть сотник із числа учнів. Керівництво дитячо-юнацькою організацією закладу здійснює підосавул-заступник директора з виховної роботи, отаманом є директор ЗНЗ. Наймолодші учні (7-10 років), об'єднані у рій «Козачата», учні середнього віку (11-15 років) - у рій «Джури», старші (віком 16-17 років) – рій «Молоді козаки».

Кожен рій має наставників із числа педагогів. Отаманом дитячо-юнацької організації «Юна Січ» є начальник відділу освіти. Координацію роботи дитячо-юнацької організації «Юна Січ» здійснює козацька рада, до складу якої входять методисти РМК, директори ЗНЗ, представники районних громадських організацій.

Спектр діяльності організації різноманітний: просвітницька, пошуково-дослідницька, пропагандистська, волонтерська. Форми роботи: класна, позакласна та позашкільна.

Здійснюючи військово-патріотичне виховання учнів, організатори цього процесу повинні бути добре ознайомлені з його теоретико-методологічним і технологічним підґрунтям. При цьому слід враховувати також об'єктивні соціально-політичні, економічні фактори, психофізіологічні особливості юнацького віку як вирішального періоду у формуванні світогляду учня, його ідеалів, вибору професії, подальшого життєвого шляху.

Україна
Г.А.Вольчева, методист
науково-методичного відділу ДП УДЦ «Молода гвардія» міста Одеса Одеської області

ФОРУМ-ТЕАТР, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКА В КОНФЛІКТНІЙ СИТУАЦІЇ

Актуальність: Впровадження інновацій в освітній простір дитячих закладів оздоровлення та відпочинку зумовлено необхідністю адаптації їх педагогічних систем до умов якісної рекреації.

З огляду на тенденції розвитку освіти, заклади даного типу широко впроваджують в свої педагогічні системи засади інтерактивної моделі навчання, яка сприяє покращенню якості навчання, виховання та соціалізації особистості у вільний час.

На сьогодні УДЦ «Молода гвардія» має досвід практичної реалізації різноманітних форм, напрямків роботи і інноваційних педагогічних технологій, які стали ефективним фактором розвитку особистісної сфери дитини.

Так серед дієвих інструментів розвитку та виховання підростаючого покоління в умовах позашкільного закладу знаходиться соціально-педагогічна технологія «форум-театр».

Мета дослідження: розкрити особливості використання соціально-педагогічної технології «форум-театр» як засобу формування конструктивної поведінки підлітка під час конфлікту.

Форум-театр – це соціально-педагогічна інтерактивна технологія, яка забезпечує оптимальні умови для формування конструктивної моделі поведінки особистості в складних життєвих ситуаціях: конфлікт, тиск з боку однолітків, дорослих.

Основоположником форум-театру є бразильський режисер Августо Боаль. Маючи інтерес до театральних форм, Боаль проводив апробацію нових технік та методів у даній сфері. Так у 1960 році режисер інтерпретував звичайний спектакль в інтерактивний майданчик, де глядачі не тільки обговорювали вчинки акторів та події спектаклю, а й мали можливість міняти акторів на сцені, змінюючи хід спектаклю на власний розсуд. Такі спектаклі мали визначену тематику і розкривали проблему нерівності в суспільстві та несправедливого відношення оточення до окремих його представників. Дана форма і дала початок форум-театру – «театру пригноблених».

З розвитком даної технології бразильці пов'язували розвиток суспільства та соціальних зміни в ньому, адже проведення форум-театрів сприяло як набуттю досвіду щодо вирішення міжособистісних і соціальних проблем і конфліктів, так і створювало умови для розвитку гуманності та толерантності. Основна концепція форум-театру передбачала зміну поведінки і ставлення до проблеми саме тих, хто страждав від соціального, економічного, психологічного або будь-якого іншого тиску з боку оточуючих.

В умовах сучасності форум-театр використовується в багатьох країнах світу як ефективна форма в роботі з людьми, які потрапили в складну життєву ситуацію і, не маючи досвіду її рішення, відчувають пригнічення. Насамперед цільова аудиторія такого театру – це соціально незахищена категорія людей. На даному етапі елементи форум-театру присутні під час проведення інтерактивних театрів, тренінгів толерантності та використовуються деякими психологами в груповій та консультативній роботі.

Вивчення та аналіз даної технології дозволили адаптувати її і для застосування у виховній роботі УДЦ «Молода гвардія» з дитячою аудиторією. Адже серед контингенту відпочиваючих більша частина дітей – соціально-вразливої категорії: діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування, діти з обмеженими можливостями, діти з проблемних сімей та ін. Саме такі діти досить часто зазнають насмішок, а іноді навіть і жорстокого відношення з боку однолітків, конфліктують з батьками, вихователями, вчителями і мають труднощі в самостійному вирішенні проблем через необізнаність і брак досвіду.

Методика соціально-педагогічної технології «форум-театр» включає в себе поради і рекомендації з її реалізації з тимчасовим дитячим колективом та містить алгоритм поетапних дій при підготовці та проведенні форум театру.

Результатом форум-театру є отримання досвіду у вирішенні проблем спілкування і взаємодії підростаючої особистості з суспільством і розуміння актуальності толерантності та моральної стійкості у відносинах.

Суть форум-театру – ознайомлення з проблемою за допомогою перегляду спектаклю на першому етапі; далі колективне обговорення та пошук конструктивних варіантів її вирішення; і наприкінці – демонстрація виходу зі складної життєвої ситуації шляхом заміни сюжету спектаклю через заміну головного героя (пригніченого). Варто відзначити, що у виставі змінюється лінія поведінки тільки пригнобленої людини – головного героя, інші персонажі самі, залежно від ситуації, змінюють стиль поведінки, але не виходячи з ролі.

Основними завданнями для організаторів форуму - театру є:

1. Наштовхнути учасників на емоції, роздуми, почуття через подачу яскраво виражених складних обставин головного героя у спектаклі.
2. Створити майданчик для обговорення та висновків при аналізі побаченого в кожній зі сцен вистави.
3. Сприяти набуттю навичок вирішення проблеми при апробації різних підходів до її вирішення.
4. Спонукати учасників переносити сцени спектаклю в реальне життя, проводити аналогії.
5. Пробудити інтерес до проблем різних представників суспільства в цілому.
6. Актуалізувати людяність та гуманний і раціональний підхід до вирішення ситуацій будь-якого роду.
7. Показати важливість стресостійкості, стриманості та самокритичності в конфлікті.

Дана технологія поєднує в собі методи інтерактивного театру та елементи тренінгу:

Інтерактивний театр – це метод вирішення особистісних та соціальних проблем через театральну виставу – твір сценічного мистецтва.

Тренінг – метод активного навчання, спрямований на розвиток знань, умінь, навичок і соціальних **установок, через :**

- вправи та ігри, спрямовані на поліпшення психологічної атмосфери в групі;
- ситуаційні вправи, що передбачають роботу в групі з аналізу ситуації, ознайомившись з якою члени групи аналізують її і представляють свої варіанти вирішення, дискутуючи між собою ;
- сюжетно-рольову гру – експромт, в якій учасники спонтанно беруть на себе певну роль і діють відповідно до цієї ролі;
- роботу в групах з виконання будь-якого роду завдання, яке дозволяє створити умови активної діяльності в роботі всіх учасників освітнього процесу та набуття ними навичок співпраці і міжособистісного спілкування.

Темами спектаклів форум - театру можуть бути: відносини між членами сім'ї, родини; ставлення дітей до педагогів і навпаки; взаємини представників різних соціальних верств населення, представників різних націй, культур, релігій; проблеми людей з обмеженими можливостями і ВІЛ- інфікованих та ін.

У форум-театрі задіяні:

– ведучий (джокер), або модератор форум-театру, який зобов'язаний вивчити проблему, бути нейтральним, сприяти вільному обговоренню, вміти активізувати зал, організувати роботу команди, зуміти занурити в серйозність розглянутої проблеми і володіти ситуацією. **Для цього необхідно:**

1. Перш ніж проводити форум-театр, потрібно ґрунтовно вивчити його теоретичні аспекти.
2. При підготовці та проведенні не відступати від фундаментальних принципів форум - театру.
3. Самостійно створити сценарій вистави для форум - театру, щоб детально заглибитись в проблему.
- учасники-глядачі, які спостерігають за подіями спектаклю, обговорюють їх і, надалі, можуть змінювати сюжет, взявши на себе роль жертви ситуації;
- учасники-актори – персонажів вистави, що виконують певну роль: «жертва ситуацій» – людина або група людей, які зазнають пригнічення та мають проблеми у стосунках з різними представниками оточення;
- «подруга» – це герой чи група героїв, які намагаються поліпшити ситуацію навколо пригнобленого, допомогти йому, але за сценарієм пригнічений не приймає цю допомогу;
- «агресори» (протогоністи) – ті герої спектаклю, які всіляко пригнічують жертву словами, вчинками, діями.

Форум-театр передбачає певний алгоритм підготовки, а саме: 1.Вибір тематики (проблеми) – проблему для сценарію слід вибирати, спираючись на реальні історії і ці льову аудиторію з її індивідуальними і віковими особливостями. 2.Написання сценарію – сценарій спектаклю повинен бути підготовлений заздалегідь джокером або ж самими учасниками (залежно від можливостей аудиторії). Сценарій створюється з урахуванням таких вимог: - тривалість вистави 10-20 хвилин; - структура вистави – це 3 -6 чітко структурованих мізансцен; - у кожній зі цен повинен бути яскраво виражений образ особистості, яка потрапила в проблемну ситуацію (жертва ситуації) і чітко виражений протагоніст (агресори).

При написанні сценарію слід враховувати такі принципи (по А. Боалю): ясність у викладі сюжету; реальність і доступність подій і ситуацій; в «це» повинно віритися; «це» повинно мати можливість змінитися в кращу сторону; чіткі місця для втручання. Таким чином, спектакль повинен викликати емоційну реакцію учасників і ініціювати дискусію між ними щодо шляхів її розв'язання.

3.Підбір та підготовка акторів – для визначення учасників спектаклю серед дітей може бути проведений кастинг.

4. Репетиція мізансцен. 5.Підбір необхідних реквізитів і матеріалів – виготовлення необхідної наочності (плакат з правилами), підготовка бейджів з ролями, бутафорія для забезпечення вправ, елементи костюмів акторів і т.п.

6.Створення форум – театру:

- підбір вправ на згуртування групи та налагодження конструктивної атмосфери в ній;
- підбір матеріалів для актуалізації теми;
- підготовка питань для обговорення теми форум - вистави;
- підготовка рефлексії за підсумками форум - театру;

Форум-театр має наступну структуру:

1.Вступне слово джокера (на даному етапі слід зазначити про актуальність форум-театру, його основні функції).

2.Тренінгові вправи «кригами» (проводяться з метою налаштування та згуртування групи).

3.Знайомство або прийняття правил форум-театру (озвучування ведучим правил, які забезпечували б плідну роботу групи, можливий варіант залучення дітей до їх створення з подальшим записом на фліп чарті).

4.Актуалізація теми спектаклю (тут можливе використання статистики, фото презентації, знайомство зі статтями та відеороликами).

5.Представлення героїв (джокер озвучує ролі акторів, коротко коментуючи їх прототипи).

6.Показ спектаклю (для кращого засвоєння сюжету, джокер коментує кожну мізансцену).

7.Обговорення спектаклю (інтерактивне опитування аудиторії з метою оцінки усвідомлення проблеми).

8.Обговорення поведінки головного героя «пригнобленого» (на цьому етапі важливо показати учасникам, що обставини, які склалися, часто залежали від самого головного героя, і що в першу чергу його поведінку і вчинки потрібно змінити, аби запобігти конфлікту, стресовій ситуації, тощо.

9.Повторний спектакль з призупиненням дії і заміною головного героя. (бажаючий змінити хід подій говорить «стоп» і, виходячи на імпровізовану сцену, поводиться в ситуації пригнічення так, аби мізансцена не закінчувалася суперечкою, істерикою, і т.п. Кожна із замін обговорюється колективно, замін в одній сцені може бути від 1-ї до 3 -х.

10.Висновки учасників. Рефлексія (джокер має дізнатися у дітей, чого вони навчилися, які висновки зробили).

11.Тренінгова вправа на розвиток позитивного світосприйняття (проводиться з метою, аби діти абстрагувалися від проблем, які були порушені у спектаклі)

12.Заключне слово джокера.

Висновки: Соціально-педагогічна технологія «форум-театр» є потужним і гнучким комунікативним інструментом, за допомогою якого з одного боку можна навчити підростаюче покоління адекватно реагувати на конфліктну ситуацію та мінімізувати її наслідки, а з іншого боку зробити суспільство більш гуманним і людяним. Таким чином, форум-театр має високу освітньо-виховну результативність – вплив на емоційний інтелект людини з одного боку та формуванням креативного підходу до вирішення соціальних і міжособистісних проблем з іншого. Дана технологія має право на існування і широке застосування у виховній роботі з дітьми, адже забезпечує оптимальні умови для отримання ними соціального досвіду, крім того, демонструє підростаючому поколінню, що дуже важливим у сучасному суспільстві є вміння відстоювати власну думку, запобігаючи конфлікту і активно приймати участь в побудові власного життя.

Україна
І.С.Жердєва, вихователь-методист КЗ «Лисичанський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №14 «Теремок» Луганської області;
Л.В.Жмуд, вихователь-методист КЗ «Лисичанський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №14 «Теремок» Луганської області

ВЕЛИКА ІСТОРІЯ ДЛЯ МАЛЕНЬКИХ «ЧОМУЧОК»

Умови сучасного життя, її темп і інформаційна насиченість висувають високі вимоги до людини. Люди нового тисячоліття більш інтегровані в світовий культурний процес, повніше відчувають себе частиною єдиної цивілізації. Коли стають доступні країни і континенти, виникає необхідність орієнтуватися в історичних і культурних процесах, мати вичерпні знання про світ, в чому і полягає актуальність обраної теми «Велика історія для маленьких «чомучок».

Ознайомлення дошкільнят з навколишнім світом - це засіб утворення в їхній свідомості адекватних уявлень і знань про світ, заснованих на чуттєвому досвіді, і виховання правильного ставлення до нього. Воно є джерелом перших конкретних знань і тих емоційних переживань, які часто запам'ятовуються на все життя.

Отриманий в дитинстві пізнавальний і емоційний досвід спілкування з культурною та історичною спадщиною благотворно позначається на формуванні особистості дитини, як соціального індивідуума, дозволяє значно розширити його інтелектуальний та емоційний досвід, розвинути пізнавальні здібності, створити моральні основи його ставлення до навколишнього світу.

На жаль, практика показує, що ніхто не знає, у що перетворюється великий обсяг інформації з різних джерел в голові маленьких дітей. Уривки фактів перемішуються з потоком інформації з телевізора, книжок та комп'ютерних ігор і часом перетворюються на справжню альтернативну історію стародавнього і реального світу.

Основне завдання дорослих - показати дітям соціальний світ «зсередини» і допомогти дитині зрозуміти своє місце в цьому світі, як його члена, учасника подій, перетворювача.

Дошкільники – люди цікаві. За формулюванням, з якого починаються практично всі казки «давним-давно, в деякому царстві, у деякій державі ...», вони намагаються розгледіти щось ще. З'являються питання «Чому?», «Коли це – давним-давно?», а також питання, що стосуються одягу, способу життя та інше. Ми, так чи інакше, розповідаємо дітям історію, про нас самих, про наше життя. Спогади людей старшого покоління - дідусів і бабусь викликають у малят інтерес і живу участь. Фільми, похід до музею, цікава ілюстрація в книзі - все може стати причиною цікавості наших дітей.

Вивчення історії, як і будь-якої іншої науки, дає можливість розширювати кругозір, формувати світогляд, в процесі вивчення з'являються вміння добувати і переробляти інформацію, міркувати і сприймати інші, не свої, точки зору. Історія дозволяє також сформувати просторово-часові уявлення, навчити дітей поваги до життя і досягненням предків, повазі культури свого народу і народів світу.

Це питання є актуальним на сьогодні і тому творча група педагогічного колективу ДНЗ № 14 м. Лисичанська обрала цю тему для більш детального вивчення та розробки конспектів занять, розваг для батьків та дітей.

Для вирішення проблем з даної теми були вивчені методичні, наукові посібники, зокрема: педагогів авторів Н.Б. Кут'іної, Т. Н. Панкратова, Т.В. Чувалова, І.Ф. Мулько, які досліджували процес інтеграції музейної педагогіки, образотворчої діяльності та інших видів дитячої діяльності розробила методи та етапи ознайомлення дітей з різними видами мистецтв, розробили зміст і методику проведення музейних занять. Л.В. Кокуєвої, яка створила систему роботи з залученню дітей до витоків народної культури. Об'єкт дослідження: вплив історичного процесу на формування у дошкільника бажання дізнаватися про минуле.

Інтерес до історії викликати не складно - ця наука сама по собі надзвичайно захоплива. Важливо пам'ятати особливості дітей дошкільного віку і намагатися не переносити в їх процес пізнання своїх стереотипів. Звичайно ж, не варто малюкові говорити про революції, війни, державних перетвореннях і тому подібне. Набагато корисніше розповісти про те, як люди жили, чим цікавилися, чого досягли, які уроки ми можемо витягти з підйомів і падінь давніх і сучасних народів. Нехай, на ваш погляд, ці розмови не відображають повноти історичної картини, але вашій дитині зараз цього і не потрібно: систему історичних знань він отримає в школі.

Ознайомлення дошкільнят з навколишнім світом - це засіб утворення в їхній свідомості адекватних уявлень і знань про світ, заснованих на чуттєвому досвіді, і виховання правильного ставлення до нього. Воно є джерелом перших конкретних знань і тих емоційних переживань, які часто запам'ятовуються на все життя.

Основне завдання дорослих - показати дітям соціальний світ «зсередини» і допомогти дитині зрозуміти своє місце в цьому світі, як його члена, учасника подій, перетворювача.

Отриманий в дитинстві пізнавальний і емоційний досвід спілкування з культурною та історичною спадщиною благотворно позначається на формуванні особистості дитини, як соціального індивідуума, дозволяє значно розширити його інтелектуальний та емоційний досвід, розвинути пізнавальні здібності, створити моральні основи його ставлення до навколишнього світу.

На початку нашої роботи були виявлені аспекти, які заслуговують на увагу:

- історичні та культурологічні відомості подаються дітям недостатньо різноманітно, часто без урахування наявного історичного досвіду;
- не повною мірою використовуються педагогами можливості музейної педагогіки при ознайомленні дошкільнят з історією та культурою народів світу;
- в методичних посібниках часто опис культури і побуту древнього народу не знаходить продовження в описі сучасного світу, що створює уривчасте уявлення про даній культурі у дітей;
- відсутні наочні посібники та рекомендації по їх створенню для оформлення розвивального середовища в дитячому садку.

Таким чином, можна припустити, що для малюка прилучення до культури різних народів - це світ невідомих йому речей і яскравих вражень. Якщо світ цей стане близьким і зрозумілим з дитинства, то у дитини сформується необхідність пізнання історичних відомостей, потреба бувати в музеї, цінувати гідності культур інших народів, що, безперечно, буде невід'ємною рисою його духовного становлення, соціального розвитку. Можливість отримати дитині різнобічні враження більш повно дає використання педагогом технології "занурення" в культурно - історичний образ.

Пошук рішення проблем привів до необхідності вивести гіпотезу, яка стала провідною ідеєю проекту: «Ознайомлення дітей з історією стародавнього світу і стародавніми цивілізаціями дозволяє сформувати стійкий інтерес дітей до пізнання» і привів до необхідності використання технології «занурення» (часткового або повного).

Технологія процесу «занурення» розроблена Остапенко О.О., при використанні якої зміст всієї діяльності дітей і педагогів у дитячому садку спрямоване на розвиток однієї теми в певний відрізок часу і працює на створення єдиного образу.

Згідно з дослідженнями А.А. Остапенко, існують різні моделі "занурення". У процесі роботи з дошкільнятами в практиці реалізації завдань знайшли застосування обидві моделі занурення:

1. «Занурення» як модель інтенсивного навчання із застосуванням сугестивного впливу (активний вплив на уяву, емоції, підсвідомість дитини за допомогою віддалених тематичних, образних, ритмічних, звукових асоціацій).

2. «Занурення» як модель тривалого заняття одним або кількома предметами.

Даний підхід до проблеми дає позитивні результати у вихованні та розвитку дітей. Для вибору найбільш ефективних методів формування пізнавального розвитку дитини дошкільного віку, необхідно знати вікові особливості дітей, стан здоров'я та виявити рівень їх пізнавального і мовного розвитку. З цією метою з кожною дитиною на початку і наприкінці навчального року проводиться діагностика. Аналіз отриманих результатів дозволив виявити кілька підгруп дітей з різним рівнем засвоєння програмних завдань. Маючи попередні дані про рівні розвитку дітей, ми здійснюємо диференційований підхід, проводимо заняття підгрупами: діти з низьким і середнім рівнем пізнавального розвитку, діти з високим рівнем розвитку. Діагностування дітей дозволяє зробити висновок про рівень засвоєння і намітити шляхи розвитку дитини та групи в цілому

У процесі навчання і виховання дітей відстежувалися результати зростання рівня сформованості умінь і навичок. Діти познайомилися з природою і кліматом досліджуваної країни, мають уявлення про красу і різноманітності рослинного і тваринного світу. Можуть розповісти про особливості життя людини в даних природних умовах, мають уявлення про зовнішнім вигляді, житло, одяг і побут представників

досліджуваної епохи, про релігію і культуру даного народу. Активно використовують отримані знання в різноманітних видах діяльності. Мають навички доброзичливого ставлення до оточуючих, активно взаємодіють з дорослими і однолітками. Намагаються дотримуватися правила культури поведінки в дитячому садку, вдома, на вулиці, в музеї. Всією системою роботи, педагоги нашого закладу розвивають пізнавальну і мовну активність дітей, мовне спілкування між однолітками, дорослими.

В основу проекту покладена ідея залучення дітей дошкільного віку до світової історії за допомогою технології «занурення».

Проект з впровадження даної технології спрямований на занурення дитини в атмосферу досліджуваної епохи, для формування потреби у розвитку, так, як отриманий в дитинстві пізнавальний і емоційний досвід виховання історією благотворно позначається на соціальному формуванні особистості дитини, створює моральні основи його ставлення до навколишнього світу. Все це відбувається через комплексний вплив на дитину різних видів дитячої діяльності.

Мета проекту «Велика історія для маленьких чомучок» - емоційне занурення дошкільнят у ході сприйняття і переживання історичних відомостей. Розвиток стійкого інтересу до пізнання історії та виховання шанобливого ставлення до історії та культури свого і інших народів.

Зміст проекту по цій темі об'єднано допомогою тематичного і блочного занурення, що дає можливість охопити цілий логічно і хронологічно закінчений період з вираженими причинно-наслідковими зв'язками, створити особливий психологічний поле і умови для спільного "проживання" в ньому вихователя і дітей.

Творчий проект розрахований на розвиток дітей від 4 до 6 років.

Основні завдання:

1. Продовжувати виховувати інтерес до пізнання історії.
2. Розвивати уявлення про особливості народів світу, їх суспільного життя.
3. Розвивати уміння відображати отримані знання в
спеціально створеній обстановці (гра, театр, музично-літературні імпровізації, музей).
4. Виховувати індивідуальне емоційне ставлення до історії.
5. Знайомити дітей з природою і кліматом досліджуваної країни, дати уявлення про красу і різноманітності рослинного і тваринного світу.
6. Дати уявлення про особливості життя людини в даних природних умовах, познайомити з зовнішнім виглядом, житлом, одягом і побутом представників досліджуваної епохи.
7. Ознайомити з традиційними заняттями даного народу. Дати уявлення про релігію і культуру даного народу.
8. Сприяти використанню отриманих знань у різноманітних видах діяльності.
9. Вчити доброзичливо ставитися до оточуючих, взаємодіяти з дорослими і однолітками.

Форми організації діяльності:

1. Інтеграція програмного змісту занять з даної системи роботи в заняття пізнавального, мовленнєвого, художньо творчого циклу;
2. Спільна діяльність з дітьми за видами дитячої діяльності (сюжетно-рольові ігри, дидактичні ігри, музично - художня діяльність, рухливі ігри, хороводи);
3. Театралізовані вистави на основі пізнавального матеріалу, засвоєного дітьми;
4. Дидактичні ігри, що розвивають уявлення дітей про культуру і побут народів світу, розуміння слів, що відображають уявлення про культуру, можливість емоційно реагувати на літературні та інші джерела, намагатися частково їх відтворити;
5. Рухливі ігри з мовним змістом, що сприяють мовному розвитку, що виробляють спритність, вміння керувати своїми рухами, концентрувати увагу на одному виді діяльності, розвивають вміння співвідносити рухи з текстом, вміння починати рух по сигналу;
6. Настільно-друковані ігри з історичним змістом дозволяють вивести дитину на рівень символічного заміщення, що сприяє подальшому розвитку мовного мислення.
7. Моделювання, використовується як на занятті, так і в різних видах спільної діяльності: моделювання можливої історичної ситуації за принципом "якби" (діти створюють історичну ситуацію, якої не було, але могла б бути); моделювання за принципом реконструкції.
8. Організація роботи в «Музеї історії».

Розвиток уявлень відбувається і через ігрові заняття, де діти поступово добувають, розвивають уявлення про культуру, побут народів світу.

Діти за завданням вихователя ставляться в позицію дослідника, коли з уривків з казок, оповідань, енциклопедій, інших джерел їм пропонують відтворити історичну ситуацію, зробити висновки. В якості історичних джерел можуть бути використані документи з домашнього архіву, спогади старших, інтерв'ю очевидців, ілюстрації, літературні твори, що створює атмосферу причетності, дозволяє дитині емоційно пережити, сприйняти знання з історичного моменту.

Ігрова форма організації дитячої діяльності сприяє більш ефективному вирішенню проблеми по залученню дітей дошкільного віку до культури народів світу допомогою технології "занурення" в образ. А так само дозволяє знизити вплив навчального навантаження на дітей дошкільного віку.

У групі створюється розвиваюче середовище, що сприяє закріпленню у дітей наявних уявлень згідно з темою занять по розділах:

1. Острівець "стрічка часу", інтерактивні моделі часових періодів (первісна людина, середньовіччя, сьогодення, майбутнє),
2. Дидактичні ігри з культурно - історичним змістом,
3. Обладнання для рухливих ігор,
4. Міні - бібліотека (енциклопедичні джерела, тематичні та сімейні альбоми).
5. Аудіо та відео записи (пісні, музика, DVD-мультфільми, енциклопедії, презентації).
6. Костюмерна, що відображає елементи національного одягу, костюми для драматизацій і сюжетно-рольових ігор. (Додаток 1)

У роботу залучені всі фахівці дитячого саду. Музичний керівник на своїх заняттях знайомить дітей з піснями, танцями, музичними інструментами народів світу. Інструктор з фізичної культури проводить рухливі ігри, естафети. Активно використовується взаємодія з батьками для розширення уявлень дітей про джерела пізнання.

Форми роботи з ознайомлення дошкільнят з історією.

Знайомство з поняттям «час».

Дитинство - час розвитку всіх сил людини - як душевних, і тілесних, придбання знань про навколишній, освіта моральних навичок і звичок. У дошкільному воздається відбувається активне накопичення соціального досвіду.

Історія - одна з найцікавіших наук, і батьки, і педагоги, які хочуть всебічно розвивати своїх дітей, звичайно ж хочуть познайомити їх з основами історії. Але трьох-чотирирічна дитина погано відрізняє те, що сталося з ним вчора від того, що було в минулому році, як же пояснити йому події тисячолітньої давності?

Всім дітям цікаво дізнатися, що було, коли їх не було. Сам факт того, що в світі взагалі щось було, коли їх ще не було, інтригує і заворожує. Що це за таємниче «давним-давно ...». У що грали діти, коли мамина мама була маленькою дівчинкою? В що одягалися? Що їли і на чому спали?

Перше, що потрібно зробити, так це познайомити малюка з поняттям «час». Щоб сприйняти всі нюанси цього поняття, наприклад, розібратися, що позначає «вчора» і «минулого тижня», йому знадобитися кілька років, але він швидко навчиться розташовувати в хронологічному порядку любе періоди часу.

Тому, в першу чергу дитини не обходимо навчити ділити час на відрізки. Слід дотримуватися певної системи і не поспішати. Дитину цікавить в першу чергу те, що було з ним самим. Малюки люблять розглядати свої фотографи, розпитувати про те, яким він був, як умів говорити. Скориставшись цим інтересом, можна викласти разом з дитиною історію своєї родини у вигляді генеалогічного дерева або схеми, або стрічки. Показуючи фотографи батьків і прабатьків, можна придумувати казки, використовуючи додатково вирізки зі старих газет і журналів, ілюстрації книг та енциклопедій.

У кожній родині зберігають старі речі. Деякі з них і правда являються сімейними реліквіями, інші, хоч і не представляють цінності, але їх якось шкода викинути. Але те, що для вас мотлох, котрому пора на смітник, для дитини це безцінні крупинки часу, ланки ланцюжка, що пов'язує його з минулим. Він з однаковим інтересом буде розглядати і трофейний бінокль, який привіз ваш дідусь з війни, і ваш щоденник двадцятирічної давності.

Дитині потрібно давати час помацати предмет, вдихнути ледь вловимий аромат старовини, адже цей предмет - окрема історія з деталями, маленький осколок часу.

Коли дитина засвоїть принцип зміни поколінь, саме час приступати до дуже цікавої і дивовижною темі: "Дуже давно, задовго до того, як твоя бабуся була маленькою дівчинкою, зовсім не було людей. Світ був, а людей в ньому взагалі не було. У той час на землі жили тільки дуже дивні тваринний, яких зараз немає - динозаври. Дістаньте книгу з яскравими ілюстраціями на цю тему. Перерахуйте дитині назви динозаврів. Ви здивуєтеся, але для дитини однаково запам'ятати слово «діплодок» і «бегемот». Можна купити або зліпити фігурки цих тварин.

Після того, як дитина засвоїть все почуте, можна переходити до, власне, історії. Переходячи до вивчення історії країни чи світу, краще не починати з далекого минулого, а можна скласти невеликі цікаві розповіді про яскравих і цікавих події та людей, про відкриття і знахідки, про звичаї і повсякденного життя людей у різний час.

Стрічка часу.

Зацікавити дитину вивченням історії складно, тому що діти погано орієнтуються в часі. Все, що було до того часу, про який дитина добре пам'ятає, називається у дітей просто: «давно» або «колись».

Часто, навіть у дітей шкільного віку, залишається саме таке уявлення про час. Особливо це стає помітно, коли одні й ті ж події вивчаються в історії країни, а через рік те ж саме в історії світу. Зв'язок між подіями втрачається, не відновлюється. Щоб уникнути цього, можна навчити дитину працювати з «стрічкою часу».

Нашим завданням було навчити дітей працювати зі стрічкою часу. Починати заповнювати стрічку часу можна з історії малюка. Необхідно взяти фотографії з **приблизно таким змістом:**

Катя: • щойно народилася і весь час спить. • навчилася перевертатися і тримати голову. • вміє сидіти. • навчилася ходити. • Перші кроки Каті тощо.

Підбирати фотографії необхідно так, щоб було видно віхи у розвитку. Паралельно можна наклеювати фотографії сестер, мами, дідусів. Щоб точніше розкрити поняття «стрічка часу», необхідно використовувати довгу смугу паперу (наприклад, шпалери). Це дасть можливість почати історію від динозаврів до теперішнього часу, поступово заповнюючи «білі плями». Щоб роздивляння стрічки не було марним, вигадали цікаві історії про зображену дитину. Слід звертати на поняття «спочатку», «потім», «раніше», «пізніше» (звертаючи увагу на те, що «спочатку» завжди лівіше, ніж потім). Для розвитку творчої уяви дітей можна запропонувати вигадати історію, яка могла б відбутися, але не зображена на картинці. Так діти можуть пригадати, що з ними відбувалося. Паралельно наклеюють картки батьків, дідусів, бабусь дитини. Акцентуючи увагу на те, що ці карти находяться лівіше, бо події відбувалися раніше.

Час від часу на стрічці можна влаштувати тематичні виставки - подорожі в часі, на якій можна розмістити: • репродукції художників, • фотографії, які зображують архітектуру нашого міста, •портрети правителів або знаменитостей, • картинки із зображенням відкриттів і знахідок,

Можна закріплювати: репродукції (на листівках) різних художників, фотографії, що зображують історію архітектури вашого міста (або всього світу), портрети правителів або знаменитостей (вчених, письменників, музикантів, мореплавців, спортсменів і пр.), картинки, що відображають історію винаходів чи відкриттів (наприклад, від гусячого пера до флюмастеру, від скіпки до галогенової лампи), написи з назвами улюблених книг дітей, і так далі.

Через деякий час можна міняти виставки-подорожі, обігравати їх.

Можна запропонувати дитині пригадати розташування зображень у часі і розкласти їх на підлозі в хронологічному порядку. Якщо ви звертали увагу дитини на дати, поки виставка висіла на своєму місці, запитаєте у нього, до якого часу відноситься те або інше зображення.

Робота з батьками.

Процес розвитку розумових, творчих і емоційних здібностей дошкільника через знайомство з цінностями світової історії та культури знаходить підтримку у батьків. Взаємодія педагогів і батьків побудовано за принципом співробітництва, що обумовлює ефективність процесу прилучення дошкільників до культури різних країн.

Формами взаємодії дитячого садка та сім'ї виступають: свята, розваги, прогулянки, екскурсії до музеїв, на виставки, спільні вистави, виставки виробів і малюнків, різноманітні інтерактивні форми роботи, засідання батьківського клубу.

Батьківські збори дають початкові знання з виховання та пізнавальному розвитку дітей, дозволяють створювати традиції як всередині групи, так і в сім'ї (традиція - бесіда "що я бачив по дорозі" коли дитина входить у групу або додому; розповідання казок батьками дітям на ніч);

Відкриті заняття збагачують знання батьків по пізнавальному розвитку, дають уявлення про уміннях і навичках, наявних у дітей, навчають методиці роботи з дидактичними іграми та посібниками.

Анкетування батьків дозволяє з'ясувати думку батьків з питань розвитку дітей, ефективність проведення заходів намітити план роботи.

Театральні постановки казок і легенд спільно з батьками - дозволили розкрити творчий потенціал дітей і батьків, виховують гордість у дітей за мам і тат. Такі спільні заходи встановили неформальну атмосферу спілкування між батьками і педагогами, що дозволило підвищити ефективність в роботі з дітьми з розвитку історичних уявлень.

Завжди буде успіх, якщо родина працює разом з педагогом. Кожну мету роботи ми доводимо до відома батьків, звертаємо їх увагу на те, чому хочемо навчити дітей. Тому батьки - активні помічники у вихованні дітей.

Наші педагоги спільно з батьками організували роботу Клубу мандрівників у часі, засідання якого проводяться раз на місяць. (Додаток 2).

Цей підхід до проблеми дає позитивні результати у вихованні та розвитку дітей.

Результати реалізації проекту.

На першому етапі роботи з ознайомлення дошкільників з історією стародавніх цивілізацій була проведена діагностика рівні пізнавальних здібностей дітей, в якій прийняли участь 25 дітей.

Розглядалися такі питання:

- дати визначення терміну «історія»;
- знання історичних епох;
- володіння історичною термінологією;
- знання історії побуту (житло, одяг, посуд, знаряддя праці).

За результатами діагностики встановлено, що тільки 13% опитаних дітей мають елементарні уявлення про історичні події минулого, однак пізнавальна зацікавленість дошкільників з даної проблеми дуже висока (прагнення до набуття нових знань, допитливість, активність, уважність).

Результати кінцевої діагностики рівні пізнавальних знань становлять, що в середньому 40% дітей мають достатній рівень обізнаності з питань історичного минулого нашої цивілізації.

Дошкільне дитинство є сприятливим періодом для формування історичних знань і патріотичних почуттів, так як діти дошкільного віку відрізняються високою сприйнятливістю, легкою здатністю до навчання, що обумовлено пластичністю їх нервової системи, її здатністю активно реагувати на впливи, що надходять з навколишнього середовища. Тому так важливо, по-перше, залучити батьків до роботи з ознайомленні дітей з історією. Бо, як було зазначено вище, починати краще з історії малюка, а краще за батьків з цим питанням ніхто не справиться. По-друге, роботу треба вести систематично, поступово доповнюючи знання дітей новими фактами з історії.

Формування історичних знань з давньої історії - це складний педагогічний процес, який передбачає діяльність педагога і вихованців і використання педагогом різних методів педагогічного впливу на дитину. Педагогічний процес дошкільного закладу включає багато форм, методів, прийомів роботи в якому велике значення має метод занурення.

Наше психолого-педагогічне дослідження показало, що дітям подобається занурюватися в історію, переодягаючись у костюми того періоду, з яким вони знайомляться, обігравши сцени минулого. Так вони краще запам'ятовують, довго утримуючи інтерес. Всі запропоновані види діяльності сприяють закріпленню уявлення дитини про моральні цінності, їх усвідомленню, формуванню у дітей таких моральних якостей, як чуйність, сміливість, гордість, повагу. Тому так важливо проводити цілеспрямовану роботу по історичному вихованню дошкільнят.

Україна
Н.О.Здорик, заступник директора з навчально-виховної роботи Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 22 Харківської міської ради Харківської області,
О.С.Майстренко, заступник директора з навчально-виховної роботи Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 22 Харківської міської ради Харківської області

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИРОДОВІДПОВІДНОЇ (НООСФЕРНОЇ) ОСВІТИ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Удосконалення будь-якого суспільства немислиме без систематичної та цілеспрямованої роботи щодо розвитку і становлення особистості. Але досягти зрілості як особистість людина здатна лише через громадянське бачення світу, через оцінку усього, що відбувається навколо, з позицій власної активної участі та відповідальності за ті процеси, що проходять у суспільстві. Сьогодні розвиток суспільства, для успішної підготовки особистості до соціалізації, вимагає особистісного розвитку, підвищення рівня знань, умінь і компетентності в аспекті реформування освіти. Це завдання спрямоване на якісне оновлення навчально-виховного процесу, створення можливостей самореалізації учнів, вчителів, батьків, вияву їхніх талантів і обдарувань.

Система освіти суспільства - це основа формування фізичного і психічного (духовного) здоров'я людини, суспільства в цілому. На наше глибоке переконання вся існуюча система освіти в державі повинна екологізуватися. Природа створила Людину і на цій основі повинна будуватись екологізація суспільства. Природа не заклала в психічну і соціальну організацію людини нічого, що попереджувало би знищення природного оточення. Лише Природа є авторитетом вирішення соціальних проблем суспільства. Кожна людина повинна навчитись так керувати собою, щоб стати необхідною часткою біосфери - ноосфери. Іншого шляху для людини немає. Проблеми людини завжди стояла в центрі філософської та ідеологічної боротьби, була предметом вивчення різних природничих та суспільних наук, адже Людина – біопсихосоціальна істота, її унікальність пов'язана, перш за все, з особливостями розвитку психіки. Людина – це також кожна дитина, яка з'являється на світ для того, щоб її потенційна можливість вступати в гармонію з усіма системами стосунків «Природа - людина», «планета Земля - людина», «Всесвіт - людина», через постійну рефлексію вичищення своєї свідомості від негативу, неоскверненням Інформаційного поля Всесвіту дала змогу увійти в чисті вібрації чистою свідомістю.

Духовність самосвідомості особистості сьогодні є актуальною проблемою та виходить на перший план в освіті. Кризу освіти необхідно розглядати як кризу її моральної основи: бездуховність учасників освітнього процесу, безвідповідальність у прийнятті рішень, ігнорування особистості в навчальному процесі. Для досягнення основної мети освіти – розвитку гармонійної самосвідомої особистості, яка усвідомлює свою роль у всесвітніх процесах, необхідний перехід на моральний етап суспільства в цілому сьогодні і завтра, вибір людством природовідповідного шляху розвитку. Цей перехід може забезпечити ноосферна (еволюційна освіта). В основі ідеї ноосферної освіти – становлення духовності свідомості людини на основі розвитку цілісного гармонійного типу мислення. Ноосферна освіта базується на ідеях педагогічних теорій і систем, які напрацьовані впродовж століть. Головною метою ноосферної освіти є формування в людини цілісної ноосферної свідомості, яка складається із триєдності: цілісного біоадекватного мислення, етичного біоадекватного методу поведінки та екологічного світогляду. Отже, сьогодні освіта може стати лідером ноосферного переходу суспільства, тобто тим ланцюгом, за допомогою якого можна вирішити проблеми сучасного суспільства.

Сьогодні на перший план в освіті виходять не стільки проблеми інформатизації, що засновані на інтенсивному використанні техногенних засобів і лівопівкульних методів мислення, скільки проблеми створення і використання освітніх технологій, заснованих на екологізації та ефективному використанні головного стратегічного ресурсу людства - цілісного мислення.

Найважливіший реальний важіль у формуванні національної самосвідомості особистості закладено у гармонійному поєднанні тіла, духу і природи, частинкою якої є вона сама. Слід усвідомити важливість духовного розвитку, знайти своє місце у безмежному світі, навчитися жити в ньому щасливою і здоровою людиною. Основне завдання ноосферної освіти полягає в тому, щоб навчити учнів методиці самопізнання і самовдосконалення, подолання можливих критичних ситуацій. Людина здатна до самовідновлення. А ключ від «золотих воріт» до пізнання себе і світу, в якому ми живемо, до самовдосконалення і самовідновлення лежить у нашій свідомості, наших переконаннях, нашому світогляді. Щоб досягти бажаних результатів, домогтися успішного виконання своїх рішень, недостатньо розуміння, прагнення і бажання. Необхідні знання і вміння, які можна здобути завдяки впровадженню природовідповідної (ноосферної) освіти та екологічної безпеки.

Теоретико-методологічна основа діяльності нашої школи щодо формування національної самосвідомості особистості шляхом навчання і виховання учнів через впровадження природовідповідної (ноосферної) освіти та екологічної безпеки, регламентована відповідно до Закону України «Про освіту», наказів та розпоряджень Харківської обласної державної адміністрації Департаменту науки і освіти, Положенньо про експеременталний загальноосвітній навчальний заклад та порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, теорією генетичної енергоінформаційної єдності світу (акад. Б.О. Астаф'єв), концепцією ноосферної освіти (акад. Н.В. Маслова), теорією волнової моделі мозку (проф. А.М. Ануашвілі), інтегративною психологією (акад. І.М. Шванова).

Сьогодні виникла необхідність проектування моделі школи культури здоров'я в ноосферну школу, яка є альтернативою традиційній. Доцільність роботи нашої школи в цьому напрямі, є органічним продовженням діяльності навчального закладу як школи сприяння здоров'ю і виходом на новий рівень розвитку роботи школи – становлення духовно й морально розвинутої особистості з стійкою національною самосвідомістю, яка прагне до вдосконалення та краси, Законів Світу, духовної еволюції, ієрархії.

Цю ідею ноосферної освіти ми реалізуємо через ноосферні уроки, використання біоадекватної методики викладання (Real - методики), в основі якої є принципи природовідповідності, які слугують пріоритетом для розкриття учнями своїх потенційних можливостей, усвідомленням себе як мешканців не тільки планети Земля, але й Космосу, все це забезпечує становлення цілісного мислення, що передбачає сприймання Світу як єдиного організму, який функціонує за одними й тими ж законами. Культура здоров'я розуміється нами як частина загальної культури особистості, як система з пірамідальним принципом побудови, багатства й глибини людини.

Ми впевнені, що необхідно вчити дітей природовідповідному пізнанню світу, розвивати й виховувати в дитині життя за допомогою самого життя. Тільки завдяки сприятливому, соціально – психологічному клімату, подолавши всі внутрішні протиріччя, можливо успішно вирішувати завдання в соціальному середовищі. Учителя школи знають, що почуття комфорту, спокою, задоволення після релаксації зберігається ще довгий час. Оволодівши уміннями розслаблюватися тілом, і розумом, гармонійно задіюючи ліву та праву півкулю мозку, можна швидко відновлювати фізичне, психічне та духовне здоров'я . Це і є шлях до гармонійних стосунків, усвідомлення себе невід'ємною частиною Всесвіту, духовною самосвідомою особистістю в духовному світі якої лежить душа, вона безсмертна, це особлива інстанція, а її сутність – мисляча людина. Із цих міркувань випливає і погляд на дитину як на явище, на істоту, що з'явилася, прийшла у цей світ, на Землю з певною місією і має її виконати.

Головне завдання, яке стоїть перед педагогами, психологами, суспільством у цілому – створити нового педагога, учня, людину, енергетично духовних, безпосередніх, чутливих, людяних, з особливим ноосферним мисленням, екологічною культурою та національною самосвідомістю. Все це дасть змогу здобувати глибокі знання про навколишнє середовище, екологічний стиль мислення та відповідальне ставлення до природи; вироблення вмінь вирішувати екологічні проблеми через розроблену систему неперервної екологічної освіти. Ураховуючи досвід роботи колективу в даному напрямі, ми прийшли до висновку, що формування національної самосвідомості особистості шляхом навчання і виховання учнів через впровадження природовідповідної (ноосферної) освіти та екологічної безпеки дає усвідомлення того, що особистість – невід'ємна частина природи та ноосфери, яка знаходиться в гармонії із законами та глобальними процесами, що протікають у ноосфері.

Людство загине, якщо не зможе виховати в молоді ставлення до людини як до вищої цінності, яка може вижити в цей час глобальних змін тільки за умови дотримання Космічних законів Єдності, Краси, Гармонії, Любові.

На базі ХЗОШ №22 перед початком впровадження програми «Навчання і виховання учнів через природовідповідну (ноосферну) освіту і екологічну безпеку» були визначені експериментальні класи, в яких при систематичному психолого-педагогічному супроводі постійно проводиться моніторинг ефективності її впровадження шляхом психологічних досліджень. Так з учнями 2-Б, 4-А, 8-А та 10-А експериментальних класів були проведені такі методики та тести: шкільної тривожності Філіпса; Г'ЄРОНА-РУЗЕРА; оперативна пам'ять; домінуючий тип сприйняття С.Єфремцева. Дослідження проводилось до впровадження програми та після. До впровадження програми у деяких учнів відзначалася нестійкість уваги, слабкість активної цілеспрямованої уваги. Переважала пасивна увага, коли діти бездумно реєструють навколишній світ без яких-небудь спроб його розуміння й аналізу. Певна кількість дітей мала низький рівень оперативної пам'яті, такі учні використовували тільки найпростіші способи довільного запам'ятовування і відтворення інформації. Їм дуже важко було запам'ятовувати учбовий матеріал, часто робили помилки, притаманне поверхове мислення. Також невеликій кількості дітей був притаманний підвищений рівень тривожності. Це є підтвердженням впливу страху, який трансформується в негативну енергетику (афект) психологічного простору. За результатами первинного дослідження було скориговано програму «Навчання і виховання учнів через природовідповідну (ноосферну) освіту і екологічну безпеку», відповідно до психолого-фізіологічних особливостей наших учнів. Порівнюючи отримані результати контрольних досліджень з первинними, ми дійшли висновку, що є позитивні зрушення в учнів щодо вміння концентрувати увагу. В результаті роботи з REAL-методиками в учнів покращилася оперативна, короткотривала пам'ять. Метою ноосферної освіти є розвиток двопівкульного мислення, його цілісності. Для цього використовуються можливості всіх сенсорних систем. Це сприяє гармонізації роботи мозку та оптимізації процесів навчання й виховання, що в свою чергу забезпечує розвиток чуттєвості, емоційності, сприяє гармонійному типу мислення. За допомогою методики «Домінуючий тип сприйняття (сенсорні репери)» вчителі використовують на уроках методи, за допомогою яких в ході уроку будуть задіяні всі сенсорні типи сприйняття або окремі, в залежності від того який тип сприйняття притаманний класу. На основі проведених мікродосліджень тривожності школярів можна констатувати зниження середнього рівня тривожності учнів, що є важливим підтвердженням позитивного впливу навчання і виховання учнів через природовідповідну (ноосферну) освіту і екологічну безпеку. Усе це дає підстави стверджувати, що доцільно продовжити дослідницьку роботу в експериментальних класах, щоб зрозуміти якісні результати навчання та виховання майбутніх учнів - випускників та підтвердити стійкість результатів. Необхідно поширити співпрацю з науковцями для створення єдиного інструментарію дослідження ефективності впровадження біоадекватних технологій освіти в навчально-виховний процес. Успішність педагогічної діяльності визначається ноосферою стратегією нових управлінських та психолого-педагогічних завдань та особливостей загальноосвітнього навчального закладу. Вчителі надають великого значення експериментально-дослідницької роботи щодо навчання та виховання учнів через природовідповідну (ноосферну) освіту.

За словами К.Ушинського, дитину виховує «дух» школи. Школа як храм науки — спільне надбання не одного покоління ентузіастів. У нас завжди приділялась особлива увага формуванню в учнів та вчителів почуття національної самосвідомості, дотримання духовних традицій та повага до духу наступності. Коли вчитель малює в своїй уяві образ учня, він, звичайно, орієнтується на вимоги часу, в умовах якого його вихованцю доведеться жити і працювати. Сьогодні найгострішою проблемою не лише школи і сім'ї, але й усієї держави і суспільства слід вважати проблему виховання нового покоління українців. Вчитель розуміє, що необхідно вчити дітей біоадекватному способу пізнання світу, так би мовити, олюднити процес пізнання, допомогти побачити зв'язок реальності з людиною, її працею, талантом, творчістю, життям. Людство загине, якщо не зможе виховати в молоді ставлення до людини як до вищої цінності. Важливою ознакою зрілого громадянського суспільства є його духовне здоров'я, через ставлення один до одного, до соціальних об'єднань людей, до природного довкілля тощо. У цьому контексті великого значення набуває проблема розвитку та виховання особистості (Додаток 3).

Найвищі почуття, особливо моральні, що характеризують високорозвинену в духовному сенсі людину, надихають її на великі справи та благородні вчинки, не даються дитині в готовому вигляді від народження. Вони формуються батьками, родиною, навчальним закладом, суспільством...

Організація та здійснення консолідації зусиль учнів, батьків, вчителів збільшують ймовірність досягнення таких цілей: особистісних – формування етичної, інтелектуальної, комунікативної, естетичної компетентності учнів; становлення їхньої соціокультурної ідентичності; соціальних – соціальна і духовна консолідація учнів, формування ноосферного способу мислення, реалізація соціальних норм довіри і поваги один до одного серед представників різних поколінь, соціальних груп, підвищення соціальної мобільності й конкурентоспроможності особистості.

Педагоги нашої школи реалізують принципи природовідповідності через гармонізацію стосунків учня з собою, оточуючими та зі Світом. Завдання екологічно духовного учителя – виховання екологічної культури учнів, громадянської зрілості, відповідальності перед природою, суспільством, людиною,самим собою, формування ноосферного мислення. Вчителі, які працюють в біоадекватному режимі, створюють на уроках та позакласних заходах атмосферу радості, задоволення.

Педагогічний колектив школи результатом своїй роботі бачить створення шкільного середовища у відповідності з ергономічними вимогами, здоров'язбереження учнів та вчителів, формування національної самосвідомості та розвиток духовності кожної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Бех І. Д. Виховання особистості. У 2 кн. / І.Д. Бех. — К.: Либідь, 2003.
2.Джерело педагогічних інновацій. До 150- річчя від дня народження В.І.Вернадського: Науково-методичний журнал. – Випуск №2(6). – Х.: Харківська академія неперервної освіти, 2014. –212 с.
3. Маслова Н.В. Тайны и явь воспитания. Воспитательный аспект ноосферного образования / Н.В. Маслова. – Симферополь: изд. ФЛП Лемешко К.А., 2011. –168 с.
4. Маслова Н.В.Золотой ключик для учителя: основы ноосферной педагогики/ Н.В.Маслова. – Москва-Севастополь, 2009. – 127 с.
5. Маслова Н.В. Периодическая система Всеобщих Законов Мира / Н.В.Маслова. - М.: Инст. Холодинамики.2005. – 230 с.
6. Клочко В.М. Непрерывное ноосферное биоэнергоинформационное образование на этапах жизненного цикла Человека – проблема непрерывного и дискретного/Ноосферное образование в Украине. Сборник научных статей. ХНАМГ, ОО «Дом Вернадского» / Клочко В.М., Кухтин Е.В. - Х., 2008. – 212 с.
7. Корсак К. Ноотехнології як засіб побудови ноосфери В.Вернадського/ Костянтин Корсак // Вища школа, 2011. – С. 27-35
8. Кремінь В.К. Філософія національної ідеї: Людина. Освіта. Соціум/В.Г.Кремінь. – К.: Грамота. 2010. – 576 с.
9. Ноосферная школа. Концепция / Н.В. Маслова, В.В. Кожевникова, Н.Г. Куликова и др. – М., 2010. – 100 с.
10. Назаренко Г.І. Виховуємо людину. Гуманно-особистісний підхід. Навчальний посібник для студентів середніх, вищих навчальних закладів / Г.І.Назаренко. – Х.: Скорпіон, 2009.- 160 с.

Україна
М.Ю.Кірик, методист кабінету дошкільної, початкової та інклюзивної освіти Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти Закарпатської області;
Л.П.Ходанич, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та психології Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти Закарпатської області

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ТА ТОЛЕРАНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ КРАЄЗНАВСТВА

Кожен народ має право на існування і будує свою систему національного навчання і виховання, яка відповідає його характерним рисам.

Початкова школа - складова загальної системи виховного процесу підростаючого покоління. У молодшому шкільному віці важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї; родини, дитячого угрупування; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, краю, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій, врахувавши, що Україна має древню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді.

Виникла нагальна потреба у розробці нових підходів, форм і методів, шляхів і засобів, а також технологій процесу виховання учнівської молоді України на засадах принципів гуманізму, свободи, демократії, громадянського миру і національної злагоди. Саме тому питання організації процесу виховання в молодших громадян України національної діяльності на основі краєзнавства набуло особливої гостроти й актуальності.

Відомо, що в основу системи шкільного виховання покладено ідею національно-патріотичного виховання, а саме, розвиток української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важливу роль у просвітницькій діяльності посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України (Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015-2019 роки) [5].

Національно-патріотичне виховання – це інтегроване поняття, яке передбачає визнання національних вартостей як визначальних, до яких належать: українська ідея, що втілює в собі прагнення до державності та соборності, патріотизм і готовність до самопожертви у випадку потреби захисту Батьківщини, почуття національної самопошани і гідності, історична пам'ять, повага до державних і національних символів та до Конституції і Гімну України, любов до рідної землі, культури, мови, національних свят і традицій, орієнтація власних зусиль на розбудову Української держави та прагнення побудувати справедливий державний устрій, протидія антиукраїнській ідеології, прагнення до розвитку духовного життя українців. є національно-патріотичне виховання [5].

Відродження України, як держави, неможливе без пробудження національної свідомості українського народу. Сьогодні, як ніколи, на особливу увагу заслуговують усвідомлення й утвердження громадянської приналежності, відродження національних цінностей, а саме, національної (історичної) пам'яті, національної гідності. Історією доведено, що кожна людина, як і кожна нація, розвиваються у просторі й часі, загартовуючи у важких історичних обставинах дух нації. Дух допомагає виживати національній мові, оберігає національну культуру, підтримує традицію. Усвідомлення приналежності до нації має бути стійким, тоді всупереч труднощам і людина, і нація розвивatимуться в продовження заданого історією напрямку, своєю історичною дорогою. Так діє національна (історична) пам'ять. Отже, повернення історичної пам'яті – справа неабиякої ваги для долі нації. До чинників відновлення історичної пам'яті належить: історичний шлях нашого народу, боротьба за волю та незалежність, злети і поневіряння в ярмі чужинських народів тощо.

За визначенням Г.Ващенка, націю творить спільність походження (крові), території, мови, культури, традицій. Але особливо науковець вирізняє свідомість своєї окремості, що є категоричною передумовою її існування [1, с. 97].

Українська нація має свої особливості – фізичні, психічні, ментальні, свої здібності та нахили, вдачу і призначення на землі. Вона втілює в собі духовну спільність, що витворилася на основі історичної долі та спільного прагнення людей до самореалізації. Ось чому головним завданням сучасного українського виховання в цій ділянці – це сприяти становленню в дитини державницького світогляду і громадянського патріотизму.

Проблема виховання патріотизму знайшла своє відображення у вітчизняній (В.Бичко, О.Забужко, І.Надольний, Л.Сохань, І.Стогній та ін.) і зарубіжній (І.Кант, К.Роджерс, Е.Фром та інші) філософії.

До проблеми виховання зверталися як класики педагогічної науки (Я.Коменський, Я.Корчак, С.Русова, Г.Сковорода, В.Сухомлинський К.Ушинський та ін.), так і сучасні науковці (І.Бех, О.Вишневський, О.Савченко, К.Чорна та інші). За К.Ушинським, виховання, створене самим народом, має велику виховну силу, якої немає в найкращих системах, що ґрунтуються на абстрактних ідеях чи запозичені в іншого народу. Він вважав, що «...виховання бере людину всю, якою вона є з усіма її народними і поодинокими особливостями, - її тіло, душу й розум...» [7, с. 262]. У процесі виховання у людини, першою чергою, формується світогляд і характер, а «...характер і є саме той грунт, в якому корениться народність». Особливе занепокоєння нині викликає відсутність у більшості українців усвідомлення себе як частини народу, співвіднесення своє діяльності з інтересами нації. Тому потрібне системне виховання, і починається воно з початкової ланки навчання.

Школа – другий етап виховного процесу (після дошкільного в батьківській родині) та перший (за О.Вишневським) етап раннього етнічно-територіального самоусвідомлення і встановлення приналежності до громадянства, тобто, фундамент національно-патріотичного виховання. Він припадає на дошкільний і молодший шкільний вік. На цьому етапі формується почуття патріотизму та відбувається виховання справжнього громадянина-патріота у процесі навчання (прояв любові до рідного краю, до Батьківщини, шанування батька, матері, повага та турбота до старшого покоління, знання свого родоводу, національних традицій, формування відчуття єдності державою, з природою, турбота про її охорону та примноження багатств рідної землі. Здійснювати таке виховання має педагог-патріот. На жаль, якщо відсутнє почуття народності та палкий патріотизм у педагога, то найвища професійна компетентність та майстерність не забезпечать відповідне виховання учнів через навчання [2].

Сьогодні потрібні нові підходи до виховання молодших школярів. Такі підходи зазначені у методичних рекомендаціях щодо впровадження нової Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (16.05.2015 р., далі Концепція). Концепція передбачає комплексну систему і цілеспрямовану діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації [5].

Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування незалежно від національної приналежності особистісних рис громадянина Української держави, духовності, трудової, моральної, розумової, естетичної, правової, фізичної та екологічної культури [5].

Разом з тим, набуває особливої актуальності в умовах становлення державності національно-етнічне виховання молодших школярів, метою якого є формування особистості з глибоким відчуттям своїх коренів, роду, родини, народу; розвиток кращих ментальних рис дитини, пробудження інтересу та прищеплення глибокої любові до рідної мови, літератури, історії, поваги до символів, традицій та звичаїв українців.

Виховання учнів початкових класів здійснюється у процесі навчально-пізнавальної діяльності з принципів: історичної і соціальної пам'яті (збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності); полікультурності (формування в дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприйняти українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської); міжпоколінної наступності (зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні). У початковій школі необхідну інформацію несуть навчальні предмети (літературне читання, українська мова, природознавство, «Я у світі», музичне і образотворче мистецтво, культура добросусідства, християнська етика).

Переконані, що надбання народу передаються з покоління в покоління. Народність українського виховання визначають його історія, мова, культура, побут, етнос, традиції, духовність, мораль, етикет, гумор тощо. Саме ці складові зумовлюють специфічні особливості системи виховання кожного народу.

За К.Ушинським, «усяка жива історична народність є найпрекраснішим створінням Божим на землі, і вихованню лишається тільки черпати з цього багатого й чистого джерела» [7].

Мова – це духовний код нації. У нашої нації – українська мова. Мова кожного народу створена самим народом. К Ушинський вважав мову не лише «найповнішим і найвірнішим літописом» життя народу, але й «найбільшим народним наставником». З погляду педагога, мова народу – кращий цвіт усього його духовного життя, у мові одухотворяється весь народ і вся його батьківщина. Мова – це найважливіший і найміцніший зв'язок, який з'єднує минулі, сучасні і майбутні покоління народу в одне історичне живе ціле. Саме тому, важливим є формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації. Формуючи культуру спілкування, доцільно збагачувати мовлення молодших школярів українськими формами звертання та формулами мовленнєвого етикету, пробуджувати інтерес до походження цих формул, показувати їх зв'язок із національними традиціями і звичаями українців.

Виховання починається з родинних установок дитини, які підсилюються відповідно підібраними засобами, прийомами і методами педагогічного впливу в процесі навчання у школі. В.Сухомлинський з цього приводу писав: «Все починається від матері. І почуття любові до Батьківщини починається від любові до матері. Любов до матері, до батька, до дідуся і бабусі, братів і сестер – ось перша школа виховання почуття любові до самого дорогого і святого – до Батьківщини» [6, с.79]. Отже, у родині закладаються (або не закладаються) підвалини духовності, моралі, патріотизму, культури і почуття національної приналежності й свідомості. Саме тому важливо, щоб була взаємодія вихователів родини, школи та громадськості. Однак, вчитель початкових класів має пам'ятати, що до вступу до школи дитина розмовляла рідною (материнською) мовою. Наприклад, характерною особливістю Закарпаття є вживання діалектної мови, тому частина першокласників українських закарпатців розмовляє мовою Олександра Духновича (додаток 1).

Мову такої дитини потрібно розумно виправляти, наголошуючи, що так ми розмовляємо вдома, а у школі ми вчимося правильно розмовляти. Різкі зауваження вчителя щодо мовлення дитини можуть негативно впливати на неї (може розвиватися комплекс неповноцінності, або дитина зовсім відмовляється спілкуватися з учителем). Тому вчителеві потрібно підтримувати тісний зв'язок з батьками, залучаючи їх до шкільного життя дітей, наголошуючи на дотриманні культури мовлення і в сім'ї.

У наукових положеннях К.Ушинського вперше обґрунтовано поняття «малої батьківщини» й окреслено стратегічний напрям його формування шляхом запровадження батьківщинознавства, а також на працях В.Сухомлинського, який підкреслював діяльнісний характер патріотизму, базується необхідність вчити дітей шукати своє місце в житті країни. Починати потрібно з вивчення історії рідного села, міста, краю.

На першому етапі цієї роботи варто запропонувати вихованцям завдання з історії виникнення та походження назви свого села, селища, міста, вулиць. Під час цієї пошукової роботи учні звертаються до батьків, дідусів, бабусь, старожилів, сімейних фотоархівів, фотоальбомів. Тільки творча співпраця батьків, дітей і вчителя позитивно впливає на формування класного колективу, виховання в учнів людяності, поваги до старших, доброзичливого ставлення до товаришів, сусідів.

Чільне місце на уроках літературного читання та української мови повинно займати використання малих фольклорних форм – загадок, лічилок, мирилок, приказок і прислів'їв, народних прикмет, казок, дитячих пісень, колискових, щедрівок, колядок, веснянок, закличок тощо. Наприклад, лічилки, ігри бабусь, дідусів українців Закарпаття допомагають вибудувати місточок зв'язку між поколіннями (додаток 2).

Велику виховну роль відіграє як місцевий, так і український дитячий фольклор. Молодшим школярам цікаво пограти у давні ігри закарпатських українців (додаток 3):

Невід'ємними складниками уроків літературного читання є уроки позакласного читання, на яких мають бути продумані виховні бесіди, пізнавальна інформація про Україну, її людей і події, пов'язані з ними, складання усних і письмових текстів, читання творів на екологічну тематику, толерантне відношення до різних національностей тощо. Наприклад, вірш закарпатського дитячого поета Степана Жупанина «Рідна мова» вчить учнів шанувати материнську мову (додаток 4).

Виховувати любов до рідного краю допомагає дитяча поезія, яку доцільно пропонувати учням (додаток 5).

Відомо, що невід'ємною складовою уроків літературного читання є аналіз змісту текстів для читання, тому доцільно добирати такі тексти, щоб дають можливість виховувати в молодших школярів любов до рідного краю і своєї Батьківщини, повагу до національних традицій і символів українського народу, повагу до людей інших національностей, їхніх звичаїв і традицій, почуття гордості за відомих людей України, турботливе ставлення до цінностей і надбань нашої країни. Наприклад, учні початкових класів однієї з ужгородських шкіл презентували історичний матеріал (додаток 6). Доцільно запропонувати учням написання творів про земляків, які прославили рідний край, село, селище, місто, край.

Виховання - це забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших. вірш Марійки Підгірянки «Шана старшим», «Родина» та «Мій дідусь» (додаток 7)

У початковій школі вчитель формує в своїх вихованців кращі риси української нації – працелюбність, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини засобами поезії та народних прислів'їв, приказок, казок закарпатських поетів Степана Жупанина та Володимира Ладижця (додаток 8).

Прослухавши казку «ХВОРОБА ПЛАНЕТИ», учні впізнають планету і мають власні судження щодо «хвороби» планети та її «лікування» (додаток 9).

Таким чином, формування національної самосвідомості, патріотичних почуттів та толерантності учнів початкових класів має здійснюватися у процесі навчально-пізнавальної діяльності через складові змісту навчальних предметів, зокрема внесення в них краєзнавчих матеріалів, гуманізацію взаємин між учителем та учнями; дотримання демократичного стилю спілкування з учнями; створення умов для творчої самореалізації кожної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващенко Г. Виховний ідеал / В. Ващенко. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – С. 101–102.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки /[Електронний ресурс] – Режим доступу: Інтернет ресурс http://pidruchniki.com/15890315/pedagogika/duh_natsiyi.
3. Матеріали ІІІ обласної науково-практичної конференції: Олександр Духнович і освіта Закарпаття. - Ужгород, Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2005. - 104 с.
6. Сухомлинський В. О. Родина в серці / В. О. Сухомлинський. – М. : Молода гвардія, 1980. – 75 с.
7. Ушинський К. Д. Твори : [в 6 т.] / К. Д. Ушинський. – К. : Рад. шк., 1954. – Т. 1. – 54 с. ; С.121-133.

Україна
Г.В.Палічева, методист Комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради Херсонської області

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ВЗАЄМОДІЇ ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ІЗ ОБ'ЄКТАМИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ» НА БАЗІ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ» ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ХЕРСОНЩИНИ

Проблема збалансованого природокористування важлива для сучасної України. Погіршення екологічної ситуації викликає потребу в підвищенні обізнаності населення з питань екологічно-грамотного природокористування. Актуальність цієї думки підтвердилась на Конференції Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у Ріо-де-Жанейро – Саміт «Ріо+20» (червень 2012). Учасники Конференції визначили екологізацію як процес проникнення екологічних знань та законів у всі сфери людського життя, парадигмою розвитку третього тисячоліття. Саме екологізація може підвищити значення екологічної освіти у житті сучасної людини для формування екологічної свідомості. Її розвиток є головною передумовою суттєвих змін у взаємодії людини та природи за умови сформованості основних компонентів її структури: когнітивного (сформованість екологічних знань), поведінково-діяльнісного (сформованість екологічно-виваженої поведінки та потреба у природоохоронній діяльності) та мотиваційно-ціннісного (любов та бережливе ставлення до природи).

Одним з основних завдань позашкільної еколого-натуралістичної освіти є формування в учнів цілісної екологічної свідомості на основі засвоєння системи інтегрованих знань про природу. Це вимагає підвищення якості знань шляхом конкретизації теоретичних відомостей, якими перенасичуються учні у загальноосвітніх навчальних закладах, натуралістичними методами, що передбачають безпосередні контакти і взаємодію з об'єктами живої природи на практиці, під час проведення екскурсій, експедицій, польових практик. Розуміння сучасного стану природи, її різнорівневе вивчення на аутекологічному, демекологічному та синекологічному рівнях можливе лише при безпосередньому спілкуванні з природними об'єктами та порівнянні їх з еталонними комплексами, які зберігаються на теренах заповідних територій.

Максимально ефективно використовувати унікальність природних екосистем рідного краю на Херсонщині, яка входить до регіону з високим рівнем антропогенних змін природного середовища, можливо тільки на базі природного заповідного фонду. Під природно - заповідним фондом ми розуміємо заклади заповідних територій, які мають високий потенціал та ресурси для формування екологічної свідомості: збережені природні об'єкти, штат наукових співробітників, фахівці з екологічної просвіти, екскурсоводи, структурні підрозділи, музеї, наявність інфраструктури туристичних послуг, тощо. Природний заповідний фонд Херсонської області містить 79 об'єктів, серед яких два біосферних заповідника та три національних природних парка.

Однак організація і проведення експедицій, екскурсій у співпраці з об'єктами природно заповідного фонду недостатньо реалізує потенціал заповідників для успішного формування екологічної свідомості учнівської молоді, про що свідчить багаторічний досвід педагогів Центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді. Саме тому виникла необхідність дослідження педагогічних умов екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу і об'єктів природно заповідного фонду.

Огляд літературних джерел свідчить про відсутність спеціальної методичної літератури з організації дослідницької діяльності учнівської молоді на базі природно-заповідного фонду, немає відпрацьованої, чіткої схеми взаємодії позашкільних закладів та об'єктів фонду.

Тому виникає необхідність у розробці нових програм гуртків позашкільної освіти, створення методичної літератури, робочих зошитів з питань екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу і об'єктів природно - заповідного фонду.

Зазначене вище зумовило вибір теми дослідження: «Екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу із об'єктами природно заповідного фонду»

Об'єкт дослідження: навчально-виховний процес позашкільного закладу.

Предмет дослідження: педагогічні умови екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу з об'єктами природно - заповідного фонду.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу з об'єктами природно - заповідного фонду.

Завдання дослідження:

- дослідити сучасні підходи до екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу й об'єктів природно заповідного фонду в педагогічній теорії та практиці;
- уточнити структуру, сутність, поняття «екологізація», екологічного світогляду як результату процесу екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді, визначити компоненти, критерії, показники сформованості заданої якості;
- розробити, визначити та експериментально перевірити педагогічні умови екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу і об'єктів природно заповідного фонду.

За результатами дослідження розробили:

- програму гуртка «Дослідники заповідних стежок»;
- науково-методичний посібник «Екологізація дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу і об'єктів природно заповідного фонду»;
- робочі зошити-путівники для учасників екологічних експедицій: «Унікальний світ Асканії-Нова», «Унікальний світ Чорноморського біосферного заповідника», «Унікальний світ Олешківських пісків»;
- фотовиставку «Заповідний світ Херсонщини в об'єктиві юнната».

Наукова новизна та теоретичне значення полягає у тому, що вперше будуть визначені педагогічні умови екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного закладу і об'єктів природно - заповідного фонду; уточнено сутність поняття «екологізація» стосовно дослідницької діяльності учнівської молоді.

Дістануть подальшого розвитку принципи і методи формування екологічної свідомості. Будуть визначені компоненти, критерії, показники рівня сформованості заданої якості.

На початковому етапі було проаналізовано науково-методичну літературу з проблеми дослідження у наукових доробках С. Деряб, В. Ясвіна, Д. Кавтарадзе, І. Звєрєва, Б. Ліхачова, В. Панова, Г. Пустовіт,В. Вербицького та інших.

У сучасній педагогіці існують різні тенденції щодо орієнтації екологічної освіти в аспекті пріоритету формування тих або інших підструктур екологічної свідомості. Так, Д. Кавтарадзе вважає, що головне в екологічній освіті - формування відповідного світогляду, формування екологічної свідомості. Він відзначає, що сучасна екологічна освіта просякнута духом прагматизму, підкреслює, що необхідно «повернутись до природи у значенні відчування, враження, розуміння нероздільності з нею – це виховне завдання більш важке, ніж розробка теоретичних програм».

У працях С. Дерябо, В. Ясвіна екологічна свідомість, трактується як сукупність уявлень про взаємозв'язки у системі «людина – природа» і в самій природі, існуючого ставлення до природи, а також відповідних стратегій взаємодії з нею. Екологічна свідомість – це вищий рівень психічного відображення природного, штучного і соціального середовища та свого внутрішнього світу; рефлексія місця та ролі людини в екологічному світі, а також саморегуляція цього відображення.

Особливий акцент Г. П. Пустовіт ставить на організацію у позашкільних закладах дослідницької роботи екологічного спрямування безпосередньо у природі, під час екологічних експедицій на заповідних територіях.

Педагогічний досвід формування екологічної свідомості учнів шляхом організації дослідницької роботи з використанням ресурсів заповідних територій мають такі позашкільні заклади обласного підпорядкування, як комунальний заклад Львівської обласної ради «Обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді», Вінницька обласна станція юних натуралістів, Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, комунальний заклад Сумської обласної ради «Обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю» та Національний еколого-натуралістичний Центр учнівської молоді.

Серед форм співпраці позашкільних навчальних закладів з об'єктами природно- заповідного фонду можна виділити:

відкриття гуртків на базі природно - заповідного фонду із залученням їх спеціалістів, фахівців; спільне проведення еколого-освітніх акцій, заходів, екскурсій, експедицій; виконання проектів в ході дослідницької роботи; організація роботи еколого-натуралістичних шкіл передового досвіду, наметових таборів, польової практики на базі ПЗФ із залученням спеціалістів; дослідницька робота під керівництвом фахівців ПЗФ на екологічних стежках в межах заповідних територій; створення навчально-просвітницьких екологічних центрів.

Для реалізації завдань дослідно-експериментальної роботи педагогами Центру встановлено зв'язки із партнерами з числа природно-заповідних установ Херсонщини: біосферний заповідник Асканія-Нова ім. Ф.Е. Фальц-Фейна; Чорноморський біосферний заповідник; Національний природний парк «Олешківські піски».

На базі біосферного заповідника Асканія-Нова ім. Ф.Е. Фальц-Фейна для вирішення завдань роботи відкрито два гуртки: «Основи екологічних знань» та «Юні друзі природи». Керівниками цих гуртків за сумісництвом працюють фахівці заповідника: Весела С. О. - завідувач сектору екологічної пропаганди заповідника та Чорнобаєва О. Л. – екскурсовод.

Методична і навчально-виховна робота закладу з виконання завдань дослідно-експериментальної роботи передбачена у плані роботи закладу на 2015 рік.

Конкретизація завдань дослідно-експериментальної роботи була розглянута на педагогічній раді Центру. Створено Науково-методичної раду. У процесі дослідно-експериментальної роботи розширилися функціональні обов'язки членів педагогічного колективу, які передбачають участь педагогів у науково-методичній роботі, пов'язаній з експериментальною діяльністю, прояв ініціативи щодо організації та проведення методичних заходів, або участі в них, узагальнення напрацьованих матеріалів з проблеми дослідження, сприяння саморозвитку і самореалізації вихованців.

Підписано договори про співпрацю педагогічного колективу Центру з науковими установами природно - заповідного фонду Херсонської області: біосферний заповідник Асканія-Нова ім. Ф.Е. Фальц-Фейна; Чорноморський біосферний заповідник; Національний природний парк «Олешківські піски».

Хід виконання дослідно-експериментальної роботи активно висвітлюється у засобах масової інформації. З метою забезпечення доступності інструктивно-методичних матеріалів усім учасникам виконання проекту на офіційному сайті комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради створено відповідний тематичний розділ, який постійно поповнюється новими документами та матеріалами (режим доступу http://junnat.kherson.ua/experiment.htm). Так, у підрозділі «публікації» можна ознайомитися із думками, наробками та досвідом педагогів Центру з теми дослідження, які опубліковані у 2014 році у збірках тез доповідей Всеукраїнських конференцій.

Психологічна підготовка педагогічного колективу до дослідно-експериментальної роботи проходила за напрямами: діагностика рівня готовності педагогічних кадрів до інноваційної діяльності; експертиза та оцінка професійної готовності керівників гуртків до експериментальної роботи.

Для визначення готовності до інноваційної діяльності використовуються діагностичні картки «Карта діагностики рівня готовності вчителя до інновації», «Карта вивчення та оцінки рівня інноваційної культури педагогічного працівника» (за Макагон Є.В.), «Карта експертизи та оцінки вмінь творчої та дослідно-пошукової діяльності» (за Макагон Є.В.).

В результаті аналізу психолого-педагогічної підготовки колективу до дослідно-експериментальної роботи встановлено, що всі педагогічні працівники мають вищу освіту, проте тільки 9 (56,25 %) біологічну освіту (з них 88,8% педагогічну, 11,1% - не педагогічну), останні 7 чоловіка (43,75 %) мають інші спеціальності, проте педагогічні.

Аналізуючи картку діагностики рівня готовності педагога до інновації, виявлено, що вибірковий середній показник педагогічного колективу становить 78,01625 %, що відповідає високому рівню готовності до інновації. Педагоги готові освоювати нововведення, проявляють яскраву виражену стійку творчу активність і продуктивність, наявні цінності творчості в педагогічному колективі; володіють технікою організації і проведенні дослідно-експериментальної роботи, що приводить до моделювання нового педагогічного досвіду, розробки власних інноваційних методик; вміють і здатні оцінити свій індивідуальний стиль діяльності і побудувати план розвитку своєї педагогічної діяльності, володіють здібностями до її прогнозування і проектування.

Варіанти вибірки однорідні (v=13,76%), інтервал можливої зміни значення даних Xmin= 58,9 - Xmax=98,2 (R=39,3). Середній арифметичний показник рівня готовності до інноваційної діяльності педагогічного колективу Центру суттєво не відрізняються (S2=115,31, S=10,738)

Для успішного проведення експериментально-дослідної роботи педагоги мають вільно творити нове з дотриманням принципу спадкоємності, що проявляється у вигляді такого явища, як інноваційна культура. Педагогічний колектив характеризується високим рівнем (xcp=80,07%) інноваційної культури, що включає в себе знання, уміння й досвід комплексного впровадження й усебічного освоєння нового при збереженні в інноваційній системі динамічної єдності старого, сучасного й нового.

Одним з головних елементів готовності до інноваційної діяльності є операційний компонент готовності під яким розуміють сукупність вмінь та навичок практичного вирішення завдань у процесі педагогічної діяльності.

Для визначення рівня вмінь творчої та дослідно-пошукової роботи використовували діагностичну карту (за Макагон Є.В.) та встановили що показник середній (xcp=75,375%).

Вибіркове середнє арифметичне професійної готовності педагогічного колективу до експериментальної роботи (за Макагон Є.В.). становить 59,6964% (середній рівень). Такий рівень свідчить про сформованість відповідної системи ціннісно-смислових орієнтацій, не готовності до ризику, середнім рівнем мотивації уникнення невдач. Тому на І етапі дослідно-експериментальної роботи стоїть завдання підвищити рівень професійної готовності педагогічного колективу до експериментальної роботи за допомогою проведення консультацій, школи молодого педагога, педагогічних рад та круглих столів.

Відповідно до завдань дослідно-експериментальної роботи розроблено план засідань «Школи педагогічної майстерності» та «Практикуму молодого педагога»:

звертаємо увагу на:

- ✓ проміжні результати діяльності: постійна участь учнів у експедиційному практикумі на територіях природно-заповідного фонду;
- ✓ «Вивчення видового різноманіття Північного Причорномор'я» на базі Чорноморського біосферного заповідника;
- ✓ «Вивчення видового різноманіття Микільського заказника зміїв» разом із науковими працівниками Чорноморського біосферного заповідника, вченими Херсонського державного університету;
- ✓ «Вивчення біорізноманіття адвентивних та ендемічних життєвих форм у біосферному заповіднику Асканія-Нова», обласна дитяча екологічна експедиція;
- ✓ екскурсії до Миколаївського зоопарку, музею Чорноморського біосферного заповідника;
- ✓ «Вивчення біорізноманіття Олешківських пісків» експедиція до національного природного парку «Олешківські піски»;
- ✓ «Міжнародні дні спостереження за птахами на базі біосферного заповідника Асканія-Нова.

Особлива увага приділяється дослідницькій роботі учнів, участь із результатами досліджень в інтелектуальних обласних і всеукраїнських конкурсах та акціях.

Тематика дитячих дослідницьких робіт пов'язана із унікальними об'єктами природи Херсонської області та особливістю їх екології у зв'язку зі специфічними умовами нашого регіону:

- ✓ «Трентеполія в аерофітоні Херсонської області» - І місце у біологічному форумі «Дотик природи» (м. Київ), І місце у фінальному етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології (березень, 2015, м. Вінниця) ;
- ✓ «Біоморфологічні дослідження берези дніпровської в умовах північного Причорномор'я» - І місце у ІІ етапі МАН (секція зоологія та ботаніка);
- ✓ «Дослідження параметрів розвитку популяцій червоних каліфорнійських черв'яків в умовах міста Херсона» - ІІ та ІІІ місце у ІІІ етапі МАН (секція агрономія, охорона довкілля);
- ✓ «Вивчення біоіндикаційної здатності аерофітонових водоростей» - ІІ місце у ІІ етапі МАН (секція екології);
- ✓ «Екологічні дослідження берегової зони річки Вірьовчиної» - ІІІ місце у ІІ етапі МАН (секція охорона довкілля), робота вийшла у фінал міжнародного конкурсу «Юнацький водний приз»;
- ✓ «Особливості перебування журавля сірого (Grus grus L.) у регіоні біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна» (ІІІ місце в міському етапі олімпіади з екології);
- ✓ «Аналіз складу черепашок двостулкових молюсків у прибережній смузі Чорного моря» (ІІ місце у фінальному етапі Всеукраїнського біологічного форуму «Дотик природи»; ІІ місце в обласному етапі МАН).

Для ефективного виконання ІІ (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи передбачається:

- визначення педагогічним колективом теоретико-концептуальних засад екологічного виховання ресурсами природно-заповідного фонду;
- уточнення сутності поняття «екологізація», екологічного світогляду як результату процесу екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді, визначення компонентів, критеріїв, показників сформованості заданої якості;
- визначення й обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування екологічної свідомості як результату екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у співпраці позашкільного навчального закладу та об'єктів природно - заповідного фонду;
- добір діагностичних методик дослідження.

Україна
О.В.Пасікова, завідувач дошкільного навчального закладу №21Вінницької міської ради Вінницької області;
Н.С.Клунська, вихователь-методист дошкільного навчального закладу №21 Вінницької міської ради
Вінницької області

ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА - ПАТРІОТА В СУЧАСНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЯК ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА

Актуальність проблеми. В умовах формування в Україні громадянського суспільства, яке передбачає розбудову Української суверенної, правової, демократичної держави, особливо гостро постає потреба в становленні громадянина як культурно-освіченої, творчої, високодуховної, всебічно розвиненої, з почуттям патріотизму. Одним з пріоритетних напрямів сучасної освіти є виховання особистості на засадах загальнолюдських, національних і патріотичних цінностей. Дошкільна освіта є першою ланкою в системі освіти у становленні та розвитку дитини-українця.

Теоретичний аналіз засвідчує, що в практиці сьогодення проблема громадянсько-патріотичного виховання розробляється на державно – програмному, концептуальному та практичному рівнях.

Особливе занепокоєння нині викликає загостренні суперечності між:

- необхідністю розроблення сучасних підходів до організації громадянсько-патріотичного виховання дитини;
- недосконалістю критеріїв і показників рівнів сформованості громадянських якостей дошкільників, які зумовлюють їхній розвиток в сучасних умовах.

Оскільки громадянсько-патріотичне виховання набуває сьогодні особливого значення, то виникає гостра потреба у визначенні основних засад, цілей, напрямів, змісту, форм і методів, які цілеспрямовано та ефективно забезпечували б процес розвитку і формування громадянина-патріота, тобто особистості, в якій органічно поєднуються високі моральні чесноти, громадянська зрілість, патріотизм, професійна компетентність, самоактивність, творчі начала, потреба у самовдосконаленні, почуття обов'язку й відповідальності перед суспільством, Батьківщиною.

Метою інновації є створення інтегрованої системи роботи та методичного супроводу з формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку.

Маючи достатній досвід педагогічної практики, в міру своїх можливостей, ми взяли за мету створення моделі громадянсько-активної і патріотично-вихованої особистості майбутнього громадянина-патріота України.

Важливим напрямом громадянського виховання є прилучення до народознавства - вивчення культури, побуту, звичаїв рідного народу. Формування патріотичних почуттів дітей дошкільного віку має поєднуватися з вихованням їх у дусі миру.

Комплекс відповідних знань, особистісних якостей та рис характеру, які мотивують особистість поводитися як свідомий громадянин та патріот: патріотична свідомість, громадянська відповідальність, ініціативність та активність; повага до Конституції, законів Української держави, висока правосвідомість; досконале знання державної мови, турбота про піднесення її престижу; повага до батьків та свого народу, його традицій; усвідомлення своєї національної належності; дисциплінованість, працьовитість, творчість, турбота про екологію та природу; фізична досконалість; висока національна культура та міжнаціонального спілкування; толерантність, шанобливе ставлення до культури, традицій та звичаїв народів України.

Важливим напрямом громадянського виховання є правове виховання дітей, яке полягає у прищепленні їм елементарних правових знань, формуванні найпростіших навичок правової поведінки, виховання поваги до батьків, оволодіння знаннями і дотримання законів України.

Моральне виховання. Дошкільний вік як період становлення особистості має свої потенційні можливості для формування вищих моральних почуттів, до яких і відноситься почуття патріотизму. Саме в цей період становлення особистості, коли формуються основи характеру, засвоюються моральні норми поведінки й моральні якості особистості.

Найважливіша складова потенціалу нації - здоров'я і фізична підготовка дітей. Основи здоров'я закладаються в період раннього та дошкільного дитинства. Збереження та зміцнення здоров'я кожного малюка, формування відповідального ставлення до здоров'я як найвищої індивідуальної та суспільної цінності є пріоритетним завданням суспільства, родини та ДНЗ.

Екологічне виховання - це формування в дітях доброти по відношенню до природи. Екологічне виховання передбачає обґрунтування для дітей недозволенності шкоди природі, прищеплення їм любові до краси оточуючого світу і свідомого дбайливого ставлення до нього. Формування реалістичних уявлень про явища природи, практичних умінь, дбайливого ставлення до її компонентів - важливий напрям у вихованні патріотичної особистості.

Трудове виховання - цілеспрямований процес формування у дітей трудових навичок і вмінь, поваги до праці дорослих, звички до трудової діяльності. Трудове виховання дітей дошкільного віку передбачає привчання їх до самообслуговування, трудових дій, ручної і господарської праці.

Провідне місце у формуванні особистості у вихованні патріотичних почуттів займає естетичне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси.

Правильне родинне виховання – запорука розвитку не лише окремої особистості, але й українського народу. Адже саме в сім'ї закладається духовна основа дитини, її мораль, самобутність національного світовідчуття та світорозуміння. Родина є першою академією, де формується духовний світ дитини.

Кінцевою метою нашої роботи є формування особистості випускника ДНЗ №21, громадянська свідомість якого міститиме такі складові.

Правосвідомість - усвідомлення своїх прав, свобод, обов'язків, ставлення до Закону. Правосвідомість охоплює знання, почуття, волю і сферу духовного досвіду особистості.

Досконале володіння українською мовою, постійна турбота про піднесення її престижу та впровадження її в усі сфери життя суспільства.

Найважливішою складовою громадянської свідомості є моральність особистості. Вона включає гуманістичні риси, що являють собою єдність національних і загальнолюдських цінностей: доброту, увагу, чуйність, милосердя, толерантність, совість, чесність, повагу, правдивість, працелюбність, справедливість, гідність, терпимість до людей, повагу і любов до своїх батьків, роду. Названі якості визначають культуру поведінки особистості.

Організаційні аспекти формування громадянина-патріота в дошкільному навчальному закладі №21 м. Вінниці. Підготовленість педагогів до здійснення процесу формування громадянина-патріота передбачає наявність відповідного рівня професійної компетентності, професійної майстерності, а також здатності до саморегуляції на вирішення завдань громадянсько-патріотичного виховання дошкільника. З метою підготовки педагогів до громадянсько-патріотичного виховання дошкільників ми розробили і впроваджуємо методичні заходи, направлені на удосконалення професійної майстерності з даного питання.

Слід зазначити, що базовим інститутом у системі формування патріотизму є сім'я. Саме в ній створюється психологічна основа орієнтації майбутнього громадянина, закладаються перші поняття про «малу Батьківщину».

Усвідомлення того, що дитячий садок повинен стати середовищем, яке забезпечує емоційно-психологічну захищеність і душевний комфорт особистості, формування в неї громадянської освіти та свідомості, соціальної відповідальності за національно-культурне відродження України, спонукало педагогічний колектив нашого дошкільного закладу вийти у своїй роботі на новий якісний рівень, переосмислюючи свою роль у вищезазначених процесах.

Громадянсько-патріотичні почуття за своєю природою - інтегральні, оскільки об'єднують в одне ціле всі сторони розвитку особистості: моральну, трудову, розумову, естетичну, фізичну. Тому ми створили модель освітнього середовища громадянсько-патріотичного виховання дошкільника ДНЗ №21 м. Вінниці.

Виховний процес здійснюється з використанням сучасних педагогічних технологій: особистісно-орієнтовної освіти, формування творчої особистості, КТВ.

В основу нашого дослідження ми поклали такі принципи: гуманізації, історизму, диференціації, інтегративності, принцип розвиваючого навчання тощо.

Насамперед розпочали з створення предметно-розвиваючого середовища для формування громадянина-патріота. Облаштовуючи свій дитячий садок, ми прагнули зробити його затишним, приємним для перебування дітей, і разом з тим, організовуючи для своїх вихованців життєвий простір у групових приміщеннях, враховуючи його величезну значимість для становлення особистості громадянина-патріота. **У дошкільному закладі створені матеріальна та навчальна бази та відповідне розвивальне середовище:**

- в фойє та приміщеннях ДНЗ оформлено стенд „Моє рідне місто", де розміщені світлини неповторних архітектурних споруд, видатних місць Вінниці та виставковий стелаж, де періодично оформлюються тематичні виставки поробок до народних та державних свят,
- групах оформлено українські куточки національної та народної символіки, де розміщено герб та прапор України, українські рушники, сорочки-вишиванки, посуд, іграшки тощо,
- осередки мисленнєвої діяльності «Пізнайко» доукомплектовано блоком «Моя Батьківщина», де розміщуються матеріали з патріотичного виховання, а саме зображення символів України, таблиці до народних свят, зображення про козаків та їх героїчні подвиги тощо,
- доукомплектовано ППД нашого дошкільного закладу «Використання опорних схем та розвивально-корекгурних таблиць в краєзнавчій роботі з громадянсько-патріотичного виховання дошкільників»;
- укомплектований матеріал «З нами разом вчиться казка», «Казка як складова освітнього процесу», «Методи ТРВЗ в роботі з казкою», «Казковий дивосвіт В.Сухомлинського».

У нашому ДНЗ створена цілісна система всебічного розвитку особистості майбутнього громадянина-патріота України. Для реалізації моделі формування громадянсько-активного і патріотично-вихованого дошкільника авторською групою педагогів дошкільного закладу під керівництвом вихователя-методиста Н.С.Клунської було розроблено програму громадянсько-патріотичного виховання «Ростимо громадянина», де врахували вікові особливості старших дошкільників, матеріали рідного краю та можливості дошкільного закладу.

Важливим напрямом громадянського виховання є прилучення до народознавства. З метою підвищення ефективності народознавчо-краєзнавчої роботи в дошкільному закладі створено перспективне планування.

Ознайомлення дошкільнят із рідним містом може стати тією основою, навколо якої інтегруються всі види дитячої діяльності. На виконання програми створено проект «Місто мого дитинства» та інформаційно-методичне забезпечення до нього.

Для забезпечення ефективності краєзнавчої роботи в дошкільному закладі розроблено перспективне планування екскурсій по рідному місту.

Фізкультурно-оздоровча робота у дошкільному закладі включає різні види діяльності. В розклад занять всіх дошкільних груп введено «Оздоровчі хвилинки» та «Етюди гармонії та здоров'я», спортивні ігри.

Найбільш актуальними для громадянсько-патріотичного виховання є ознайомлення з козацькою педагогікою. Для ознайомлення дітей із славною сторінкою історії України - козаччиною, з відомостями про Запорізьку Січ та запорізьких козаків - відважних захисників України для дітей старшої групи №11 організовано роботу гуртка «Козацький гарт», керівник – вихователь Мудрицька О.Ю.

Формування реалістичних уявлень про явища природи, практичних умінь, дбайливого ставлення до її компонентів - важливий напрям у вихованні патріотичної особистості. Подорожуючи екологічною стежкою, формуємо екологічно доцільну поведінку, здоровий спосіб життя, активну екологічну позицію наших вихованців, постійний систематичний самоконтроль за своєю природовідповідністю.

Важливим напрямом громадянського виховання є правове виховання дітей. Працюючи за програмою «Я – маленька людина», розробили систему роботи з правового виховання та навчально-методичне забезпечення до неї.

Дошкільний вік як період становлення особистості має свої потенційні можливості для формування вищих моральних почуттів, до яких і відноситься почуття патріотизму. З метою формування високоморальної людини, справжнього громадянина, використовуємо досвід педагогів-корифеїв, зокрема твори В.О.Сухомлинського.

Велику цінність для виховання патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку має гра, яка виражає зв'язок дитини із суспільством. З метою розвитку почуттів любові до Батьківщини, поваги, дбайливого ставлення до рідних проводимо ігри: «Ласкаві слова рідним», «Як підняти настрій мамі», «Моє словечко лежить недалечко», «Красуня мама (бабуся)» та інші. Беручи це до уваги, розроблено та укомплектовано ігри з патріотичного виховання.

Трудове виховання у нашому дитячому садку - цілеспрямований процес формування у дітей трудових навичок і вмінь. Свою роботу проводимо за такими напрямками: «Помагайко» – надання посильної допомоги працівникам ДНЗ, своїм друзям, членам своєї сім'ї; «Ми – чергові» - виконання обов'язків чергових по столовій, заняттях, в куточку природи; «Наш майданчик – найкращий» - колективна праця на майданчику; «Наш город» - вирощування овочевих культур; «Трудівник»- проведення уроків ввічливості, прибирання ігрових куточків; «Радість» – участь у виставках наробок, зроблених своїми руками.

Не можна не спинитися на збагаченні світу наших вихованців засобами художньо-естетичного виховання. Велике задоволення приносить малятам участь в роботі драматичного гуртка (кер. Мархель О.В.).

На виконання програми «Ростимо громадянина», у відповідності до перспективного планування проведено цикл занять, екскурсій, родинних свят.

Виховання дітей у сім'ї органічно поєднується з виховною роботою дошкільного закладу. Розроблено перспективний план роботи з батьками з громадянсько - патріотичного виховання старших дошкільників.

Суть нашого досвіду полягає в тому, що у своїй роботі педагоги використовують сучасну педагогічну технологію: дошкільний заклад - родина, яка базується на засадах партнерства, гуманізму, інтерактивну методику роботи з батьками, що позитивно впливає на формування свідомого громадянина, патріота своєї батьківщини.

Очікуваним результатом реалізації моделі стане виховання особистості дитини з активною громадянською позицією, яка має соціально ціннісні моральні якості з розвиненим творчим потенціалом і здатністю до саморозвитку. При цьому важливо відзначити, що дана модель спрямована не тільки на оволодіння дітьми певними знаннями, значно більшою мірою є моделлю виховання, так як сприяє формуванню у дітей моральних якостей, почуття патріотизму, толерантного ставлення до всіх людей, розвитку патріотичного самосвідомості.

Сутність інновації полягає в тому, що подання знань дітям та їх застосування в практичній діяльності здійснювалися шляхом інтеграції (об'єднання) всіх ланок розвивального навчання та виховання.

Україна
Л.С.Стаднік, вихователь Кам'янець-Подільського дошкільного навчального закладу №2 «Гномик» Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА

Особливості життя в сучасному соціумі вимагають зниження вікових меж для початку економічного виховання й соціалізації дітей як фундаментальної бази для подальшої економічної освіти, що є невід'ємною умовою успішної соціалізації взагалі.

Щодня ми чуємо слово економіка. Що воно означає? Це поняття стосується лише різноманітних фірм та підприємств, а чи може стосуватись і всіх громадян?

Економіка – це наука, яка вивчає економічне життя суспільства та економічні стосунки, що складаються між людьми внаслідок економічної діяльності. В перекладі з грецької мови слово економіка означає мистецтво ведення домашнього господарства («ойкос» - дім, домашнє господарство; «номос» - вчення, закон).

Не секрет, що у дорослих виникають запитання: «Навіщо потрібна економічна освіта в садку?», «Як навчити дитину азам економічної грамотності?», «Коли починати навчати дитину розпоряджатися грошима?» На ці питання намагаюся знайти відповіді під час організованої діяльності з дошкільниками. Для цього не потрібні спеціальні економічні заняття, ідеться передусім про збагачення різних видів дитячої діяльності.

Головним завданням є прищепити дитині навички економічної діяльності в реальному житті, навчити її мислити і діяти за законами економіки.

Дитину з перших років її життя оточує економічна сфера, наповнена складними економічними поняттями та процесами. Реклама по телебаченню, розмови політиків, купівля, продаж, розподіл сімейного бюджету – ось далеко не повний перелік того, з чим доводиться зустрічатися малюку щодня. Сучасне життя дуже непередбачуване, але й цікаве своєю швидкозмінністю. Можливо, саме тому складні економічні процеси приваблюють дошкільника. Свої перші економічні знання він здобуває самотужки: з бесід з однолітками, спостережень, що відбуваються в соціумі.

Економіка і дошкільник лише на перший погляд здаються нам далекими один від одного. Трактування економіки, як області «розумного ведення домашнього господарства», мистецтво його ведення може бути подано дітям у формі елементарних відомостей: навчання їх правильному відношенню до грошей, методам їх отримання та розумного використання. За допомогою ігор, економічних завдань, ситуацій, змісту казок, ввести дітей в складний світ предметів, речей, людських взаємовідносин, доступних пояснень взаємозв'язку між економічними та етичними категоріями: труд, товар, гроші, вартість, ціна з однієї сторони, і моральними – бережливість, чесність, економічність, гідність, щедрість, ощадливість – з другої.

В системі формування економічної культури у дітей використовую різноманітні форми і методи: бесіди, розповідь, спостереження, рішення логічних завдань, екскурсії. Велике місце відводиться ігровим формам проведення занять у навчальній діяльності. Це можуть бути: трудова діяльність, сюжетно-рольові ігри, ігри-драматизації, інсценівки, читання художніх творів.

Художні твори – це скарбниця культури народів, «постачальник реальних знань та сильних вражень, джерело ознайомлення з незвичайним, чудесним, фантастичним, вигаданим». Художня література – найважливіше джерело інформації у процесі ознайомлення дошкільників з економічними поняттями.

Змістова лінія «Основи економічної культури» програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» виділяє основні елементарні економічні поняття, ознайомлення з якими відбувається в дошкільному віці. **Їх розподілено на чотири групи:**

- ключові економічні поняття, що називають процес економічної діяльності, економічне явище, предмет або об'єкт (чек, обмін);
- поняття економічної діяльності (придбати, обміняти);
- базові характеристики економічного стану людини (щедра, добра);
- поняття економічних дій, товарів та послуг (дорогий, сучасний).

Отже, серед основних економічних категорій, доступних для дітей дошкільного віку, зазначимо такі: потреби, праця, професії, товар, послуга, бартер, гроші, бюджет, ресурси, реклама. Саме тому, твори художньої літератури та усної народної творчості, як засоби економічного виховання дітей дошкільного віку можна умовно розподілити на чотири групи.

Перша група творів розкриває зміст потреб людини та варіанти їх задоволення (використання грошей, виготовлення товарів, користування послугами, рекламою тощо). До цієї групи належить ряд прислів'їв та приказок, зокрема: «Добрий товар сам себе хвалить», «Не похвалиш, не продаси» «Добре там живеться, де гуртом сіється й ореться», «Де руки і охота, там скора робота». Серед казок та оповідань зазначимо такі: уривок з казки Антуана де-Сент Екзюпері «Маленький принц», «Справжня економія», «Муха-Цокотуха» К. Чуковського.

Твори художньої літератури та усної народної творчості, які віднесено до **другої групи,** розкривають зміст і значення праці людей (спеціальності й атрибути їхньої праці). До цієї групи віднесемо такі прислів'я та приказки, до прикладу: «Хто влітку гайнує, той взимку голодує», «Посіяв вчасно, то родить рясно», «Зароблена копійка краще краденої гривні» та ін. Також зазначимо казки та оповідання В. Сухомлинського «Ледача подушка», вірші В.Багірової «Полікую книжечку», «Десять робітників» М. Коцюбинського.

До третьої групи віднесемо твори, що розкривають традиції українського народу й особливості ведення домашнього господарства (планування бюджету, розподіл обов'язків, ставлення до власності тощо). Наприклад, такі прислів'я та приказки: «Достаток починається з ощадливості», «Бережне сто разів віддячить», «Без господаря гроші – черепки», «Запас біди не чинить і їсти не просить» та ін. Зазначимо також народні казки «Убогий та багатий», «Дід, баба й курочка ряба», «Ріпка».

Четверта група творів допомагає дітям зрозуміти значення таких морально-економічних якостей особистості, як економність, дбайливість, доброзичливість, практичність тощо. Із ряду групи творів виділимо прислів'я та приказки: «Працелюбство – грошове дерево», «Бережливість – скатертина-самобранка», «Що маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо» тощо. У казках «Колобок на новий лад», та повчальні казки які придумали батьки «Лампочка та свічечки» розкривається суть економічних якостей особистості.

У процесі економічного виховання необхідно звернути увагу на те, щоб під час прийняття рішення на власну користь діти завжди враховували наслідки цієї дії для інших людей. Саме тому дуже важливо сформувати в дітей дошкільного віку базові морально-економічні та етичні якості, що стануть своєрідним фільтром у процесі обирання дітьми відповідних форм економічної поведінки та під час прийняття самостійного рішення. Цій темі присвячено ряд оповідань В. Сухомлинського.

Оповідання В. Сухомлинського є дуже актуальними для використання в процесі сучасного економічного виховання дітей. Твори «Ледача подушка», «Прогаяний день», «Який слід повинна залишити людина на землі», «Чому мама так хвалить?», «Де сім господинь там хата не метена» І. Сінченка, присвячено опису боротьби людини з власними ліношами. Отже, працьовитість є основою для успішної економічної діяльності. Цій же темі присвячено оповідання «Ремісник і різець», що розкриває читачам відмінність між поняттями «митець» та «ремісник», стимулюючи дітей до творчого підходу до праці.

Сюжетами оповідань стають як реальні, так і вигадані соціально-економічні ситуації та події життя. Деякі оповідання економічного змісту допомагають виховувати в дітей співчуття до навколишнього світу, розуміння безцінності дружби, любові, добра.

Основні категорії економіки розкриваються в казках. Український казковий репертуар широко представлений казками про тварин, фантастичними та соціально-побутовими казками.

Казки про тварин дуже подобаються дошкільникам. У композиційному відношенні вони дуже лаконічні. Але в них розкриваються важливі суперечки та боротьба добра зі злом, бідності з багатством, лінощів з працьовитістю. Так, наприклад, у казці «Як чоловік і ведмідь газдували», «Легкий хліб» описується кмітливість працьовитого чоловіка, котрий провчив ведмедя та вовка, які хотіли, нічого не зробивши, жити в достатку.

На заняттї з економічного виховання з дошкільниками з теми «Потреби тварин» пропоную дітям пригадати казки, у яких йдеться про потреби тварин («Коза-дереза», «Троє поросят», «Рукавичка»), разом з тим збагачується у дошкільників словниковий запас економічної спрямованості.

Фантастичні казки відображають надзвичайно ранні ступені розвитку виробництва, у них збережено сліди родового побуту й ранні форми землеробства та сімейних стосунків. Так, наприклад, у казці «Царівна-жаба» описується конфлікт царя з невістками (царівною, князівною та працьовитою царівною-жабою). Разом з тим, добрі вчинки Івана -царевича допомагають визволити дружину.

Побутові казки мають своє коло сюжетів, а їхні герої живуть у реальному світі та перемагають лише завдяки розуму, працьовитості й доброзичливості. У своїх героях (селянин, бідняк, наймит, солдат) казка завжди чітко визначає їхній соціальний й майновий стан. Ці характеристики найчастіше обумовлені соціальною уявою. Так, наприклад, у казках «Убогий та багатий», «Названий батько», «Трудові гроші» зображуються типові риси людини-трударя: оптимізм, гострий розум, кмітливість, винахідливість, доброзичливість тощо. Негативним персонажам у цих казках властиві лінощі, жадібність, нерозумність, несамовитість. Ці персонажі завжди висміюються, бо їхні головні риси представлені гіперболічно.

Більшість казок навчають бути доброзичливими, чуйними до людського лиха, завжди допомагати близьким, не зважаючи на матеріальне та соціальне становище. Так, наприклад, у казці «Названий батько» розповідається про ставлення багатїв до бідних. Названий батько звернувся за допомогою до синів в образі старця убогого. Старший та середній сини, які жили багато, прогнали старця, за що їх було покарано. Усе їхне багатство згоріло. Та навпаки, бідний син отримав винагороду за свою чуйність і доброзичливість до людей.

Авторські казки розкривають основні економічні категорії в цікавій та доступній для дитячого сприйняття формі. Так, наприклад, різновиди потреб і шляхи їх задоволення розкриваються в таких казках: Іріса Рев'ю «Ощадливий птах», В. Сухомлинського «Взимку на фермі» (потреба в їжі, безпеці, турботі, особливості роботи фермера), «Життя і його потреби», «Рукавичка» (потреба в житлі, спілкуванні).

Уже з раннього віку через колискові, утішки, заклички дитина знайомиться з основними економічними поняттями та засвоює зміст слів «праця», «робота», «працювати» тощо. У піснях «Ой, котику, котику», «Ой, ти котику сірий», «Ой був собі коточок» та інших, котика запрошують до різних видів праці: копати грядку, ловити рибу, топити піч, учитися шити, горох молотити тощо.

Розігруючи з дітьми утішку «Кую, кую, чобіток», мимоволі починаємо знайомити дітей з такими економічними поняттями як заощадливість, бережливість. Під час обігравання вказую дітям на наслідки того, що станеться якщо дід не підкує чобітки (вони залишаться не полатані, бабусі доведеться звернутися до чоботаря, а це призведе до витрат).

У народі існує багато прислів'їв та приказок на економічну тематику, які використовую під час різних видів діяльності: «Хто економить змолоду, не нуждається в старості», «По плану працюй, по плану витрачай», «Де господар добре робить, там і поле буйно родить», «Бережливість дорожче за багатство», «Торгуй правдою, більше заробиш», «Трудова копійка годує довіку» тощо.

Велика кількість прислів'їв та приказок тісно пов'язана з трудовою діяльністю дітей: «Без трудів не їстимеш пирогів», «Бджола мала, а й та працює», «Вставай до сходу сонця, працюй до ночі, то їстимеш калачі», «Гірка робота, а солодкий хліб» та ін., за допомогою яких дитина засвоює елементарні економічні поняття.

Одним із засобів економічного виховання дітей є вірші. У віршах В. Паронової, Ю. Турчини розкривається сутність роботи людей різних фахів: лікар, фермер, музикант, актор, бізнесмен, перукар, двірник тощо. Вірш «Бізнесмен» цієї ж авторки **розкриває особливості цієї сучасної професії:**

«Гроші витрачає вміло:
Він вкладає їх у діло.
Має булочну й пекарню,
Чи салон і перукарню,
Свиноферму, звідки м'ясо
Відправляє в цех ковбасний.
Чи скуповує товари
І розвозить по базару.
Лік грошам він добре знає,
Їх на вітер не пускає».

Вірші-смішинки, «Школярики-братики», «Треба світло берегти» відіграють неабияку роль у формуванні таких понять, як бережливість, економність.

Дітям дошкільного віку дуже подобаються невеликі вірші про тварин, маленьких дітей, а також римовані загадки. Загадки Н. Григор'євої розкривають морально-економічні якості **персонажів казок** (наприклад, працьовитість діда на городі та як результат цього – життя в достатку):

Є у діда на городі
Дві чудові грядки,
Там він овочі саджає
І живе в достатку. (До казки «Ріпка»).

У загадках певне місце відводиться темі праці й знаряддям, які пов'язані з нею, а саме: «Чотири грають, два танцюють, один сидить і все чує»(пара коней, віз, візник); «Загадаю загадку, закину на грядку, нехай моя загадка до літа лежить» (озимина, посіяна в полі); «Б'ють мене цілими, ріжуть мене ножами; за те мене отак голублять, бо всі мене дуже люблять» (хліб) та ін.

Під час своєї роботи з формування економічного досвіду дітей використовую всі жанри художньої літератури та усної народної творчості на заняттях з основ економіки та впродовж дня.

Отже, вивчення особливостей організації процесу економічного виховання дошкільників, пошук ефективних форм роботи та засобів її реалізації є дуже актуальними питаннями на сучасному етапі. Разом з іграми й творчими завданнями економічної спрямованості художня література визначається як один із засобів економічного виховання дітей.

Будь-який художній твір має емоційне забарвлення. Саме тому його зміст викликає в дітей жвавий інтерес до подій та персонажів. Використання художньої літератури в процесі економічного виховання надає можливість всебічно розвивати дитину: формувати стійку життєву позицію до соціально-економічних явищ та способи поведінки у відповідній ситуації.

Пропоную вихователям своє бачення ознайомлення дітей п'ятирічного віку з елементарними економічними поняттями. Спираючись на власний досвід виникла ідея створити посібник «Формування навичок економічного мислення у дітей дошкільного віку засобами художнього слова».

Увазі педагогів пропонується перспективне планування роботи з вихованцями середньої групи, яке передбачає орієнтовну тематику інтегрованої діяльності, дидактичних ігор, роботи з дітьми у другу половину дня та роботи з батьками, а також під час інших видів діяльності.

У другому розділі посібника педагог матиме змогу ознайомитись з добіркою малих форм усної народної творчості для занять з економіки, художніми творами спрямованими на розвиток економічного виховання дошкільника та запропонованими текстами розповідей, бесід для ознайомлення малят з певними економічними поняттями, категоріями та функціями працівників деяких галузей.

Третій розділ містить фото-додатки занять, дидактичних та сюжетно-рольових ігор. Пізнавши і застосувавши матеріали даного посібника педагоги та батьки зможуть виховати дитину ощадливою та працелюбною.

Практичний матеріал даного посібника може бути корисним педагогам – практикам дошкільних закладів, які працюють у профільних групах економічного напрямку та у групах загального типу. Зміст цього матеріалу допоможе організувати роботу щодо успішної соціалізації дошкільників, спрямувати роботу з цієї проблеми у трьох напрямах: педагоги – діти – батьки. А комплексна реалізація завдань дозволить збагатити звичні види дитячої діяльності економічним змістом та розвинути у дошкільників задатки повноцінної особистості.

Україна
І. В.Струк, завідувач Елітнянського дошкільного навчального закладу (ясла-садок) Кулиничівської селищної ради Харківського району Харківської області

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЧУТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ У ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ПОЛІЕТИЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Актуальність громадянського виховання особистості у сучасному українському суспільстві великою мірою зумовлюється необхідністю державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості та процесу відродження нації, які вимагають формування громадянської культури. Важливу роль у цьому плані відіграють усі ланки системи освіти загалом і громадянська освіта та виховання, зокрема.

Для України, яка є поліетнічною державою, формування громадянської культури відіграє особливо важливу роль ще й тому, що воно покликане сприяти формуванню соборності України, що є серцевиною української національної ідеї. Саме на базі демократичних цінностей, що мають лежати в основі громадянського виховання, можливе об'єднання різних етносів і регіонів України задля розбудови й удосконалення суверенної, демократичної держави, громадянського суспільства.

Формування громадянської культури слід розглядати у трьох «вимірах» – патріотичному, моральному та правовому. Перш за все, виховання громадянина має бути спрямоване на формування у дітей патріотизму, тобто любові до свого народу, до Батьківщини.

Виховати свідомого громадянина і патріота означає сформувати в дитини комплекс певних знань, особистісних якостей і рис характеру, що є основою громадянської культури та є спонукальною силою у повсякденних діях, вчинках, поведінці дитини дошкільного віку.

Тому для всіх категорій педагогічних працівників найактуальнішою є проблема виховання громадянської культури юних громадян, які мають розвинені громадянські цінності та чесноти.

Формування громадянської культури – проблема, яка хвилює вчених різних галузей наук, тому є предметом багатьох психолого-педагогічних досліджень.

Введення підростаючого покоління в систему цінностей демократичного (громадянського) суспільства передбачає формування у нього основ громадянської культури та чуття національної приналежності.

Формування громадянської культури та чуття національної приналежності у дитини дошкільного віку включає в себе:

- виховання патріотичної самосвідомості, громадянської відповідальності та мужності, громадської ініціативності та активності, готовність працювати для розквіту Батьківщини, захищати її, підносити її міжнародний авторитет;
- повагу до Конституції, законів Української держави, прийнятих у ній правових норм, сформовану потребу в їх дотриманні, високу правосвідомість;
- досконале знання державної мови; постійну турботу про піднесення її престижу й функціонування в усіх сферах суспільного життя й побуту;
- повагу до батьків, свого родоводу, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього як його представника, спадкоємця та наступника;
- дисциплінованість, працьовитість, творчість, турботу про природу та екологію рідної землі;
- фізичну досконалість, моральну чистоту, високу художньо-естетичну культуру;
- гуманність, шанобливе ставлення до культури, вірувань, традицій та звичаїв інших народностей, що населяють Україну, високу культуру міжнаціонального спілкування.

Визначальними характеристиками громадянської культури є патріотизм, правосвідомість, моральність, реалізація громадянської позиції та чуття національної приналежності.

Дошкільний вік та молодший шкільний період – найбільш сприятливі для формування громадянської культури та громадянських рис особистості.

Навчально-виховний процес щодо формування громадянської культури здійснюється відповідно до вимог чинних програм та Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція). Зміст цієї роботи визначається з урахуванням віку дитини, кола її знань, психічних особливостей, національної своєрідності, умов побуту та **навколишнього середовища і спрямований на:**

- здобуття певних базових знань та понять;
- формування особистісних якостей, рис характеру та основних громадянських умінь;
- здобуття та вміння використовувати вихованцями свої знання в повсякденному житті;
- виховання громадянських чеснот – норм, установок, цінностей та якостей, притаманних громадянину демократичного суспільства.

Завдання педагогів – формування дитини як громадянина України, гармонійно розвиненої, рівноправної, національно свідомої особистості.

Патріотичні погляди, переконання, ідеали є одними з найважливіших компонентів формування громадянської культури та світогляду дошкільника. У зв'язку з цим велику увагу слід приділяти формуванню національної свідомості та самосвідомості, які тісно пов'язані з чуттям національної приналежності.

Пріоритетним показником громадянської освіченості та громадянської культури є досконале володіння українською мовою, турбота про піднесення її престижу та впровадження її в усі сфери життя суспільства.

Важливе місце в процесі формування громадянської культури належить формуванню культури міжетнічних стосунків, розвитку почуття дружби народів. Культура міжетнічних стосунків має економічну, політичну, правову та духовну основи. Завдання педагогів – це формування у дітей поваги до інтересів, прав, самобутності всіх народів, умінь іти на компроміс із різними етнічними й релігійними групами

заради соціального миру в країні. Тому надзвичайно важливо в навчальному закладі і в сім'ї створити доброзичливу, гуманну атмосферу. Дитина повсякчас повинна відчувати, що з її бажаннями, інтересами і з нею в цілому рахуються дорослі, а будь-які прояви ініціативи заохочуються.

Важливою складовою формування громадянської культури є моральність особистості. Перед педагогами постає завдання формувати у дітей такі важливі моральні якості, як чесність і правдивість, чуйне, уважне ставлення до товаришів, уміння допомогти, поспівчувати, здатність до співпереживання та ін. Національна система виховання реалізує моральні цінності (людяність, доброту, милосердя) як найвищі духовні надбання рідного народу. Українське народознавство має стати підґрунтям для формування у дітей патріотичних почуттів та прищеплення загальнолюдських цінностей, формування у них громадянської культури.

Наша українська державна символіка має особливе значення для формування громадянських цінностей сучасної молоді. Вивчаючи національну символіку з дітьми, сам вихователь має пройнятися ідеями, цінностями, національного і загальнолюдського рівнів.

Слід створювати й розвивати дитячі садки на засадах української етнопедагогіки, враховуючи при цьому інтереси інших національних спільнот, які мешкають в Україні, та формувати етнокультурну компетентність дошкільників.

Впровадження програми етнокультурного виховання дітей дошкільного віку у педагогічний процес дошкільного навчального закладу сприятиме усвідомленню дітьми того, що світ, у якому ми живемо, не одноманітний, у ньому мають місце етнічні, соціальні, релігійні відмінності; формуванню системи знань про людей іншої національності, іншого віросповідання, іншої культури; прищепленню високої культури міжнаціональних відносин, міжетнічного спілкування.

Виховання культури мови та поваги до державної мови має велике значення у формуванні громадянської культури та чуття національної приналежності.

Через мову вихователь передає своє ставлення, спонукає до спілкування, емоційного відгуку на свої дії.

В українському садочку дитина має занурюватися в українське середовище. Мовний режим повинен бути обов'язковим для всіх працівників садочка. І не останню роль має відігравати різна цікава національна атрибутика, адже в російськомовних родинах цього немає, тож у садку має бути обов'язково.

Виховання любові і пошани до державної символіки, ритуалів суверенної України посідає одне з чільних місць у системі громадянського, зокрема патріотичного, виховання дітей та формування у них громадянської культури та чуття національної приналежності.

Національні куточки сприяють формуванню знань дошкільнят про державні та рослині символи, обереги своєї країни, виховують патріотичні почуття.

Щоб діти стали народом, творцями своєї долі, необхідно, за час навчання, виховання в сім'ї, дошкільному закладі, школі міцно засвоїли духовність, культуру рідного народу, глибоко перейнялися його національним духом, способом мислення і буття.

Вони мають бути щасливими, радіючи кожному новому дню.

І наше завдання - навчити малят:

- любити свій народ таким, яким він є, з його сильними і слабкими сторонами;
- шанувати не лише героїчне минуле України, а й непрості будні сьогоднішнього державотворення;
- прагнути робити добро, віддавати свої сили і здібності на користь рідній країні;
- відчувати себе не байдужими споживачами, а господарями на своїй землі, від кожного з яких залежить її розквіт і добробут.

Висновки. Формування громадянської культури та чуття національної приналежності в контексті громадянського виховання повинно стати серцевинною навчально-виховного процесу, ефективність якого залежить від реального визнання педагогами особистості кожної дитини як найбільшої цінності суспільства, української держави, спрямовані на саморозвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонець М.Я. Проблеми формування національної свідомості / М.Я. Антонець //Рідна школа. – 1991. – № 2. – С. 5–9.
2. Боришевський М. Формули громадянина-творця. Соціально-психологічний портрет громадянина / М.Боришевський // Світло. – 2008. – №3. – С. 8-9.
3. Вишневський О. Орієнтири національного виховання / О.Вишневський //Рідна школа. – 1994. – № 6. – С. 42–46.
4. Духнович О. Народна педагогіка / Твори в 4 т.– Прянів, 1967. – Т.2.– 734 с.
8. Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: Навчально-методичний посібник /[Ігнатенко П.Р., Поплужний В.Л., Косарєва Н.І., Крицька Л.В.]. – К.: Інститут змісту і методів навчання, 1997. – 252 с.
9. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності //Дошкільне виховання. – 2003. – № 2. – С. 3–8.
12. Педагогічна спадщина Софії Русової і сучасна освіта: Науково-методичний посібник / За ред. Слюсаренка В.Г., Проскури О.В. - К.: ІЗМН, 1998.- 196с.
13. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина». – К., 2012.
14. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». – Тернопіль: Мандрівець, 2012.
15. Стельмахович М.Г. Виховний ідеал української народної педагогіки/ М.Г. Стельмахович //Початкова школа. – 1994. – № 2. – С. 3–6.
16. Сухомлинська О. Ідея громадянськості і школа в Україні / О.Сухомлинська //Шлях освіти. – К., 1999. – № 4. – С. 20–25.
17. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. /Редкол.: В.М.Столєтов (голова) та ін. – К.: Рад. школа, 1983. – Т.1. – 488 с.
18. Чорна К.І. Патріотизм – духовна цінність молодих громадян України //Цінності освіти і виховання. Науково-методичний збірник /За заг. ред. О.В.Сухомлинської. – К., 1997. – С. 209–212.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОІПОПП
Зам. № 1442 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1